

100

CO

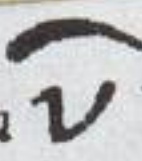
TE

2

Biblioteca

Carreres

Biblioteca Valenciana

31000005087625

XVI
574

De

ex libris

Don Gabriel Font

Cum

ex libris

ex libris fratris D. Joannis

Villanova

Religiosa

Don J. P.

EL LATINO

DE REPENTE

de Lorenzo Palmy

reno.

Palinodia Latina eiusdem.

Discurso en Romance sobre las elegancias.

Elegancias de phrases de Manucio.

Elegancias de uocablos de Nizolio.

Indice nuevo y copioso.

Apologia Latina.

*Que no se han de traer elegancias en la licion
de Cesar, y a esta ocasion se declara la methodo de
leer Comentarios de Cesar a Cavalleros.*

QVINTA EDITIO.

Impresso a costa de Balthasar Simon mer-
cader de libros. Vendenfe en su casa,
en Valencia junto a la Escue
la mayor.

EN VALENCIA.

Impresso en casa de la viuda de Pedro
de Huete, a la plaça de la Yerua.

1582.

APPROBACION.

EGO Fr. Ioan. Baptista Burgos sacre Theologie,
et iuris Canonici Doctor, uidi additiones has ad
phrases Pauli Manutij à Laurentio Palmyreno com-
positas, et nihil in eis inueni fidei, aut bonis moribus
repugnans, idcirco meum subscripsi nomen. 2. August.
1578. Burgos.

VA este tratado del Latin de repente repartido
en
Caudal.
Platicas,
y Vso.

El caudal, son estas Elegancias del hijo de Pau-
lo Manucio, que agora salen a luz en lengua Caste-
llana, y las Phrases mias ya impressas segunda vez,
año 1574.

Las platicas, para que a los niños no dañen tan-
tos Synonymos, y los mancebos tégan materia pa-
ra hablar de repente, se imprimieron con los Pro-
gymnasmas, que llaman Opera minora, año 1573.

El uso, es vn tratado mio de Exordios, que se di-
ze Eloquentia iuuenilis: donde estan los exemplos
en Latin, de lo que los preceptos de Romanec en
las platicas aduierten.

Palino-

Palinodia Laurentij

Palmyreni, ad eruditissimum virum

Ioannem Bonifacium publicum Ora-

toriae facultatis interpretem, & so-

cietatis Iesu alumnum,

Pintiae seu Valla-

doliti.

V M multa varijs temporibus (doctissi-
me Bonifaci) tacite pertentaret consciū
pudorem meum, palam verò diffiden-
tiam non sine aliquo mentis motu pro-
derent, tamen nescio quo, vt sic dicam,
animi stupore factum est, vt neque in-
stituti mei exponendi occasionem exquirerem, neq-
fusius & apertius illa, quę literis publicē mandauerā
morosis lectoribus esse declaranda iudicaret. At nu-
per cū legerem Arist. commentarium, quo res admi-
rabiles ab alijs acceptas exponit, intellexi, quendam
Abyd. mente captum fuisse, & in theatrum euntem
multos dies spectare solitum, & applaudere, tanquā
in eo actores essent, qui posteaquam resipuit, dixit: to-
rum illud tempus quō mentis non erat suę iucundis-
simē traductum esse. Thrasyllum quoque Axoneum
ab atra bili ita affectū fuisse, vt existimaret, naues om-
nes, quę in Pyræum appellerentur, suas esse, quan-
diuq. eo morbo laborarit iucundissimē vixisse: po-
steaquam autem opera medicorum antiquam vale-
tudinem receperit, dixisse: nunquam sibi in tota vita
melius fuisse quam cū insanus esset. Declarant hu-
iusmodi exempla errorem mentis nonnullis homini-

A 2

bus iu

bus iucundum videri: si cui verò talis insania, aut error, voluptatem vnquā attulit, eam mihi longè suauissimam fuisse, negare non possum. Conscendebam enim adolescens suggestum theatri huius Academiae, declamabam liberè, si quid erat in me industriæ, operæ, curæ, diligentia, id omne ad iuuenilem alacritatē ostentādam cōferebam: & quemadmodū auium pul-
li subnascentibus plumis materno nido capi non pos-
sunt, ita me erectis cristis exultantem, & insolentem,
vix hæc Musarum laudata domicilia capiebant. The-
sauros omnes contemnebam quòd Nunnesium, Sem-
perium, Boissulum, Decium, Nauarrum, & Baecam cō-
sortes gloriosi laboris essem aliquādo cōsecutus. Sed
proh dolor! cum me istis Academiae Valentinae proce-
ribus æqualem esse credebam, Thrasylai Axonei frue-
bar insania. Accessit tandem hæc ætas ingrauescens,
accessere anni seniles, qui me docuerunt longè diuer-
sa sentire. Vicimus iam philautiam, intelleximus, quo
tēdat, quod olim Menedemus dictitabat, nempe: mul-
tos Athenas discendi gratia cōmeasse, hos primo quo-
que tempore sapientes fuisse, deinde sapientiæ studio-
sos, mox Rhetoras, tandem omnium rerum oblitos,
& ignaros euasisse: nimirum quod philautia miserè la-
borarent. Sic mea studia, meos omnes conatus eo pro-
duxi infelix, vt Quinti Fabij vocem ad L. Aemylum
in me conuerti posse vehementer doleam, cūm euen-
tum stultorum magistrum esse pronunciauit. O infe-
licem iuuentutem, quæ nos docet informes ingenio-
rum partus edere, neque vrsas, catulum lambēdo, ex-
primere patitur! Vasa non prius admittere possunt in-
stillatos liquores, quam aër intus habitans emigraue-
rit: euanuerunt in nobis iuuenilia, & alacritas illa de-
ferbuit, ideo nunc senili tarditate celeres illos motus,
quibus antea rapiebar, compescens, desidero omnia
mea scripta Vulcano tradere, cognoscens ex euentu,
consimilia fuisse ijs, quæ in aëre sunt. Nam venti spi-
rantes

3

rantes absumuntur, nubes & nebulas priusquam attollantur, in imbres solui cernimus, halones, & parheli, nihil sunt, nisi inanissima spectra, quoniam furtiua quadam & ignota ratione se oculis subducunt. Ego iuuenis, nœnias, ac nugas, vel exercendi styli gratia, vel obsecundans amicorum affectibus scripseram: eas mox, nescio quonam meo fato, typographus excudit, in quiduis potius, quam in hoc natas: deinde sensim me discipuli importunis precibus adegerunt, ut nugas nugis adderem, Hispanica, Latina, Græca temere coniungebam: at modo video, discruciorque animo, meas vigilias omnibus esse ludibrio, ita ut ferreus sim haud dubie si tacitus feram, hebes si non intelligam, supinus si non expendam. Nihil autem citius me ad Palinodiam excitauit, quam libellus tuus mi Bonifaci, quem ignotus ignoto mihi nuper misisti, in quo de nobili & ingenua puerorum educatione, quæcunque apud varios, & varijs edita libellis occurrunt, tanquam membra Penthei dissecta, ita in vnum integri libri corpus à te coguntur, ut planè lectori auidissimo salinum Mercurij, & Mineruæ logothecam exhibeas. Idem argumentum ipse tractaueram antea, sed quoniam tu Latino & eleganti sermone, quæ utilissima adolescētibus esse iudicabas, chartis mandasti, te omnes eruditi diuinis laudibus extollunt, efferunt, exornant: me verò qui Hispano sermone eadem explicare primus in hac regione tentauit oderunt, repudiant, detestantur. O te felicem, qui viam ingressus fueris tutissimam nullis calumnijs, nullis inuidorum moribus expositam! O felicissimos studiosos, qui tua ambrosia alendi, nullum timent fastidiū, nullam nauseam perhorrescunt!

At nos hinc alij sitientes ibimus Afros.

Hoc est, cum ineptijs nostris, cum elegantijs, cū præceptis studiosi aulici, prorsus explodemur. Utinā linguam Hispanam ab omnibus ingenioli mei monumē

tis amandasset? Dum enim puerum montanum insti-
tuo libellus ille noster quas turbas dedit? In quot me
calamitates cōiecit miserum? Hei mihi quā fui in
hisce malefortunatus solam Reipublicæ vtilitatem
exquirens: nihil veritus ne in calumniam raperetur,
quod paruulis & balbutientibus ipse quoque me bal-
bum præstitissem.

Agat, inquiunt, proh dolor! non tantum inuidi, sed
amici quoque, agat Latinè, sua tractet, ne se indignam
prouinciam exquirat: nam dum Oratoriæ facultatis
præcepta, dum declamationes varias typis mādauit,
maiores in hac schola præstantis Rhetoris opinionē
consecutus est nemo. Ceterum posteaquam opuscula
Hispano sermone conscripta nobis dedit, eas suo no-
mini sordes, eas maculas iniecit, quas nulla deinde
res, nulla dies possit auferre. Quam sunt mutata om-
nia! vt in peius ruunt! Diuus Hieronymus omni præ-
conio maior, nobilium pueros sibi ad discendā Chri-
stianam pietatem traditos Poëtarum, & Historico-
rum litteris imbuebat, non erubescens tantus vir,
summus Theologus, grandæuus senex, se paruulis
tanquam paruulum fieri, vt eos lucrifaceret, ego le-
uis homuncio id ipsum præstare non potero? Occur-
runt passim in nostra Celtiberia barbari præcepto-
res, qui infœliciter cognito Galeno, aut parum secun-
dis Philosophicis studiis, se ad Asylum Grammaticæ
conferentes, ludum aperuerunt, vbi inscitia, arrogan-
tia, & barbarie, iuuenes magis inficiunt, quā eru-
diunt, & puerorum pavidam turbam minaci vultu,
voceque territant, nonne laudabile est hos errantes
in viam reducere, & grassanti latius malo præsens re-
medium adferre? Laudabile, inquiunt, sed commo-
dius est, & aptius tuo muneri, vt ista Latino sermo-
ne persequaris, turpe enim est Hispanicè loqui eum,
qui in Cicerone, & ijs litteris, quæ ab humanitate no-
men acceperunt, fuerit diu, multumque versatus. Nā
harum

4

harum auxilio potuit facile rerum plurimarum scientiam, historiae & antiquitatis cognitionem, splendida verborum copia fluentem & exultantem orationem consequi, & quos hominum generi natura tribuit motus animorum, sales, facetiasque, & omnem eruditionem libero homine dignam agnoscere. Hisce praesidijs si instructus est proferat libere scripta Latina quae velit posteritati consecrare, illa nullum tempus conteret, nulla aetas absumet, nulla delebit obliuio. Hae sunt istorum voces, haec crimina, haec tandem omnia, quae furentes emuli apud imperitos iuvenes de me deferunt, utinam ea coram potius me praesente dixissent. Utinam editis libellis proponeretur, quae sentiunt, quo possemus aequitatem causae, qua impulsus hoc fecimus, & copiose, & audacter ostendere. Sed quoniam tale certamen, contentionemque fugiunt, a te Bonifaci doctissime, parvam exigui temporis usuram bonae de me opinionis postulo, ut eam, si quae dixeris, tibi probabo, perpetuo retineas, sin aliter, hoc ipso in loco depositam, atque obiectam relinquas.

Completi sunt animi, auresque multorum me assiduus lucubrationibus Hispanicè garrientem, lusitantem, ineptientem, & benigni lectoris patientia abutentem, bonas horas, & papyrum frustra consumere. Hae si qui crediderunt, illud prius crediderint necesse est, me aotum, bardum, & stupidum esse, nec potuisse Latinè huiusmodi abductum impedimentis, quae illi dicunt aliquando conscribere: aut si aliqua bonorum Auctorum lectione instructus eram, nulla peregrina lingua, nedum Hispana, facultatem istam docendi potuisse retardari. Verum si ostendo necessarium fuisse meum laborem, si doceo oportere tale argumentum, vel à me, vel ab alio, Hispano sermone tractari, nunquid est causae mi Bonifaci, quin illa criminatione, qua in me usus sunt, non solum meum laborem, sed etiam iuventutis studia, bonos mo

res, Rempublicamque despexerint. Edit, aiunt, libellos Hispano sermone, & de rebus puerilibus: atq. hac sola causa non modo in res nostras classicum canūt, sed omnem Academiam in me, quasi perduellem commouent. Nimum iracunde: profecto

Nec Priamus tanti, totaq; Troia fuit.

Sed argumentationis, qua aduersarij vtuntur, vim ac robur perpendamus, vt omnes intelligant, hos, non aliter atque apri seipsum in apposita venabula ruentes infigere solent, dum nimis cupide venatores inuadunt, sua sponte nostris armis esse confossos. Agit, inquiūt, de rebus puerilibus: quæ nam sunt isthæc puerilia? de ratione ediscendi Latinam linguam, de comparanda historiarum cognitione, de morum vrbinitate, de excitandis animis ad verampietatem, & orthodoxam fidem, de auctorum delectu, de audienda poëtica, de conficiendo codice exceptorio, & id genus alijs permultis, quæ omnia ad publicam vtilitatem, non ad nominis, aut famæ ostentationem in eo libello persequimur? Quod quæso aliud munus Reipublicæ afferre maius, melius vè possumus, quam si doceamus atque erudimus iuventutem? his præsertim moribus, atque tēporibus, quibus ita prolapsa est, vt omnium opibus refrenanda atque coercenda sit. Fecerunt idem quod nos grauissimi scriptores, & quasi maiorum gentium Dij Budæus, iues, Linacer, Cardinalis Sadoletus, & alij sexcenti, cur me aduersarij conuictis vrgent, carpunt, insectantur? quoniam ita puerile institutionem eleganti, & nitida oratione Romana exposuerunt, vt in libris eorum singularis eluceat, & excellat industria: tu verò Hispano sermone rem omnē perturbas. At ego facile conuincam, mihi valere maxime ad laudem id, in quo isti dedecus, turpitudinemq. constituunt. Ille frustra laborare apud eruditos dicitur, qui actum agit, nonne ridiculus fuisset Latine exponens, quæ erant ab alijs exposita? Deinde, si Rhe

torum

torum præceptis admonemur, dandam esse operam,
vt intelligenter audiamur, quonam modo intelliget
puer ediscendi rationē, si tradas eam, lingua Latina,
quam nondum agnoscit? Laudantur Elephātes, quod
in syluis errantem hominem ad viam reuocant, re-
prehenditur Palmyrenus, quod pueros antequam er-
rent, admoneat. Nonne humanum est, & plenum cha-
ritatis Christianę signum, patefacere viatori, qua sit
flectendum, quæ via tenenda, vbinam æstuaria, palu-
des, salebræ: scopuli, iter difficile, & impeditū reddāt.
Quanti fecissem ipse olim puer, cū auidissimè lege-
bam Lodouici Viuis libellum de ratione studij, Guil-
lelmum Budęum de formando studio, Erasmm de
ciuilitate morum, si laudabilia viuēdi præcepta, quę
ibi latebant, agnoscere potuissē? Diuinus ille Ephrem
Syrus flagrabat ardentissimo studio intelligendi ea,
quæ Magnus Basilius Græco sermone de rebus sacris
exponebat: id precibus Basilij à Deo Opt. Max. conse-
cutus est: hodie non habemus Basilium, qui tantū
boni egentibus studiosis adducat. Quare equum e-
rat, me per longo intervallo prope memoriæ, tempo-
rumque nostrorum primum pueris consulentem,
non dico, magna nominis mei iactura (quod enim est
nomen meum inter eruditos, quum me vix, ac ne vix
quidem, vicini cognoscant?) at certe magna beneuolē-
tia, insigne aliquod beneficium potius quam tot re-
prehensiones expectare. Sed ne in re nota, & peruul-
gata multus, & insolens sim, quæro ab istis quodnam
sit maius crimen, perperam, aut præpostere docere, an
Hispano sermone id facere, quo citius, & melius ex-
optata doctrina comparetur? Nullus erit ira amēs, aut
delirus, qui præcepta vitæ instituendæ, aut formandi
studij, insulsa & inutilia quantumuis eleganti, & splē-
dida oratione ornētur, accommodatis, & vtilibus ante
ponenda esse fateatur. Scripserant Latine de eadem re
sexcenti, at pueri Latini sermonis prorsus ignari, nec

præcepta cognoscere, nec consilia sequi, nec institutum amplecti vlla ratione potuerunt. Ludimagistri aliquot, ne suam proderent barbariem, nunquã pueros ad lectionem tam necessariam excitabant: quo factum est, vt clarissimorum virorum scripta iacerent neglecta, & vtilitas expectata delitesceret. Versabantur interim in animo meo multæ, & graues cogitationes, quæ mihi nullam partem, neque diurnæ, neque nocturnæ quietis concedebant. Perpendebant in primis opuscula illa, quantumuis essent à magnis ingenijs, profecta, excludi omni vtilitatis spe, quoniam qui iam laudandarum artium studia absoluisent, ijs minimè indigebant: qui verò nunc denuò laboriosos Grammaticorum Canones ediscerent, frustra lecturi essent Sebastiani Corradi de officio discipuli non intellecta consilia. Desiderabatur ergo dux, qui pueros Hispanos Hispano sermone ad viã reuocaret: at quoniam in hac puerili institutione errato nulla venia, rectè facto exigua laus, & ab inuitis expressa proponitur, multi hunc eruditi fugiebant laborem, timentes ne imperita multitudo dictitaret: id factum esse Latini sermonis, & Romanæ elegantiae inopia, vt Hispanè de Ratione studij præcepta conscriberent. Cæterum ego, qui mihi omnia potius perpetienda esse duxi, quàm Reipub. ornamenta contemnere, audacter hoc munus suscepi, quoniam quicunque præclaris in rebus industriam suam exercent, vel ad ciuium suorum vtilitatem sua studia conferunt, ij vel si spè fortuna frustretur, omni tamen excludendi laude nō sunt. Excitavi igitur multos puerulos ad eas artes, quarum vitæ par vsus, & possessio est: si id Hispanicè feci, commissum à me nihil est, quare videar accusandus: nam præcepta, & consilia, quæ ibi à me de officio boni discipuli traduntur, nullus hætenus aut insulsa, aut inepta esse dixit: tantum affirmant amici, nedum aduersarij, Hispano sermone conscripta
ridi-

ridicula euasisse. Reuocent, reuocent isti in mentem,
 minus laboriosum fuisse mihi, ex Latinis scriptori-
 bus, Latinam epitomen colligere, quàm Hispanè lo-
 qui, cùm neque Bethicam neque Carpetaniam, om-
 nino reflante fortuna, vnquam videre potuerim. Si
 per annos triginta Academia Valentina meas oratio-
 nes, declamationes, Elogia, Dialogos, & non paucas
 extemporarias præfationes audiuit, cur timerem, ne
 sibi quisque persuaderet, me destitutum Latina supel-
 lectile ad Hispanam confugisse? Num occurrebant res
 Cosmographicae, quæ olim deterruerunt Mar. Tul-
 lium? Quanquam igitur consecuta sint tempora salu-
 taribus nostris consilijs vehementer inimica, nullis
 tamè difficultatibus ardor animi semel incensi remis-
 sus est, sed alacritas acrior effecta, cùm intelligerem
 in charitate erga proximum omnia auxilia honestis
 laboribus & studiis esse collocanda. Quamuis enim
 rationibus speciosis videntur isti meum institutum
 deprimere, leues tamen sunt, & quasi pictæ in parie-
 tibus nebulæ, & quemadmodum Iasonem legimus
 vnum calceum amisisse in eo flumine, quod solum
 in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium: hoc
 est, dum virtutem, & immortalitatem aureo vellere
 expressam sequitur, aliqua affectuum parte exutum
 fuisse, cur nos Christiani si nonnullorum vocibus
 carpimur, calceum, id est affectum istum non deponi-
 mus? Sed quid moror aliorum iudicia, cùm videam a-
 te nostrum laborem probari? De cuius ingeni) præstā-
 tia, consilio, comitate, vitæ instituto, alijsque tuis or-
 namentis, si ordine dicturus essem, tam amplum & re-
 dundans mihi sese aperiret argumentum, vt non vn-
 de sumendum mihi esset principium, aut qua
 sequendum, prospici oporteret, sed instituti sermo-
 nis exitus sollicitè requirendus. Hac ergo Palinodia
 tibi rerum mearum rationem reddere statui, aper-
 tē confitens, meas lucubrationes esse abiectas, &
 humi

*Palinodie
ratio.*

humiles, interim tamen serio credens, imperitæ iuuentuti esse summopere necessarias. Ne verò solam haberes Apologiam, addidi meas interpretationes elegantiarum quarta editione & auctas, & emédatas: munus magis mihi accommodatum, quàm tibi necessarium: tibi enim multo his nostris meliora dominascuntur: sed nihil habui maius, quo meam erga te obseruantiam posteris testatam relinquerem. Vale, Valentie, Calendis Augusti. 1578.

Discurso para el Latino de repente.

S S I como en cada region la naturaleza produce cosas señaladas, assi en cada vna delas edades, en cada vno de los siglos, saca a luz cosa mas excellēte: pues vemos que en vna Region se cria el balsamo, en otra el ambar, en otra los diamantes, segun dize el Poeta:

Non omnis fert omnia tellus.

En la niñez del hōbre, en la mocedad, en la senectud, infinitas cosas vemos que son mucho de alabar, pero muy diuersas. En los siglos tambien, si lo ponderamos, hallamos que en vno ha hauido singulares hōbres de guerra, en otro de letras, en otro de agudezas, y sutilezas de ingenios. En este siglo dēde el año 1500. que corre, hasta el año 1600. parece que con la buena sombra de los inuictissimos Philippo primero, Carlo V. y Philippo II. han llegado las cosas a la cumbre. Porque en guerra los elogios de Paulo Iouio nos muestran admirables Capitanes: en Theologia, la Bibliotheca

7
theca sancta de Xisto Senense, ha puesto en memoria infinitos Doctores: En Medicina, y Mathematicas, el Nomêclador, y la Bibliotheca de Lycosthenes trae numero copiosissimo. De mi facultad puedo dezir, q hallamos en nuestro siglo tan excellentes, que parece podriamos ygualarlos con los antiguos. En Italia, y Francia pulidissimos Latinos se han visto hasta oy: pero entre Tudescos, aunque se han hallado muchos humanistas, pocos hã tenido estylo, que no fuesse duro, escabroso, y affectado. Para que mejor se vea esto, y conozcamos nuestra felicidad, hagamos comparacion del estylo de nuestros abuelos con el de los que en este siglo han florecido. Vno que oy ha ochenta años era muy estimado en Italia, escriue deste modo:

*Nostra impexa orationis series alicui nō placet: at nos an-
heli tersa pumice, crebroq; ariete barbarorum phalanges expu-
gnare, & rugas sermonis pene recutiti in aream ingenti aqua-
re cylindro enixissime studemus. Laudum tuarum alius erit tu-
bicinator & concumulator nobis ieiunis, &c.*

Yo querria mas hablar Tudesco, que no vn Latin tan aspero, y con tan duras meraphoras como este. Vea el moço estudioso *Orationes Ludowici Regij, Sigonij, Mureti*, y otros que en los Prolegomenos de mi Rhetorica he puesto, y conoscera el bien que tiene, y quã felice ha sido nuestro siglo.

Pero como las opiniones siempre cōfunden lo biẽ ordenado, algunos han querido porfiar en sacar nouedades, pretendiendo que la Copia verborum no era necessaria, antes muy dañosa: sobre lo qual, siendo yo muy moço, tuue gran controuersia con el Doctor Antonio Beuther diligentissimo Coronista Valẽciano, porque dezia, que bastaua para nombrar vna cosa tomar su proprio nombre. Despues en esta escuela muchos varones doctissimos publicamẽte han encarecido los daños que en nuestro estylo causa la copia, lo qual ha parado, en que no exercitandose como
solia,

folia , muchos doctos moços , con su gran doctrina, quedan mudos . Los que yo he visto caudalosos en vn pulpito, se criaron de pequeños en exercicio de copia verborum, y despues les he oydo, con gran copia, dezir mal della . Lo primero que allegauan era , que causa acyrologias : porque no ay mas de vn vocablo proprio en cada cosa, y dexando aquel, por fuerça ha uemos de caer en el improprio . Esta razon parece q̃ concluye: pero miren bien los effectos, y juzgaran. Yo querria que se vsasse oy la costumbre antigua de los Locrenses, que cada vez que vno inuentaua alguna ley, o constitucion (en tanto que la publicauan) le hazian estar con vna sogá a la garganta, y arrimado a vna horca, porque si no conuenia a la Republica , le castigassen: creo cierto que no se desterrara tan lexos la copia, ni passara tan adelante el dictar que oy se vsa, cargando ya los moços en escritos , y dexando de leer los libros impresos.

La Copia verborum es tan antigua, que tengo por nouedad el echarla de las Escuelas . Bien me pareció la opinion del Doctor Andres Sempere , ornamento de la Academia Valentina, porque hauiendo en vn ayuntamiẽto que se hazia para ordenar las classes, propuesto que libros se leerian: y diziendo vno, que leyessen la copia de Erasmo, con muy gran eloquencia le confuto , mostrando la ocasion que ay en aquel libro parahazerse barbaros los moços. Pero despues, cõ el calor de la disputa, passo adelante , hasta dezir que ninguna copia era buena: lo qual no me pareció, aun que se fundaua en el passo de Ciceron de oratore: assi le respondi, todo lo que hallaran en la pagina sessenta de mi Campi Eloquentiæ , y se hizo constitucion se leyesse en segunda Classe, tomando los preceptos de Erasmo, los exemplos de Cicerõ, como oy se haze.

La buena inuencion de Erasmo no se puede vituperar, mas el sacar formulas loquendi de Suetonio,

mas

mas parece inopia fordida, que copia elegante. Tome mos vn thema, y tratemos le por Suetonio, sin tener cuenta con la Copia, pues el es auñtor tan breue que no puede en ello ayudar, mas valdra mucho para co- nocer sus phrasas.

Estudiaua leyes vn vezino *Attendebat iuri quidam vi- mio, hallándose solo, arro- cinus meus, & cum ageret se- jo el libro en el suelo, por cretum, ad terram dedit librū,* q no vey a ganancia: y pro *quoniam capturam non vide- metio a sus amigos vna ce bat, & condixit amicis suis cæ na, si le trayan tu regalo, nam, si adferrent testudinem,* que era la vihucla: y no ha *quæ illi erat in oblectamen- ziendolo, sin quererlos es tis: cum id facere recusarent,* euchar los condeno. *inauditos condemnauit.*

Siguiendo a este la copia de Erasmo, como podia yr buena? Añsi que es menester sacarla de auñtores puli- dos, y fino eltarle fin ella, pues vemos que vale mas vna esmeralda fina, que diez diamantes falsos.

Y para esto, el primer cuydado ha de ser echar fue- ra acyrologias, y archaismos: porque aunque en el Pro- logo de los Menechmos de Plauto, dize:

Ei liberorum, nisi diuitia, nihil erat.

No he de ser tan amigo de variar, que tal phrase ad- mita, pues manda la regla.

Particula nisi, non nisi similia, & eiusdem generis, excipere, seu excludere debet.

At liberi, & diuitia, in hoc Plautino versu, dissimilia, & diuersa genere sunt, quare videtur insolenter dictum.

Y a cada passo los buenos auñtores vñan la particu- la nisi deste modo: *Nullos habet nummos nisi aureos: nullos Poetas amat, nisi Homerum: nullum seruum, nisi Daum, fide- lem putat.*

Queriendo Messenio dezir, que Erotio andaua muy encédida tras la bolsa del moço, y no por ser hermoso,

Oboluit marsupium huic istud, quod habes. (dize: Quanto

Quanto mas pulido sale deste modo:

Hec mulier marsupium istud, quod habes odorata est.

Huius mulieri marsupij tui odor ad nares peruenit.

Marsupium tuum huius mulieris naribus odorem obiecit.

Y si en el Prologo del Poenulo hallo *magis maior* *nugas*, y en el Culex de Virgilio, *magis beatior*,

Quis magis optato queat esse beatior auro?

Y es del mismo Plauto:

Tum nihil inuenies magis certo certius, dize estas palabras Aristophonte a Hegio en la Comedia Capteiu *ya* se vee que son hellenismos, y archaismos, los que les ha de euitar el que quiere copia pulida, assi como *me consule prohibui*: aunque Iosepho Scaliger dize que lo halla en buenos auctores.

La segunda cosa es, procurar de tener buenos textos de Ciceron emendados, o de Lambino, o de Leonardus Malaspinia, o de Manucio: porq̃ de otros hallaras a Ciceron deprauado, y parecerte ha buen vocablo, y si vas a las correctiones de Lambino mudaras de proposito. Antes que las obras de Ciceron saliesen emendadas por estos, muchos estudiosos vsamos *curantia*, e, por descuydo, cōfiados de vn passillo *ad Q. fratrem*: pero agora quedamos corridos, pues dize *nostra Vrania*, y deziamos *articulare salutem dicere*, y oy vemos que *articulatim* es bueno, y *articulate* barbaro, y con todo esso no diremos *articulatim salutem dicere*, ni *magis magnos*, pues Fulvio Ursino ha mostrado que en el libro quinto, cap. i. de los Comentarios de Cesar ha de dezir *minus magnos*.

Tambien has de tener ojo al assiento de los epithetos: porque no dire yo *mollis flamma*, como muchos porfian, pues no ay cosa mas aspera para nuestras carnes que la llama. Diras me, Virgilio vsò:

Est mollis flamma medullas.

Yo entiendo esse verso desse modo, que diga: *una blanda llama de amor se come los tuetanos dela Ro-*

na D

ña Dido. Sino, la llama y fuego del amor se come los blandos tuetanos: porque el mollis es accusatiuo antiguo, y ay untase con medullas, y no con flamma.

El quarto punto es, ponderar que ay phrasi que saca del assiento donde el auetor la puso, jamas cae bien. Dize Cesar l. i. cap. 6. *In hostium numero habuit*. Quiere dezir matolos todos.

Habládo de los Esquiçaros, con los quales tan cruda guerra tenia, no es de creer, que despues dela victoria diga Cesar, que los tuuo por enemigos, q sera absurdo: sino que para escusar nombre de cruel, no oso dezir, mado los degollar a todos, pone essa phrase honesta. Mas no osare yo dezir: Almagro mato a Piçarro.

Almagrus Piçarrum in hostium numero habuit: porque saca la phrase de su assiento. Tambien sería muy duro dezir: *Rex iam soluit*. Ya se embarco el Rey. Porque en Ciceron, y Cesar de lo precedente y adiunctos se toma acomodado: pues

Soluere nauim

Est plena locutio: vt 'ijs confectis, nauim soluimus'

Sed plenior est,

Nauim soluere in portu: vt, interea e portu nauis nostra soluitur.

Nam plena locutione dicunt etiam Latini soluere, vt Caesar l. 4 His constitutis rebus nactus idoneam tempestatem, terra ferè vigilia soluit.

Cicerò l. 3. de Offic. mercatores ab Alexandria soluisse.

En la vna parte precede *idoneam tempestatem*, y cae bien *soluit*.

En la otra, *ab Alexandria*, pero no precediendo algo que ayude, queda la phrasi imperfecta, y no se puede collegir, si dize: *Rex soluit*: el Rey pago el dinero, o se embarco.

El quinto punto que has de mirar, es en la copia de los Adagios, porque ay gran peligro: pero esto en mis Adagios lo he tratado.

B

Si Ci-

Si Ciceron nos dexara lo que variaua cō Mimo Ro-
scio, ahorraramos mucho trabajo: porque de solo vn
passo q̄ le podemos collegir, nos da grā gusto: yes este.
Suaue cosa es acordarse de los trabajos passados.

Iucunda memoria est praeitorum malorum.

Suavis est laborum praeitorum memoria.

Habet praeiti doloris secura recordatio delectationem.

Pero pues no podemos gozar desto, seguiremos a
los que de sus libros lo han sacado, y entre todos es
Manutio el mas pulido: aunque los doctos se quexan,
que no dio preceptos de copia como hizo Erasmo, co-
mo Ioan Marinello en el libro que se dize: La copia d̄
le parole en la lingua Toscana, año 1562. Y Horatio
Toscanella, en el libro que se dize: Modo distudiare le
Epistole famigliari di Cicerone. 1566. Yo en obra age-
na no he querido poner la mano, y por esso hize la se-
gunda parte, donde pongo el vso, y platica destas ele-
gancias.

Otra falta he hallado notable con la experiencia, q̄
vn discipulo como vee que no esta cada phrasi en su
ringlon, muchas vezes en lo que compone me ha en-
na phrasi, y media dela otra, pensando q̄ es todo vno,
queriendo dezir, que eltaualoco, dixo:

Furere coepit ad insaniam.

Y reprehendiendole, me dixo que lo prouaria por
Manucio en el titulo, o vocablo furioso. Desengañele
mostrando como *ad insaniam*, y *furorem* yuan con el ver-
bo *redactus est*.

Para remediar esto, comēce de poner muchas phra-
ses mias con las de Manucio deste modo.

Todos dizen mal de vos.

Omnes maledictis te onerant grauissimis.

Turpia quadam in te conferunt.

Pessime tibi omnes dicunt.

Turpissimè, atque acerbissimè de te loquuntur.

Omnes tibi grauissimè obrectant.

Nesce-

*Nefaria quadam de te dissipant,
disseminant,
iactant.*

*Valde te vituperant.
Vehementer accusant.
Ita de te loquuntur, ut honori tuo aspergant maculam,
labem inferant.
tenebras offundant.*

No determino yralla.

Non sum iturus.

Certum est mihi non iter arripere.

Decrevi minimè viam siue iter aggredi.

Statui nequaquam me illuc conferre.

Consilium est haud me illuc recipere.

*Constitutum est mihi nullatenus
transfere,
illuc proficisci,
contendere.*

iter habere.

iter facere.

viam capere.

Si a mi padre y a vosotros agrada.

Meo si patri nobisq; placeret.

non displiceret.

animo sederet.

esset pergratum.

iucundum accideret.

cordi esset.

gratissimum accideret.

non esset iniucundum.

non esset ingratum.

Mal aya yo fino me lo pagas.

Male que contendo cadant omnia si impunitus discedis.

*Aduersa opto omnia si hanc iniuriam insultam impuni-
samq; dimitto.*

*Aliter cadant ac spero & opto omnia si impunitum hoc
scelus tulero.*

32
Præter opinionem accidant omnia, si non castigatus abierit.
Luego le vino al pensamiento como podría alcançar lo que desleaua.

Statim excogitauit, quomodo posset explere desiderium suum.

Occasionem est nactus, ut expleret diuturnam sitim.

Cogitando inuenit et impleret desiderium suum.

Hoc quidem machinatus est, ut compleret desiderium suum.

Id molitus est quomodo saturaret desiderium suum.

satiaret desiderium suum.

ea parauit quibus ad exitum traheret, quæ optabat.

ea reperit quibus exequeretur, quæ in votis hæ-

ea deprehendit quibus conficeret, (bebat.

expediret,

efficeret.

Inuenit quoniammodo ad finem perduceret.

Peruestigauit ea quibus mentis ardorem extingueret.

potiretur re amata.

quod desiderabat haberet.

Indomitam atque effrenatam animi sui cupiditatem ad exoptatum duceret locum.

De esta manera andaua yo traçando los trabajos de Manucio, y añadia los titulos, o capitulos q̃ en el faltauan, y por no offender al Auçtor, procuraua poner los suyos primero, y con vna estrellica, o asterisco, diuidir los mios de los suyos: y tenia por cierto que fuera vna muy acomodada traça, asì para hallar de presto lo que el niño de Syntaxis ha menester, como para ayuda de memoria, yendo asì a modo de tablas, q̃ luego con los vazios representan al ojo, y a la memoria, lo que busca.

Pero consultando con el Impressor, ví que ni mi bolsa bastaria para tan gran costa, ni el moçuelo de Syntaxis (al qual vā estos trabajos endereçados) querria, o a vezes no podria gastar diez reales en vnas Elegancias, segun es costosa la impression en España.

Lo que hasta agora hauemos dicho es para el que oye

II

oye Syntaxis: pero el de primera Classe, para tratar su Rhetorica, no se ha de contentar cō las Elegancias de Manutio, sino teniendo las bien decoradas, alce su pēsamiento para la exergasia, subiectio, symplotē, orbis numeros, &c.

Exemplo.

Como tuuiste tan poca verguença de succeder al dueño de esta casa,

Diras por Manucio.

Non te pudor ullus à tanto facinore abduxit, à tanto scelere auocauit, ut tanti viri ades intrares, domum possideres?

Mas alto diras con Ciceron.

O audaciam immanem! tu etiam ingredi illam domum ausas es? Tu illud sanctissimum limē intrare? Tu illarum adiū dijs penatibus os importunissimum ostendere?

Aqui no solamente ay Synonymos en

domus, ades,

intrare, ingredi,

Pero aun Anaphora en, *tu etiam,*

tu illud,

tu illarum.

Polyptoton en, *illam,*

illud,

illarum.

Periphra sis ornata epitheto: *os importunissimum* i. te.

Dijs penatibus, metonymia pro domo.

Conoceras en esta Copia la excellencia de los Autores, que no solamente en prosa, pero aun en verso, dan lustre a lo que toman entre manos, pues la excellencia dellos no es en tratar cosas comunes, sino en tratarlas en forma no comun. Dime, que mas comun puede ser, que

En primavera se ha de arar el campo.

Pero oye a Virgilio.

Vere nouo gelidus canis cum montibus humor

Liquitur, & Zephyro putris se gleba resoluit.

*Depresso incipiat iam tum mihi Taurus aratro,
Ingemere, & sulco attritus splēdescere vomer.
Tambien, que cosa mas comun que dezir,
Vn arbol se enxiere en otro.
Tanto mas admirable te parecera Virgilio cō estas
Figuras diuinas.*

*Inseritur verò ex fœtu ut cū, arbutus horrida, & steriles pla-
tani malos gessere valentes, castaneæ fagos, orniūq; incanuit
albo flore pyri, glandemq; suæ fregere sub vlmis.*

Pero dexemos esto, pues lo he tratado en la segūda
parte del Latino de repēte, impressa año 1573. dēde el
cōsejo primero de la pagina 18. adelante: donde vera el
estudio de q̄ modo, no variado solamēte, pero am-
plificādo, se da lustre a vna periodo, como si dixesse,

No ay de que sospechar en esse
*Non cadit in hos mores, non in hunc pudorem, non in hanc
vitam, non in hunc hominem ista suspicio.*

Lucubrationes Laurentij Palmyreni.

Para si en algo te podra aprouechar, o descansar mi
trabajo, he puesto este Catalogo de mis ineptias: y pa-
ra los que de lexos me lo embian a pedir:

Rhetorica quarta editio, anno, 1578.

*Campi eloquentia, vbi de ratione declamandi, orationes, præ-
fationes, epistolæ, epigrammata, & declamationes Palmyre-
ni continentur, anno 1573.*

*Eloquentia iuuenilis, vbi elogia & exempla extemporalis fa-
cundia continentur 1578.*

Hypotyposes clarissimorū virorū, & fabella Aenaria 1578.

*Ludicra Palmyreni, vbi lexicō nauticum, exercitatio Dia-
lectica. &c.*

Etymologie Latina quinta Editio.

Orthographia tertia Editio.

Prosodia quarta Editio, 1578.

En la cedula passada andaua embuelto vn titulo
de cōparanda eloquētia & vario vsu Epistolarū M. Tullij,

ya tenia

ya tenia mucha parte acabada, y dexela, porque vi lo
mas de mi trabajo ya anticipado en vn libro q̄ hizo
Horatio Toscanella q̄ se intitula, *Modo di studiare le E-*
piistole famigliari di M. Tullio Cic Y otro que dize. *La*
Copia delle parole per Giouanni Marinello.

Phrases Ciceronis obscuriores in Hispanam linguam con-
uersa à Lau. Palmyreno, 1574.

Vocabulario del humanista de aues, peces, yeruas,
quadrupedos, metales, y piedras preciosas, impresso
año 1573. Despues se imprimio en Barcelona: y pēlan-
do q̄ el impressor haria lo que deuia, añadile *Stroma-*
ta, y Selecta animalia, Pero en aquella impressiō que
fue 1575. no ay ringlon que no este lleno de erratas.

Estudio de la aldea, tercera impressiō año 1578.

Estudio Cortesano, año. 1573.

Camino de la Yglesia 1576.

El Cathecismo que yo traduxe de lengua France-
sa en Española.

Enchiridion Graecae linguae Lugduni. 1558.

Orus Apollo Graecè cum scholijs.

Descanso de estudiosos illustres, donde van Ada-
gios traduzidos de Romance en Latin, Empresas, Bla-
sones, Motes, y Cifras, 1578.

Sylua nūmaria, donde se trata de monedas, y phra-
ses de comprar y vender, y en la vltima impressiō se
añadio el tratado de *Coloribus*.

Segunda parte del Latino de repēte, dōde se enseña
el vso, y se pone en exercicios d̄ las Elegācias de Manu-
cio, para hablar de repente, cō *opera minora*, orden de
enseñar, reglas d̄ escuela, y de *Imitatione Ciceronis*. 1573.

Descuydos de los Latinos de nuestro tiempo, con
toda modestia emendados por Lorenzo Palmyreno,
en las digresiones que para descansar sus discipulos
hazia, interpretando los *Commentarios de Cesar*,
1578. *Occurrent in hisce Paradoxis adolescenti studioso lepide,*
¶ in finu ferenda rationes dicendi.

Vocabulario de las partes mas principales del mundo, con los de España, mas estendidos que los de las otras Regiones, y algunas cosas notables en cada Provincia, año 1578.

Oratorio de enfermos, con muchos consuelos de sanctos, y oraciones deuotas para aliuio de las enfermedades largas, pesadas, y dolorosas. 1578.

Compendio de antiquitate Romana, para entender a Ciceron, Cesar, y Virgilio. Este fuera ya impreso, sino que salio el del señor Ambrosio de Morales, y pareciame atreuimiento poner yo la mano en cosa que su merced trataua. Pero despues que conferiendo mi trabajo con el suyo, halle que yuamos diuersos: el, solamente tocando lo que era menester para los Epitaphios de España: yo para Ciceron, mude de proposito, y assi (Deo duce) saldra luego.

¶ Fin del discurso.

L A S

Las Elegancias de

Paulo Manucio, traduzidas
del Toscano por Lo-
renço Palmy-
reno.

*O ha hauido mas buen abogado, o defensor en
iuryzio que Ciceron.*

Abogado.

In agendis causis Cicero omnibus
antecelluit, præstitit, vicit omnes, ex-
celluit inter omnes, antequit omnes, an-
tecessit: patronus Ciceroni cōferendus

nemo fuit, neque eloquentia, neque studio, neque fi-
de: ad iudices, ad tribunalia, ad causas tātum eloquē-
tiæ, studiij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iu-
dicijs, in foro, in forensibus causis, in forensi mune-
re, in tractandis causis, in causarum patrocinijs, in
defendendo, & accusando par Ciceroni nemo fuit.

No se como acabe mi razonamiento.

*Acabar, o
concluyr.*

Quemadmodum exitum expediam institutæ ora-
tioni, non reperio: non video quī possim institutæ
orationi finem imponere: quo fine institutam oratio-
nem claudere, absoluerē, perficere.

Acabad ya essa guerra.

In eam curam incumbe, ne qua belli scintilla relin-
quatur: vt belli extrema deleas: vt belli reliquias per-
sequare, atque conficias: vt profligatum à te, confe-
ctum, absolutum, sublatum, penitus bellum lætari
possimus.

Acabado es el año de mi gouernacion, o cargo.

Annuū munus cōfeci, absolui: annuo munere sum

B s

per-

ELEGANCIAS DE

perfunctus: absoluta est annua administratio, administrationis annuæ finem attingi, ad finem perueni, abiit annus imperii mei.

Acadecer.

Acadescime al reves de lo que yo pensava en mi pleyto.

Vt causa ceciderim, litē pdiderim, euenit, obuenit, contigit. obtigit, accidit, factum est casu factū est, casus tulit, fortuna tulit, fortuna fecit, fortunę placuit.

No acaece esto en hombre sabio.

Hoc in sapientem minime cadit: non est vt obuenire hoc sapienti possit: est hoc à sapiente alienū, pertinere hoc ad sapientem non potest.

Acadecen muchas desdichas a los hombres.

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita, patet hominum vita: impendent, imminent hominū vitę casus plurimi, euentus rerū varij singulis prope horis extimescendi, quisquis vitā ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum ē cælo ducit, huius lucis vsura fruitur, eum casus innumerabiles manent, ei & quæ velit, & quæ nolit expectanda multa sunt, eius animus ex vario rerum euentu perpetuo fluctuet, necesse est.

**Acoger, o
recebir.**

Con alegre rostro recibe a los que le visitan.

Completitur quisquis eum it salutatum, quicūque ad eum honoris causa venit, accedit, adit: euntes ad eum salutandi causa, salutantes eum honoris causa, perhumaniter excipit, hilari admodum ac benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu, ac verbis exprimi possit, quam licet humanissimē, sic, vt nihil humanius, : eo vultu, qui facilē gratiam ineat, beneuolentiā conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

Querria que V. M. me acogiesse en alguna camara de su casa.

Velim mihi commodos, accōmodes de cubiculo: si mihi cubiculū cōcesseris, meo cōmodo consules: sine me y ti cubiculo tuo: liceat mihi, cubiculo à te cōcesso,

tuo

tuo beneficio frui, tua humanitate, ac liberalitate.

El era para toda cosa.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appositus erat ad omnia, aptus ad omnia videbatur, ingeniū acceperat à natura, ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, eo utebatur ingenio, quidvis ut exequi, & præstare satis eōmode posset, natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrediretur, ut egregie conficeret, ut excelleret: habebat hoc à natura, ut quamcunque ad rem se conferret, quamcunque capesseret, ea non pessime perfungeretur, ex ea cū laude discederet.

Nunca me apartare de vuestro lado.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero, me tibi comitem adiungā, assiduum me comitem habebis, hærebo tibi, hærebo lateri tuo, à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecū ero, nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam.

Aun no estás habituado, o vezado al trabajo.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es laboribus assuefactus, laboribus assuetus: labores ferre, ac sustinere nondum consueuisti, labores nondum facis expertus es, sensisti, tulisti: nondum es in laboribus planè versatus, exercitatus, rudis es, insolens, in laboribus: nondum tibi familiaris labor est.

No sienten las desdichas, los que ya están acostumbrados a ellas.

Malorum consuetudine sensus amittitur: malorū consuetudo sensum adimit, sentiēdi vim aufert, stuporem inducit, iniicit, infert, sensus obstupefacit, sensus obstupefit, adimitur, aufertur usu diuturno calamitatum: aduersas res minime sentiunt: sensu non percipiunt ii, quorum occalluit animus, quorum animis callū obduxit diuturna cōsuetudo: qui secundis rebus vti perquam raro sunt: secundas res haud sæpe noue-

Acōmoda
do, y con
ueniente.

Acompañar.

Acostumbrado, o
habituado.

nouerunt: quorum animi tantum abest, ut recentes ad infortunia sint, insolentes ad injurias fortune sint, ut malorum usu & consuetudine prorsus obdureant, callum contraxerint.

Accusar.

Atunque Cato sue tan virtuosus, concueta vexes sue accusato.
Cato cognomento Cenforius, qui Cenforij cognomen tulit, qui Cenforius est nuncupatus, qui Cenforij cognomine usus est: cum nemini esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate inter omnes excelleret, prastaret, quinquagies tamen accusatus est, in iudicium vocatus est, postulatus est, ei dicta dies est, eius nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ, actorum suorum, rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam, atque innocentiam probare coactus est, subiit iudiciū, venit in iudicium, reus fuit, reus factus est, sedit reus, sedit eorum loco, iudicium tribunal adiuit, accusatorū audiuit impura maledicta, acerba conuicia, accusationis molestiā sustinuit.

Adevinar.

No es bien hablar de lo que adevinar no podemos.

Abstinentum est earum rerum sermone, omittendus est, dimittendus est, prætermittendus est, abiiciendus earum rerum sermo, suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est: quæ positæ non sunt in coniectura, minime à coniectura pendent, à coniectura procul absunt, extra coniecturam sunt, quas cōiectura antecapere, præcipere, prospicere, providere, assequi, conijcere, coniectare, augurari, diuinare non licet: quæ sunt eiusmodi, ut eas vaticinari, ad eas coniectura proprius accedere, de ijs certo cōijcere, certam coniecturam facere, certus vates esse, coniector esse nemo possit, de quibus difficilis admodum coniectura, incerta, & obscura diuination, obscurū augurium est, in quibus quid futurum sit, euenturum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, fors possit, suspicari non licet.

Pade.

Padecio tanto trabajo en el camino, que adolecio de vna gra **Adolecere**
me enfermedad.

Itineris laborē ita grauem fenſit, expertus eſt, itin-
 eris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus, vt in
 grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus diffi-
 cillimo, vt ægrotauerit periculoſè, dubia vitæ ſpe: la-
 bor itineris ita grauiter eum affectit, afflixit, vt morbi
 cauſſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcri-
 men adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vita
 veniret in dubium.

Soyz me en todo brauo aduerſario.

Aduerſarium te nimis grauem, nimis acrem, infe-
 ſtum, acerbum, vehementem, crudellem habemus: ni-
 mis acerbus, nimis aduerſus, nimium grauis, atq; in-
 ſenſus nobis es: oppugnās nos quān potes acerrimè,
 & grauiffimè: nullam aduerſus nos iniuriā præter-
 mittis: nulla nos iniuria, nulla re non laceſſis: tuis cō-
 tra nos viribus vteris: tuam in nos vim confers, om-
 nia conaris, nihil non agis, moues, tētas, experiris, ma-
 chinariſ ad perniciem noſtram: aduerſario te vtimur
 nimis acerbo, nimis inſenſo: agis contra nos, pugnas
 aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, quān
 potes maximo: eo impetu, qui poteſt eſſe maximus.

Mucho ſiento las deſdichas que padeceys.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi ni-
 miſ aduerſa fortuna grauiffima eſt: tua me torquent
 infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſolicitor, ve-
 xor malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè
 fero: ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiffimum:
 tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt, miſerum tua
 miſeria: dolor meus ex tuo dolore pender, tuis dolori-
 bus doleo, angoribus angor.

Gran fama ganareys, ſi en eſte negocio no os deſcuydays.

Hoc munus ſi cū laude adminiſtraueris, geſſeris,
 curaueris, in hoc te munere ſi præclarè geſſeris, ex-
 preſſior, & illuſtrior tua virtus erit, tua virtus patebit

illu-

**Aduerſa-
rio.**

**Aduerſi-
dad.**

Affamado.

illustrius, extabit apertius: magis quam antea pate-
fient, certiusque cognoscetur animi tui bona: qui vir-
tis, & quantus magis quam antea, res ipsa declarabit:
maiores quam antea ingenii, animique tui signifi-
cationem dabis: te ipsum oculis hominum aperies, ac pa-
tes facies: ipse te sic probabis, ut antea nunquam.

Affligido.

Estoy muy triste y affligido.

Iaceo in mœrore, ac iordibus: afflictus mœrore ia-
cet ac languet animus meus, pessime est animo meo:
tristissimis vexor, & conficior curis, mœrore cõtabe-
sco, debilitor, conficior, obruor: nil me tristius: dedi-
tus tristitiæ sum.

**Affrenta-
do.**

Vos me haueys affrentado.

Ignominia sum à te affectus: tuli à te ignominiam:
ignominiose sum à te tractatus mihi ignominiam in-
tulisti, attulisti.

Mas affrentados quedaran ellos que vos.

Maiori hoc illis erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur
iis, potius, quam tibi: culpæ plus in eos, quam in te cõ-
feretur: plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignomi-
niæ, culpæ: grauior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

*Gran affrenta sera, si hos conosces de menos es fuerço que
antes.*

Animi tui magnitudinem inflectere, sine summo
dedecore non potes: subibis infamiã, si ab animi tui
præstâtia descueris: excelso animo eras, si te demise-
ris, aut humile quicquam cogitaueris, facies turpissi-
me, dedecus admittes, grauis infamia consequetur,
summo tibi erit dedecori.

En lo que vos pensays que ay h'rra, digo yo que ay affrẽta.

Qua tu in re dignitatẽ, ego deformitatem statuo,
pono, loco, sitã censeo, positã, locatam, constitutam:
quẽ tu dignitatis, eum ego locũ infamiæ puto: quod
tu valere ad laudẽ existimas, ego dedecus in eo, tur-
pitudinẽque cõstituo: vnde tu decus & gloriã speras
exoriri posse, inde ego ne dedecus emergat, ne ema-

net

net infamia, ne turpitudine effluat, magnopere vereor.

Para siempre quedays affrentado.

Aeternam ignominie labem subiisti, sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est huius infamiae nota: ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiae sempiternis, spem tibi omnem future dignitatis ademisti, nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Pesame que sin culpa os han affrentado.

Doleo, te immerentem conuicio iactatum, exagitatum, vexatum, male acceptum, angor animo, quod ignominiam tuleris nulla tua culpa, quod ignominia tibi sit illata immerenti, quod ignominiose sis tractatus, ignominia sis affectus nullo tuo merito.

No me alabays por lo que yo merezco, sino por darme esse plazer y contentamiento.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus, non iudicio tuo, meritoque adductus meo, sed ut incas à me gratiam, gratiae causa, ad colligendam benevolentiam, gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis, largiris mihi, non veritati: auribus inferuis: loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, sed eo consilio, id spectans, id sequutus, meum tibi ut amorē hoc artificio, hoc tuo quasi merito adiungas, mihi ut gratificeris.

Nunca hos sere ingrato, de lo que por mi haueys hecho.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor me te atque animo, nunquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quaecūque occasio se dederit, obtulerit, probabo: gratū me tibi, memorēque præstabo: præstabo tibi eam, quam debeo, memoriam, meritorum tuorum, gratum me nullo non loco, nullo non tempore, memorem gratiae referendæ studiosum senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me non requies, non desiderabis: non commitam, ut ingratum

Agradar, o contentar.

Agradecer.

ELEGANCIAS DE

ingratum me appellare possis, vt in illo officio, quod benemerentibus debetur, iure me, ac merito quisquā reprehendat, vt in vitium ingrati animi non incidā, ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inu-
 rere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit ob-
 iicere, vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimē seiungar, discedam, ab sim, vt val-
 de procul ab sim: vt ea culpa vacem: vacuus sim, ca-
 ream, eius culpæ sim expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de re-
 ferenda gratia minimum laborant: enitar, & vt spero, consequar, vt te de me optimē esse meritum læteris, vt officia erga me tua voluptati ac lētitiæ tibi sint: vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorum fructū feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parē tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs equem, compensem, remunerem, remunerer.

Agrauio
uide iniu-
ria.

Aguero de
rayo.

Por mal aguero tenían los antiguos, quando en la enZina caya el rayo.

Mala veteres ominabantur, augurabantur, infau-
 stum omen, mali euentus omen, aduersum, calamita-
 tem portendens, incommodorum significans, iudica-
 bant, si quercus fulmine percuterētur, ferirentur, ful-
 minis ictum sentirent, de cœlo tangerentur.

Obligados somos a ayudar a los amigos en las necesidades.

Ayudar.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxiliū
 ferre, auxilio esse, præsto esse, subuenire, subsidio ef-
 se, adesse, minime deesse debemus: amicos, miserijs op-
 pressos leuare, æquum est, ius est, decet, conuenit: si
 quod in malum ceciderit amicus, accurrere, & erigere
 iacentem debemus.

Ayudad a la patria que perece.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem patriā
 medere patriæ grauissime laboranti, eripe summis ē
 miserijs patriam: auxiliare, auxiliū affer, auxilio sis
 patriæ:

patriæ, adiuvā patriam: noli patriæ deesse, noli committere, vt patriam deserās, vt auxilium tuum patriā desideret in tam aduersa fortuna, in tantis malis, calamitatibus, infortunjs, miserijs, tam duris, miseris, tristibus, perditis temporibus.

Supplico a V. M. me de remedio en mis trabajos.

Prospice, consule, prouide rationibus meis, suscipe me, respice fortunas meas, tuere me: complectere, fove, vt meæ tibi rationes curæ sint, curam suscipere rerum mearum.

Yo sere con vos.

Tecum ero, tecum faciam, te sequar, à te stabo, tuis in prædijs ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor: de tuis vnus ero: me tuum numera: me de tuis vnum habe: in numero tuorum ero.

Alaban a Bruto, porque se esfuerço a librar la patria de tyrannia.

Alabar.

Brutus effertur laudibus, in cælū tollitur, in cælū effertur, laudibus ornatur, illustratur, afficitur, celebratur: Bruto laus tribuitur: impertitur, laudi datur: in Brutū laudes conferuntur, quia contendit, vt in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Alabare siempre la buena obra que me has hecho.

Tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo.

Caton alabo en grande manera lo que hauiá hecho Ciceron.

Cato res Ciceronis ornauit diuinis laudibus, extulit, prosequutus est.

Todos te alaban.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferūt, exornant, in cælum ferunt.

Nunca me olvidaré de la merced que me haueys hecho.

Istam tuam liberalitatem semper in ore, animo que habebo.

Nunca vino a menos de su palabra, y de lo que era obligada.

Fide semper fuit, & officio singulari.

C

El año

ELEGANCIAS DE

El año pasado alababas la paz mas que todos, agora ya me parece que has mudado voluntad

Anno proximo superiore, anno superiore pacis auctor præter ceteros eras, nunc videris à pristina causa descivisse.

Alabo tu parecer.

Consilium mihi tuum probatur.

Muy vssano estoy que mi hijo sea tan alabado.

Florere laudibus filium meum, summæ mihi gloriæ duco

Mucho os estimo por nuestra amistad, y por vuestro buen ingenio.

Cum amori, quem inter nos mutuū esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præstantia ita iudico, vt neminem tibi antepoſnam, comparē paucos.

Per muy venturoso me tengo en alabar me V. M.

Tanta esse puto verborum tuorū pōdera, vt ex tua laude omnia me consecuturum existimem.

Ser constante en vn buen parecer, es gran alabanza.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur.

To acabo mi carta, rogando te que seas siempre buen amigo, y amonestandote que sigas el camino de la honra.

Epistolæ clausula hæc erit, vt te rogem, vt me diligas, te hortet ad illud, vnde laus emanat maxima.

Alcançar.

Si os parece que alcançareys lo que pensays.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis: si videris id posse consequi: si putas posse fieri, si euentum speras cū animo tuo congruētem, nō alienum, nō abhorrentē à tua volūtate.

Alegria.

Tanta alegria recilo de tus cosas, como de las mias mismas.

Lætitiā ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilo minorē, quā ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æque ac meæ, pariter ac meæ, nō minūs quā meæ, non secus quā meæ, nō secus ac meæ, nō secus atque meæ, haud

haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudiū mihi afferunt, pariunt, præbēt, voluptate me perfundūt itidē vt meæ, tuis rebus vti meis afficior: quæ meis ē reb⁹, eadē mihi ē tuis orit̄ iucūditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudiū, tuis rebus ita letor vt meis.

Huyose a lo mas alto de la casa.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit, ad ædiū summa, ad summas ædes, ad fastigiū, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædiū partes, abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Vuestro orgullo y soberuia, de la hacienda que teney, sale: no de las virtudes.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes: insolentia tua, arrogantia, superbia non ex animi, nō ex ingenij tui præstantia, sed ex opibus tuis manat: istam insolentiam, elationem animi, spiritus immoderatus in te parit, nō vlla tua singularis, aut præcipua facultas, meritōrumue conscientia, sed copiæ, diuitiæ, opes, res domestica plus æquo maior, cōmodorum abundantia animos tibi facit, tollit te ad istam animi intemperantiā res familiaris, non vlla tua propria bona, nō artis honesta sciētia, aut virtutis vlla possessio.

Muy soberuio estays.

Nimum tibi places, plus tibi assumis quam deceat, quam liceat; conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiat̄ur, cōcedat, nimum te effers, arrogas tibi plus quam licet, altius quam oporteat, ipse te extollis: ita superbe agis, vt ferri non possis, superbia est prorsus nō ferenda: parem tibi esse neminem vis: te cūctis antefers: omnes despicias, te vero vnum suspicis: amas ipse te sine rivali, tibi ipse magnus es, atque eximius: omnia putas esse in te vno collocata: fortunam ipsam minus esse te ipso fortunatam putas, persuasum habes, tuis te fortunis ipsam fortunam antecire.

Merece que todos le amen.

Alegre rostro uide a coger.

A lo mas alto.

Altius, y soberuio.

Amable.

ELEGANCIAS DE

Amable.

Est, qui ametur: dignus est, qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo quæ amorē conciliant: possidet, quæ ad colligendam beneuolentiam valet, ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparanda hominum studia nihil desiderat, nihil in eo requiras, nil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

No ay persona a quien yo ame mas que a vos.

Amar.

Nemo est omnium, in quem magis, quam in te mea sit propensa beneuolentia, qui mihi te sit carior, quæ ego vehementius, quam te diligam: quem ego maiore, quam te beneuolentiâ complectar, magis ex animo, quam te, diligam.

El verdadero amor es, el que mueue por la virtud, y no por interesse.

Ea demum laudabilis est, ea præclara beneuolentia, quæ virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in diligendis amicis, non fortunam sequitur, is optimo consilio utitur, laudabiliter agit, ei laus debetur, honestus, & rectus amor ille est, qui ex animi potius, quam ex fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicumque fortunâ in amore spectat, non virtutem, iudicio labitur, sincerum in eo, simplexque iudicium requiras, desideres.

Desseo que V. M. entienda quan cierto seruidor le soy.

Vellem, quæ sit in te animi mei propositio, possis inspicere, cuperē, sensus tibi patere intimos animi mei: vellem, quomodo animatus erga te sim, oculis cerneret tibi liceret: nil mihi esset optatius, quam ut eas mentis meæ partes, quæ oculos latent, ab oculis remotæ sunt, oculis minimè patent, possis introspicere.

En todo lo que pudiere le mostrare como soy leal amigo.

Amicissim.

Nullum erga te officium hominis amatissimi prætermittam: meam in te non mediocrem, non vulgarem,

rem eximiam, summam, singularem, incredibilem benevolentiam re declarabo, ostendam, patefaciam, quous officiorum genere testificabor, testatam apud te relinquam, tibi probabo, sic officijs, ac studijs illustrabo, ut ea & tu, & omnes clarissime cernat, ut aatibi, atque adeo cunctis hominibus clarissime pateat.

Grandes amigos eran M. Tullio y Cato.
Erant Cicero & Cato & amicitia & sensibus in Republica coniunctissimamabant inter se vehementer Cicero & Cato, & erat pariter in Republica animati, & erat sensibus in Republica consentientibus.

Muy obligado soy a amaros.
Omnes tibi necessitudinis causas coniunctus maximè sum: omnes mihi necessitudinis causas, omnes necessitudinis summa iura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ita multæ mihi tecum necessitudinis causæ sunt, ut nihil possit esse coniunctius: amo te singulariter omnibus de causis: omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor: causam tui diligendi nullam non habeo: quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Somos muy grandes amigos.
Artissimo necessitudinis vinculo coniuncti sumus: quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius: id cuiusmodi est, ut laxari nullo modo possit: pervenit ad summam amicitia nostra: aucta hoc est, ita iam teneat nostra coniunctio, ut nihil ad eam possit accedere: quod vinculum, quod studij genus, aut officij, quæ omnino res amoris nostro, amicitia, coniunctioni, necessitudini deest: in amicitia nostra requiri, aut desiderari potest?

Desde niños començo nuestra amistad.
Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta iam inde à prima adolescentia, amare coepimus inter nos iam tum, cum adolescentuli essemus, in amicitia iam coimus à primis adolescentia annis: ortus est in-

Amistad.

ELEGANCIAS DE

ter nos amor, cum ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi, amicitiam iunximus, animos nostros iunximus iam ab illo tempore, cum annos adolescentiæ primos attigissemus.

Amor.

To os amo en extremo.

Summe, vehemēter, valde, magnopere, maximopere, maxime, etiam atque etiam, mire, mirifice, incredibiliter, vnice, singulariter, egregie, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cū primis, in primis, apprime, præcipue, admodum, opido, maiorem in modum, mirum in modum, minime vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amādo nemini cōcedo, qui te vehemētius diligat, cōcedo nemini: beneuolētia in te mea ad summū deuenit: amor in te meus is est, ita accumulatus est vt addi nihil possit, amorem in te meum verbis exprimere qui possum, quē cogitatione vix complector, cuius magnitudinē vix mēte comprehendo: amorē in te meū cogitatione fortasse consequi, cōplectiq. possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere profecto non possum: æque, similiter, pariter ac meipsum, itidem vt meipsum, non aliter ac meipsum, non secus ac meipsum, itidem vt meipsum, te diligo: sic te diligo vt neminem magis, ne meipsum quidem, cum te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatū appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis: mihi es in amoribus: nihil mihi est te carius: secundum Deum, post Deum, excepto Deo, cum a Deo discessi, nemo mihi est te carior: ego te vt oculos meos, aut si quid oculis est carius, diligo, singulari ergate animo sum: vt pater in filiū, ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco, amor in te meus tantus est, quāntus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus, singulari sum in te beneuolētia: primū in amore Deum, te habeo proximum.

Iguamente nos amamos.

Mutuo

Mutuo amamus inter nos, pariter, æque, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari, par voluntas ab utroque nostrum accipitur, et redditur.

No me haueys mostrado la voluntad que hos tengo.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me beneuolentiam minime declarasti, mutux beneuolentix significatione non dedisti: non esse te mutuo erga me animo: non æque atque ego sum in te, animatum demonstrasti: tuum in me amorem non esse cum meo conferendū, inferiorem esse meo, infra meum esse, iudicasti.

Querria saber que voluntad me tienen todos.

Scire velim quo quisque in me animo sit, ut quisque sit erga me animatus, affectus, qui cuiusque sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sensum cuiusque nosse, tenere, callere velim, patere mihi velim.

No se que me haga.

Ancipiti cura distrahor, iactor, versor, animi pendeo, incertus animi sum, pēdet animus, inclinat huc, illuc, fluctuat, iactatur, incertus est: quid cōsiliij capiā, vtram in partem me dem, ignoro: explicare cōsiliū, expedire me ex hac deliberatione, exitum meę cogitationis inuenire non possum: distrahunt me diuersa cōsilia, in vtranque partem ita multa succurrunt, ut difficilis admodū sit, minime expedita, minime explicata, minime explorata, minime certa, perobscura, haud satis aperta deliberatio.

Conozco que eres magnanimo.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præstantiam, altitudinem, sublimitatē, excelstatē: noui quā forti animo sis, quam constanti, ac firmo, quam non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto, quam ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinesque stabili, ac parato.

Muy amigo soy de los magnanimos.

Animo, & voluntad.

Animo du dofo.

Animo grāde.

ELEGANCIAS DE

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstant, quorum animus excellit, qui animo excellent, qui sunt excellenti animo, sunt excellenti animo præditi, sunt excellentis animi, in quibus est animi excellentia quædam, præstantia, altitudo, excelsitas, sublimitas, robur, vis, cum his libenter amicitia contraho, in eo, coëo, instituo, iungo: eos facile amo, amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitia, sponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Animo apocado.

De animo apocado no cumple aguardar altos pësamientos.
Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit, angustos animos ampla & præclara cogitatio non egreditur.

Animo esforçado.

Con tus hazañas se han esforçado los covardes.
Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant, excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerunt, reuocarunt.

Animo reposado.

No creerias quan sossegado tengo mi animo.
Vix credas quam æquo animo sim, qua fruar quiete, quã sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quã sit tranquillitas animi mei status, quã tranquille seipso fruatur animus meus: æquitatẽ animi mei coniectura vix assequare, cogitatione haud facile comprehendas.

Animo sencillo, o simplez.

No me buelgo de yr entre mis amigos doblado.
Simplex mihi animus est, directus, apertus, nulla simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationẽ, simulandi studiũ mea natura, mea cõsuetudo respuit: neq. libeter, neq. facile fingo: simplicẽ veritatẽ amo: odi artes quibus veritas vt inuolucro quodã obtegatur.

Yo soy hombre muy llano.

Simplex

Simplex homo sum: simplex mihi animus, est apertus, nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe, apertam veritatem amo: simulandi artificium à me prorsus abest.

Muchas desdichas me acarrean cada dia, pero por mucho que me persiga la fortuna, no me hara cowarde.

Vehementer, acriter, acerbè, graviter me oppugnat, vexat, exagitat, urget, premit, adversa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus quibus humana vitæ impèdèt, quibus humana vita subiecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum, contra fortunam paratus, armatus, sumus, validus, firmisimis consuetudinis præliis, munitus: res humanas præclare cōtēno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, se ipso nititur, sua in se ipso præsidia ponit, à se ipso præsidium omne petit, aduersus fortune vim, impetum, conatus, iniurias, et cetera omnia: minimè res humane me mouēt, afficiūt, perturbant: minimè laboro de rebus humanis, suisque de quibus res humanas facio: humanis casibus animi præstantia, virtute, fortitudine resisto, fortunæ conatibus obuiam eo, occorro, obijcio me, oppono me fortiter, atque acriter: fretus conscientia fortunam sperno: mea contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget, viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Los mancebos de sola apparentia se contentan.

Specie capitur adolescentia, oblectatur, gaudet, lætatur, speciem amant adolescentes.

Muchas cosas aprendemos con la experiencia.

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia, & usu: multa cognoscuntur experientia duce: multarum rerum magister est usus, multa docet, ostendit, patefacit: viam aperit

Anochece,
uide tarde
se haze.

Animoso.

Apparen-
cia.

Apartar ui
de impedi-
mento.

Aprender.

C s

ysus

ELEGANCIAS DE

Vltus ad multarum rerum scientiam: erudimur valde, instruimur, expolimur, ex ignorantiae tenebris educimur, ad scientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum scientiam consequimur, experientiam sequuti, experientia docti, experientia magistra.

Arrendamiento,

Poco salario hos dan los arrendadores.

Tenui mercede, leui quaestu, exiguo lucro das operas in scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractant, vectigalibus praesunt.

Arrendador,

Es el principal arrendador.

Magister scripturae est: scripturae praest, vectigalibus praest: princeps publicanorum est: illi potissimum dema data vectigalium cura est, ei maxime commissa vectigalia sunt: vnus praecipue vectigalium curam gerit, sustinet, vectigalia praecipuo quodam iure, summo quodam iure exercet.

Assaz,

Siempre conuersays conmigo, pero no teneys assaz entendida mi intencion.

Me vteris assidue, assiduus tibi mecum intercedit vltus: consuetudo inter nos assidua est, veruntamen plane non tenes animum meum, prorsus non calles mea consilia, non omnino mei tibi sensus patent, non penitus, non perfecte, non ex omni parte, non vsquequaq.

Assegurar,

Yo no os puedo assegurar, que no os haran agravio.

Ego tibi a vi praestare nihil possum: vim tibi nullam factum iri, illatum iri, allatum iri, oblatum iri pro certo non polliceor, plane non affirmo: tutum a vi te futurum, ne pro certo existimes: nullam fore vim, explorate, asseuerate, certo promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, eam tibi curam plane non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiari, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

No soy amigo de engaños.

Agu.

Astutiae mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt: astus non amo: artem simulandi, fraudē artificio tectam, mores ab aperta quadā simplicitate alienos, fucum ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vatra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatem propēsa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: abhorret animus meus ab astutijs.

Astucias.

Annibal en cosa de guerra fue mas astuto que todos los Carthagineses. Astuto.

Hannibal in re bellica, in rei scientia militaris, in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum, vafritie, calliditate, astutijs, astu, arte, vicit, anteiuit, antecessit omnes Pœnos, præstitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parē habuit Pœnorum neminem vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte nemo omnium Pœnorum cū Hannibale cōferendus, comparandus, æquāndus, cōponēdus, ad eam calliditatem, vafritiem, artem, qua gerēdis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutijs, atq. artibus aspirare ad Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum sciētia par fuit? Quis perfectam belli gerendi rationē vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, possedit, consecutus est, obtinuit?

In iustamente me maltratan.

Atribulando.

Vexor, exagitor, iactor immerito meo: negotium exhibet immereti: molestijs & iniurijs afficior sine causa: cōmissū a me nō est, vt hæc tam graua sustinerē.

No haura alguno que se escape de tantos males.

Nulla est acerbitas, quæ nō omnibus impēdeat, imminuat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustineant: pari omnes calamitate prementur: cōmunis erit omnium, non propria cuiusquam malorū tempestas, vis malorum, iniquitas fortuna.

Mala

Auaria.

Mala fama teueys de auara.
 Auaria nomine male audis: auaritia flagras infamia, laboras infamia, auaritia tibi crimen obijcitur, exprobratur: in te cōfertur auaritia culpa, tibi auaritia nota inuritur: suspectus in primis es, auaritia nomine: aconfaris, reprehēderis, exagitaris, vt in auaritiam propior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderate sitiens, supra modū cupidus, cupidior quam satis est, auidior quā satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

La auaricia causa muchos males.
 Parit auaritia multa mala: existunt, nascūtur, proficiuntur, proueniūt, effluūt, emanāt, exoriūtur ex auaritia multa mala, multorum malorum causa, origo, principium, fons radix auaritia est: multorū malorū causa referenda ad auaritiā, conferenda in auaritiā, adscribenda, assignanda, tribuenda auaritiæ est, culpam sustinet auaritia multorum malorum.

El mas auaro de los Romanos fue Crasso.
 Reissime omnium Romanorum audiebat Crassus auaritia nomine: maxime omnium Romanorū Crassus auaritia flagrabat infamia: aurum sitire, opes appetere maxime, vnus omnium, magis quam ceteri, præter ceteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Romæ quam Crasso, inurebatur auaritia nota: auaritiæ vitio Crassus magis quam quemuis alium hominum notabat: opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto studio, quāto in vrbe Romana nemo præterea, Crassus existimabatur.

En estos tiempos reyna mas la auaricia que nunca.
 His temporibus latissime patet auaritia vbiq. vbiq. locorum, vbiuis locorum, nusquam non est: dominatur, regnat, viget maxime, orbem terrarum est complexa, omniū animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepit: infesti sunt omnes auaritiæ labes: plus opere in re quærenda, in opibus cōgerendis, in di-

in diuitijs colligendis, cōparandis, contrahendis ponitur, consumitur, locatur, quā deceat, auaritia vitio hodie ferē nemo nō laborat, propensī omnes ferē sunt ad auaritiā, ad summū peruenit auaritia: eo processit, eo est auaritia progressa, quo maximē potuit, quo longius non datur, quo non licet vltterius.

No quiero auēturar, o poner en peligro la salud de mi patria.

Nolo summam Reip. salutem Reip. publicam rem in discrimen, in dubiā fortunam adducere, deducere: non committam, vt incertam fortunam Respub. subeat, vt periclitetur Reipub. salus, vt in dubium vocetur, in periculum, in discrimen. veniat.

No he menester vuestros conse os.

Non egeo, nō indigeo tuis praeceptis, admonitionibus, consilijs: superuacanea sunt, parū vtilia, nullius emolumenti, minime necessaria, locum apud me non habent, a me non requiruntur, non desiderantur, nō expectantur tua praecepta: tuis mihi monitis nequaquam opus est, tuis carere monitis facile possum.

Donde me nester fuere, yo los ayudare.

Adero tibi, praesto ero, opem feram, cum res postulabit, vbi opus erit, vbi tempus feret, si rerū tuarum ratio poscet, si occasio tequiret, vbi erit ere tua, si pertinere ad te videro, si tua referre intelligam.

Aui sadme de vuestras cosas.

Fac me certiorē, recede certiorē de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicue demonstra, qui sit rerum tuarū omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quae cōsilia sint: fac vt de tuis rebus, tuisq. cōsilijs cognoscā, intelligā, certior fiam, ex tuis litteris erudiar, intruar, imaginem rerum omnium, cogitationumq. tuarum litteris ostende.

Mucho acrecento Pompeyo el Imperio Romano.

Valde Pompeius auxit, amplificauit Imperiū R. protulit, produxit, protendit Imperij R. terminos, multa addidit,

obstant
Auentu-
rar.

Auer men-
nester.

Auisar.

Augmen-
tar.

ELEGANCIAS DE

addidit, adiunxit ad Imperiū R. multas regiones in po-
puli R. potestatem redegit, populo R. subegit, ad populi
R. ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad Impe-
rij R. vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

B

**Beneficio
• servicio,
• merced.**

Y O he hecho todo lo que he podido por el, sin aguardar que
me lo agradeciese.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita
potui, licet remunerationem plane nullā expectarem:
quantum in me fuit, quātum efficere & consequi po-
tui, pro meo studio, meaq. industria complexus illum
sum, affeci, ornaui, auxi omnibus officijs, quanquā ab
eo minime parem gratiam expectarem, nullum officijs
genus, aut studii, nullā omnino rem, quæ vel ad utili-
tatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermi-
si, infectam reliqui: licet futurum non sperare, vt me-
morem & gratum experirer: omnia quæ quidem præ-
stare mihi licuit, profecta in illum sunt, cū tamen spe
nulla niterer, spes me nulla teneret futurū aliquādo,
parem vt mihi gratiā referret, vt officia mea paribus
compensaret officijs, remuneraretur officijs, æquaret
officijs, vt nullum grati animi signum ostēderet, vt se
memorem gratumq. probaret, vt nullum omnino stu-
diorum, officiorumq. meorum fructum ferrem, meam
in illum voluntatem, & diligentiam, quandocunque
res tulit, vbi tempus, & occasio postulauit, re probaui,
ostendi, significaui, declarauī, patefeci, spe tamen ad-
ductus nulla gratiæ referendæ: benemeritus de illo
sum, quam potui studiosissime, quāquam illius erga
me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate mi-
nimam ponerem, pariter animatū in me fore nō con-
siderem, licet fore non considerem, vt paribus mihi re-
sponderet officijs.

To recebre en esto gran merced.

Hoc ego summi beneficii loco ponam, numerabo,
inter maxima beneficia referam, hoc apud me nō exi-
guū

qui beneficij, non vulgaris gratia locū obtinebit: ita credam, tulisse me beneficium singulare, gratiam tantam, quanta potest esse maxima.

Nunca me olvidaré de las mercedes que me haney's hecho's.

Tua in me beneficia nunquā obliuiscar, semper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, custodiam, conseruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in me tuorū beneficiorum aeterna, perpetua, nūquam interitura memoria, nullum apud me tuum beneficium intermoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatē semper in animo, semper in oculis habebō: perire apud me, aut euanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria, fixa permanebunt, impressa in animo, ac mēte patebūt, extabūt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorū tuorū: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorū officiorum memoriā terminabit: finis mihi ac terminus & vitæ, & memoriæ benignitatis in me tuæ idem erit, futurus idem est: quam amanter me tractaueris, quam benigne mihi feceris, quā studiose in omnirecōmodaueris, quā humaniter, ac benefice mecum egeris, quibus officijs amicitiam nostrā colueris, prosecutus sis, quibus me rebus auxeris, ornaueris, honestaueris, ipse mihi, atque etiā alijs cōmemorabo, ita diu recordabor, quā diu mihi viuere contigerit.

El buen Ciudadano mira por la Republica.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonū ciuem decet, suā voluntatē ad publicā causam aggregare, accōmodare, adiungere, conferre, cū publica causa cōiungere, in omni sua volūtate, quid rationes publicæ ferant, quid Respub. postulet, spectet, intueri

atten-

Bien cōmun.

attendere: nihil unquam velle a publica re se iunctū;
alienum, di si ūctum, separatum, remotum, quod Rei-
pub. rationibus nō conlucet, expediat, vtile sit, quod
Reipub. commodis non postulent.

Bondad.

Hoy poco caso ha de la gente de un virtuoso.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cū
virtute traducitur, a paucis hodie probatur, colitur,
amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probita-
tē colant, amēt, sequantur: parū est hodie probitas, &
morū integritas: qui suū studiū in probitate ponant,
pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucos inuenias.

Al que bien vive, gran galardón le está aparejado.

Magna sunt recte agētib. proposita præmia: om-
nes qui sese in recta viuendi ratione exercent, magna
merces manet: fructum recte factorum viri boni vber-
rimum, ac præstantissimum ferēt, præclarā honestāq.
vitam res vtilissimæ cōsequuntur vite, laudabiliter a-
ctæ, cum virtute traductæ præmium est decus & ea-
rum rerum copia, quas qui possidet, optime cum illo
agi existimatur.

La bondad sola, es bastante a hazer dichoso al que la sigue.

Bene sentire, recteq. facere, satis est ad bene beateq.
viuendum: vnam qui colit probitatem ei deesse ad fæ-
licitatem nihil desiderat, nihil requirit: quicumq. ra-
tionē in vita sequitur, ei ad felicitatem ampla, maxi-
meq. certa patet via: probitatem qui possidet sum-
mum bonū, nihil ad felicitatē præterea requirit: boni
mores, & honestæ rationes felicitatem pariunt: felici-
tas integritate cōparatur: si quis in colenda probitate
totus est, feliciter admodum, ac beatissime cum illo
agitur.

Breuedad.

Concluyamos.

En fin.

Por abreuiar.

En dos palabras.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluri-
bus?

itinere non mediocrem sustineant necesse est, in mul-
tas incidat difficultates, multa subeant pericula, mul-
tos perpetiantur labores, incōmoda odiosa, dura, mi-
nime pauca. iter habentibus Patavio Vicentiam diffi-
cultates occurrūt multa, vię difficultas, & iniquitas
impedimenta opponit maxima, impedimento yehē-
menter est.

No os pongays en camino, si no estays bueno.

Iter ne suscipias, ne te vici committas, ne te in via des,
ne ad iter aggrediaris, ne viam ineas, tuncis consiliū
abiice, omitte, dimitte, nisi recte vales, nisi optima va-
leris valetudine, nisi corpore bene firmo.

No te pongas en camino si no estas sana. o pr:imitionesq

Ne te uia, nisi confirmato corpore committas.

Malos caminos ay en invierno

Via sunt hieme difficiles, incōmodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odiosa: nihil incommodius quam hieme iter habere: per hiemem itinera sunt incōmodi plena, interdum etiam periculi.

Malos passos ay en el monte Apennino.

70 In Alpibus Apennini magnæ sunt, admodumq. dif-
ficiles locorum angustiae, per Alpes Apennini iter ha-
bentibus magno sunt impedimento difficultates, &
angustiae locorum: nihil incommodius, quam illas A-
pennini montis angustias pertransire, quam ex illis A-
pennini montis angustijs, ac difficultatibus euadere:
angusta loca per Apennini Alpes euntibus crebro se
obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac labo-
riosam viam reddunt.

No entres en camino si no te sientes bueno.

Ne te via, nisi confirmato corpore, committas: nisi recte valeas, ne te in viam des: peregrinandi consilium, nisi valetudine firma utaris, omitte.

Capitan.

Excelente Capitan fue Cesar.

Dux, Imperator, rector exercituum Cæsar fuit, quo
præstantior haberi nemo possit; præfuit exercitibus
Cæsar

Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, et virtute, ac vigilantia, non modo ut superiorem, sed nec omnino parem quemquam habuerit.

Toda la ciudad seguia a Pompeyo.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeiū sequebatur, Pompeio regendam se dederat, ad Pompei ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Segun el rostro me muestra, mal me quiere.

Quod ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potuerim colligere, conijcere, intelligere, suspicari, ut potui de vultu, qui est index & imago animi, coniecturā facere, ex ea significatione, quam mihi vultus dedit, ut mihi vultus significat, ostēdit: ut signa quædam, quæ animum in vultu coarguunt, patetaciunt, exprimunt, mihi demonstrat, male animatus in me est: pessime de me sentit, inimice cogitat aduersus me, animo est mihi inimicissimo, admodum infenso.

Va todo tan caro, que por fuerza haemos de padecer.

Ita cara est annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, ea sunt angustiae, ita carene veniunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, ut incommodis multis affici, premi, laborare, vexari omnes cogantur, ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate exsultant, oriuntur, gignuntur, quæ ferri vix possint incommoda multa.

Vos me escriuis amorosas cartas.

Quas ad me litteras mittis, multo sunt officio refertæ, multis insignes amoris notis.

Claramēte he conosci do en vuestra carta quanto me amays.

Omnis amotuos ex omnibus se partibus ostendit in suis litteris.

No me dio vuestra carta a buen tiempo.

Epistolam mihi non loco reddidit reddenda tempus

Caro.

*Cara her-
mosa, uide
rostro.*

Carestia.

*Cargos gra-
des uide go-
uernar.*

Cartas.

ELEGANCIAS DE

pus epistolæ parum scite obseruauit, tempus epistolæ reddendæ parum commodè cepit.

Segun he entendido, mucho ha holgado con vuestra carta.

Tuæ litteræ, quod facile intellexerim, ei periucundæ fuerunt, summam voluptatem, lætitiā, gaudium, iucunditatem attulerunt, summa eum voluptate tuæ litteræ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Es tan importante este negocio, que no oso encomendar mi carta sino a persona muy conocida.

Non eius generis meæ litteræ sunt, vt eas audeam temere committere.

Yo escriuire mas largo, en tener mas espacio.

Cum otij paulum nactus ero, vberiores à me litteras expectato.

Pocas vezes me escriuis.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te accipio litteras, minus sæpe ad me scribis, calamo parcis, officium litterarum abs te requiro, in te desidero, impiger admodum in scribendo non es: crebriores à te litteras postulo: non satisfacis officio tuo crebritate litterarum: crebrius vellem ad me scriberes.

Casa.

Alegre casa tenia Ciceron.

Domo Cicero vtebatur cum primis lauta & pereleganti, habitabat Cicero lautissime & iucundissime: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiā, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantia.

Diferente trato es el de su casa, al de la mia.

Genus rationum mearum dissimulationem habet cum illius administratione domestica: non eadem in re domestica tuenda, in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica vtriusque ratio est.

Castigar.

Procuraua Milon que Publio Clodio fuesse castigado por la justicia.

Milo poenas à Clodio iudicio persequabatur: id agebat

gebat Milo, vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

Si castigays a este, espantareys a otros.

Huius audaciam merita pœna si comprimitis, ceterorum animos frangetis.

Conviene castigar los malhechores.

Animaduertendū est in homines nocētes: iusta est in homines improbos animaduersione: animaduersione vti aduersus improbos oportet: improbi afficiendi sunt pœna, vendicandi, puniendi, plectendi, vlciscendi, castigandi, male multandi: sumendū est de improbis suppliciū: capere pœnas de improbis, æquum est: luant improbi pœnas factis dignas: debitum supplicium nefarii homines persoluant: digna eorum factis animaduersione improbi plectantur, afficiantur.

Di de espuelas al cavallo, por salvar la vida.

Vt vitę consulere, vt euaderem e præsentī periculo, vt periculum vitarem minime dubium, ad hostes equum misi, immisi, admisi, incitavi, laxatis habentis hostes versus impuli.

Vos seys causa de estos males.

Tu horum malorum causa, tu fons & origo: tu tantas malorum faces incendisti: tu horum malorum initium attulisti, tu hæc mala peperisti, hæc mala excitasti, auctor horum malorum præter te nemo fuit: à te fluxerunt hæc mala, hæc incōmoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines, horum in te malorum culpa cōferēda est, omnia hæc tibi sunt adscribenda, assignāda: has tibi calamitates, vni tibi acceptas referre debemus.

Causa ay de alegraros con tan buen hijo, en tiempo tan disoluto.

Est cur gaudeas, habes quod læteris, iustam lætandi causam habes, lætari iure potes: si gratularis, iure facis, quod moribus tam perditis filium habeas tan-

Cavallo.

Causa.

ELEGANCIAS DE

ta modestia præditum: quod is tibi sit filius, qui continentiam in tanta ceterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur, & colat.

Ciertamente.

Ciertamente qualquier que se dexa vencer de la yra, haze cosa que despues le pesa.

Sane, iane quam, certe, certo, reuera, profecto, sine dubio, proculdubio, absq. dubio, quidem, omnino, plane, qui se iracundia patitur efferri, auferri, abripi, a ratione auocari, a consilio abduci, is ea committit, quæ mox infecta velit esse: in eum locum adducitur, vnde exitus non facile datur: eo progreditur, quo paulo post peruenisse poeniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minime dubium, nemini obscurum, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis, ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia, ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat iracundia, multorum malorum causa sit in iracundiam conferenda.

Ciudadano.

Los Romanos hazian Ciudadano, no al mas rico, sino al mas virtuoso.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam: ciuitate Romana donabatur qui virtute, non qui diuitijs emineret: non opes, sed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potius, quam diuitijs, ius Romanæ ciuitatis consequiebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatē, ad ciuium numerū adscribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adsciscebatur in ciuitatē, particeps ciuitatis, ciuiliūq. munerū fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatē, ei ciuitas comunicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret, præstaret: non instructis, ac bene paratis a re dome-

domestica sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minime dubius ad Romanam ciuitatē cursus, via patebat, nullo negotio aperiebatur, iura muneraq. omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Procurad de ser buen ciudadano.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem agas: bonum ciuem te præbeas, præstas: vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare: vt boni ciuis officio, satisfacias: vt ea præstas, quæ bonum ciuem decent, quæ expectantur ab eo, qui boni ciuis nomē aucupatur: noli committere, caue ne boni ciuis in officio reprehendaris, ne boni ciuis officiū prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minus dignum, indecorum bono ciui: ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, nō indiligenter, aut languide munera boni ciuis.

No lo hazeys por interesse, sino de vuestra buena inclinaciō.

Agis hoc non præmij spe commotus, sed humanitate adductus, benignitate impulsus, studio liberalitatis incitatus: non te ad hanc rem vtilitatis, aut præmij spes, sed humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propensio, adduxit, impulit, incitauit, dedisti hoc humanitati tuæ, non præmijs: agnosco tuam humanitatem, debet hoc humanitati tuæ acceptum referri, fructus hic est humanitatis tuæ.

Comedimento.

No hazeys hecho mas de començar, o principiar.

Opus non modo non perfectum, confectum, absolutum, ad vnguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti, tantum abest a perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abest, vt opus ad finē perduxeris, vt minimū ultra principia processeris, vt in ipsiis pene principijs cōstiteris, hæseris, vix opus instituisti, vix aggressus es: operis initium fecisti, a fine

Comēçar.

autem longe distas: rem tu quidem habes institutam,
sed perpolitio requiritur: instituta res est, non perpo-
lita: operis tu quidem fundamēta jecisti, fastigium ad-
huc tamen nullum videmus, nullum extat.

Comer.

No soy comeder.

Non multi cibi sum: minime sum edax, tenui cibo
utor.

**Cometer,
uide pecca-
do.**

Muchos moços mueren por mucho comer.

Cōpañia.

Cruditās multos conficit adolescentes.

Por ningun interes, no acceptes compañía de vellacos.

Non est cum improbis hominibus iungenda socie-
tas, coire nos societatem, coire in societatem, inire so-
cietatē cū perditis hominib⁹, dare se in societate per-
ditorū, cōferre se, adiungere se, applicare se ad homi-
nes perditos, cōiūgere se, vinculo se societatis obstrin-
gere cum perditis hominibus, vtilitatis vel maxima
spe proposita, vel si spes vtilitatis maxima ostēdatur,
non decet, turpe est, minime debemus: qui se socium
ad perditos homines adiungit, cū perditis hominibus
coit, perditos sequitur, comitem se prebet improbis,
facit turpiter, cōtra quā decet, minime laudabiliter.

To te acompañare a donde quisieres.

Affiduū, perpetuū, vsq. dum volueris, quoad vo-
lueris comitē me habebis, me tibi comitem præbebo,
habebo, tibi vsq. affixus ero, dū tua volūtas feret: nū-
quā a te, nūquā a tuo latere, nisi te volēte, lubēte, cō-
cedēte, permittēte discedā: nulla me res, nisi tua volū-
tas, auellet abs te, amouebit, seiūget, disiūget, abiūget.

**Complex-
ion.**

Ciceron era de complexion flaca y debil quando moço.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescens esset,
cum adolescentiæ nōdum annos excessisset, egressus
esset: valetudine erat, valetudine vtebatur infirma,
parum firma, minime firma, haud satis firma, nequa-
quam firma, paullo infirmiore, imbecilla, nō optima,
nō robusta: satis affecta, satis ad morbos propēsa: non
recte se habebat Cicero in adolescentia: non omnino

vale.

valebat, minus belle habebat, se habebat, non optime
valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum fir-
mis, corpore non satis firmo. utebatur valetudinis, fir-
mitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti. Ci-
ceroni minus erat, quam satis esset, parum valida vi-
res erant, infirmior erat, imbecillior, tenuis, incommo-
da, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirme
valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio
laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Si no estudiays tanto, vivireys mas sano.
Si modum studiis impones, facies, statues, si tibi mo-
deraberis in studiis, si studia moderabere, si tibi par-
ces in studiis, valetudine melior fies, valetudinem co-
firmabis, conualefcens quotidie magis, firmior, ac va-
lidior fies: bonae valetudinis, firmitatis, virium, robo-
ris quotidie plus assequeris, ad perfectam valetudi-
nem quotidie propius accedes.

*Las obras de Varron, mas eran acceptas por la gran doctri-
na, que no por el elegante estilo.*

Scripta Varronis ex doctrina potius, quam eloquē-
tia: magis ob doctrinā, quam eloquentiam, rerum cau-
sa, non verborum, probabantur ab omnibus: libros
Varronis, ea quae Varro litteris mandabat, chartis co-
mittebat, componebat, scribebat, litteris persequeba-
tur, litteris explicabat, litterarum monumentis trade-
bat, prodebat, mandabat, committebat, commenda-
bat, monumentis & litteris mandabat, ea probabant
omnes, rerum fructu potius, quam specie verborum
adducti.

*Gentil estilo y methodo tuvieron los antiguos en enseñarnos
la virtud.*

Ita veteres de virtute scripserunt, ut in libris eorum
singularis eniteat, eluceat, emineat, excellat industria:
praeclara sunt a veteribus ad bene vivendum scripta, de
virtutis praestantia tradita, prodita, memoriae man-
data, monumentis consignata litterarum, scriptis

Composi-
cion.

ELEGANCIAS DE

explicata, consignata chartis, tradita, litteris prodita,
litteris mandata, consignata, commendata, compre-
hensa, expressa, explicata.

Muy bien compones. Buen estilo tenes.

Scribis egregie, scribendi laude excellis, subtiliter,
& eleganter scribis, ita scribis, ita versaris in scribendo,
ita te in optima scribendi ratione exerces, tua ut excel-
lat industria, scribis ut pauci, propriam quandam lau-
dem in scribendo consequeris, praeclara sunt quae in-
genio, studioque paris, quae tua parit industria mira-
biles sunt, minimè vulgares ingenij, & industriae tuae
fructus.

Date a escribir historia: para q pògas en memoria mis cosas.
Velinda te nostrorum temporum consilia, atq. eue-
tus litteris mandari, res nostras monumentis comen-
dari tuis, nostrum nomen tuis illustrari, & celebrari
scriptis: tuis ornari scriptis valde velim: gloriae sempi-
ternae commendari per te cupio.

Siempre sacas a luz cosas que se dan fama.

Semper aliquid ex te promis, quod alios delectet,
te ipsum laudibus illustret.

*Deſſe a mucho componer libros, donde queden vueſtras cosas
en memoria.*

Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabili-
ter cupio.

**Compre-
bender.**

Segun he podido comprehender, holgado ha con tus cartas.

Litterae tuae, quod facile cognouerim, intellexerim,
fenserim, coniecerim, iudicauerim, quod facile nosse,
intelligere, sentire, conicere, cōiectura consequi licue-
rit, potuerim: ei pericundae fuerunt, summam ei iu-
cunditatem attulerunt, pepererunt, magna illum iu-
cunditate affecerunt, perfuderunt.

Este monte es vuestro y mio.

Commun.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons,
diuisus aquarum diuortijs: particeps uterque nostrū
huiusce montis est: mons hic pertinet ad ytrumque
nostrū,

nostrum, iuris vtriusque nostrum est: ius habemus v-
terque in hoc monte, æqua vtrique nostrum huius
montis possessio est.

Partire con vos lo que yo posseo.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam, co-
munis inter nos erit mea res: partem capies de mea re:
rei meæ particeps eris: non minus tibi, quam mihi, ti-
bi pariter & mihi: æque vtrique nostrum, nō mihi ma-
gis, quam tibi, mea res patebit: vtemur comuni iure,
æquo iure, pari potestate mea re: iuris tibi tantum,
quantum ipsi mihi, erit in mea re: mecum rem meam
communicabis, communem habebis.

*Los Philosophos, si algo les acaese, no aguardan el remedio
de la fortuna, sino de si mismos.*

Hic est mos Philosophorum, ea vitæ ratio, illud in-
stitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius est in re-
bus humanis maxima vis, sed vt in seipsis omnia sta-
tuant, collocent, ponant: omnes in seipsis fitas ac loca-
tas rationes & spes habeant, se spectent ipsos: suis ni-
tantur viribus: nihil aliud expectent, à seipsis omnia:
præsidia constituāt ad omnes casus in seipsis omnia.

Mucho me fatiga vuestra enfermedad.

Tuus me morbus valde sollicitat, sollicitum habet,
gravi afficit sollicitudine, grauiter angit, afficit, affli-
git, acerbè vexat: molestissimus mihi tuus morbus
est, valde grauis, vehementer acerbus, amarus in pri-
mis: summæ molestiæ, sollicitudinis, acerbitatis, curæ,
doloris, angoris: summam ex tuo morbo molestiam
capio, suscipio, traho, haurio, sumo: tuus me morbus
in magnam sollicitudinem adducit, grauiter commo-
uet, maximè perturbat.

Dios loado, ya soy fuera de congoxa.

Quod Deo sit gratia, vacuus molestiis nūc quidem
sum, sine molestia, cura, sollicitudine, procul abs sum à
molestiis extra molestiam sum: tranquille satis ago:
Dei benignitate factum est: contigit, vt nūc quidem
omni

Communi-
car, o dar
parte.

Concluyr,
uide aca-
bar.

Confiar en
si mismo.

Congoxa.

ELEGANCIAS DE

omni molestia vacem, nullis angar curis, nulla vexer sollicitudine, nulla meum animum paulò molestior, grauior, acerbior, exagitet, vexer, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate, bene est, tranquille est, commode est, quies est, pax est, tranquillitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longe seiuncto: Dei me benignitas omni molestia exemit, liberauit, ab omni molestia vindicauit, eripuit, disiunxit.

Conoscer.

To se muy bien quien es.

Pulchre hominem noui, probe noui, præclare, perfectè, planè, penitus, sensus eius egregiè teneo, habeo illum omnino cognitum, neque ipse me, neque status eius vlla ex parte latet, præterit, fugit, qui sit, quo animo, quo sensu, quo ingenio præditus, optimè noui.

Conscientia

To se bien como os he amado.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus, testis ipse mihi sum, teste vti me ipso possum testem habeo conscientiam meam, teste licet vti conscientia mea, conscius ipse mihi sum.

Consejar

Esto me parece que conuiene a vuestra honra.

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus cura est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor: suadeo, auctor tibi sum, hoc est meum consilium, mei consilij hoc est, mea hac est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium, ita censeo, ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies, si meum consilium sequeris, mea tibi sententia si probabitur, me approbante facies, de mea sententia, meo consilio, meo suasu, me auctore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciendum tibi iudicabis.

Consejarse.

Cosa de sabios es, en sus fatigas tomar el parecer de sus amigos.

Sapientia

Sapientis est incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in consilium adhibere, ad amicos referre, ad consilium amicorum confugere, amicorum consilio vti, sententia exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis: velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, quis sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciendum existiment.

Pocas vezes sale al reues lo que los viejos aconsejan.

Consejo.

Senum consilia non sæpè inutilia sunt, inania, stulta, absurda: rarò labitur senilis ætas in consilijs, sapienter fere consulit senilis ætas: optimis, ac firmissimis rationibus ferè semper nititur senilis opinio, sententia, sapienter consulunt senes, optimam partem eligunt, non peccant in consilio, non errant, non labuntur, non offendunt, quorum grandior est ætas, qui longius ætate processerunt, is eorum solet esse sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cū ratione congruat, quæ ratio confirmet, à quò ratio nõ dissentiat.

El negocio se hizo a voto de todos.

Consentimiento.

Communi consensu, consensione omnium, omnium iudicio, approbatione, sententia, consentientibus cunctis hominibus, approbatibus, nemine prorsus dissentiente, nulla cuiusquam discrepante sententia: acta res est, gesta administrata: in ea re gerenda omnes consenserunt, consensus omnium par, & idẽ fuit, omnes omnium sententiæ conuenerunt: nemo dissensit, sententiarum varietas nulla fuit, dissimilitudo voluntatum, aut opinionum nulla, prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit, omnes omnium voluntates, opiniones, sententiæ, iudicia congruerunt.

Seguire vuestro parecer.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sententiã ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam.

Consentir.

coniungam, ita sentiam quod tu sentis, ita faciendum iudicabo, si modo id tu facias, suadet, censet, auctor est, consuluit pater tuus, assentiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbante patre, si tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Conservat.

Contento me en conservar lo que mi padre me dexó.

Rem mihi a parente traditam servare, conservare, custodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, satis est: nullam patrimonii partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem statu retinere, satis habeo, cōtētus patrimonio sum: de augendo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, sollicitus sum, anxius sum, curam nullam suscipio, nulla me tenet, nulla sollicitat: nulla exercet cura.

Pierdase mi hacienda, y guarde yo mi honra.

Sit modo dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuso, liceat modo dignitatem tueri, incolumem servare: permaneat dignitas in eodem statu, modo ne cogar de statu meae dignitatis demigrare: sit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuat, ne laedatur, ne qua iniuria, damno, detrimento afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam iacturam subeat, sustineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Consuelo.

No ay cosa que alivie mi pena.

Nihil est, quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit: nulla res est, quæ recreare, reficere, levare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à inœre animi meum possit: afflictum à inœre animi, languentem, iacentem erigere, excitare, confirmare nulla iam consolatio potest: affectum dolore animi nulla ratio sanare queat, laboranti animo, agrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valeat,

leat, parum apta remedia reperientur, inutilis, infirma, inanis, superuacanea prorsus omnis medicina est: quis iam homo animo meo virtutem, dolore erepta, restituere possit? quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortuna intulit, imposuit, inflixit? ita dolore obrutor, vt emergere nulla ratione possint ita malis opprimor, prorsus vt respirare non liceat, respuit iâ animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia consolationum genera frustra in me consolando ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur: infusus, infixus in animo dolor ita penitus est, vt euelli nulla ratione possit, vt nulla vis rationum possit esse tanta, quæ illum, * ne die quidem adiuuante, possit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem moderari, neque homo est, neque res vlla, quæ possit: non est vt possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abijcere: ipse me ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad pristinam animi æquitatem, in eum statum, vnde me dolor eiecit, deturbauit, depulit, detrusit, restituere.

Esto os quita ra la tris te.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit, hæc si tibi proponas, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis tuum ductum, leuabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, curas sanabis vulnus doloris tui: ipse te lenies.

El dolor me consume.

Dolore contabesco, consumor, conficior, perimor, exanimor, in eum dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Nesciamente gastas tu patrimonio.

Rem consumis, perdis, disperdis, male perdis, dissipas, in

* Ni aua
con el laro
go tiempo.

Consolari

Consumirse

pas atque res inutiles, inanes, leues erogas, partam, quæsi-
tam, comparatam, congestam, summis laboribus ma-
iorum tuorum, quam maiorum tuorum summa colle-
git industria, stultum est, nonne sic sup. in deo stultitas

Quanto enim pondero la inconstancia de la fortuna, tanto mas

Cōsiderar. *ma de sprecio l'us si quezus. loqui, silunt inuoluntat sup*

ai Quod diligenter, iudicio suo, accuratius, cogito, at-
tentione, animo aduerso, meditor, mente, animo que con-
fido, in animo voluo, mecum ipse perpendo, exami-
no, pondero varietatem, instabilitatem, leuitatem,

**Constante,
uide perse-
uerar.**

inconstantiam fortune, euentus varias, varios rerum et
uenus, quia fortuna pendente quo magis ad fortunæ
varietatem spectro, animum intendo, inueor, meas co-
gitationes conuerto: eo longius à cupiditate diuitia-
rum animum abduco, remoueo, aufero. *ut sup. in deo*

Costar.

*Si passays bien la cuenta, entenderays bien lo que haueys per-
dido.*

Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxeris ra-
tiones tuas, si subductis rationibus summam facies re-
rum tuarum, summam colliges, perstringes, confi-
cies, in unum coages rei tuæ familiaris iacturam depre-
hendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta pa-
tesces, intelliges, senties. *ut sup. in deo*

A mi cuēta, el dia mismo dela batalla partieron las naues.

Vt rationem in eo, ratione colligo, ex ratione con-
icio, ut in ea ratio est, ut mihi ostendit ratio, ut mihi
ex ratione liquet, liquido patet, facile constat, quo die
prelium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

ai Nonne contento con mi estado.

Contentus ium rerum mearum statu: sufficit, satis
est, abunde est quod habeo: acquiesco rebus meis, ma-
iora non appeto, continet semita fines: hos animus
meus non prolabitur, non excurrit, non se longius ef-
fert, non se tollit altius, plus à fortuna non postulo.

Holgare mucho con vuestra salud.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet

me vo-

me vo-

me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiā, pariet gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem, voluptatem capiam, suscipiā, percipiam, sumā, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo cōfirmato.

Todos quedaran contentos.

Contentar
a todos.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris, hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

No has de contender, o cōpetir con mas esforçado queta.

Contiēda.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus: aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus, suscipienda contentio non est.

Sobre esto riñieron hasta la noche.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio.

Si esta guerra dura, destruyda quedara Italia.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpere cursu procedent, & longius producentur, non consistent: nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, perijt vniuersa Italia, desperata omnis Italię salus est, actū est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Cōtinuar.

No estas firme en tu parecer.

Nō permanes in eadem sententia, non persistis, nō perseueras, non pergis: tuam sententiam non retines, non tueris, non seruas: tibi non constas, discedis à sententia, labas in sententia, eadem non est, fixa non est, infirma est tua sententia: mutas sententiam, consiliū, opinionem: discedis à sententia, consilio, sensus tuus non idem est, alius nunc est, immutatus est.

Mucho me persigues.

Contrarie.

Nimum grauter nos oppugnas, aduersus nos pugnas,

E

gnas,

ELEGANTIAS DE

gnas, nobiscum pugnas, nobis aduersaris, nimium te
acerbum habemus, nimium nobis infensus es: quid-
quid habes virum, contra nos confers: irruis impetu
quàm potes maximo: facis maximum impetum con-
tra nos, aduersaris infensus nimis, infestus, grauis, a-
cer, vehemens, sæuus, propèsus nimis ad exitium no-
strum, nostrum sanguinem nimis auide sitiens, totus
incumbens ad perniciem nostram: contra nos, in nos,
aduersus nos iniquè nimis agis, moues omnes machi-
nas, omnia moliris, nihil non tentas.

Esto es contra vuestra honra.

Hæc honori tuo, tuę dignitati, tuę laudi aduersan-
tur, aduersa sunt, nocent, officiunt, labem inferunt, ma-
culas iniiciunt, tenebras offundunt, damno sunt, de-
trimento sunt, iacturam afferunt, de honore tuo de-
trahunt, adimunt, auferunt, lædunt honorem tuum,
imminuunt, turpi labe inficiunt, quasi tenebris circū
iectis, circumfusus, offusus obscurant.

No puedo acabar de cobrar salud.

**Conuale-
cer.**

Nondum vires colligere potui, nondum satis firmo
sum corpore, nondum pristina mihi restituta valetu-
do est: confirmatus à morbo nondum omnino sum,
nondum planè cōualui: quas morbus mihi vires ad-
emit, abstulit, eripuit, nondum prorsus recuperaui, re-
cepi, reuocaui: pristinam valetudinem nondum satis
mihi videor affecutus: valetudine nondum vtor pla-
nè commoda: paullò adhuc deterius, aliquantò dete-
rius, quàm solebam, valeo: non vt solebam valeo, mi-
nùs firmiter, minùs bellè, nondum vtor pristina va-
letudine: pristinas vires quadam ex parte desidero.

**Conuiene,
uide es me-
nester.**

Mala condicion tiene la gente de hoy: no quiero de xir mas.

**Carcomo-
so, o mal
acondicio-
do.**

Summa est hominū peruersitas, grauiori enim ver-
bo vti non libet: peruersi sunt hominum mores, duri
nimis ac difficiles: ingenio sunt homines peruerso, dif-
ficili, duro à ratione auerso.

Pesado soys a todos.

Nimium

Nimiūm acerbus es, nimiūm in consuetudine difficilis, durus, asper, tua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suauitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suauitatem expetatur: minime iucunda est, amara potius, atque odiosa tua consuetudo: quis nature tuę peruersitatem in consuetudine ferat? quis te possit vti, homine omnium difficilimo, seuerissimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suauitate, nulla re iucundam? asperitatis, ac peruersitatis tantum habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potius planè non possit: vsus tibi nullo cum homine diuturnus intercedet: ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio.

Cesar allende de las otras virtudes tuas esta de humanidad Cortes y cortesia.

Cæsar, præter multas, quibus floruit, virtutes: vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam: ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil supra posset, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit, nihil Cæsare humanius, humanitatem Cæsar ita coluit, vt nemo magis, nemo illo fuit ad humanitatem propensior, proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur, singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum iure Cæsarem dixeris, laudem liberalitatis præter cæteros Cæsar tulit, laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Vuestras cosas tratar con toda diligencia.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vt debeo, tua negotia, quidquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Vos aueys hecho vna cosa muy acertada.

Nihil neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum,

ELEGANCIAS DE

& inprimis honorificum: speciosa est res, valdeq. am-
pla quam præstitisti.

La cosa no es acabada, pero luego se acabara.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte
profligata: parum abest, quin ad exitum res peruene-
rit: eò res processit, vt ab exitu non longè abfuerit, vt
ad exitum pene peruenerit, exitum pene attigerit.

Mudadas estan hoy mis cosas.

Diuerſa nunc mea ratio est: non eadem est, immu-
tata est ratio rerum mearum: alius est rerum mearum
status, aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt,
alius est rerum mearum status.

Vuestras cosas se estan como solian.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, saluæ, incolumes,
nullam res tuæ iacturam tulerūt, nihil detractum est
de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes,
fortuna tuæ: bene est rebus tuis, nihil præter volun-
tatem, nihil secus, contra quam velis.

Mis cosas os he encomendado bien claras.

Res meas tibi tradidi satis aptas, explicatas, expe-
ditas, optime cōstitutas, nullis difficultatibus impli-
catas, eiusmodi, vt exhibere tibi negotium, aut nullū,
aut certè minimū possint, vt labori tibi esse, aut mo-
lestiæ nequaquam possint.

Costūbres.

Asi se vsa que nos defendamos.

Mos hic omnium est, cōsuetudo est, institutum est,
moris est, consuetudinis, instituti, mos obtinuit, in-
ualuit: ita fert omnium consuetudo, mos communis,
nemo non ita consuevit, omnibus est à natura tribu-
tum, ita natura comparatum est, ita comparatum est,
habent hoc omnes à natura, ita facti, ita instituti na-
tura omnes sumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniu-
ria nos tueamur.

Marauillome como haueys mudado de condicion.

Mirari satis nō possum, cur à tua consuetudine tam
longè disceſſeris, recesseris: tam valde descueris. te re-
moueris

moueris, te abduxeris, cur alius planè factus sis, cur à teipso discefferis, cur te tui tam dissimilem præbeas, cur te tui similem non præstes: cur, qui adhuc fuisti, eum te non præstes, non præbeas.

Muchos que son viciosos en la juventud, vienen despues a emendarse.

Perditis in adolescētia moribus multi sunt, qui deinde, meliorem adepti mentem, meliorem ad mētem, ac sententiam reuocati, resipiscētes, honestiūs vitā instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum est impuris moribus, improbis, inhonestis, turpissimis, inquinata adolescentia, contaminata, infecta: vivunt multi turpiter in adolescentia, student vitis, turpem vitam colunt, inhonestè vitam traducunt, pecudū more vitam trāfigunt, proclives ad vitia sunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Creyan que lo auia hecho de couarde.

Hoc illi tribuebatur ignauia, cōmissū hoc ignauia homines interpretabātur: causam huiusce facti in ignauiam conferebant, hoc ad ignauiam, inertiam, desidiā, languorem referebant, adscribebant ignauia, assignabant ignauia, ignaui esse homines aiebant.

Tengo por cierto que sera como yo lo he pronosticado.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, iudico, cēseo, duco, ita mihi persuasi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorsus, omnino, penitus: certò, pro certo: minimè dubitanter, exitum fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo respondeat, quem prædixi.

Parece cosa de creer.

Rationi consentaneum est, cum ratione consentit, consentaneum est, simile vero, credibile, non alienū à ratione, cū ratione congruens: ratio postulat vt credatur: est cur credatur, verum putetur: veri similitudinem, speciem, formam, imaginem præsefert osten-

Couarde,
uide tementoso.

Couardia.

Creer.

Creyble.

ELEGANCIAS DE

dit: non discrepat, non dissentit, non procul abest à ratione.

Crescer.

Qualquier cosa que cresce, de necesidad por tiempo disminuye.

Quidquid augetur, crescit, maius, atq. amplius fit, amplificatur, quamcumque ad rem fit accessio, aliquid accedit, accrescit: eadem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Cruel, uide embravescerse.

Mas crescieran las riñas si el Senado no pusiera remedio.

Longius etiam civilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi Senatus eā cōprelsisset, repressisset, retudisset, ei occurrisset, obuiā iuisset, impedimenta obieciisset, impedimento fuisset.

Quanto mas te perseguiran tus contrarios, tanto mas se augmentara tu honra.

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuria: quò magis obscurare, atq. extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus ad eam splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò patebit illustrius, eò fiet clarior, atque illustrior.

Culpa, uide enculpar.

Sin culpa me reprehendays.

Accusas me innocentem, immerentem, infontem, nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniustè, iniquè, contra quam ius est, contra quam meritus sum, contra ius, & æquum, absque mea culpa, hæc in me sine causa confertur culpa: mihi adscribenda, assignanda, attribuenda causa nō est: culpa vaco, culpa careo, longè abs sum à culpa, procul abest à me culpa, remotus à culpa sum, culpæ sum expers, extra culpā sum, non hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpæ non sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum: commissum à me nihil est, quare videar accusandus: non erravi, non peccaui, non deliqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi, nullam commissi culpam: nihil commisi, admisi, perpetravi, nullo me scelere adstrinxi, obstrinxi, maculaui, inquinavi.

Cum.

Cumplire lo que he prometido.

Dabo operam, quod pollicitus sum, ut re præstem, exitu præstem, exequar, efficiam, re confirmem, ut præstem fidem meam, solvam fidem, tuear, seruem, probem, ut promissa seruem, obseruem, tuear, præstem, promissis ne desim, ne fides in promissis mea desideretur, ut fidei satisficiam, ne de fide mea parum videatur laborare, ut à meis verbis, ab affirmatione mea, à promisso exitus rei ne dissentiat: ut verba res confirmet: ut id, quod dixi, veritas probet: ut stem promissis, à promissis ne discedam.

*Cumplir su
palabra.*

Pesa me que hombre tan cumplido sea tan injustamente maltratado.

Virum excellentem, præstantem, omnibus, ut aiunt, numeris absolutum, omni laude insignem, participem omniū virtutum, cui nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas. *Pag. 31. linea 7.*
a la fin del Capitulo affrenta.

*Cumplido.
Curioso,
uide diligente.*

D

SI mi voto os es dañoso, al menos apronecha a la Republica.

Sententiæ meæ si minus è re tua sunt, Reipub. rationibus conducunt.

Dañar.

Mucho mal causo a Roma la election de los Tribunos.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia, vrbi Romæ peperit, attulit, intulit, inuexit, Tribunorum plebis procreatio: damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflictamalis est, vehementer vexata, valde comminuta vrbs Roma ex creatione, ob creationem Tribunorum.

Daño.

Mucho perdierõ las letras el dia q̃ murio Aldo Manucio.

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperunt, damnum adierunt, subierunt, præclara litterarū studia ex morte, obitu interitu Aldi Manutij, graue vul

ne vulnus optimis litteris inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graui perculſe ſunt, ac penè proſtrate liberales diſciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interiit, extinctus eſt, periit, obiit, diem obiit, oppetijt, mortem oppetijt, deceſſit, à vita diſceſſit, è vita exijt, è vita exceſſit, vitam cum morte commutauit, morte ſubla- tus eſt, morte nobis ereptus.

Huelgo me de hauer conoſcido a tan poca coſta mia quã leal amigo me ſoys.

Lætor, quòd mercede non ita magna, leui detrimẽto, non admodum graui damno, ſatis exigua iactura, quomodo ſis erga me animatus, quo erga me animo ſis, quo ſenſu ſis, qui tuus in me animus, qui ſit ſenſus, intellexi: tuũ in me animũ, t uũ ſenſum intellexi, perſpexi, cognoui, aperui, patefecĩ.

La guerra nos ha deſtruydo.

Summis difficultatibus regionem vniuerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſſa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatę ſunt, allatę ſunt, oblataę ſunt, vniuerſæ regioni, vniuerſam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit, exitioſum, pernicioſum, calamitoſum vniuerſæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati.

Dar.

No ſe nos puede en eſta vida hazer mayor merced, que enſe- ñarnos la virtud.

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, oſtendit, cõmunicat, iſ tantũ affert beneficium, quantum eſſe prætereà nullum poteſt.

Querĩa darle de palos.

**Dar de pa-
los.**

Fuſte illum malè multare, malè accipere, percutere, fuſtem illi volebat impingere: fuſtis ictus volebat illum experiri, fuſtis amaroſ ictus guſtare, ſenſu perci- pere, vim & grauitatem ſuſtinere, ferre, pati.

**Dar lugar,
o uenta; a.**

De que le deno yo a el vaſſallage?

Cur ei

Cur ei cedere, loco cedere, locum cōcedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non est? quamobrem qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuā, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

De prudente es acomodarse al tiempo.

Sapientis est, sapientiæ est, consilij est, rationis est, sapientem decet tempori cedere, necessitati parere, rationem temporis habere, consulere tēporibus, seruire temporibus, conformare se ad temporis rationem, cōsilia & actiones tempore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere: ita se gerere, vt prædipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat, ac postulet: quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliariū habere tempus, consiliario vt tempore nos decet.

No es paratantos trabajos de estudio.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est, corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quam vt studiorū laborem, studiorū onus ferre, præferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quā vt studiorū labori par esse possit, quā vt ferendo studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla, sic vt laboreū studiorum facile possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorum tractatio, assidua litterarum exercitatio, grauissimalitterarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt, corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res

E s poscit,

Debil, o
flaco.

Debilitar,
o enflaque-
cer.

poscit, in studia non queat.

La vida viciosa y regalada te ha quitado las fuerzas.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderate, incontinenter, intemperanter, dissolute, nequiter, sine modo, luxuriose traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum minus valentem, minus robustum, infirmiore, imbecilliore reddidit.

Declarar
con pala-
bras.

No puedo con palabras declarar lo que siento en mi animo.

Mentis cogitata, consilia, animi sensa, sensus intimos, non est vt possim enuntiare, proloqui, verbis, oratione, sermone, depromere, explicare, explanare, exprimere, efferre, enunciare, patefacere, ostendere: exprimendis animi sensis impar oratio est, non sufficit, verba defunt, apta verba requiruntur: mentem oratione assequitur, non æquat, exprimere satis non potest.

Defecto,
falta, o de-
scuydo.

Gran mal te verna si te descuydas, o si en esto caes en falta.

Offensionem in primis esse periculosam, magno tibi futuram damno, tibi affirmo: si quid offendes, errabis, secus efficies, committes, peccabis, laberis, si culpam comiseris, si quam in culpam incideris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris: si te, quem non decet, eum præbueris: magno tibi constabit, non mediocre damnum, non levis iactura consequetur, tuam culpam graui damno solues, magna mercede redimes, grauissimè lues.

Defender.

Cómo os lo he prometido, defendere siempre vuestra honra.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honoris tui defensionem, contentionem, certamè suscipiam, vt pro honore tuo pugnem, contendam, certem, vt honorem tuum defendendum, tuendumque suscipiam.

Defensa.

En la guerra civil Ciceron siguió el bando de Pompeyo.

Cice

Cicero in bello ciuili Pompeium secutus est, fuit in castris Pompeij, fuit in præfidijs Pompeij, stetit à Pompeio, stetit per Pompeiū, Pompeij partes defendit, fuit inter præfidia Pompeij.

Determinado he, no haZER cosa alguna sin vuestro parecer.

Deliberar.

Decreui, constitui, itatui, certum consilium cepi, planè animum induxi, nihil vt facerem sine consilio tuo, nisi te approbante, nisi de consilio tuo, nisi tuo consilio vterer, niterer, deliberatum est, constitutum, iudicatum, captum consilium.

Dende mi niñez.

Dende niño.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero, iam inde à puero, iam inde, vsque à puero, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, vt Græci dicunt, vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus sum, ex quo ingressus vitam sum, ex quo lucis y lura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animum ducere, spiritum haurire de coelo cœpi.

Depresto, uide subitamente.

Ya me canso de estar en este mundo.

Descontento.

Vitæ metædet, vitam fastidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè viuo: molesta, grauis, amara prorsus mihi vita est: egerrimè, molestissimè, prorsus miserè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Gran pesar y tristeza me ha venido con la carta de la muerte de vuestro padre.

Descontento, displicere.

Magnum mihi dolorè, grauem sollicitudinem, acerbitalis multū attulit, peperit epistola tua de interitu parētis tui: magno me dolore affecerūt epistolæ tuæ, valde me perturbarūt, afflixerunt, cōmouerūt, acerbè sū affectus litteris tuis: molestiæ plurimū, doloris, sollicitudinis, acerbitalis cepi, accepi, suscepi, tuli, cōtraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimè litteras

Tengo un cierto pesar.

(tuas.

Aliquid me mordet, pūgit, afficit, est quiddā qđ molestius

ELEGANCIAS DE

lestius ferā, submoleste ferā, in quo nonnihil offēdar.

Descubrir.

To os manifestare mi animo, o voluntad, quando sera tiēpo.

Vbi res feret, cum occasio postulabit, indicabo tibi animum meum, patefaciam, significabo, declarabo, aperiam, patefacior, re tibi probabo: extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit: significatio- nem tibi dabo, signa ostendā, argumenta prębebo ani- mi mei: minimum tibi meum certa probabunt argumē- ta: ex apertis, minimē obscuris, minimē dubijs argu- mentis, signis, iudicijs, testimonijs, animum meum, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conicies.

Descuydo,
vide defe-
cto.

En la guerra se mostro valeroso.

In bellis ostendit se, probavit, prębuit, pręstitit acré ac fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam na- uavit, vt magnam laudem tulerit, rem bellicam forti- ter, ac strenuē tractavit, gessit, administravit.

Por cumplir con tus amigos dexas perder tu casa.

Descuydar
se de sus co-
sas.

Alienam voluntatem vt sequaris, vt alienę volun- tati morē geras, vt alijs satisfacias, aliorum caussa te- ipsum destituis, deseris, derelinquis: de alijs plurimū, de teipso, tuisq. rebus minimē laboras: aliena tibi cu- re sunt, tua negligis: aliorum rationes pluris apud te, quā tuę sunt: propēior ad alios, quā ad teipsum, tua voluntas est: quid alijs placeat, quid aliorum ē re- sit, attendis: ratio rerum tuarum quid postulet, mini- mē cogitas: prę alijs teipsū negligis: vt sequaris alios, discedis à teipso, deficis, desciscis.

Desdichan-
do.

Muchos en verse pobres se tienen por desdichados.

Videre licet multos, qui se credāt, quia laborāt ino- pia, egestate premūtur, in summa infelicitate versari, constitutos esse, pessimē fortunatos esse, afflicta peni- tus fortuna esse, miserrimę conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus in- fortunijs vexari, se redactos esse ad summam infelici- tatē, prorsus infelicer, miserrimē, pessimē secū agi, suas

suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, euerfas, perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, infensa, inprimis vti.

Ta nasci yo desdichado.

Fatum hoc meum est, vt miserrima ~~que~~ que sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videri conditione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Aunque he perdido quanto tenia no estoy desesperado.

Et si fortuna mihi carissima quæque abtulit, eripuit, ademit: et si me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini carissimæ sunt in vita, non faciam tamen, nõ committam, vt ipse me planè deferam, atque destituam, vt omnè planè spem abiiciam, vt ab omni spe animū abducam, vt de meliori statu desperem, vt ad desperationem adducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit: nec tamen nihil spero: exclusæ spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe nitor, sustentor, fulcior.

Desesperar.

Gran affrenta te sera gastar tu hacienda nesciamente.

Deshonra.

Si tuam rem malè dissipaueris, perdideris, consumpseris, in res inanes erogaueris, coniecideris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominia, turpe tibi erit, infamia consequetur.

No pensar sino en si mismo, deshonra es.

Seipsum curare, nihil prætereà: de seipso tantum, sua tantum vnius causa laborare, sibi vni studere, seruire, prospicere, consulere, præterea nemini, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum inprimis est, infamiæ, ignominia, dedecori est, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionem minimè commodam, aut optabilem parit, eiusmodi res est, quam summa consequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accusatio, reprehensio fraudi est, vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribit, assignatur.

La cosa

ELEGANCIAS DE

La cosa esta disfamada.

Res palam exagitur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbat: sermones ea de re minùs commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Pienso en vna cosa muy importante.

Designo.

Magnum quiddam spectro: magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo. præclara quædam, admodumq. sublimia suscipit, & cogitat animus meus.

Este fue mi designo.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectavi, hoc volui, hoc secutus sum, id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes: huc animum intendi, mentem direxi: cõsilia contuli: huc spectavit animus meus, hic animo meo, meisque consilijs scopus fuit.

Desmayado, amor=tecido.

Desmayado esta sin habla.

Animus eum reliquit, destituit, defecit: deliquit animi passus est: inter mortuus est: defecit, animo cõcidit: ita captus omni sensu est, vt à vita discessisse videret.

Desocupado.

Si puedo vn poco desocuparme yo os escriuire.

Si quid otij nactus ero, litteras ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittet cure, si quid habeo vacui tēporis, si quid erit spatij, si quod furripere spatium licebit, si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit, nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit vti, si negotijs vacabo, vinculum illud occupationū, quo & assidue adstringor, & arctissimè, non dico prorsus, exsoluetur, sed paullulū modo, paulisper, aliquantum, aliquantisper, non nihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotijs: si me his rebus, quibus nūc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium, si quies erit, si quiescere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Dessear.

Desseo mucho estar en ciudad.

Sū in vrbs desiderio, desiderio me vrbs afficit, de-
fide-

desiderium me tenet vrbis, vrbis cupiditate flagro, animus meus in vrbe est, vrbem spectat, aestuat vrbis desiderio: est in vrbis desiderio.

Mucho desseo vuestra alabanza y honra.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto: percipio tuam laudem, sum in desiderio tuæ laudis, cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sum inflamatus, ducor, trahor, rapior, amore flagro, studio sum incensus, alacri animo sum, vt honestissimum te videam, laude florentem, honoratum: tua mihi laus carissima est, cordi est, curæ est, prima est, antiquissima, in maximis est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Desseo, es lo mismo que a mi hijo.

Optimè tibi cupio, sic inquâ; vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, nō minùs quàm filio meo, æquè tibi faueo ac filio meo: animatus in te sum vt in filium, quo in filium, eodem erga te animo sum.

Bien se quan desseo so soys de alabanza.

Omnes tuos ad laudem impetus noui, quàm sis ad laudē propensus, inclinatus, quāti sit apud te laus, quā labores de laude, quàm vehemēter ad laudē incumbas, quā laudi studeas, quo studio laudē sequaris, quæ tua sit laudis cupiditas, præclarè noui, habeo cognitū.

Muchas ciudades populosas ha destruydo la discordia civil.

Ciuiles discordiæ, domesticæ seditiones, ciuiū dissensiones, multas vrbes, opibus admodum florentes, euerterunt, solo æquarunt, diruerunt, exciderunt, affixerunt, perdiderunt, sustulerunt, multis vrbibus perniciem, exitium, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt: exitio fuerunt.

Soy el mas desdichado del mundo.

Nemo omnium qui viuunt me vno infelicior, aut infor-

Destruyr

D. suentado.

ELEGANCIAS DE

infortunatior est: meas miseras nulla æquat infelicitas: mea est miserrima conditio: in summa versor infelicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis: omnes me premunt miseriæ: infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna, quam mea fortuna non superet, quæ sit cum mea fortuna cõferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quiuis omnium, qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimium, aduersoq. sydere sum natus: hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nunquã vt miser non essem, perpetuis vt vexarer miserijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis: mecum agitur infeliciter, prorsus infeliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quanta scûq. habet, opibus ac viribus oppugnat: nõ aduersa tantû, sed euerfa penitus est mea fortuna: quis est omniû mortaliû iniquiore cõditione, deteriore loco, quã ego sum?

No tienes verguença.

Desuergõ-
gado.

Nulla tibi est ad facinus verecundia: nullû tibi peccandi modû verecûdia statuit: peccas, abiecta prorsus verecundia: peccas sine modo, peccas impudētissimè: nõ te pudor ullus, nõ te modestia deterret, abducit, remouet à volûtate, à studio, à cõsuetudine peccandi.

Si yo fuesse desuergonçado como tu.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudentiã, essem æquè ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, sicuti tu: impudens, ad impudētiam propensus, pudoris expers, ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore.

Tu tienes poca verguença.

Transis verecûdiæ fines, abes procul à pudore, modestiam

destiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet, nō te modestia regit, non verecundia temperat.

No lo puedo dilatar.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procrastinari, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reservare non

Mucho dinero me debe.

Magnā mihi pecuniæ vim debet: magno mihi meo ære obstrictus est: est in meis nominibus ex pecunia satis multa.

Al que es devoto todo le sucede bien.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorē Deo præstat, Deum animo spectat, Deo seruit, qui pietatem, & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piē, religiosēque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo utitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piē, nihil non cogitat cum religione coniunctum: ei optata omnia contingunt, feliciter omnia succedunt, nihil non prosperē succedit.

Vos no estays devoto en la yglesia.

Non satis diligenter, parū piē, minū religiosē, quā conueniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis, satis piē non agis in templo, pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatem, non eam religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Aunque no os lo deno, siempre he dicho bien de vos.

Licet non optimē de me sis meritis, bene tamen tibi dixi: honorificē de te sum locutus, mea fuit in te honorifica oratio, verbum ex ore meo nullum exiit, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licet immerentem, licet immerito tuo: laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus: præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent: his

F

de te

Detenerse

Determinar, uide
deliberar.
Deudor.

Devoto.

Dexir bñ

de te verbis usus sum, quæ ad te honestandum vale-
rent, vim haberent.

Todos di Zen mal de vos.

Dezir mal

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissime, atque acer-
bissime de te loquuntur: turpia quedam, atque inho-
nesta in te conferunt: valde te exagitant, iactant, infe-
ctantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: om-
nes tibi grauissimè obtrectant, de tua existimatione
multum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur
in te, nefaria quedam de te dissipant, diffeminant, ia-
ctant, maledictis te onerant grauissimis: maledicta in
te conferunt, congerunt, conijciunt, ita de te loquun-
tur, vt honori tuo labem inferant, aspergāt maculas,
tenebras offundant, vt honorem tuum turpi labe in-
ficient.

**Dezir mu-
cho.**

*Si el mucho hablar es eloquencia, vos soys el mas eloquente
del mundo.*

Si cuius est prolixior, longior, vberior oratio: si qui
diutius loquitur, qui longiorem sermonē habet, qui
plura verba facit, is eloquentiam possidet: si ei, qui
verbosior est, qui plura effundit verba, laus eloquen-
tiæ debetur: si verborum in copia sita est eloquentia,
tu omnium qui viuunt eloquentissimus es, omnes
mortales eloquentia anteis.

Ya se haze de dia.

Dia.

Lucescit, albescit dies, dies appetit, aduentat, adest:
crepusculum matutinum adest, Sol exoritur: tenebras
fugat lux: nocti succedit dies, noctē subsequitur dies,
abeunte nocte dies aduenit: lux apparet:

Tiempo vendra que la virtud sera estimada.

Dia uerna.

Veniet tempus, veniet illa dies: erit tempus, erit ali-
quando illa dies: illucescet aliquando illa dies, diem a-
liquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquādo,
cū suus virtuti tribuatur honor, cū virtuti honor
habeatur, cū virtus colatur, tanti æstimetur, quan-
ti est, in honore sit, cū virtuti honores debiti persol-
uan.

uantur, deferatur plurimum, cum virtus magna in primis honestaque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Dios es summa bõdad, summa iusticia, clemẽcia, potẽcia, &c.

Dios.

Bonitas in Deo, iustitia, clemẽtia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima: singulari Deus bonitate est, incredibili iustitia, immensa clemẽtia, infinita potestate: is, qui cuncta creauit, cõdedit, architectatus est, ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus preest, dominatur, imperat, à quo vno, cuius vnius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia: cuius potestas omnia complectitur, cuius in potestate omnia sunt, quæ verentur omnia: cui parèt omnia, omniũ rerum auctor, creator, cõditor, opifex, artifex, effector.

Quiẽ sus pensamiẽtos no endereça a Dios, facilmẽte se engaña.

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet, suis in cogitationibus non confugit ad Deum, sua consilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquã loquitur, sæpe illum fallit humana prudentia, sæpe is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur; sæpe labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducem sequutus humanam prudentiam, humanæ prudentia ductu, falsa quadam rerum humanarum specie deceptus.

Dios fauorece a los afligidos siempre que le llaman.

Profugiũ habemus ad Deum in nostris calamitatibus, tranquillitas est in nostris tẽpestatibus, naufragium timentibus portus est: affliẽtos diuina pietas excitat, amplissima est diuina liberalitas, patet omnibus, latissimẽ patet, amplissimẽ patet, vbique locorũ est, nusquam non est diuina benignitas, cui non benignẽ facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet, qui diuinã benignitatẽ non senserit, exper tus sit, re ipsa cognouerit, perspicuẽ viderit, clarissimẽ perspexerit? nemo diuinã opẽ frustra implorauit:

Disfamar,
uide encul
par, y de
zir mal.

ELEGANCIAS DE

præstò est, adest, opem fert, opitulatur, subuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Difficil.

Cosa es muy dificultosa.

Difficilis res est, laboriosa, nò facillima, minime facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimum: nò ea res est, quæ facilè, paruo negotio, leui labore, non magno studio possit effici: magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui, laboriosa, operosa, grauissima res est, in qua sudandum sit, sustinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo sit: non leuiter laborandû, studij multum, industriæ plurimum sit adhibendû.

Differēte.

Muy diferentes son vuestras cosas de las mías.

Dissimillima, diuersa in primis rerum nostrarum ratio est: meæ rationes admodum à tuis differunt, discrepant, distant, dissentiunt: multum inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meæ rationes aliter, ac tuæ se habent, dissimiliter, diuersè, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo.

No pareceys en nada a vuestro padre.

Patris tui dissimilis es: patrem non refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur, parenti tuo dissimilem te præbes, tua ratio à patris tui ratione longe distat: à patris tui consuetudine longe discedis: non agnoscitur in te pater tuus: pater tuus in te non agnoscitur.

Digno.

Vuestro hijo no merece que le amen.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est, qui ametur: non est qui ametur: nullam virtutem possidet, nulla præditus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur, quæ ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accommodata, idonea, apposita: nihil est in filio tuo, quod homines ad

nes ad illum amandum alliciat: nihil est in illo, quare diligatur: nulla arte, scientia, virtute, nulla plane re cōmendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi nomines aliqua beneuolentia possit.

El negocio se ha dilatado hasta Enero.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est.

Dilatar.

Procurad no me alarguen el tiempo.

Caue ne mihi spatium producat, dies proferatur, tempus prorogetur.

Vos procurays de detenerme.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in illud tēpus reiicias, protrudas, vt rem suspendas, sustineas, vt rei moram facias, moram iniicias, vt rei exitum moreris.

Mirad no me detengan.

Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat, ne tempus addatur, nequa fiat accessio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac administratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne sit diuturnior hæc administratio.

Proceed no me alarguen el tiempo.

Caue ne mihi spatium producat, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protēdatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reiiciatur, protrudatur, referuetur.

Querria que fuesse des mas curioso en componer.

Velim te plus diligētīæ, curæ, operæ, industriæ, studiū in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligētīæ ad scribendum conferri à te velim: operam nauari studio maiore in scribendo cupere: tuis in scriptis diligētiam desidero, requiro, maiore postulo: non scribis accuratè, non diligenter, non studiose, non ea qua opus esset, quam res postulat diligētīa, mi-

Diligente.

ELEGANCIAS DE

tia, minus quam oporteat diligenter, impiger in scribendo non admodum es.

En toda cosa de cumplimiento era diligentísimo.

Erat in omni genere officij maxime omnium diligentissimus, omnis officij diligentissimus, vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, preestabat omnibus, antecellebat omnibus diligentia: par illi, equalis, similis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. (mes.

Discor-
dar.

Discordamos en opiniones, mas en amistad somos muy cōfor-

Discrepant sententiæ nostræ, cum tamen a quæ inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate, nostræ sententiæ non congruunt, cum animi tamē nostri in amore consentiāt: non idem sensus est, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem benevolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum: diuersa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Por discordias se han perdido infinitas Republicas.

Discordia.

Multas Resp. ciuiles discordiæ perdiderunt, domesticæ seditiones, intestina bella, controuersiæ inter ciues, partium contentiones: è ciuilibus discordiis, contentionibus, controuersiis, dissensionibus, seditionibus, multarum rerum pub. pernicies fluxit, manauit, orta est.

Disposi-
cion.

Yo os amo por lo que por mi haueys hecho, y por natural disposicion de mi animo.

Fit beneficijs tuis, & inductione quadā animi mei, te vt diligam.

Dissimu-
lar.

Otro teney's en el coraçon de lo que vuestro rostro señala.
Vultu simulatio sustineretur, aliud vultu significat, aliud in animo latet, nō congruit animus cū vultu, dissentit animus à vultu, animi sensum vultus occultat.

Docto.

Soys gran humanista.

A puc.

A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt.

Es buen Medico.

Bene doctus est, eruditus, instructus Medica scientia, medendi arte, Medicis litteris, sciens inprimis est, peritus, intelligens, gnarus Medicinæ: longè processit in Medicinæ sciētia, nouit penitus Medicinam, tenet, possidet, callet: Medicinæ sciētiam ita est affecutus vt pauci, Medicinæ scientia valet, floret, præstat, excellit, Medicinæ doctrina, sciētia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cū paucis cōferendus est, inferior ne mini: nota ei præclare Medicina est, patēt ei, quæ multos latēt, ex Medica scientia, ex medēdi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat Medicinæ cognitio: Medicinæ scientiā planè cōplexus est, mente atq. animo cōprehendit, ingenio sibi aperuit, cōparauit, peperit.

Litteras planè non nouerat, parum in via litterarū processerat, litteras vix attigerat, gustauerat, litteras à limine salutauerat, ex abditis litterarum fontibus, aut nihil, aut parum hauserat, litteris erat mediocriter, leuiter, vulgariter, nō admodum, haud satis, haud multum eruditus, institutus, instructus, planè, perfectè, absolutè, exquisita quadam ratione, excellenter, egregiè, præclare litteratus non erat, longè aberat à perfecta litterarum scientia, reconditæ, interiores, exquisitæ, singulares, egregiæ in illo litteræ non erant, vulgares in illo litteræ erant.

Es muy docto.

Multæ sunt in eo litteræ, & ex quidem reconditæ, & exquisitæ.

Es cosa dudosa.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum est, in dubio versatur, in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti, planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum,

Poco docto.

Duda.

ELEGANCIAS DE

dum, dilucide nō patet, qui sit belli exitus futurus de belli euentu potest ambigi: certō diuinare, conicere, augurari, affirmare non licet, exploratum non est, certa coniectura non est: in dubium vocari potest euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci potest, in vtramque partem iudicari de belli euentu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis, & erroris habet multum, non simplex, non aperta, non perspicua, parum certa diuinitio, coniectura, opinio est, coniecturam facere de belli exitu, cui licet? quid in bello casurum sit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo despicit, videt, intelligit, nouit: exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit.

No se que determine.

Dudofo,
leenas ar-
riba ani-
mo dudo-
fo.

Anceps valde sum, in ancipiti cura versor, non despicio, non diiudico, vtram in partem me dem, vtrū sit rectius, conducibilius, eligendum: consilium non explico, exitū non reperio, animi pēdeo, dubius sum, incertus sum: exploratum, apertum, certum non habeo: dubitatio me tenet, difficilis mihi dubitatio est, teneor implicatus, varie distrahor, in vtramque partem animus inclinat: dubia cogitatione, ancipiti cura distrahor, iactor, versor, pendet animus, fluctuat, labat in consilio, nutat, non consistit, nihil habet explorati: hæreo, nihil explico, nihil expedio: quid consilij capiam, ignoro: explicata, explorata capiendi consilij ratio mihi non est.

E

Edad.

E *S de edad de doze años.*

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit, ætas ei est duodecim annorum, duodecimum ætatis annum non excessit, nō egressus est, non expleuit.

Vos estays en lo mejor de vuestra edad.

Flores ætate, integra, firma, valida ætate es, ætate
viges

Viges, vales, validus es, firmus es.

Gran affrenta era mentir en tiempo passado.

Maiorum nostrorum ætate, tempestate, tēporibus, quo sæculo maiores nostri vixerunt, mendacium pro bro maximo fuit, mendaciū dicereturpissimū fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessimè audirēt.

Mucho se trato deste negocio, pero no se effectuo cosa alguna.

Effecto.

Diu deliberatum, actum, consultatum est: perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata, ad finem perducta res non est, exitū res nō habuit, ad exitū nō venit, perducta non est: deliberationem cōsecuta res nō est.

No me succedio como yo queria.

Non cecidit, vt optabam: præter meam voluntatē, contra voluntatem, contra quam volebam, secus ac volebam euenit, exitum res habuit alienum à voluntate, minime cum voluntate congruentem, aduersum voluntati, exitus rei, euentus rei voluntati non respōdit, optatum exitum consecuta res non est, ad exitum non peruenit: res pro voluntate non successit, cupiditatem fortuna frustrata est, fefellit, delusit, irritam fecit: summa cupiditas, res plane nulla fuit: sperandum euentū sortita res non est, nacta nō est, adepta nō est.

Eloquente,
uide dezir
mucho.

A la hora de agora, o mi negocio es effectuado, o esta bien cerca dello.

Puto rem, aut iam esse aliquam, aut appropinquare, aut cōfectum iam aliquid, aut inibi esse arbitror: vt opinio mea fert, res non abest longius, non longè absumus à re, longinqua res non est.

Nunca dexas tu mala vida.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tuo studia vitiorum, nunquam tua mens ab improbis cogitationibus discedit, abducitur, auellitur: vitia semper cogitat animus tuus.

Emendar
se.

Gran fama alcançan los que emprenden grandes cosas, aun que no salgan con ellas.

Empresa.

F 5

Qui

ELEGANCIAS DE

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiam si nō succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animū adiiciunt, animū adiungunt, sese applicāt, sua studia conferunt, præclaris in rebus industriam suam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, ut id quod velint, minus assequantur, ut quo spectant, minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamen eos ornari laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, nō prospere, non optime, non omnino ex animi sententiā cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis, tertijsq., si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summā gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt, etiā si ipe frustrentur, etiā si quo intēderint, non perueniāt, etiā si metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude submouendi, decus aliquod, mercedē voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debēt.

Mira lo que emprendes.

Etiam atque etiam vide quantum facinus conere, animaduerte quid suscipias, quid sustinere possis, quā graui subeas oneri, quantum tibi oneris imponas, quantā ineas rē, cuius difficultatis, cuius industriæ, cuius operæ sit, quā difficile, durū, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatē, quas vires, quos nervos, quātum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggredieris.

En esto empleare todas mis fuerzas.

In arcem huius causæ inuadam, totis viribus, toto pectore contendam.

De gran Orador es ensalçar cosas bajas, y dar lustre a las oscuras.

**Emprēder
de propo-
sito.**

Magni

Magni Oratoris est humilia tollere, efferre ea, quæ iacere videtur, excitare, atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre: obscura illustrare.

Despiertate en cobrar lo que has perdido.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vñā curam: intende aciem ingenij tui, acue tuum ingeniū, vt aliquam tam grauis damni sarcindi rationē ineas, vt quod accepisti damnum, aliqua re compensetur.

No es bien ser cruel con sus hijos.

Seuire in filios, sæuitiam aduersus filios exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debemus: tanti esse nihil debet, vt crudeles in liberos simus, vt crudeles nos liberi nostri experiātur: si quid agitur cū filiis, crudelitas absit, nunquam crudelitati locus sit.

Siempre me encomendays lo que yo no puedo hazer.

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum: ea imperas, præcipis, iubes, mandas, cōmittis, quæ vires meas exuperēt, quæ præstare, perficere, exequi vix possim: magni negotij est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitū ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, graua, difficilia mihi imperas.

Tomad esto como si fuesse cosa mia.

Omniem tibi rem, atque causam commendo, atq. trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea, tibi commendo, ac trado, vt grauissimè, diligentissimeque possum.

Yo os lo encargo todo lo que puedo.

Sic tibi eum commendo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi commendare non possim: velim tibi persuadeas, nihil me maiore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quam si omnibus tuis opibus, omni studio eum iuueris: peto à te maiore in modum, vel humanitatis tuæ, vel mea causa, vt eū auctoritate tua, quæ plurimum valet, conseruatum velis: ita à te peto, vt maiore studio, magis vè ex animo petere non possim, velim omne genus liberalitatis, quod

Embrauerse, o boluerse.

Encargar.

Encomendar.

ELEGANCIAS DE

quod & ab humanitate, & potestate tua proficisci poterit, non modo re, sed etiam verbis, vultu deniq. exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione mihi quammaximas, quamprimum, quam sapissime gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs, atque omni liberalitate tueare: si me tanti facis, quanti & ipse existimat, & ego sentio, cures, quamprimum intelligam, hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attulisse, quantum & ipse sperauit, nec ego dubitarim: velim eum quam honorificentissime pro tua natura, & quam liberalissime tractes: velim eum quam liberalissime complectare, maximoperè vt meum amicum, & vt tua dignum amicitia tibi commendo: vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis: sic tibi eum commendo, vt neq. maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum, idest, si eum quammaximè, quibuscunque rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes: cures, vt is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse: si vlla mea apud te commendatio valuit (multas autè valuisse plurimū scio) hac, vt valeat, rogo: maiorem in modum à te peto, vt cum omnes meos æquè, ac tuos pro nostra necessitudine obseruare debeas: hunc in primis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quam meam commendationem, esse potuisse: eum, si me diligis, eo numero cura, vt habeas, quo me ipsum: hac commendationem, quā in litteris consignare volui, scito esse omnium grauissimam: eum si tibi commendabo verbis ijs, quibus,

cum

cum diligentissimè quid agimus, vti solemus, vix tamen satisfecisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eoq. planè, quod sit ex intima arte, intimoque ex animo depromptum, vsum me putato: commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus vt quos diligentissimè, valdeque ex animo soleo: quanti apud te sum, tātum valere apud te cōmendationem meā, effice vt intelligam: eum tibi commendo, ea cōmēdatione, quæ potest esse diligentissima.

Reprehendeyse sin culpa.

Accusas, culpas immerentem: expertem culpe, vacuum a culpa, remotum a culpa damnas, in iudicium vocas, reum facis, persequeris, vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, in fontem, immerentem, innoxium, exagitas illum: in infamiam, in culpā vocas, adducis, iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, cōtra quā ius

Enculpar,
vide reprehender.

Causaraos gran odio.

Graues suscipies inimicitias, subibis, adibis, venies ad inimicitias: graue odiū aduers⁹ te cōcitabis, grades tibi erunt inimicitie, odiū subibis acerbissimum, habebis qui tibi vehementer infensi sint: incurres in odiū capitale: excitabitur odium aduersus te, creabitur, in odium venies: odium suscipies: odium in te cōvertes.

Enemi-
stad.

Bolvimos en amistad.

Inimicitias deposuimus: in gratiam rediimus: reconciliati sumus: odiā dimisimus, abiēcimus, deposuimus.

Enojado esta conmigo.

Aequissimus mihi nō est, paullo iniquior in me, iniquiore animo erga me, animo est in me nō satis æquo.

Adolecio de mucho estudiar.

Aegrotabat ex labore studiorum: iacebat ob studiorum labores: morbo languebat ex intemperantia studiorum: male se habebat, inciderat in morbum, quod immoderatè studiis vteretur, quod ei studio-

Enfermo.

rum

ELEGANCIAS DE

rum modus esset nullus, quia minime sibi parceret in studijs: affectus grauior est, valetudine vititur aduersa, decumbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessime ex nimia studiorum consuetudine, ex immoderato usu.

Engañar.

Luego que entendio como le hauiã engañado, quiso matarse.

Vbi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductum sensit, intellexit, vidit, cognouit: vbi fraus illi patuit, manifestæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipse sibi manus afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntaria morte vitam abrumpere.

Engaño.

Pues sabeyis mi condicion, no haueys de creer que os engano.

Cum ingenium meum re perspexeris, cognoueris, expertus sis: usu perspectum habeas, ipsa re cognitum, nihil in me insidiosum, aut fallax debes agnoscere: abesse me ab omni dolo, omniq. fraude, minime dolosum, astutum, insidiosum, fraudulentum, ne tēdis fraudibus, parandis dolis, struēdis insidijs assuetum, sinceri animi, simplicis ingenij, apertæ voluntatis, recte mentis, alienum ab arte simulandi, fraudandi, fallēdi, decipiēdi.

Engañar.

Muchas vezes la cara engaña.

Fallit vultus, mentitur, fraudē facit, in fraudē inducit, decipit: dissentit animus à vultu: non conuenit animum cum vultu: index animi verus non est vultus, falsa vultus imagine, ficta specie dissimulat animus: aliud vultus præferet, aliud animus celat, occultat, tegit, aliud in animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus est: latet animus in vultu, vultu quasi velo, aut inuolucro animus obtegatur, atq. obtenditur: vera imaginem animi vultus non præfert: sensus animi cum specie vultus minime congruit, minime cōsentit.

Engordar.

Sino quitas del comer engordaras demasiado.

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, nisi cibo

si cibo partius vtare, pinguior euades, quam satis est
nimium pinguesces, nimiam pinguedinem indues, le-
nior fies, obefior fies, nimia pinguedine laborabis.

En grande manera.

Valde, maxime, magnopere, maximopere, vehemē- *En grande
manera.*
ter, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter,
non parum, inprimis, præcipuè.

Principalmente.

Summè, vehemēter, valde, magnopere, etiā, atq. e-
tiā, maxime, mire, mirifice, incredibiliter, singulariter,
vnicè, egregie, insigniter, cū primis, inprimis, præcipuè
appime, admodū, maiorem in modum, mirum in mo-
dum, mirandū in modum, supra modū, extra modū,
oppido, eximie, maximopere, nō vulgariter, nō medio-
criter, non minime, nō ad aliorum exemplū, nō ex cō-
muni consuetudine, nō vt solet, nō vt mos est, nō mo-
re: nō ordine, nō aliorū exemplo, extra morē, extra or-
dinē, præter exemplū, sic, vt nihil magis, nihil supra,
nihil vltra, nihil tale, nihil ad illud, vtcōferri nihil pos-
sit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis nihil sit.

De gran pesar enloquesio.

Ita insaniit vi doloris, vt mētem rectam, animi sen- *Enloque-
cer.*
sum, rationem nunquā receperit, in perpetuum ami-
ferit: insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insa-
niæ ita incidit, vt nunquam postea conualuerit, vt fu-
rorem nunquam deposuerit, vt bonam mentem nun-
quam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam
se ad sanitatē retulerit: ita discessit à mēte, ita mentē
perdidit, vt illū nemo postea à ratione præditū viderit.

Tu me hazes colerico, aunque nolo soy de mi naturaleza.

Stomachum mihi facis, bilem commoues: inducis
me, impellis, incitas ad iram, facis vt irascar, vt ira cō-
mouear, afficiar, corripiar, vt excandescā, vt exardeā,
vt ira flagrem: et si nequaquam iracundus homo natu-
ra sum, non procliuis, pronus, propensus, inclinatus
ad iram, non iræ deditus: non is, qui ad iram faci- *Enojo.*
labatur

ELEGANCIAS DE

labatur: sum alienus, lōge remotus ab ira, quanquam iuris in me parum habet ira, minime mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longe absum.

Qualquier cosa que hasas con colera te sera affrentosa.

Quidquid ages iracundē, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, accensus, inflammatus, iracundiæ vi compulsum, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore, turpi te macula inquinabis, labe inficiæ, dedecus, infamiæ turpis nota consequetur.

Enoja a muchos tu gran gasto.

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit: inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorū animos.

Exarsit iracundia vehementer: exarsit vehemēter: excanduit, commotus est, incensus, inflammatus ira vehementi, furere cœpit: furor illum inuasit.

**Enoiose
mucho.**

No he sentido mayor enojo o pesar.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, infectatus est, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam sensi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum per summam iniuriam, nefandumque scelus quæsiuit, infamiam amico meo machinatus est.

Enseñar.

Enseñad a vuestro hijo que sea tal como vos.

Filium tuum imitatione tui velim erudias: ijsdem studijs, quibus ipse excellis imbuatur filius tuus: eat filius tuus ijsdem itineribus, quibus ipse ad summam scientiæ gloriam peruenisti.

Entender.

He entendido lo que de mi haueys hablado.

Perlatus est, delatus est ad me tuus de me sermo.

Han me lo dicho.

Allatum

Allatum est ad me.

Este fue mi designo.

Vide desi-
gno.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectavi: hoc vo-
lui: id egi.

Aunque no lo declaro, por vuestro padre lo digo.

Patrem tuum nutu, significationeque appello.

En todo tiene gracia.

En todo
tiene gra-
cia,

Aptissimus est ad omnes res: nemo est illo commo-
dior, aut aptior: in omni re, in omni iudicio elegantis-
simus est, egregio iudicio perpolitus: summa est in il-
lo ingenij suauitas & elegantia: nihil agit non apte, non
commode, non eleganter, non lautè, non venustè, non
lepide, non egregie: lepores habet, elegantiā, lautitiā,
venustatem in omni re: quidquid agit, cum lepore a-
git, cum elegantia, sic, vt gratiam ab omnibus ineat,
vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur ne-
mo, propriè factus à natura videatur ad omnes res, na-
tus ad omnia, appositū quiddam possidet ad oēs res.

Entretened el negocio.

Entreten-
er.

Rem sustine, suspende quoad licet: moram inter-
pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Conozco que me he cansado en balde.

En vano.

Nunc me sentio frustra elaborasse, inanem laborē
suscepisse, spes meas infirmis, & labantibus fundamē-
tis esse nixas: me ducem habuisse, ducem secutum es-
se, incertam cæcamque spem, arido solo, infructuoso
campo, arenæ semina commisisse, mandasse: imprudē-
tiam consilij mei exitus rei mihi declarat: spe sum de-
ceptus: ductus sum inani studio: laterem laui, operam
male posui, oleum & operam perdidi: studium inutili-
ter consumpsi, locui, posui.

Sino te diuiertes de tu buen entendimiento no erraras.

Errar.

Tuo consilio si vteris, te ipsum si audies, ipse tibi si
obtemperaueris, morē gesseris, obsecutus fueris, nihil
errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus
alienum committes: non laberis, non offendes: non ce-

G

cideris

ELEGANCIAS DE

cideris, nullam offensionem, nullum casum, aut erro-
rem timebis, sapienter statues, rectè iudicabis, opti-
mam rationem inibis.

Al reues me ha salido.

Spes me fefellit: opinione sum deceptus: falsa me
spes aluit: falsa lactauit opinio

Escoger.

*No solamente os amo por las mercedes que me haney's hecho,
mas por haueros escogido por amigo.*

Diligo te benenicio quidem tuo prouocatus, sed iu-
dicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio
fluxit: meum de te iudicium consecutus amor est: mea
de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: cō-
tulime ad te amandum, quia te dignum amore iudi-
co, quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare.

Bien haney's escogido en daros a letras.

Optimam partem elegisti, sapienter vitam institui-
sti, rectum cursum cepisti, optimo iudicio usus es, sa-
pienter iudicasti, cum te ad ingenuarum artium stu-
dia contulisti.

*He determinado, o escogido sufrir antes qualquier cosa que
boluer atras.*

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui,
cōsiliū hoc cepi, quiduis potius perpeti, quā susceptā
rem abijcere, ab incepto desistere, institutū omittere.

**Esforçar
se.**

Esfuerçate lo possible en que no pierdas tu honra.

Da operam diligenter, enitere, conare, omni studio
contende, omnibus viribus, intende omnes neruos,
incumbe toto pectore, elabora quantū in te est, studiū
adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia,
omnē operā & industriam, age hoc quā diligenter po-
tes: ne quā tuus honor iacturā faciat, ne quod ferat de-
trimentum, ne quā iniuriā accipiat, ne qua labe infi-
ciatur, ne quā labem, aut maculā suscipiat, contrahat.

Escuchar.

Porque les days oreja?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur
horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus

vtun

vtuntur æquissimis? cur te tā facile habent in audiēdo? cur tantā audiendi molestiam aures tuę sustinent?

Si he hablado del, escusame su mala vida.

Si paullo in eum liberius inuectus sum, vindicabit me personę turpitudine.

Escusar.

Menester es que figas la virtud, si quieres parecer a los tuyos.

Es menester.

Si tuorum maiorum laudibus respondere, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes: vt ad virtutem, in virtutē incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est, nauari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare, non tibi licet virtutem negligere: hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atque adeò, tanquam debita res, exigitur.

Esparantarse.

Son algunos de animo tan flaco, que de no nada se espantan.

Multos ita pusilli, infirmi, animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescāt, timeāt, meruant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiātur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi, quilibet casus terret, deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem coniicit, ad timorem impellit.

Parece que el negocio va bien.

Esperança.

Hoc videor mihi esse consecutus, vt optimam spē habere, optimē sperare, optima spe niti possimus; eò rem perduxisse mihi videor, vt euentum sperare quā secundissimum liceat: rem, vt opinor, ita constitui, in eo statu collocaui, in eum statum adduxi, ita composui, atque conformaui, nihil vt aduersum timere, nihil contra voluntatem, omnia secunda, qualia volumus, ex nostra voluntate, ex animi sententia sperare possimus: iacta sunt à nobis fundamenta rei, sic inquam, vt certa propemodum in spe reliqua sint.

Confio de veros hombre de gran virtud.

Q 2

Spem

ELEGANCIAS DE

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt sperem de tua virtute, eaque minime vulgari: inclinatur animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe virtutis prope singularis.

Mi esperança fue falsa.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit, spem meam non is, quem volebam, exitus est consecutus: non successit, vt sperabam: non processit ex animi sententia: alter ac sperabam contigit, accidit, euenit: exitus res habuit contra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam spem, exitus rei declarat.

Perdido han la esperança.

Ex magna spe deturbati, deiecti, detrusi, depulsi iacent: ex alta spe deciderunt: spem illam, quam susceperant, abiecerunt, deposuerunt, omiserunt: spe non tenentur vt antea, non aluntur: non eos, quæ antea spes tenet, pascit, alit: spes iam omnis abiit, discessit, euauit, nulla prorsus iam est: firma se niti spe putabant, ea quàm sit imbecilla, nunc intelligunt.

No veo causa por donde ayays de esperar.

Non video cur speres, quare, quamobrem, qua causa, qua de causa, quam ob causam, qua ratione adductus, qua commotus causa, quo impulsus argumento: quæ te ratio, quid rationis in hanc spem adduxit, impulit: cur in hanc spem venisti: quam rationem fecutus es: quæ te duxit, aut hortata spes est: quid effecit, vt sperares: tuæ spei causam ignorare me cōfiteor: spei tuæ causa me præterit, fugit, mihi quidem aperta, perspicua, manifesta, nota, satis clara non est, perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

E sperar.

Gran premio han de esperar los que biuen bien.

Præmiorum spe magna, admodumque firma niti possunt ij, quorum vita cum virtute traducitur: egregia præ

gia præmia pro certo expectare, sine dubio sibi potest fieri, plane sperare licet iis, qui virtutem colunt, qui recte, atque honeste, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt, viuunt: magna sunt recte agentibus præmia constituta, proposita, summa recte agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis probitatis, officij, optimorum consiliorum, atque factorum: mercedem actionum suarum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Espero que con vuestra concordia venceremos.

In vestra concordia spem maximam pono victoriæ, ex vestra concordia victoriam spero: vestra concordia victoriæ mihi spem affert: ut spero, pro mea quidem spe, quantum quidem spero, nisi me spes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoriam pariet, afferet: vestre concordie fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Por su virtud ha alcançado ser franco de sisa, o alcavala.

Virtute sua consecutus est, nihil ut publicè penderet, fructum ut nullum publicè penderet, ut vectigalis non esset, ut esset immunis, ut ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil ut publicè solueret, ut esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, ut nullam pecuniam in commune conferret, ut publicis oneribus vacaret, tributarius ut non esset, tributum ut nullum conferret.

Gran consuelo sentireys si reholueys en vuestra memoria lo que a otros como vos ha acaescido.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate acciderint, isto tuo tristissimo tempore colliges, in memoriā rediges, reuocabis, mente comprehenderis, tecum reputabis, in animo volues, ipse tecum examinabis, admodum iuuari te senties, non leue solatium capies,

Espero, o temo, uida temor tengo.

Essento, o privilegiado.

Estimar, ué de hazer caso.

Estado.

ELEGANCIAS DE

Hec te valde cogitatio sustentabit: in hac tua tam graui, tam aduersa, tam misera, planè desperata fortuna: in hac non solum aduersa, verum penitus euersa fortuna: in tantis miserijs: in tam misero rerum statu: tã miseris temporibus: in ista, qualem nemo vnquã sensit, infelicitate, nunc dum res tuæ pessimè se habent: pessimo loco sunt: dum tecũ pessimè agitur: dum tibi pessimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunę planè perditæ, ac nullæ sunt: dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est, dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

El negocio esta en este punto.

In hoc statu res est: rei status hic est: res ita se habet: ita res habet: eiusmodi res est: hac in re sunt, in causa sunt: hoc loco res est.

De otra suerte van oy mis cosas que antes.

Alia mea ratio est: diuersa mea ratio est: meæ res alio loco sunt: non eadem mea ratio est: aliter se habent res meæ, nihil simile, nulla similitudo: quid simile? nihil habent res similitudinis: dissimilitudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Al tiempo que mas hauiades de medrar, hos han destruydo los contrarios.

Quo tempore florere debebas, debuit illustrior esse tua laus, altius ascendere, plus consequi dignitatis, maiorem obtinere existimationem, præstantior esse loco, plus habere auctoritatis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: tum te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis, oppressit, ad exitium detrussit, impulit, non modo è numero viuentium, sed plane intra mortuorum conditionem amandauit.

Vaestras cosas van como las mias.

Rerum mearum imaginem video in rebus tuis: plane res

ne res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intel-
ligo differre, nihil discrepare, congruunt res tuæ cum
meis: rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimi-
litudò: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ
res nihil differunt à meis: inter res nostras nihil inter-
est: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Poco se me da que no me estimeys, o tengays en nada.

Facile patior te ita de me sentire, existimare, opina-
ri; tuū hunc esse de me sensum: contemno tuam de me
opinionem, sententiam, iudicium, tuam de me sentē-
tiam inanem prorsus leuemque duco: parui est apud
me tua de me sententia.

Debilitado tengo el estomago.

Stomachus languet, infirmus est, male se habet: sto-
machi virtus iacet, languet, debilitata est, infirma est,
imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad conco-
quendum apta: languenti stomacho sum, infirmo, im-
becillo, male constituto: stomacho non vtor optimè:
stomachus laborat, non est, qualem digerendi ratio re-
quirit, qualem optima valetudo postulat.

Quien ay que no yerre en esta vida?

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam diffi-
cili, tāq. lubrica rerū humanarum via? cui timenda of-
fensio non est? cui nam effugere, ac vitare offensionē
licet? quis ad offensionē præstare sibi quidquā possit?

Jamas te hartas de estudiar.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, diu
noctūque, noctem cum die legendo coniungis: heluo
librorum es, tua legendi sitis nunquam extinguatur,
satiatur, expletur: totus in studijs es, litteris omnibus
deditus es, nunquam studia intermittis, nunquam te
sejungis à studio, libros de manibus nunquam depo-
nis, libros assiduè in manibus habes, tractas, euol-
uis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non
tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis, im-
moderatè legis, non infra modum, sed supra modum

Estomago
gastado.

Estoruar,
uide impe-
dimento.

Estrope-
zar.

Estudiar
mucho.

ELEGANCIAS DE

Sunt studia tua: nimium te studijs dedisti: nimium in studijs operæ cōsumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

To solamente leo a Ciceron.

Vni Ciceroni meum studium dicaui: ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone studium pono, consumo, colloco: vni Ciceroni operā do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnus animum meum lectio pascit: vni meam operam, mea studia, meas vigilias dedi, tradidi, addixi, perpetuò dicatas esse volo.

Dende niño me he occupado en esto.

Huic me doctrinæ a pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum secutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi, à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

De cada dia se me enciende mas el desseo de estudiar.

Studium quotidie magis ingrauescit: quotidie magis cupiditate studiorum incendor, meam studiorum cupiditatem dies auget: tantum abest, vt meum studium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad studia quotidie magis, studia complector, in studia incubo: plus quotidie operæ in studijs pono, litteris quotidie magis vtor: studiorum amore, consuetudine, vsum, magis magisque capior in dies singulos.

Querria que tu estudiasses Philosophia.

Velim te ad eius scientiæ studium adiungas, vnde nascitur, atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio, atque omnis ordo manat: velim te ad Philosophiam conferas, tuum studiū applies: velim Philosophiam complectaris, Philosophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum studium dices.

Ta be

Ta he començado de velar, o estudar de noche.

Vigilare de nocte, nocte, per noctem, studiorum causa cœpi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere: diurno cum studio coniungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Pienso que me dexare de estudiar.

Multam litteris salutem dicere in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorum in perpetuum dimittere, minime de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs alio traducere, transferre, conferre.

Bolvere a estudiar como solia.

Ad nostra me studia referam litterarum: studia repetam, reddam studijs operas intermissas: ad studiorum consuetudinem atque vsum redibo: pristina studia reuocabo, rursus ad studia me conferam.

Tiempo es de vacaciones.

Tiempo es de afloxar vn poco los estudios.

Feriarilicet à studijs: postulat tempus, vt studia intermittantur: tempus fert, vt studiorum vsum parumper dimittatur, deponere aliquantisper studiorum onus licet: omittere studia, leuare animum onere studiorum honeste possumus: licet animum à studijs abducere: vacatio datur à studijs, feriæ studiorum conceduntur.

En todo tiempo es prouechoso el estudiar.

Studia nunquam non profunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum vtilitatem dies non imminuit, non terminatur spatium temporis, non definitur vlla die: perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum vtilitas, studijs secundæ res ornantur, aduersæ adiuuantur, à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est, studiorum tractatio nunquã

Estylo bueno y elegante, vide composición.

G s

non

ELEGANCIAS DE

non utilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: Ecquando studiis non iuamur? Ecquæ dies utilitatem studiorum extinguit, aut imminuit: de studiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil, ne dies quidem ipsa, detrahit.

Con liberalidad ensalzaras tu fama.

Ensalzar.

Tuum nomē liberalitate extolles, efferes: tuam laudem excelfo, sublimique in loco, atque in illustri quadam specula liberalitas constituet, collocabit: ad summam laudem, ad summa, ducem secutus liberalitatē, ducel liberalitate peruenies.

Exceder, ut de abogando.

Examina en vosotros mismos la inconstancia de la fortuna.

Examinar.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum confalite, inite confilia cū animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerū humanarum, quam varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate, animaduertite, attrēdite, examine, perpēdite, cū ratione, tanquā æquissima lance, diligēter æstimate.

Pocos eran los soldados de Cesar: pero el esfuerso mucho.

Exercito.

Genere potius, quam numero, firmum exercitū habebat Cæsar: frequentes admodū Cæsaris copiae nō erant, sed fortitudine præstabāt: erat in castris Cæsaris virtus, multitudo nō erat, nō militū copia, frequētia, numero, sed eorū virtute, robore, fortitudine, animi præstātia, corporis viribus valebat Cæsar: numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Toda la gente de a cavallo quedo muerta.

Omnes equitum turmae occidione occisæ, cæsæ, cōcisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt.

Es hombre muy experimentado.

Experimenta.

Homo in rebus admodum versatus, magno rerum usu, in rebus agendis exercitatus.

HaZ que se conozca tu experiencia en hablar en el Senado.

Fac in cōueniendis Senatoribus tuum studiū extet, in prensandis, appellandis, rogandis Senatoribus: adhibe

habe studium ac diligentiam quàm licet maximam,
age diligenter cum Senatoribus.

Poco platico soys.

Rudis es, ab usu rerum imperitus, experientia ca-
res: usum rerum ignoras, non satis es in tractandis re-
bus versatus.

Muy platico en la Republica.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in Rep. maximis,
grauissimisque causis cognitus, atq. in primis proba-
tus: homo valde honoratus, multæ estimationis &
auctoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est grauif-
sima auctoritas, cuius sententia ac volûtas pondus ha-
bet: peritus administrandæ Reipub. gnarus ac sciens tra-
ctandæ Reip. nō parū versatus in publica re: minimè
omnium peregrinus in Rep. omnes Reip. partes opti-
mè tenens: minimè omnium rudis in Rep.

Platico • experimentado en sobornar.

Ambis, prenas, nullum in prensando studium, nul-
lum officium prætermittis: tam prenas diligenter,
quam qui maxime: tua est diligentissima prensatio, in
ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior,
nemo aptior, sed vereor, ne non succedat exitus, ne te
fallat, spe ne frustreris, ne secus accidat, ne nō accidat,
ne non ex animi tui sententia procedat, succedat, cō-
tingat, eueniat.

Consejo de Manucio ala fin del Capitulo,
En grande manera, el qual se pone aqui
acabada la letra E, porque no tur-
be al niño.

A Vvertisca il lettore, che la predetta copia non e-
gualmēte tutta caderà à proposito di un sentimē-
to; ma sie bisogno di accomodarla, e dispensarla, se-
còndo

ELEGANCIAS DE

condo che richiederà la uaria natura de concetti: à noi è bastato di raccorla, perche seruisse a significare grandezza di quantità, o de qualità: il rimanente all' altrui giudicio si rimette, non essendo qui luogo di insegnare, doue propriamente ciascuna parola, o col concetto, o con altra parola si possa congiungere: il che, a Dio piacendo, cresciute che siano in noi le forze dell' inge-

Id est Pau- gno, e del corpo, uiuente chi alla presente fatica mi ha
lo patre su posto, & in gran maniera aiutato, per auuētura un gior
perstite. no si fara.

Quiere dezir.

Entienda el lector, que la sobredicha copia de synonymos, no se puede y gualmente vfar en qualquier sentencia: sino que se ha de acomodar a la materia que tratamos. A mi basta me hauer recogido lo que conuiene para significar grandeza de cantidad, y qualidad, remitiendo lo demas para otro tiempo, pues no es este lugar de preceptos dela propiedad delos vocablos, ni de como se han de ayuntar. Si Dios quiere quando yo sea de mas edad, y esten mas augmentadas las fuerças de mi cuerpo e ingenio, viuiendo el que en esta empresa me puso y fauorecio, quica se effectuara lo que agora no puede. F

Facilmente, sin trabajo.

Facilmēte. Facile, non difficulter, non laboriose, paruo negotio, satis leuiter, qui sapientia valet, fortunæ resistit: sapienti facile est, non difficile, non laboriosum, operosum non est: negotij nihil est, difficultatis non est, laboris non est, difficilis operæ non est, impetum fortunæ sustinere, tueri se ab iniurijs fortunæ.

Mentira es essa.

Falso.

Quidquid dicis falsum est, minime verum, alienū, seiunctum à veritate, abest à vero, aduersatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua: quidquid loque-

loqueris, falsò loqueris.

Cada vno es obligado a buscar buena fama.

Fama

Id est vnicuique optandum, vt bene audiat, bene vt ei dicatur, honestam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem consequatur, vt eius nomen fama diuulget, peruulget, circunferat, circun- gestet, per orbem terrarum dissipet, ad vltimas terra- rum partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomē fama celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium, vt nominis fama ad extremas terras peruadat, perueniat.

Si hazes como hasta hoy, conseruaras tu buena fama.

Si tuam consuetudinem tueberis, si, vt instituisti, perges, optima consequetur fama, hominum existima- tio: præmium feres famam.

No ay hombre que tenga mas fama que vos.

Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobi- lius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atque ani- mi præstantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus fa- mæ consecutus est nemo.

Si acabays los libros que haueys començado, dexareys perpe- tua memoria.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, confi- cies, absolues, si tuis scriptis finem impones, extremā manū impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama, nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscura bitur, extinguetur, delebitur, nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrūpet: vigeat in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes exci- piet, ac tuebitur, nomen tuum immortalitati commē- dabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmia consequeris, non simul cum corpore tuum nomen mors extinguet, delebit, auferet: tuum nomen ab inte- ritu vindicabis, in hominum memoria retinebis, æter-
na lau-

na laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis, de te posteritas omnis, & audiet, & loquetur:

Es muy familiar mio.

Familiar.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa familiaritas: arctissima necessitudine coniuncti sumus: vinculis arctissimę familiaritatis adstricti sumus: vtor eo, isq. me vicissim, valde familiariter: nihil est nostra familiaritate cōiunctius, alter alteri familiares admodū sumus: mutua est inter nos, eaq. summa familiaritas.

Somos amigos de mucho tiempo.

Familiaridad.

Multos annos vtor eo valde familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vsus, familiaris consuetudo intercedit: mihi est familiaritate coniunctissimus: nihil est nostra familiaritate coniunctius, eo sic vtor, vt nec familiarius vllō, nec libētius: quotidiana mihi cū eo consuetudo est: ita mihi familiaris est, vt nihil esse possit coniunctius: magno mihi familiaritatis vsu cōiunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summam ad familiaritatem peruenit.

Fatigarse.

Vos tenays que sudar si esto emprendeys.

Si hoc suscipis, sumis, aggredieris, negotij multum habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laboriosam, operosam, molestam in primis ac duram senties, experieris, cognosces, valde tibi erit elaborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

De gran fatiga he salido.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exolutus, exēptus, labori finis impositus est, factus est, labor ad finem peruenit, terminatus est iā: me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit.

Mucho os fatigays en las letras.

Nimis elaboras, inuigilas, sudas, exerces te nimis immoderatē, supra modum, intemperanter in studijs: nimium laboriose studia tractas, colis, exerces: sustines

labo-

laboris plus, quam fatis est, in studijs exercendis: sic elaboras in studijs, vt vires tuas imminuas, cōsumas, exhaustas, debilitas, infirmas, affligas.

Has perdido el favor del pueblo, por culpa de los tuyos.

Factum est non tua, sed tuorum culpa, vitio tuorū, non tuo contigit, vt populi studium, gratiam, beneuolentiam amiseris, perdideris: vt studio, gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius tibi faueat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, bene in te sit animatus, studium populi, gratiam, beneuolentiam non tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te, sed per tuos: non à te sed à tuis: non tuo, sed tuorum merito, iniuria tuorū potius, quam tua effectum est, commissum est, vt populum tui studiosum, bene in te animatū, tibi amicū iam non habeas: vt gratiofus apud populum, carus populo, in populi gratia minime sis, vt nullū populi studiū, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, possideas, vt fauente populo, suffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui studioso nō vtaris: gratiam tuam apud populum, non tua, sed tuorum culpa extinxit, ex amore populi effluxisti.

Hoy los mas ricos son favorecidos.

Ea temporum ratio est, vt, qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratiosiores sint: conferunt libenter homines sua studia in locupletiores, diuitioribus fauent, student, suffragantur, præsto sunt.

Favoreceros he quando fuere meuester.

Vbi se obtulerit occasio, mea in te studia extabūt, mea in te studia cōferam, ornabo te, omnia tibi studia præstabo, mea studia non desiderabis.

No ay que fiar en ninguno, por grande amigo que sea.

Nemini vel summa necessitudine coniuncto, habēda fides est, nusquam tuta fides, cauendū est ne cuiusquam fidei nos credamus, cōmittamus, res nostras cōmendemus: cautionis est, sapientia est, consilij est

nemini

Favore

Favorecer
vide ayu
dar.

Fervor, ubi
de gran fervor.

Fiar se.

ELEGANCIAS DE

nemini se credere, committere, nemini plane confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidū præstare possis, cuius fide niti tutò possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa fides non sit?

Fiar cartas.

Son tan importantes mis cartas, que no oso fiarlas sino a persona conocida.

Eiusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ litteræ, ut eas non audeam temere committere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ litteræ, ut eas audeam temere credere.

Fin.

No se si sera la salida como la entrada.

Vtrum res eum finem, qui principio respondeat, à principio non dissentiat, non discrepet, habitura sit ignoro: futurum ne sit, ut extrema cum primis contendantur, coniungantur, extrema primis respondeant, consentiant, similia sint, non dispicio, quem sit exitus res habitura, similemne, an dissimilem principio, suspicari non possum.

No he tenido otro fin, sino libertar la patria.

Nihil aliud a communi libertate, nihil præter communem libertatem quæ fui, curavi, secutus sum, spectavi: ad vnam civium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli, præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Fin de carta.

Acabo, rogando os me ameys.

Finem scribendi faciam, si te primum rogauero, ut me diligas: epistolæ clausula hæc erit, ut beneuolentiam in me tuam abs te petam: epistolam ita concludam: ita finem faciam, imponam.

No es cosa de hombre de bien el fingir.

Fingir.

Virum bonum simulatio non decet: non cadit in virum bonum simulatio: ab omni simulandi studio vir bonus longe abest, non decet simulare, figmenta non probantur, aliud sentire, & loqui, non eius est, qui vir bonus haberi velit, viri boni non est fingere, artem simu-

simuladi qui sequitur in bonorū numero non est, bonorum numero excluditur, longē a bonorum consuetudine discedit.

No podre yo forçar a mi mismo para hablarle.

Forçar su uoluntad.

Vt illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me nō potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere: animo vim inferre non potero.

Lo mismo dize en el capitulo Indurfi.

Forçarse, mouerse, disponerse.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me cōferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me nō potero, imperare mihi non potero, persuadere ipse mihi non potero, neque adduci mea spōte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo sermonem iungam, vt illi sermonem dem.

Bien me parece que os hayays hecho mercader: pero a consejo os, que no fieys de la fortuna.

Fortuna

Non improbo, non displicet mihi tuum consilium, non reprehendo, quòd ad mercaturam exerceendam, negotia gerenda, administranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ studium adiunxeris: te tamē hortor, tibi suadeo, auctor tibi sum, ne fortunæ fidē habeas, confidas, credas, ne te fortunæ committas, credas, tribuas, ne fortunæ potestati committas, ne multum in fortuna ponas: ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas, vt à fortuna caueas, cautē agas cum fortuna, nimium tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas, vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinē extimescas.

Si estas prospero, no te saltaran amigos: pero si la fortuna se muda, todos te dexaran.

H

In pro

ELEGANTIAS DE

In prospera, secunda, cōmoda, optima fortuna, flo-
rentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi for-
tuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi,
ac benignam præbebit, si tibi optimè cū fortuna con-
ueniet, si fortuna vteris prospera, secunda, facili, be-
nigna, si tibi erit optime, si commodè tecum agetur,
tranquillus erit rerum tuarum status, res tibi ex vo-
luntate fluent, commodis abundabis, amicorum co-
pia florebis, amicorum multitudinē non desiderabis :
sin ages infelicitē, fortuna vteris aduersa, tuis com-
modis, atque optatis aduersabitur fortuna, inimica m-
fortunam experieris, tuis optatis fortuna non respō-
debit, malè tibi cum fortuna cōueniet, male tecum a-
getur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tua-
rum tranquillitatē perturbabit: perculsus fortunæ vi-
siacebis, lāguebis, iacebit fortuna tua, iacebūt res tuæ,
aliqua te premet, & vrgebit difficultas, infestæ fortu-
na vteris, infensa, iniqua, aduersa, difficili, dura, acer-
ba, parum prospera, parum secunda, parum facili, parū
benigna, tum amicos requires, amicorū inopia labo-
rabis, omnes te destituent, deserent, à te desciscient,
discedent, recedent.

Fuego.

Mucho me daña estar al fuego.

Ignē vti sine valetudinis damno mihi non licet: si
ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum
detrimento fit, læditur valetudo, damnum facit, infir-
matur, incommodo afficitur.

Fuego.

Muchas casas se han quemado esta noche.

Hac nocte non mediocriter excitatum est incēdium,
vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagra-
runt, cōbustæ sunt, igne corruptæ sunt, cōsumptæ,
assumptæ, grauis admodum periculi, summi damni
exorta flamma est.

**Fuera tiem-
po.**

Muy fuera tiempo bolueys.

In alienū tempus cadit reditus tuus, non redis op-
portunè; alieno tempore reuerteris: reuertere di matu-
ritas

ritas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditū minimè tempus postulat, ratio temporis improbat, ac dissuadet: minimè conuenit cū tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses, redeundi consilium nō cepisses, aut susceptum abiecisses, improbasses, vituperasses, reprehēdisses, damnaresses, impetū absurdum, auersum a ratione, planè stultum iudicasses.

Todas mis fuerças porne en este negocio.

Fuerças:

In arcem huius causæ, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam, agam, pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quantum valeo, quantum quidem præstare ipse possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio, summe conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: cōferā ad hanc rem omnes vires, omnia studia: quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligētiae, minime parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studiū, nullā operā, aut industriā prætermittā: dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Las pocas fuerças q̄ le quedauā, ha empleado en destruyrme.

Fractam illam & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum viriū infirmitate, imbecillitate, tenuitate nihil non egit, mihi vt incōmodaret, obesset, damnū inferret, afferret, crearet, cunctis viribus, quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, vsus est.

Por mi haueys cobrado la antigua fuerça.

Ego te lāguentē, iacentē, malè affectū ad pristinam valetudinē, virtutēq. reuocaui: meo beneficio pristinas vires recuperasti, recepisti, cōfirmatus es: factū est à me, vt ex morbo planè conualesceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amissam valetudinē recuperares, vt

ELEGANCIAS DE

in statū valetudinis pristinū, optimum restituereris.

**Fundamē-
to bueno.**

Buen principio has hecho de tu vida.

Optimum cursum cepisti, rationem præclaram ini-
uisti, optimam partem elegisti, sapienter vitam insti-
tuiti, cum te Deo addixisti.

Furioso,

Por hauer perdido el pleyto se boluio loco.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad
insaniam, furorem, dementiam, amentiam, redactus
est, mente captus est, mentem amisit: mens eum reli-
quit, defecit, destituit, incidit in insanix morbū, pro-
lapsus est in furorem, a seipso discessit, a mente dis-
cessit.

Gasto.

¿Quien podría, por rico que fuesse, sustentar tan gran gasto?

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sum-
ptum possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint?
ferendo sumptui quis sit: tantam impensam quis su-
stineat? ita magni sumptus sunt, vt ferri nō possint:
ita grauis est impensa, vt debilitare, atque opprimere
quemuis possit, non est is sumptus, qui ferri possit,
supra modum, immoderatus est.

**Gandar, o
ganancia.**

Muchos con desseo de ganar toman officio de abogados.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciāt,
vt lucrentur plurimum, vt quæstus maximos faciāt,
lucris cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrū
spectantes, lucrum secuti, lucro cōmoti, lucris spe: mul-
tos in forum lucris cupiditas adducit, ad agendas caus-
sas impellit. facit agenda rei cupiditas, ditandi spes,
congerendarum opum, comparandarum diuitiarum,
pecuniæ colligendæ, vt in forum se conferant, vt vo-
cem in quæstum conferant, vt agendis causis se dēt,
vt industriam suam in agendis causis exerceant.

Rico se hizo pero no con honra, ni consciencia.

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit, rem fecit
turpissimè, diuitias quæsiuit malis artibus, multum
ille quidem, sed inhonestè, sordidè, parum laudabili-
ter: cum dedecore lucratus est, cum infamia lucrum
secu

secutus est: tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrū incubuit, vt expetendum sibi, vel cum dedecore, cū infamia, turpi cum fama existimauerit.

El Capitan ha dexado todos los propósitos de guerra.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentē pror-
sus omnem à bellis auocauit, abduxit Imperator is, 10.
qui nomine Imperatoris insignitur, Imperatoris titu-
lo decoratur, Imperatoris eximia dignitate fungitur,
imperium in omnes habet, cuius imperiū est, cui po-
testas est, atque ius imperandi.

General

del exerci-

No creenades quan poderosas son estas vandas de cauallos.

Vix credas, quantum in pradio valeat hæc equitū
turma: quam firma sit, cuius roboris, quorum neruo-
rum hæc equitum turma: hoc equitatu, hæc equitum
manu, noli putare quidquā acrius, aut pugnacius esse.

Gente de

acauallo.

La gloria siempre acompaña a la virtud.

Gloria comitater virtutem, virtutis comes est, vir-
tutem sequitur, cum virtute coniuncta, ad virtutem
adiuncta, nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat,
proficiscitur à virtute, virtus gloriam parit, largitur,
affert, ad gloriam ducit.

Gloria.

Los trabajos que agora padeces, te daran fama immortal.

Quos nunc suscipis labores, iſte te apud posteros æ-
terna gloria donabunt, afficient, illustrabunt, orna-
bunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati com-
mendabunt, ab hominum obliuione, tui nominis fa-
mam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradēt,
omnium sermonibus & scriptis exornandum, extol-
lendū, celebrandū, honestandū, tuendum: consequeris
tuis laboribus ne qua dies tui nominis famam delere
posſit, vt omnis de te posteritas loquatur, nulla tuas
laudes litteræ taceant, de tuis laudibus conticeſcant.

Dende niño fuyste amigo de gloria.

Inflammatuſ ad gloriam à puero fuisti: iam inde à
pueritia gloriæ studio, atque amore flagrabas: specta-
ſti gloriā ante omnes res à primis annis: tibi erat glo-

ELEGANCIAS DE

ria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delicijs erat.

Proprio es de mochachos ser glotones.

Gloton.

Puerorum hoc est, auidius appetere, vt ad appetendum procliuiiores sint, vt eos ab appetendo ratio non satis arceat, cōtineat, vt in appetēdo nimis efferatur, minime sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcāt.

Si vos tratarades mis cosas mejor me succedieran.

Governar.

Res meae bene & ex sententia successissent, prospere cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incōmodē, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses, si rebus meis praeuisses, operā dedisses, si rerum mearum, fortunarum cura penes te fuisset, ad te pertinuisset, si tua in rebus meis opera vltus essem, si rationes meae te curatorē, procuratorem habuissent.

Han me dicho q̄ soys gouernador de Milan, cō poder plenissimo.

Audio te Mediolanū summo cum imperio obtinere, tuam esse summam potestatem, summū ius in administrādis Mediolani rebus: praeesse te Mediolano eo iure, quod amplissimum esse potest, ea potestate, quae potest esse maximā: ta te Mediolanum regere, vt summo vtaris imperio, liceat tibi quidquid velis.

To gouierno la prouincia de vn modo y el de otro.

Dissentimus in rege da prouincia: in administratione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio, non eadem sunt vtriusque instituta: longē distat ab illius institutis mea cōsuetudo: aliud ille spectat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio est.

He acabado el tiempo de mi gouernacion.

Annui administrationis meae tempus cōfeci, absolui, decurri, emeritæ mihi sunt annuæ operæ, emeritum annuum tempus: perfunctus sum annuo munere: dies annua præterijt, abiit: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

He tenido muy grandes cargos.

Gessi

Gessi maxima imperia, sustinui, administraui maximas res, summis rebus præfui: summa mihi commissa sunt imperia, credita, mandata, tradita: curâ gessi rerum maximarû: amplissimo imperio non semel usus sum: magno sæpe cum imperio fui.

Es tan gracioso, que a cada palabra haze reyr.

Gracioso.

Dicta dicit eiusmodi, ijs utitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, scitè, venustè, argutè, ingeniosè, festiue, lepidè iocatur, vt singulis verbis risum excitet, cômoueat, faciat, vt audiètes mira voluptate perfundat: eius dictis, facetijs, iocationib⁹ mirè capiuntur oës.

Ya se que caso hazeys del.

Noui locum, quem tenet apud te: noui quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti cum facias.

No estan las letras en el grado que merecen.

Grado.

Non vt deberent honestæ sunt: non quanti deberent æstimâtur, nō quo deberēt, quo æquū esset, loco sunt: non, quem deberent, locum obtinent: nō admodū in honore sunt, dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis, exigui pretij sunt, parui sunt, haud magni putantur bonæ artes, bonis artibus honor nō est, locus nō est, honor nō tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, nō coluntur, iacet, minime viget, spernuntur, negliguntur, cōtēnuntur.

Dixen que los gigantes son de inusitada grandeza.

Grande.

Maxime inter ceteros homines feruntur esse gigātes extraordinaria, inusitata, immēsa magnitudine, magnitudinis immensæ, vastissima sunt gigantū corpora, horribili magnitudine: non sunt gigantes cum ceteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo nostrū est, qui gigātes magnitudine adæquet, qui gigantū magnitudinē æquet, æsequatur, qui gigātibus par sit: excellunt gigātes magnitudine inter homines reliquos, ceteris hominibus præstāt, antecellūt: gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinē est, præter naturæ morem, vastior est, quā mos naturæ ferat.

ELEGANCIAS DE

Gran honra gano en aquel cargo.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiā, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, vnicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi perit, comparauit.

Gran feruor.

No podia vuestro padre poner mayor feruor.

Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis.

Con gran instancia me pediste.

Singulari studio contendisti à me.

Despues lo emprendio Cesar muy de veras.

Cæsar postea miracōtetio est cōsecuta: quo maxime potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, labora-

Granja, o cortijo.

Regalada vida es la del cortijo.

(uit.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cum rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, periucundum est, delectat in primis, iucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectum animū recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

Grauedad: cosa pesada.

Esto pesa mucho, es de gran peso.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis habet multum, minimè leuis est: inest in hac re grauitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus.

Grauedad, o auctoridad.

Siempre lo he conosciendo de grã grauedad, y hõbre verdadero.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sum: nihil in eo leuitatis, aut inconstantia, nihil inane, varium, mutabile, inconstans, nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem deprehendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facile discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abijciat,

ciat, sensum deponat, de suo statu demigret: quē nulla res facile abducat, auellat à sententia, cuius mentē huc, & illuc, in hanc, aut in illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, non facile flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas: alieno tempore nihil loquitur, nihil agit ineptē, nihil non loco: idem ei vultus in omni re, eadē in omni fortuna mens est.

Consejo de Manucio.

Consideri il Lettore la predetta copia, & altre simili, non solamente quanto alla lingua, ma ancora quanto alla prudenza, percioche nella uarieta del' elocutioni che fanno risplendere il concetto, o maggiore il rendono, trouerà sparsa alcuna uolta qualche dottrina, onde si può apprehendere quelle uirtu, e quelli uffici, che lode apportano, e molto sono gioueuoli e necessari alla uita humana, come qui (per essemplio) habbiamo descritto, e dimostrato, qual sia l' ufficio dell' huomo graue, & in che consista.

Quiere dezir.

Aduierta el Lector la sobredicha copia, y otras semejantes, echādo el ojo al language, y a la prudencia, porque le auiso, que en la variedad delas phrasas, que dan lustre a la oraciō, y la amplifican, hallara tambien doctrina mezclada, de la qual se pueden aprender aquellas virtudes, y cumplimientos, q̄ honran a qualquier hombre en su estado: como se vee en este capitulo, en el qual dādo synonymos para dezir, hombre de auctoridad y graue: assi como de passo, se enseña, qual es el officio, y obligacion del hombre graue, y en que consiste.

Esta demasiado gordo, señal de poco ingenio.

Pinguis est, obesus est, pinguedine diffluit extra modum: quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est.

H 5

quod

Grueso.

quod ingenij tarditate arguit: qui potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locū habere, ingenio, aut menti locus esse? ex illa pinguedine illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minime excitantur.

Guerra.

Muchos daños causa la guerra.

Multa damna, eaq. graua, bellum creat, infert, importat, multis, & grauib. damnis, bellū regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit: deiicit, prostermit, opprimit, perdit bellum regiones, corrūpit omnia, perdit omnia, quasi flāma vrit, & cōsumit omnia: nulla calamitas est, nullū exitium: nihil tam durum, tam acerbū, quod in bello regiones nō sentiant, experiantur, ferant, sustineāt, perpetiantur: ecquod infortunium est, ecquæ calamitas, acerbitas, diritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur, perculsa bello, atque prostrata iacent omnia.

Començar la guerra muchas vezes es necedad: pero alcançar la victoria, no solamente es ventura, mas de gran valor.

Bellum suscipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, sæpe temeritatis est cōficere autē, perficere, absoluerē, restinguere, ad exitum feliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ solum, sed virtutis etiam est argumentum: qui bellum suscipit, is temere sæpe facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat: qui vero belli extrema delet, bello finē imponit, finem facit, finem statuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, nō fortunæ solum, sed virtuti quoque acceptum referre debet.

Lepido renouo la guerra civil que estava ya apaziguada.

Lepidus bellū ciuile inter ciues renouauit, redintegravit, cōcitauit, suscitauit iā extinctū, inflāmauit, iā reuinctū rursus excitauit, denuo cōmouit, cōflauit, nouo

nouo bello ciues implicauit, ciues in bellū denuo cō-
iecit, magnis belli fluctibus obiecit, ex presenti trāquil-
litate magnas belli tempestates comouit, excitauit.

Temese vna grau guerra.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat:
grauē bellum in metu est: versamur in timore magni
belli: aduentare, appropinquare, adesse iam graue bel-
lum videtur: graue bellum timemus, metuiamus, for-
midamus, extimescimus, pertimescimus.

H

De esto he hablado largamente con vuestro hermano.

Hablar.

HAc de re cum tuo fratre multa verba feci: satis pro-
lixè sum locutus, longum habui sermonem, mul-
tis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi
cum tuo fratre fuit vberissima.

*No suffre nuesta amistad, que en pedir yo esto gaste mu-
chas palabras.*

Hablar
poco.

Pluribus tecum agere nō debeo, longiorem oratio-
nem tua non expectat humanitas, nō patitur, nō fert,
non sustinet, reijcit, recusat, renuit, respuit: amicitia
nostra minime patitur, vt te pluribus rogem.

El hablo muy mal, y contra honra vuestra.

Hablar
contra la
honra.

Acerba nimis aduersus tuam dignitatem eius ora-
tio fuit: inhonestè admodū de te locutus est: granissi-
mè tuam dignitatem oppugnauit, locutus est in te sic,
vt acerbius, aut inhonestius non potuerit.

Vino a ta le estado que no alcançaua vn pan.

Ha parau-
do en esto.

In eum locum deductus est, eo deuenit, eo redactus
est miseriarum, in eas coniectus est angustias, eo reda-
ctæ sunt fortunæ suæ, eò est a fortuna deiectus, detru-
sus, deturbatus, eò cecidit, vt vnde viueret nō habe-
ret, vt ei ad victum necessaria minimè suppeterent, vt
inopia premeretur earum rerum, sine quibus, vix, aut
ne vix quidem hominum vita sustentatur: vt ea de-
sideraret, ea requireret, quæ viuendi necessitas po-
stulat, atque exigit, vt ijs rebus destitueretur, careret,
ab ijs

ELEGANCIAS DE

ab ijs esset rebus imparatus, earum rerum esset inops
ab ijs rebus inops, egens, ea illi deessent, ea illum defi-
cerent, earum rerum inopia laboraret, sine quibus æ-
grè viuitur, vel potius nullo modo viuitur.

Hartar.

Tamas te hartas de estudiar.

Nunquam te explent studia: tua nunquam exple-
tur, aut satiatur studiorum sitis, nimius es in studijs:
nimium te studijs dedisti: prætermodum, supra mo-
dum, parum modicè, immoderatè, nimis immodera-
tè, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tra-
ctas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te stu-
diorum amor, & consuetudo nimium tenet.

Hazañas.

Con vuestras hazañas se han esforçado los couardes.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res gestæ,
ea quæ gessisti, quæ tuæ signa virtutis ostendisti, vir-
tus re perspecta, perspicuis testata signis, præclaris fa-
ctis declarata excitauit eos, qui antea timore perculsi
iacebant, animos à metu ad spem reuocauit, retulit,
reduxit, transtulit.

Hazer.

En todas vuestras cosas haueys mirado la honra.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignita-
tis: omnia tua facta cum dignitate vehementer cōsen-
tiunt in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit,
omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunque
egisti, ad dignitatem omnia spectauerunt: gloria tibi
semper prima fuit, antiquissima fuit, maximæ fuit an-
te omnia, summo loco, primum apud te locum obti-
nuit: scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tua
sunt eiusmodi facta, vt eximijis ornanda præconijs, di-
uinis decoranda laudibus, tollenda ad astra, ad cælum
efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna glo-
ria, immortalitatisque præmia debentur.

**Hazer ca-
so.**

Este tiempo nos fuerça que hagamos caso del dinero.

His temporibus magnificiendæ, pendendæ, æsti-
mandæ diuitiæ sunt: commendat nobis rem familiarem
tempo-

temporum ratio: ea ratio temporum est, vt plurimū diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in postremis habere debeamus, non vltimo loco ponere, non in minimis ducere, constituere, locare.

Por lo que yo hago caso de ti, te lo encomiendo.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te obseruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, peto à te, vt hominem suscipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

Mucho caso han hecho de vuestro parecer los hombres sabios.

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè iudicāt pondus habet: plurimi est apud intelligentes opinio tua, sensus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu esse optimum censes, quod testimonio tuo confirmatur: grauis est, magni momenti est, minime levis est, magni ducitur, auctoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud sapientes opinio tua.

Estimo mas tu cōuersacion, que todas las riquezas del mūdo.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non confero: pluris apud me sermones nostri, quā omnes diuitiæ sunt: sordent apud me, prae nostris sermonibus omnes diuitiæ: sit modò sermonum copia nostrorum, thesauros omnes cōtemno, reiicio. (mos.

Hauemos de seguir la virtud, de modo que la salud no olvide

Ita sequi virtutem debemus, vt valetudinem non in postremis ponamus, valetudinis cum virtute ducēda ratio est: sic ad studia debemus incumbere, ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: spectanda virtus est, cum eo tamē, ne despiciatur valetudo, excubare virtutis in studio, præclarum est: indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori seruiatur.

Mucho caso ha xia M. Tullio de Platon.

Platonē

ELEGANCIAS DE

Platonē Cicero vehementer auctorem sequebatur: Platoni tribuebat plurimum, summam fidem habebat, planē credebatur, vt oraculo credebatur: Platonē habebat eximium: singularis erat apud Ciceronem Platonis auctoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quam cum alijs bene sentire: plurimi apud Ciceronē erat Plato: faciebat pluris neminē: plus apud eum pōderis habebat nemo.

Ninguna cosa he estimado tanto como el bien común.

Nihil antiquius cōmuni salute, ac liberalitate iudicauī: omnium rerum mihi prima fuit publica salus, ac libertas: cōmuni salute, ac libertate nihil mihi fuit potius: omnia sum aspernatus prae cōmuni salute, ac libertate: pluris apud me, quam omnes res, vniuersorum salus, ac libertas fuit: nulla de re tantū, quantum de cōmuni salute, ac libertate laborauī, salutem publicā, ac libertatē rebus omnibus anteposui, prae-
posui, prætuli: curae mihi fuit salus, ac libertas publica, sic, vt nulla res aequē.

Vos os teneys en mucho.

Nimium tibi tribuis: nimium tibi arrogas, nimium tibi assumis, nimium te effers, nimium tibi places, assentaris ipse tibi, te amas, cum de te iudicas, nō rationem, non veritatē consulis, largiris ipse tibi plus, quā veritas concedat, plus quam veritati.

Mucho caso hazen de vos en la patria.

Vales auctoritate apud tuos ciues, tui te ciues magni faciunt, magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues, multum tibi ciues tui deferunt, patria tua tantū tribuit, quantum fortasse nemini: atque adeo quantum prorsus nemini.

Hazer pla-
zer.

Querria que alabasses mis libros, aunque no te agradan, por me hazer plazer.

Meis libris velim, si minus ex animo pōtes, gratiae saltem causa suffragere: meis libris, si minus iudici, at gratiae saltem causa faueas, quod obtinere a iudicio

cio

cio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, vt mea scripta probes, cōmodes, tueare: quod veritati nō potes, amorī tribue, vt mea scripta tuo testimonio tūbleues, tua commendatione exornes, honestes, in honorem adducas.

Desseo hāzēros seruicio.

Cupio, volo non solū tua, verū etiā tuorū amicorum causa: studeo aliquid agere, quod tibi amicisq. tuis gratū sit, gratū ac iucundū accidat, placeat, satisfaciat: inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, tuorumq. amicorū causa, ex quo tu, & amici tui voluptatē, iucunditatē, lætitiā capiant, sumant, hauriant, colligant.

Nunca me haneys becho merced.

Nō valde de me meritus es, nō magna in me beneficia cōtulisti: graua non sunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea causa fecisti: beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum: exigua sunt, quæ apud me beneficia collocasti, posuisti: non magnis à te sum affectus beneficijs: beneficia tibi debeo non ita magna: obligasti me, obstrinxisti mediocribus officijs.

Hazer buē na obra.

Desseo hāzēr seruicio a vos, y a cosas vnestras.

Volo, cupio non solum tua, verumetiam eorū, qui à te diliguntur, causa: cupio rem gratam facere, gratificari, seruire nō solum tibi, verumetiam amicis tuis, seruire voluntati, & cōmodo non solum tuo, verumetiam amicorum tuorum, inire gratiam officijs meis nō à te modo, verumetiam ab amicis tuis: tuam, amicorumq. tuorum officijs meis gratiā quæro: præstare aliquid, efficere, nauare, quod tibi, amicisq. tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatē, iucunditatem, lætitiā afferat, valde velim.

Hazer algun seruicio.

Hare por vos lo que pudiere.

Nihil nō agam tua causa: nullum pro te laborem, nullum

ELEGANCIAS DE

nullum onus, aut officiū recusabo: subibo omnia tua
caussa: tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus con-
tendam: neruos omnes, vbi res tuæ postulabunt, intē-
dam: omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia & incū-
da erunt: mea tibi studia atque officia præsto erunt.

**Hazerse se
ñor de algu-
na cosa.**

No te detengas si crees poder alcançar aquel reyno.

Si tibi certū est, si habes exploratū, si pro certo exi-
stimas posse te illius regni potiri, cunctandū nō est,
differendū nō est, producenda res nō est, proferenda,
proroganda, protrahenda, extrahēda, lōgius ducēda:
sine mora, sine cunctatione, sine vllō temporis inter-
uallo aggredienda res est, tentāda, incipiēda: faciēda
mora non est: interponenda mora nulla est: omnis est
abiicienda mora: immorari, cunctari, lentē agere, in-
dormire non oportet.

**Hazer que
sea de su
parte.**

Hare que Francisco sea de vuestro vando.

Dabo operam, vt Francisci animū ab omni alia co-
gitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, cō-
uertam, vt Franciscus omnia sua studia tuam ad di-
gnitatem cōferat, tua in dignitate figat, locet, statuat,
ponat, tuę dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Yo he libertado la patria.

Patriam seruauī: patriā ab exitio vindicaui, patriæ
incendium extinxi: salutem attuli, peperī, dedi patrię:
opera mea patria stat: cadentem patriam sustinui, la-
bantem confirmaui, labentem excepi: ego salus patrię
fui: à me salutem accepit patria: patriam ab exitio, à
perniciē, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus
sum: patriæ mala sanaui: patriæ salutem attuli, incolu-
mitatem peperī, pestem abstuli: grauitē laboranti pa-
triæ opem tuli.

Hazienda.

Vuestro padre gano la hazienda con buena consciencia.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides,
quæ tibi reliquit: bonis artibus, honestis rationibus,
laudabiliter, honestē bona quæsiuit, collegit: at tu ma-
lis artibus, improbis rationibus, inhonestē, turpiter,
per

per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium
exhauris, dissipas, consumis, perdis, male perdis, desper

Malamente fue herido en aquella batalla. (dis.

Herir.

In illa pugna, illo certamine grauter vulneratus
est, percussus est: graue vulnus accepit, tulit, plagam
accepit: graui vulnere est affectus.

No creo escapara, segun siene la cuchillada mortal.

Futurum non spero, vt ex hoc vulnere conuales-
cat: eiusmodi vulnus est, vt sanari non possit, vt salus
desperanda videatur, vt spes salutis nulla supersit, vt
medicinæ non sit locus.

Huuo en ella muchos hijos.

Hijo.

Multos ex ea filios genuit, suscepit, tulit: complures
ex ea filij nati sunt: filios ei peperit multos: ita fecun-
da vxore vsus est, vt filijs auctus sit multis, vt filio-
rum multitudine abundauerit.

Mucho alegran al padre los hijos bien criados.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater sus-
cipit: magna voluptate patrem afficiunt bene morati
liberi: magnæ voluptati sunt parèti qui moribus ex-
cellunt filij, capit ex honestis filiorum moribus vo-
luptatem summam, ac lætitiā pater.

Honradamente se ha regido en el cargo de Motacen.

**Hizo bien
su officio.**

Magnificentissimo perfunctus est munere Aedili-
tatis, præclare se tractauit in Aedilitatis munere, Ae-
dilitatem summa cū laude gessit: nihil fecit non egre-
gie, iustitiæ laude præstitit, specimen dedit minime
dubiū virtutū suarū: Aedilē se præbuit egregiū, præ-
stitit, ostēdit, summā ex Aedilitate laudē est cōsecu-
tus, sibi comparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit.

Mucho me huelgo en la alqueria.

Holgar se.

Otium & quies rustica mirū in modū me delectat,
oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationē mi-
hi affert, voluptatē, iucunditatē, hilaritatē, gaudium,
lætitiā: delectationi est: delectatione me afficit, rus
animo meo iucundissimū est, rure, rusticoq. otio de-
lector,

lector, mirè pascor, delectationem, voluptatem, iucunditatē ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo, atque illa quiete, quam rustica parit habitatio, libentissimè fruor, si vlla re, otio capior, & quiete rustica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

Honesto.

Más hañemos de estimar la honra, que el provecho.

Honestum vtili præferendū, præponendum, anteponendū: debemus honestū spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quā vtile: pluris quā vtile æstimare, facere, pendere: putare, reputare, ducere: de honesto potius quā de vtili laborare, cogitare, curam gerere: propositū habere honestū, potius quā vtile, nostra cōsilia, studia, cogitata, intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet esse de honesto cura, quā de vtili: vtile contēni præ honesto decet: in nostris cōsilijs & cogitationib' plus honesto, quā vtili debet esse loci: spectare honestū potius quā vtile, cōferri, referri ad honestū potius, quā ad vtile, nostra cōsilia, nostra studia, nostra debet industria: maiorē decet honesti rationē habere, ducere, quā vtilitatis.

No esta bien olvidaros de vuestro padre viejo y pobre.

Deseri a te, destitui patrem, tot affectum incōmodis, inopiæ, valetudinis, senectutis, minimè honestū est, haud æquū est, haud par est, minimè rationi consentaneum est, non decet, non conuenit, non oportet, ius non est, fas non est, nefas est, iniquum est, flagitiū est, criminis est, turpe est, vt parentē deseras afflictum inopia, morbo, senectute, in summis constitutū difficultatibus, inopiæ, valetudinis, senectutis, honestū non fert, non patitur, ratio non cōcedit, non permittit: si patrem destitues, culpam committes, flagitium facies, flagitiosè facies, iniquè, iniuste, inhonestè, turpiter, improbè, præter honestum, æquum, ius, contra honestum, æquum, ius, non vt honestum suadet, non, vt æquum est, ius est, par est, decet, conuenit.

Honra.

Aunque os conozco inconstante en la amistad, procuraros he

he toda honra.

Et si te in tuenda, colenda, conseruanda amicitia satis leuem, parum constantem, minus firmum cognoui: à me tamen omnia in te ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum, aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantiaē pratermittā: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori, nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero cōferam, referam, intendam ad honorem, ac dignitatē tuam omnia mea studia, officia, omnem industriam, curam, operam, diligentiaē: figam, & locabo in tua dignitate omnia mea studia, augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas, accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris: meum studiū honori tuo nullo loco decrit.

Duelo me que os menoscaben la honra.

Violari tuam dignitatē, imminui, offendī, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, adimi, auferri, iacturā fieri tuæ dignitatis, iniquē patior.

Huelgo me del acrescentamiento de tu hacienda y honra.

Lætor, quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multū & ad fortunam, & dignitatem accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuā magnopere creuisse, auctam esse, amplificatam esse, valde te fortuna simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis, quàm antea florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Ten en todas tus cosas la honra delante.

Hoc primum te moneo, vt referas omnia ad dignitatem, propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati feruias, dignitatē spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate seiunctum, nihil

alienum à dignitate, nihil non cum dignitate cōiunctum, tuorum consiliorum, tuarū actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Si prosigues como has començado, seras muy principal en esta ciudad.

Si, vt instituisti, perges: si cursum institutum tenebis, si tuam consuetudinē seruabis, omnia, quæ sunt in Rep. amplissima, consequeris: præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad summos honores, ad ea quæ summa sunt in Rep. tua te virtus efferet, extollet, merces tuorū meritorū erit amplissima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, patefacies, viam strues, munies, honorem in Rep. nullum frustra petes: multi etiam non petenti vltro deferentur.

La pobreza muchas vezes nos impide alcançar honra.

Sæpe facit inopia, vt honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familiaris inopia: impedimento egestas est, quo minus ad ea, quæ sunt in ciuitate amplissima, liceat peruenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ difficultas: cūtibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obuiam it, occurrit inopia: imparatis à te domestica honores obtinere non facile est, multi negotij, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egētibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ.

Bien me agrada vuestra platica, que honrays mas al virtuoso que no al rico.

Placet mihi, probatur, valde satisfacit, mos, & consuetudo tua, laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd eos colas, verearis, obserues, in honore habeas, honore, obseruātia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam, ac studium præstes, qui virtu-

te

Honrat.

te potius, quàm diuitijs abundans, excellunt, eminent, valent, qui sunt a virtute paratiores, quàm diuitijs, quos virtus potius, quàm diuitiæ commendant, qui virtutem magis, quàm fortunas, possident.

De todas las virtudes, la mas propia del hombre es ser humano.

Humanidad.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis in hominē cōueniat, in hominē cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quàm humanitas, cum omnes virtutes, tum vna in primis homini colēda humanitas est: ita decet hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vendicat humanitas: ita colēdæ sunt, ita expetēdæ, ita diligēdæ virtutes omnes, vt præter ceteras amplectēda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maxime lucet, eminet, excellit humanitas: quærēdæ sunt omnes virtutes, sed humanitati dāda in primis opera est: vt Hesperus inter sidera, sic inter virtutes præcipue fulget humanitas.

No he visto hombre mas humano.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatē propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, adhuc cognoui neminem, nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior.

Es buen humanista.

Humanista.

Est omni liberali doctrina politissimus.

Dende moço os lião tendo sempre por gran humanista.

Apueritia floruiſti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt.

Despues de haver peleado vn rato, huyeron.

Huyt.

Cum aliquamdiu pugnaſſent, in fugam se coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutem petiuerunt,

tiuerunt, fugati sunt, fuga sibi cōsulere cœperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, difiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, difiecit.

Ignorantia

No es de maravillar q̄ tantas vezes yerre el que estan igno-

Non est cur miremur, si sæpè labitur is, qui est omnium imperitissimus, maximè rudis, maximè insciēs, cuius ignorātia, inscitia, insciētia summa est, qui omnes inscitia vincit, cui neminē inscitia parem inuenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus nouit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tener.

Gran affrenta es ser ignorante en las cosas de su patria.

Turpe in primis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in his rebus, quæ ad patriam pertinent, ea non tenere, scientia non cōprehendere, usu, doctrinaq. non percipere, in quibus patriæ res agitur.

Impedimēto.

Las continuas visitas de mis amigos, estoruan mis estudios.

Crebræ amicorū salutationes ita me interpellant, vt prorsus me à studijs abducāt, auocent, abstrahant, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorsus colendi studia facultatem, potestatem, frequentes amicorū salutationes eripiunt, nullā mihi studiorū copiā nullā ad colēda studia, ad tractandas litteras vacuā horā, nullū liberū tempus relinquunt: sit salutationibus amicorū adeuntium ad me, ventitantium ad me, amicorū officio, vt spatij nihil habeam, ad animū litteris excolēdum, ad ingeniū studijs exercendū: ita sum occupatus, occupationis habeo tantū in excipiendis ijs, qui ad me officij causa adeunt, vt otij nihil supersit ad studia litterarū tractāda, vt nullā diei partē arbitrati meo in studijs ponere, ad studia cōferre liceat.

Imperio.

En poco tiempo fueron puestas muchas Regiones so el Imperio Romano.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarū regionū accessio facta est ad imperium

rium Romanū, multæ regiones in ditionē venerunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura, potestatemq. subierunt populi Romani.

Esto es lo que mas importa.

Importan
cia.

Hoc rem cōtinet, in hoc tota res agitur, in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, collocata, constituta: ex hoc omnia pendent, hoc interest in omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est, eius ponderis est, eiusmodi est, vt omnia comprehendat, complectatur.

Esto poco hos importa.

Hoc tua nullam in partem interest, mea multum, tua minimum refert, mea plurimū: ad te nihil, ad me valde pertinet: tua res in hoc nulla, mea verō agitur maxima: hoc ad tuas res momēti nihil habet, vim nullā habet, minimū valet, ad meas valet in oēs partes, multū interest, refert, multū habet pōderis. (dinero.

Obligados son los padres a incitar los hijos a la virtud, y no al

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facile, nullo negotio, arbitrato suo tum largitur, tum eripit fortuna, verū ad eas artes, quarū vitæ par vsus & possessio est: auctores filijs parētes esse debent, vt ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare, consilio, rationibus, argumētis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructū, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parētes debēt, ita cōsulere, eam suscipere cohortationem, ea cohortatione vti, ea demū est egregia parentum cohortatio apud filios, qua impellūtur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitæ, nulla re præterea, terminatur.

Incitar.

No me mouays vos a esso.

Noli me hortari, cohortari, vt hoc faciam, ne mihi

sis auctor huius consilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione utaris, ne cohortationem suscipias, suadere noli.

Inclinado.

En muchas señales conozco que soys inclinado a auaricia.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propensum te ad turpissimum, & execrabile vitium auaritiæ, iudicavi: quod multis argumentis potuerim conijcere, colligere, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiā natura ducit, auaritiæ studiosus es hortante natura, naturali quodam studio ad auaritiam inclinas, sequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Inconsiderado.

Siempre os he conosciendo arrebatado y medorro.

Nimum te inconsideratum, imprudentem, expertem consilij, expertem rationis, inopem rationis, aversum à ratione, propensum ad temeritatem, immoderati sensus, præcipitis consilij, nimis in agendo præcipitem, insipientem, stultum cognoui.

Inconstante.

No pienso me ternan por inconstante, en no favorecer como solia a esse ingrato.

Non puto mihi famam inconstantia pertimescendam, si tam ingratum hominē, tam immemorem officij, prosequi nouis officijs nolui: nō vereor, ne quis mihi tribuat, adscribat, assignet inconstantia, leuitat: ne quis in me incōstantis animi, leuis, mobilis, instabilis, parum firmi vitiū conferat: ne quis mihi notam inuratur inconstantia: ne inconstātia nomine male audiam, suspectus sim, ne accuser, quasi parum in officio constans, quasi discesserim à pristina consuetudine, quasi descuiuerim à meipso.

Increyble.

No os tenia yo por tan inconstante.

Non ita flexibilem esse tuā voluntatem putaram.

Esto no es de creer.

Credibile non est, credendū non est, non est vt credatur, vt credi possit, vt habenda fides videatur, fidem superat: verisimile non est, mendacium videtur,
men-

mendacij speciem habet, mendacium præfere, veritatis imaginem nullam ostendit: eiusmodi est, vt fide careat, vt adiungi fides nulla possit.

No mereceys que os alaben.

Indigno.

Laude indignus es, indignum te laude præbuiſti, ostendiſti: non eum te præbuiſti, præſtituſti, ostendiſti, probaſti, non ita egiſti, non ita te geſiſti, non ea geſiſti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, nō eiusmodi ſunt merita tua, non te talem vidimus, cognouimus, ſenſimus, experti ſumus: non is nobis cognitus es, vt aſficiendus, ornandus, decorandus, honeſtandus, efferendus, extollendus laude ſis: vt laus in te conueniat, tibi debeat: vt laudis præmium, quaſi tibi debitū, poſſis exigere, vt laus, quaſi tuis meritis debita merces, perſoluenda tibi eſſe, tribuenda, deferenda videatur.

Muchos mancebos mueren del demaſiado comer.

Indigeſtiō.

Multos adoleſcentes cōſicit, perdit, immatura morte afficit cruditas, crapula immoderata, diſſoluta vitæ ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adoleſcentes, quam vt ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quā vt vitæ conducat: id quod ſæpe illis immaturæ mortis cauſſam attulit.

Por no ſer discreto, perdio buen aſſiēto en la Corte Romana.

Indiſcreto.

Locum in aula Romana non habuit: locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiā, temeritatem, imprudentiam: immoderata vitæ rationem, quia parum modestus eſt, non ſatis modeste viuit, modestia, modo, ratione non vtitur, modestia ignorat, longe abest a modestia, parum modestis eſt moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studiū eſt, expers eſt modestiæ, iudicij, prudentiæ, rationis, temere agit, imprudenter, ſine ratione, ſine modo, immoderate, immodice, inconfiderate, inconfulte, prorsus ſine conſilio: quia inconfultus eſt, temerarius, imprudens, inconfideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Tu procuras de diſfa marme.

Infamia.

I s

Vehe-

Vehementer studes de mea fama detrahere, meā famam lādere, detrimento afficere, ob esse, nocere, officere meae famae: id agis, vt æternas mihi infamiae notas inuras, vt ijs meum nomen fordibus, ijs maculis afficias, inquines, inspergas, inficias, eas meo nomini fordes, eas maculas iniicias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinderes possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum cōsiliū, tuum studiū illud est, vt me in omne tēpus, in omnes annos, in omnes meae vitæ dies, in perpetuum infamē reddas, infamia notes, infamiae tradas: id spectas, vt perpetuō malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna vt infamia flagrē, laborē, vt in fordibus infamiae nūquam non iaceam: vt perpetua verſer in infamia.

Informar.

Si no me crees, preguntalo a tu padre.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te si non habet oratio mea, roga patrem tuum, interroga patrem, quære de patre tuo, sciscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Ingenio.

Pocos ay que tengan tan buen ingenio como vos.

De ingenij tui præstātia, vi, acie ita statuo, neminē anteferri tibi posse, paucos admodū conferri, excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnib' antecellere, vel certē nemini concedere iudico, acutissimā esse aciē ingenij tui, egregio te à natura instructū ingenio, minimē te esse hebetē ad id quod melius sit intelligēdū: eam esse ingenij tui aciē, nihil vt nō videas, assequaris, facilē intelligas, scientia cōprehēdas: ingenij tantū in te duco esse, quātum esse potest plurimū, ingenij in te sentio esse summū, eximiū, egregiū, non mediocre, nō vulgare, nō quale multis contingit, exquisitū, rarum, singulare, præstans, acutissimū, planē diuinum, acutum ingenium etiam artelimas.

Ingrato.

Muy ingrato me soys.

Meis in te meritis non respondes: gratiā non refers: non soluis id quod debes: officia mea tuis officijs nō con-

cōpēsas: gratiā nō reddis: officiū nō præstas: ingrati ē a-
gis: ingratiū te præbes: officiū in te requiro, dehdero:
gratiā à te non fero: mea erga te non imitaris. officia.

Mucho aborrezco la ingratitud.

Vitium ingrati animi pessimè odi: nullum odiosius
mihi crimē est ingrati animi culpa: cum omnia crimi-
na, tum vero prætermissæ gratiæ, neglecti officij cul-
pa grauis admodū, molesta, odiosa mihi est: nullū ho-
minum genus acerbius odi, peius odi, acerbioze inse-
ctor odio, quā qui gratiā benemeritis nō referūt, qui
de gratia referenda minimū cogitant, parū laborant.

Ingrati-
tud.

Es el mas humano del mundo.

Omnis officij & humanitatis expers est, lōgè abest
ab officio, & humanitate, prorsus humanitatē igno-
rat, ab humanitate remotissimus est, nihil possidet
humanitatis, minimè omnium humanitatem colit,
diliget, exercet.

Inhumana.

*Con razón os queixaria des de mi, o me trataria des de mo-
do, si yo os huviessse injuriado.*

Injuria.

Iure hæc in me cōferres, si quādo ipse tecū iniqui-
us egissem, iniquior tibi fuisset, iniurius tibi fuisset,
iniuriosus in te fuisset, iniuriosus te tractassem, inu-
riā tibi fecissem, intulissē, imposuissē, obtulissē, si te
aliqua affecissem iniuriā, si a me accepisses iniuriā, tu-
lisses iniuriā, si me iniuriū, iniuriosum, iniquū, gra-
uem, tuis cōmodis aduersum, infensum tibi sensisses,
cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus
esset animus à me offensus, molestiā aliquā accepis-
set: si de tuis cōmodis aliquādo detraxissem, tuis cō-
modis obfuissem, obstitissem, aduersatus essem, si quā
esses à me laccessitus iniuriā, prouocatus, cōmotus.

Vos me lo pagareys.

Facile idem reponam is sum, qui referre iniuriam
facile possim, par pari referre, æque te tractare: ferre à
me quod intulisti: impune tibi non erit, quod iniuriā
me affeceris, impunita non erit iniuriā tua, inulta nō
erit,

ELEGANCIAS DE

erit, inulta non relinquetur: vlciscar iniurias tuas: memorem iniuriæ me senties, experieris.

Agrauio me haueys hecho.

Inique mecum egisti, iniuriose me tractasti, iniuriã mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriã abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuũ culpa.

Innocente.

No tengo yo culpa.

In me cõferenda causa nō est, culpa vaco, culpam ego non sustineo, expers culpæ sum, affinis culpæ nō sum, purus à culpa sum, culpã ignoro, longissimè absum à culpa, longè remotus à culpa sum, tam absum à culpa, quã qui maximè, culpæ mihi non sum conscius, extra culpam sum, in culpa non sum.

Interesse.

En esto os va la honra.

Tuus honor agitur, honor tuus in discrimẽ adducitur: de honore periclitaris.

Interessando.

No entendeys sino en hazer dinero.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias nihil spectas, tuum omne studium in quærēdis opibus consumis, locas, cõstituis: totus in diuitias incumbis, id vnum agis, eò tantum spectas, eò tuum studiũ dirigis, confers, tuum consilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras, vt opes quæras, habeas, possideas: vt opibus abundes, affluas, vt diuitiæ tibi redundēt, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant, vt diues sis, copiosus, locuples, plenus, benenummatus, multarum possessionum præsidio munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, à diuitijs, ab opibus, à copijs, à fortunis: vt abundes, vt cumulate possideas, vt vberissima sint omnia, vt omnium rerũ vbertate floreas, vt fortunæ tibi sint amplissimæ.

Por

Porque la honra se me conserue, no se me da nada perder la hazienda.

Sit modo dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarū iacturam fieri: fortunæ detrimenta nō recuso: contemno, nihili duco, in minimis pono.

Esto no nasce de la virtud sino del dinero.

Copiarum hoc potius est, quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verum copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis, hoc est: pertinet hoc ad copias, nō ad virtutem: non hoc virtus, verum diuitiæ præstant: pendet hoc a diuitijs, non a virtute.

Vuestra hazienda va con mal.

Fortunæ tuæ dissipantur, res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit iniuriā, distrahitur, detrahitur de tuis fortunis: iniuriose tractantur fortunæ tuæ, damna inferuntur fortunis tuis, inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

El astuto no mira sino al; prouee ho.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatē omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cūctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primā ducere, in primis ponere.

Este ha sido mi designo.

Consilium meū hoc fuit, hoc spectauī, hoc volui, hoc secutus sum, id egi, eō mentem intendi.

Muere de inuidia.

Disrumpitur inuidia.

Los inuidiosos fatiganan mucho a Ciceron.

Valde Ciceronem exercebat inuidia, Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Este invierno es muy pesado.

Teterrima, ac foedissima hiems est, hieme vtimur iniucunda, ac tristi: hiemē habemus perodiosam: nihil

Intento
principal.

Inuidia.

Inuerno.

**Iuramen-
to.**

hil hac hieme foedius, nihil horribilius.

To os hago juramento que assi passa.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiusmodi rem esse, ita se rem habere, eiusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adsit: ita me respiciat Deus, seruet, tueatur, non destituat, non deferat: ita mihi à Deo prospera cōtingāt omnia: ita mihi optata cōtingāt: ita quæ opto, feliciter eueniant: ita mihi bene sit, meis rebus feliciter eueniat, ad volūtātē cūcta fluāt: ita viuam, diu feliciterq. viuā, diuturna lucis vsura fruar: ita mihi tū diuturnus vitæ cursus, tū facilis etiam, trāquillusq. sit: ita meis optatis fortuna respōdeat: ita sim saluus, incolumis, felix, beatus, malorum expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nūquā aduersam, perpetuò secundā fortunā experiar, ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar, ne viuam, ne sim saluus, dispereā, perdat me Deus, male mihi Deus faciat, Deū sentiā iratū: male mihi sit, nihil ex animi sententia succedat, excludat omni cōmodo: aduersa mihi sint omnia, cadat infelicitē, quidquid ago, infensa omnia, iniqua, aduersa ex-

Iusticia.

La iusticia cōprehēde en sí todas las virtudes. (periar.

Omnes insunt in vna iustitia virtutes, iustitia cōtinētur, cōprehenduntur: cōtinet iustitia, cōprehēdit, cōplectitur omnes virtutes, omnes ad vnam iustitiā virtutes referuntur, ab vna iustitia pēdent, in vna iustitia includuntur: qui iustitiā tenet, nō est vt virtutē vllā prætērea desideret, requirat, expetat: nulla virtute iustus caret, nulla virtus abest à iusto, cōiunctæ sunt, colligatæ, cōnexæ cum iustitia virtutes omnes.

En gobernar la Republica, no se ha de tener cuenta sino con la iusticia.

In administrāda, gubernāda, regenda, capeffenda, tractāda, curanda, gerenda Repu. in administratione Reip. in omni publico munere id solū spectare debemus,

mus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat, cōscientia proponat, quid sit iustitiæ, quid rationi cōsentaneū, quid cū iustitia, cū ratione cōgruat, cōueniat, cōsentiat: habēda iustitiæ summa ratio est: vna spectāda iustitia, nihil præterea, de vna iustitia laborandū, sequi ducē iustitiā debemus, agere cum iustitia, iustē, rectē, honestē: honestū tuendū est solum: nostra cōsilia, nostras actiones ad vnā iustitiā referri decet, propositā habere iustitiā, iustitiæ seruire, ad iustitiā incūbere, iustitiam exercere debemus, nō est in administranda Rep. ne latū quidem vnguē, ne minimū quidem, ne tātillum quidem à iustitia discedendū, recedendū.

Oy pocos administran justicia.

Pauci sunt hac ætate, his tēporibus, quibus iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiā colāt, exerceant, curēt, tueātur, qui de iustitia laborēt, apud quos iustitia locū habeat, iustitiæ locus sit, qui se iustos præbeant.

Determino en todas maneras mostrar mi justicia.

Omnino constitui, decreui, deliberaui meū factum purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositū, planeq. certum est, vt rationem reddā cōsiliij mei, agere, probare, tueri, defendere, sustinere meā causam prorsus volo: argumētis minime dubijs ostēdere, rationibus persuadere, non me casu, me temere, nō inani quadā voluntate, repentino mentis impetu, nulla satis firma, certaue causā cōmotum, adductū, impulsū: quod feci, ostendam iure factū, consilio factum, optimis de causis, ratione suadente, ratione duce, certo iudicio, recte, & considerate, ita factū, vt reprehendi non possim, vt mihi temeritatē, imprudentiā, inopiā consilij nemo possit obijcere, nemo possit in cōtrouersiam, in dubium vocare, merito damnare, vituperare, accusare, exagitare, vitio dare.

No me maravillo, que siendo tan moço, no echays de ver los engaños del mundo.

Si quid insidiarū in vita sit, minus dispicis, intelligis

Iustificare se.

Iuuentud.

ELEGANCIAS DE

ligis, vides: minimè miror, cum adhuc intra iuuentutis annos tua verſetur ætas: cum ex iuuentute nondū exceſſeris, cū in ea ſis ætate, quæ valet viribus, a prudentia infirma eſt, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abeſt, lōgè diſtat à prudētia, in qua prudentia locum non habet, cum adhuc ætatis tuæ tanquam in vere ſis, cum ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ſerè iudicii laboret, expers iudicii, prudentiæ, grauitatisq. ſit: vſu rerum, & experiētia, vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua ſit, careat.

Iuzgar.

No me parece q̄ ay mejor cosa, que menospreciar las injurias.

Nihil rudico, duco, cenſeo, ſtatuo laudabilius, quā iniuriarū rationem non habere, non ducere: quo modo quidem ego exiſtimo, vt ego quidē arbitror, opinor, puto, autumo, ſentio, vt opinio mea eſt, vt mea fert opinio, quantū quidē aſſequi iudicio poſſum, vt mihi ſuadet ratio, oſtēdit ratio, niſi iudicio fallor, iudicii ſum expers, rudis planè ſum, nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudē illuſtrius, quā iniurias cōtēnere, nihili facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlcifci nolle, vltione nō perſequi, referēdæ iniuriæ curā nō ſuſcipere, de iniuria perſequēda, vlcifcēda, referēda, de iniuriarū vltione minimū laborare, nihil omnino cogitare, vltionē iniuriarū nō ſpectare, nō curare, in cōtemnēdis iniurijs, obliuiſcēdis, ex animo euellēdis, ex memoria delēdis, obliuione voluntaria conterēdis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla præſtantior, neque excellentior.

Iuizio.

Aun no tengo declarado ſi el buen iuizio viene de la naturaleza, o de la doctrina.

Nondū planè conſtitui, nondū ſatis habeo conſtitutū, deliberatū, exploratū, explicatum, certum, naturæ ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium contingat, iudicii præſtātia, excellētia, ius, ſubtilitas vtrū à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur, an ſit ab arte,

arte, ac disciplina petendum, vtrum is, qui doctè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præstat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonū illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina, naturalene bonū sit iudiciū, an potius in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione sitū, eitismodi, quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur, discatur à magistris.

L

*S*oy docto en lenguas.

Præclare tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti non nostra solum, sed etiam Græciæ monumenta omnia.

Lenguas

Griega, y

Latina.

Lexos.

Muy lexos estamos el vno del otro.

Magno locorum interuallo disiuncti sumus.

Estoy tan lexos que muy tarde llego a mi las nuevas.

In ijs locis sum, quò propter longinquitatem tardissimè cuncta perferuntur.

Muy cumplido haveys sido con todos en vuestro cargo.

Liberali-

dad y cum-

plimiento.

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua exclusit humanitas nemo est à te non liberalissimè tractatus, liberalitatem in te nemo desiderauit, prolixa fuit in primis, ac benefica natura tua, sic vt nihil magis, fructus liberalitatis tuæ vberissimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Si yo estuviessse en libertad.

Libertad.

Si mihi integra omnia, ac libera essent, si essent omnia solutissima.

Mucho valen mis libros.

Libreria.

Multorum nummorum est mea bibliotheca.

El ha tenido cargo de mi libreria.

Tractauit meam bibliothecam.

El q viene de buē linage, es obligado a mas seguir la virtud.

Linage al-

Quicumque honesto, claro, non obscuro, summo loco, claris parentibus natus est, ex nobili familia, clara

to.

stirpe, ei maior, quam ceteris, colendi præclara studia,

k

exer-

ELEGANCIAS DE

exercendarūq. laudādarū artium necessitas imponi-
tur: habet hoc nobilitas, & familiæ splendor, vt vitæ
laudabiliter & cū virtute traducēda nō modo occa-
sionē, verum etiā causā, neq. causā tantū, sed e-
tiā necessitatē afferat: quē familiæ nobilitas cōmen-
dat, oportet eum ad liberaliū doctrinarum studia, ad
studiū summæ laudis, ad omnem laudē, ad decus eō
studiosius incubere, ad excellentē omnium rerū cu-
piditatē eō vehementius excitari, si quis ex egregia, no-
bili, præclara, illustri domo natus est, maiore, quā qui-
uis alius, vrgetur virtutis expetendæ necessitate.

**Linage ba-
xo.**

A muchos de baxo linage, la virtud los ha hecho nobles.

Multos infimæ conditionis, humillimæ fortis, ob-
scuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude com-
mendatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, in-
fino genere editos extulit, atque illustravit virtus:
multos generis humilitate iacentes, virtus erexit: no-
bilitantur, atque honestantur virtute multi, genere
ignobiles, & obscuri.

Lisonja.

No me tomeys esto a lisonja.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare, gratiā tuam
auxiliari, hoc me loqui ad voluptatem, me velle tuis
auribus inferuire, me esse blandum, assentatione vti,
assentationis artificio tuam gratiā quærere: ne me pu-
tes fictē loqui ad colligendam beneuolentiam tuam,
vt gratiam atq. ineam, te mihi vt adiungam, tuam in
amicitiam vt me penitus insinuem.

Llorar.

De continuo estoy llorando.

Conficior lacrymis, sic, vt ferre non possim, luctu
confundor, contrahesco: modum lugēdi nullum facio,
finem lacrymis nō impono, lacrymis me dedō, lacry-
mis nunquam abstineo, vberimus meus est fletus,
assiduæ lacrymæ, perennes lacrymæ, numquam non
lugeo, luctum nunquam interromitto, nō dimitto, nō
omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex ocu-
lis lacrymæ, comes mihi vbique luctus est, perdunt
me

me lacrymæ, numquam lacrymis non humént oculi.

Tu lloras los males de la Republica.

Luges Reip. tempora: tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugēdi causā affert aduersa fortuna Reip. calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt, miserix tibi publicæ lacrymas excutiu nt, exprimunt.

Es vn loco.

Loco.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens: delirat, desipit, insanit, discessit à mente, desertus est à mente, destitutus à mente: mens eum & ratio reliquit: mentem amisit: mente captus est, mentis lumine obcæcatus, mentis cōpos non est, mentis inops, mentis expers, inops à mente.

M

Si en mi niñez tuuiera buen ayo, no hiziera tantas necedades.

Maestro.

Si ducem, auctorem, moderatorem aliquem puer habuissē, non ita grauiterrassem.

Essos con su malicia me han hecho mudar de proposito.

Mala obra.

litorum maleuolentissimis obirectionibus, improbis artibus, iniqua, infensa que in primis opera de vetere illa mea sententia depulsus sum, derusus, deiectus, veterē sententiam deposui, abiicerisum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutæ cursum opinionis aliō conuertere, flectere, mutare.

No ay quien se contente de su estado.

Mal contento.

Nemini sua cōditio satisfacit: nemo est, qui æquiescat fortunæ suæ.

Vuestro valor deshara la violencia de los malos fines.

Malicia.

Impetum proditorum hominum tua virtus franget, reprimet, ac retundet.

Por tu respecto vine este malicioso.

Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Con tu prudencia venceras los maliciosos.

Horum improbitatem infringent consilia tua.

K 2

Forçada.

ELEGANCIAS DE

Forçado me han vellacos amedar mi proposito.

Istorū maleuolētissimis obtreccionibus, de veterē illa mea sentētia depulsus sum, deiectus, detrusus.

**Mal qui-
sto.**

Quien ay que no tenga malas voluntades?

Quis est, quem nulla vnquam attingat inuidia?

Entiendo que no teneys mala voluntad a nadie.

Noui animum tuum nulla in quemquam maleuo-
lencia suffusus.

Todos le quieren mal.

In summā omniū inuidiā incidit, adductus est: in-
uidiosus apud omnes factus est, sic egit, ita se gessit,
vt odio illū omnes habeant, vt in illum nemo sit op-
timē animatus, nemo illi faueat, nemo de illo bene
existimet, nulla fruitur hominum beneuolentia, pre-
mitur odio multorū, inuidiæ est, odio est, in inuidia
est, in odio est.

Ha me venido gran desgracia.

Præcipua, propria, minime communis mea fortuna
est, singulari sum fato, longē alia conditione ego sum
ac ceteri, ea est mea conditio, mea fortuna, vt conferri
mecū nemo possit, vt exēplum simile plane nullū ex

Mañana.

A la risa del alua.

(tet.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane,
cū luce sceret, albescente die, in ortu Solis, oriēte Sole.

Mandar.

Mandays me cosa, que ni puedo, ni me es honra hazerla.

Imperas mihi, iubes, mādās, id fieri à me vis, quod
exequi, efficere præstare neque debeo, neq. possum:
das mihi rem in mādatis neque honestam, & eiusmodi,
quæ vires meas exuperet.

Cosa suauē es poder mandar a muchos.

Optabile est imperiū in multos habere, habere mul-
tos, quibus liceat imperare, qui pareant imperanti,
quorū opera iure tuo, pro tuo iure, pro potestate, tuo
arbitratu possis vti: multis dominari, multis præesse,
paratos ad volūtatem, ad imperiū, ad nutum habere

**Manera,
o modo.**

No me agrada como la tratays.

(multos.

Hæc

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur.

Este modo de vida offende a los que bien os quierem.

Hic tuæ vitæ curius offendit eos, qui te diligunt, optimeq. tibi cupiunt.

Vos conoceys mejor mi voluntad.

Notior, & illustrior meus in te animus erit.

Agora todos veen vuestra virtud.

Nunc tuæ summæ laudes excelso, & illustri loco sitæ sunt.

Orestes con su misma mano mato a su madre.

Orestes parētem Clytemnestrā sua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus est, vindicauit, interfecit, interemit, occidit, cecidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, manus attulit, intulit.

Nuestros antepassados meno apreciaban la riqueza, y amaban la virtud.

Maiores nostri diuitias minimi putabant, vnā virtutē sequebātur: apud maiores nostros minima diuitiarū, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerant, virtus vna vigebat maximè: plurimū semper apud maiores nostros virtus valuit, minimū diuitiæ: opes in minimis ponebāt: postremæ omniū rerū diuitiæ illis erāt: rem familiarē, quæq. nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabāt, ducebāt, æstimabāt, pēdebāt, faciebāt, flocci faciebāt, flocci nō faciebāt, (idē enim significatur, siue absit, siue adsit particula nō) minimi erant apud maiores nros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momēti: postremū apud eos locū opes obtinebant: de opibus minimū laborabāt, diuitias præ virtute contēnebāt, infra virtutē ducebāt, post virtutem habebant, virtute posteriores indicabant.

No tengo cuenta con nada de sso.

Trahuntur per me pedibus omnia: non laboro, ni-

Mani-
sto.

Matar.

Matar se,
uide enga-
nar.

Meno pre-
ciar.

ELEGANCIAS DE

Nil me afficit, nihil me tãgit, nulla re moueor, de qua
uis re susq. deq. fero, æquè omnia cõtemno, fastidio,
respuo: nulla res à me pondus habet: nullius momen-
ti est, in pretio est, ne minimi quidem est.

Conozco que ninguno haze caso de mi.

Plane desertũ esse me, atq. abiectũ intelligo: nullo
iã loco sum, reijcior, & contẽnor ab omnibus, nullius
iã pretij sum, ordinẽ nullũ obtineo, fabula sum, nul-
lus sum, habeor in postremis, despicior: despectus sum,
nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditio-

**Mensage-
ro fiel.**

En tener mensagero fiel, te escriuire.

(nis.

Quoties mihi certorum hominum facultas erit, lit-
teras ad te dabo.

**Mirar en
alto.**

En caso subito, luego miramos al cielo.

Hic est mos hominũ, ita more cõparatũ est, vt in
repentinis aduersisq. casibus, si quid & præter opinio-
nem, & contra voluntatem accidit, cælum intuean-
tur, suspiciant, spectent, ad cælum suspiciant, adspi-
ciant, spectent, oculos tollant, intendant.

**Mirar, te-
ner ojo,
cuydado.**

En toda cosa terne cuenta con vuestra honra.

Magnã omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem
habebo: semper mihi tua dignitas ante oculos erit,
proposita erit, erit antiquissima, meæ cogitationes
tuam laudem spectabũt: animus meus in honore tuo
infixus erit, ac locatus, in omni re, quid honor tuus
ostulet, quid ferat, quid requirat attendam.

Hasta hoy poco he mirado en mi interesse.

Nullam hætenus vtilitatis meæ rationem habui,
duxi, spectauit: quid esset è re mea, in rem meam, quid
ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, cõue-
niret, quid rebus meis expediret, prodesset, conduce-
ret, vtile esset, vtilitatem afferret, vtilitati esset, emo-
lumento esset, fructum pareret.

**Modera-
do.**

Es hombre muy moderado.

**Moderar-
se.**

Homo est à cupiditate omni longè remotus.

Querria que te recogieses.

Velim,

Velim te cohibeas, velim te colligas, velim te ad modū reuoces, ad rectam rationem reducas, intra rationis girum reuoces, traducas.

Si menester fuere, morire por vuestra honra.

Morir.

Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam, decedam, cedam è vita, excedam vita, & è vita discedā, mortē obibo, mortē oppetam, vitam cum morte cōmutabo, lucis vsuram amittam, extremū spiritum effundam, & *que proximè sequuntur.*

Cosa es de dessear, morir en la vegez.

Optabile est, affecta ætate diem obire vltimū, summum obire diem, migrare è vita, huius lucis vsuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, animā efflare, abire à vita, discedere, decedere, ex corporis vinculis euolare, ex corporis carcere, vel ergastulo, solui, aut liberari, ab hominib⁹ demigrare.

Aunque me maten, no mudare de proposito. (ponā.

Si vocer ad exitū vitæ, nō faciā vt hūc sensū de-

En la muerte de tu padre, consuela te con lo que sabes, que todos haemos de morir.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quod omnibus impendet mors, hac omnia lege creata sunt, vt morte deleantur, extinguantur, tollantur.

No me mostrays el animo que soys obligada.

Non præstas mihi eum animum, quem debes.

Mucho haueys mudado la voluntad.

Magnus animi tui motus est factus.

El año passado alabauas mas que todos la paz, agora ya parece que has mudado el proposito.

Mostrar
el animo.

Mudar.

Anno proximo, superiore, pacis auctor præter ceteros eras: nunc videris à prima causa descivisse.

No puedo creer que tanto os ayays mudado

Adduci non possum, vt te a tua consuetudine tam valde, tam longè discessisse existimem.

Del negocio de Padua, no hagays nada hasta q̃ yo buelua.

Integrū tibi de re Patauina ad meū reditū reserua.

**Muestra,
o reseña.**

To he hecho reseña.

Copias meas lustraui.

N

**Naturale-
za.**

My escassa ha sido con vos naturaleza.

Satis angustè natura te suis copijs instruxit: parum in te benigna, parū liberalis natura fuit, non est cur naturæ gratias agas, non multum naturæ debes, naturam expertus es parum liberalem, parcè tibi sua bona est elargita natura: naturæ bona, adiumenta, opes, diuitiæ, subsidia tibi defunt, te deficiunt, in te nō agnoscuntur, in te desiderantur, requiruntur: ita natura tecum egit, vt nouerca potius, quam mater fuisse videatur: iniquior in te natura fuit: tibi nō cōtiguit, vt naturæ bonis excelleres: possum in te quiduis potius, quam naturā laudare: natura tibi de suis muneribus, non quantū opus erat impertiuit, suis te donis abundare natura noluit: inops es à naturæ bonis: est cur desideres naturæ bona: non optimè de te merita natura est, multa naturæ accepta referre non debes.

Es mucho de mi condicion, o naturaleza.

Valde mihi aptus est, mirè factus est ad naturā meā, vehementer est ad meæ vitæ rationē, & cōsuetudinē accommodatus, conuenit optimè cum ingenio meo.

De vuestro buen natural hazeys esto.

In hoc humanitatem tuam agnosco.

Esto es a todos natural.

Omnibus hoc est à natura tributum, insitum.

Negociar.

No tratays como querria.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur, non agis, vt agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cum ita agis, à iudicio discrepas meo, discedis, dissentis, procul abis.

Negocios.

No quiero estornar vuestros negocios.

Nolo tuas occupationes interpellare, tibi tã occupato molestus esse, molestiā exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedi-

impedimento esse, auocare te à tuis negotijs, curis, occupationibus.

Es mi factor, o procurador.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat: is est, cui res meas commisi, credidi, cōmendavi, tradidi, mandavi: sustinet rerum mearū curam.

Es de noble linage.

Noble.

Honesto loco natus, claris parētibus ortus, ex honesta familia, primarius, honestus, optimæ inter ciues conditionis, honoratus.

Muchas liviandades trae consigo la niñez.

Niñez.

Multa leuiter, inani quodam studio, temere in pueritia cōmittūtur, in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineunte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio.

Niño.

Es niño gracioso.

Nihil est puero festiuius, nihil lepidius, lepores habet, qui amorem concilient: lepore, festiuitate, elegantia morum conferendus cum illo puero nemo est.

No esta en mi mano determinar me si sere Republico.

No esta en mi mano.

Integra mihi res nō est ad consulendum, capeſſam, necne Remp. non est mihi libera, non expedita, non soluta de capeſſenda Rep. deliberatio, liberam nō habeo capiendi consilij facultatē, de suscipienda, gerenda, administranda Rep. teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda Rep.

No puedo sufrir tan gran dolor.

No poder sufrir.

Tātum doloris, sollicitudinis, acerbitalis sustineo, quantum ferri vix possit: ferēdo dolori non sum, impares dolori vires meæ sunt, ad dolorē infirmæ, dolore franguntur, vim doloris minimè sustinent, roboris in me tantum non est, vt acerbitalatem tam grauem queam perpeti.

No se que partido pueda escoger.

No se que escoger.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad liberandū locus,

k 5 cus,

cus, deliberādū, cōsiliū capere nescio, valde hāreo, impedita deliberādi ratio est, cōsiliū deest, explicare nihil queo, expedire me nequeo, inops cōsiliij, inops a cōsilio sum, cōsiliū diu frustra quaero.

Temo que he escogido mal.

Metuo, ne id cōsiliij ceperim, quod explicare non facile possim: exitū cōsiliij mei extimesco: cōsiliū a me captū, vt cum, quē volo, exitum habeat, opto magis, quā spero: vtinā cōsilio meo respōdeat exitus: timeo tamen, ne nō ita sit: vereor, ne non optime, quod deliberavi succedat, procedat: meū cōsiliū quo sit euenturū, timeo: quam feliciter mihi euenturum sit ex cōsilio meo, planē non video: equidem aduersa metuo: timeo mei cōsiliij quis sit exitus futurus.

Novedad.

Soys amigo de novedades.

Res novas quæris, cupidus es rerū nouarum: status hic te minime delectat: nouitatē amas, nouitati studes,

Nueuas inciertas.

Dize se, pero no ay cosa cierta. (taues.

Rumores sunt, satis illi quidē cōstantes, sed sine auctore: rumor est, sed sine capite, rumore ipso nuncio, sermones exaudiuntur, prorsus tamē incerti, inanes, infirmi, orti ex volūtate, qui nulla veritate nitātur, dissipati, sine causa, auctore nullo: iactātur hęc sermonib⁹ incertis: sermones dissipātur, quibus haberi fides nulla debeat, vnde merito fides absit, in quibus nō sit pondus, qui nihil certū sequātur, qui neq. nūcijs, neq. literis cōprobētur, quos veritas nulla cōfirmet, qui nulla veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationēue nitantur.

Nueuas tristes.

Hanjan llegado del malas nueuas.

Rumores de illo duriore erant: aduersa quædā de illo erāt allata: nuncij venerant tristes, aduersi, infauisti, parū cōmodi, minime læti, parū secundi: grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, disseminata, dispersa, peruulgata, duriora quædā, grauiora erant significata, iactabantur sermonibus, dissipabantur.

No

No se hizo jamas mejor cosa.

Post hominum memoriā, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius.

Muchos mas son las ruynes que los buenos.

Improbi multis partibus plures sunt, quam boni.

O

H *Are lo que v. m. me mandare.*

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata: effectum dabo quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo, sequar voluntatem tuā, meam voluntatem ad tuā aggregabo, cum tua coniūgam: tuæ voluntati mea voluntas seruiet, tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Obligado estoy a seruiros.

Incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa, ac singularia studia debeo.

Ta sabeys quanta obligacion tengo.

Videre te scio, quantum officij sustineam.

La vida os deuo.

Pro te mori possum.

Mucho me deues, y no pagas.

Magna mihi debes beneficia, nec soluis.

Mal podre pagar lo mucho que os deuo.

Tantum tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est.

Donde no puedo cumplir cō obras, no es bien cō palabras.

Cui re vix referre gratias possum, ei verbis nō patitur res satisfieri.

To le soy, no solamente obligado, mas obligadissimo.

Magna eius in me, non dico officia, sed merita.

Con esto me terneys mas obligado.

Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet.

Obligado eres de servir a tu padre.

Debes patrē tuum colere ante omnes homines: est, cur patri tuo præcipuum quendam honorē præstes:

tui

Nunc dō

**Numero
mayor.**

Obedecer.

Obligado.

ELEGANCIAS DE

tui muneris, tui officij, tuarum partium est, tuū munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te cōuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt parentem tuū præcipuo quodam amore colas, obserues, tuearis, afficias.

To le hizo sepultar honradamente.

Obsequias.

Funus ei satis amplum faciendū curauit: dedi operā, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequijs honestaretur, exequijs eum honorificis profecutus sum, honorificè sepultus est, sepultura honestatus est, funeris, exequiarū, sepulture honore nō caruit, habuit in funere, quæ illū decorarēt, illi honorē adderēt, decori essent, honori essent.

Ocasion.

Ocasion ay de quexarme de vos.

Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi.

Perdiose ya la ocasion.

Amisum tempus est, elapsa de manibus est, abiit, præterijt, fugit, euanuit, amissa est, nulla iam est, prorsus periit occasio, tempus, opportunitas.

**Ocupa-
do.**

Estoy ocupadísimo.

Grauiissimis rerum susceptarum oneribus premor.

Ofender.

Yamas he hecho cosa que ofendiesse tu honra.

Nihil vnquam feci, quod cōtra tuam existimationem esse vellem.

Ofrecerse.

No ay mayor vellaqueria, que ofender, o dañar a su padre.

Nullum est grauius piaculū, quā patri vim afferre.

Offerta.

Si se ofreciere ocasion, que v. m. aya menester mi seruitio, no saltare a lo que soy obligado.

Si accidet, vt operam nauare tibi possim, vt opera mea tibi utilis esse, è re tua esse, in rem tuā esse, è cōmodo tuo, ex vsu tuo esse possit, officio meo nō deero, satisfaciam officio meo, officium meū præstabo, non cōmittā, vt officiū meū desiderari possit, vt mee partes requirātur: si cōtinget, si eueniet, si vsu veniet, si res, si tēpus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget.

get, regret, si occasio se offeret, se dabit, se ostēdet: offeretur, dabit, ostēdetur, si fortuna feret, occasione attulerit, detulerit, prębuerit, ostēderit, si tēpus accidet.

Si quereys fauorecerle, no hallareys hombre que mejor os lo agradezca siempre que meneester sea.

Si complecti hominem volueris, neminē habebis, cum res tuę postulabunt, neque pręstantioris animi, neque maioris in te beneuolentię.

Yo prometo de hazer todo lo que pudiere en vuestro seruicio.

A me omnia in te studia, atque officia, quę quidē ego pręstare potero, velim expectes.

Querria os siruiessedes de mi.

Velim vtaris opera mea.

Yo os declararare mi voluntad quando mas meneester fuere.

Quęcunque tibi commendare potero, omni cura, ac diligentia complectar: quę tibi intelligam esse ac-
cōmodata, omnia studiosē persequar, diligenter prę-
stabo: meum erga te studium in ijs maximē declara-
bo, quibus plurimum significare potuero, tuam mi-
hi existimationem & dignitatem carissimam esse.

Veran todos quanto estimo vuestra honra.

Studium meum dignitatis tuę vel tuędę, vel etiā
augendę summum omnes intelligent.

En toda cosa vuestra, contadme de los primeros.

Nihil tibi erit tam promptum, aut tam paratū, quā
in omnibus rebus, quę ad volūtātē, ad cōmodum, ad
amplitudinē tuā pertineāt, opera, cura, diligētia mea,
vti profiteor, atq. polliceor: eximiū & singulare meū
studiū in omni genere officij, quod ad honestatē, ad
gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque
studiū, neque beneuolentia mea deerit, pręsto erit.

Siempre sere qual hasta oy en vuestro seruicio.

Qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te
ornando, & amplificando.

En toda cosa, con obras y palabras mirare por vuestra hōra,

Quęcunque mihi tui honestandi potestas dabitur,
nihil

ELEGANCIAS DE

nihil prætermittam, quod positum sit in ipsa re, aut in honore verborum.

Nunca faltare en voluntad y obras a vuestra honra.

Nunquam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas deerit.

To os me offrezco sin exception alguna.

Polliceor tibi studium meum, operam sine vlla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut temporis.

Hare por vos lo que pudiere.

Omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam, ponam.

To me offrezco todo lo que puedo.

Quidquid valeo, tibi valeo: vniuersum studium meum, & beneuolentiam ad te defero.

Hare en vuestro seruicio mas de lo que vos pensays.

Vincam meis officijs cogitationes tuas.

Officio, y obligaciõ.

A esto soys obligado.

Tuum hoc est munus, tui muneris, tue partes, tuarum partium, hoc a te postulatur, expectatur, requiritur, exigitur, hoc homines expectant, hoc ad te pertinet, attinet, expectat, tibi conuenit, in te conuenit, te decet, tuum est: hoc debes, tibi non licet hoc negligere: propriè in te cadit.

Oluidar.

Mas contento viuirias, si te oluidasses de las desdithas pasadas.

Lætior tibi vita esset, incundior, tranquillior, tranquillitùs ageres, si tuos casus obliuisceretur, ex animo tuo, mente, memoria deleres, euelleres, si memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abijceres, ex animo deleres, si tua pristina mala, tuos casus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Opinion.

Dexado he mi antigua opinion.

Istorum maleuolentissimis obtreccionibus de vete illa mea sententia depulsus sum.

Muy fuerte cosa le es al virtuoso, dexar vna buena opinion.

Bono

Bono viro sensum rectum deponere, difficile est.

No se me puede quitar esta opinion.

Ab hac sententia deduci non possum, hanc deponere, & aliam suscipere opinionem vix, egrè, nullo modo, nulla ratione, nequaquã, neutiqua, minime possum, prorsus non possum.

Porque he de mudar de parecer?

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat: cur hanc opinionem abiiciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à meipso dissentiam?

Fuerte cosa es, el hombre bueno dexar vn buen parecer.

Vir bonus, vt sententiam mutet, non facile adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere, difficile est, magni negotii est: vir bonus à recta sententia desciscere vix potest: vt sententiã mutet nō facile adducitur: tenet arcte quã semel complexus est sententiam.

To hare que aproneys mi parecer.

Probabo tibi meã sententiã: efficiam, vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendã esse, cur probes sententiã meã, acquiescas meæ sententiæ.

Era opinion antigua.

Erat hæc in animis hominũ inneterata opinio, peruetus, diuturna, multi tēporis, minime recens, in animis hominum penitus infederat.

No os es honra, no seguir la opinion de vuestro padre.

Honeste à parète tuo diuentire nō potes: turpe tibi est à parète dissētire: nō potes à patre sine ifamia, sine dedecore, sine graui culpa, sine turpi nota dissentire.

Somos de diuersa opinion.

Opinionum dissensione discrepamus: nō idem, aliter, diuersè, variè sentimus: nō, quod tibi, mihi videtur idem, placet, probatur.

Engañado haney's mi opinion.

Fetellisti opinionem meã, tractasti me secus atque existi-

ELEGANCIAS DE

existimabam: non eum in me, quem putabam, te prestitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti: cum animo meo tua facta non conueniunt, consentiunt, congruunt: prorsus te aliū, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsa cognoui, sensi.

De vna misma opinion somos.

Coniunctum est meum consilium cum tuo: cōsentiant, concinunt sententiæ nostræ, nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idē sentimus, à tuo iudicio mea sententia nō abhorret, idem vtrique nostrum probatur, videtur, placet, idem sequimur: idem est vtriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est: dissensionis, aut controuersia nihil, conuenit inter nos.

Essos con sus malicias me han hecho mudar de opinion.

Itorum maleuolētissimis obtrectionibus de vetere illa mea sententia depulsus sum, deiectus, deturbatus, repudiatus: factum est horum culpa, cōmissum est horū iniquitate, vt à mea illa vetere sententia descuerim, vt veterem illū sensum deposuerim, vt abiecta vetere illa sententia, nouam susceperim.

El año passado alabauas tanto la paz, y agora ya eres de otra opinion.

Anno proximo, superiore, pacis auctor præter ceteros eras, nunc videris à pristina causa descuiſſe: non quod anno proximo, nunc idem de pace sentis: tua de pace sententia cum superioris anni sententia conuenire non videtur: non eadem tua est, quæ anno proximo, superiore, de pace sententia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno superiore, nunc alia tua mens videtur, non idem sensus, diuersa opinio.

Tu has mudado de opinion.

In sententia non permansisti, sensum mutasti, aliter existimas, à pristina sententia descuiſisti, à te dissentis, diuersam opinionem suscepisti, cepisti.

Mucho caso hã hecho de vuestra opiniõ y parecer los q̃ biẽ siẽtẽ.

Magnum

Magnum apud eos, qui rectè iudicant, tua sententia pondus habet, magni fit, magni aestimatur, magni peditur, auctoritatis habet plurimum, gravissima est: rectè sentientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facile assentiuntur, acquiescunt.

Todos son de vn parecer.

Vnus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium sententiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione tuentur: eadem est omnium sine vlla varietate opinio: opinionum, nulla varietas.

Si mi parecer os es dañoso, a la Republica aprovecha.

Sententiæ nostræ, si minus e re tua sunt, Reipub. rationibus conducunt: tuam si utilitatem oppugnat, Reip. comoda tuentur: si tibi detrimentum, Reip. commodum afferunt: tua si minuunt, Reip. augent comoda: si tuis aduersantur, Reip. rationibus expediunt.

He concertado lo que tocava a la guerra.

Rem militarem constitui, collocaui, composui, optimè digessi.

P

Quiero q me pagueys lo que por el me haueys prometido.

Pro illo solves, illius promissa tu præstabis: dependendum tibi est quod mihi pro illo spondidisti, illius promissio, solutio tua erit, ad te pertinet.

No puedo pagar.

Solvendo non sum: non est, ut possim solvere: non habeo, unde solvam: non suppetit, unde creditoribus satisfaciam.

Esta pared se abre.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labem facit, labefactatur.

Bien me agrada vuestro parecer.

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensu congruit, assentior tibi, tuam

L

sequor

Ordenar.

Pagar.

Pared.

Parecer.

sequor sententiam, rectè sentire mihi videris, accedo
ad tuam sententiam.

Pariente.

Creo que nos holgaremos con este parentesco.

Spero nobis hanc coniunctionem voluntati fore: opti-
mam de hac habeo coniunctione spem, de hac con-
iunctione spero optime, spes me tenet optima, suste-
tat, alit, pascit, fouet.

Teneys muchos parientes.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis opti-
mè paratus es, munitus es: propinquis abundas, copis,
flores propinquorum.

Deshazer el parentesco.

Dirimere coniunctionem, discindere, disfluere, disium-
gere, ius omne coniunctionis tollere, delgre, extinguere.

Partirse.

Entiendo partirme.

Mihi est in animo discedere, digredi, abire, proficis-
ci, locum mutare, de discessu cogito, discessum cogi-
to, discessum spectro, in animo habeo, meditor, ani-
mus est in discessu.

Metello no mostro tristeza en salir de la patria.

Summa voluntate Metellus patria celsit, æquissi-
mo animo, minimè contrà voluntatem: summa fuit
Metelli æquitas animi in patria reliquenda.

**Participar
o hauer
parte.**

No suffrays que de vuestro amor lleue yo la menor parte.

Ne patiaris, me partem amoris tui minimam ferre:
noli committere, vt partem amoris tui minimam ca-
piam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, col-
ligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui velis
esse non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Passion.

No seys apasionado como otros.

A certo & vero sensu iudicas, quod isti ne faciant,
maleuolentia & liuore impediuntur: non tuæ men-
tis oculos liuor obducit: rectum animi sensum in iu-
dicando sequeris: tuum iudicium ratio dirigit, ac mo-
deratur: quod ratio præscribit, ac probat id iudicas,
quod istis per maleuolentiam non licet: quam istis fa-
cultas

cultatem eripuit linor, & malevolentia.

No creerias quan fuera estoy de toda passion.

Vix credas, non facile putes, & gre possis cogitatione assequi, quam & quo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo: quam omni vacem perturbatione: quam sim omnis expers curæ, quam procul absit animus meus ab omni cura, quam tranquillo animo sim; quam tranquillè agam, quam tranquillè agat animus meus; qua meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit animi mei tranquillitas, quam nulla sit animi mei perturbatio, cura, molestia: quam parui animus meus cura fluctuet, inestetur, agitetur, commoveatur, & quietatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, assequi cogitatione vix possis.

Cerrado esta el passo.

Transitus interdictus est: interclusa est via: non patet aditus, non datur.

Passo cerrado.

Gran vellaqueria hazes.

Peccado.

Grauisime peccas, sceleratè agis, summum dedecus admittis: piaculum committis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam grauem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Nunca tal cometi.

Hanc ego nunquam attigi culpam, hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinavi, infeci, pollui: hanc nunquam subiui culpam, hæc me nunquam culpa polluit, labefecit, huius criminis, flagitii, sceleris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacui semper ista culpa.

No ay peccado que hoy no cometan las gentes.

Omnes in omnem culpam prolabantur, incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodie subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorumque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amat, nullum hodie flagitium ignoratur,

prætermittitur, non committitur.

Pensar a = *Pensar, ymaginar, considerar.*
tentamēte. Colligere te, animū intendere, meditari accuratiū,
 diligentius animaduvertere, cōsiderare cū animo suo,
 versare in animo, diligenter animo tractare, agitare a-
 nimo diligēter, studiosè cogitare, intenti aliquid ani-
 mo intueri, attētiū examinare, perpēdere, pōderare.

Ponderad esto.
 Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, cōstitue,
 ad animū refer, huc mentē intēde, huc spectet animus
 tuus, dirige tua cōsilia, tuas cogitationes ad hunc finē,
 hoc tibi propositū sit, mentis aciem in hoc intende.

Siempre pienso en vos.
 Nunquam de te non cogito, nullum à me tempus
 prætermittitur de te, tuisq. rebus cogitandi: nūquam
 mihi ex animo effluvis, excidis, discedis, excubo animo
 tua, tuarūq. rerū causa: in te, tuisq. rebus animus
 meus perpetuò est, meæ curæ omnes in te sunt, te sem-
 per spectat animus meus: meæ cogitationes in te, tuis-
 que rebus consumuntur omnes, ad teque referūtur.

Pienso en vuestro prouecho.
 Toto animo de tuis cōmodis, ornamentisq. cogito,
 valde laboro de tuis cōmodis & ornāmētis: mihi tuus
 honor, & tuæ fortunæ etiā atq. etiā curæ sunt: de vti-
 litate, ac laude tua æquè ac de me ipso cogito: ita co-
 gito, vt nemo magis: tam cogito, quàm qui maximè.

Yo no pienso sino en enseñarte la virtud.
 Omnem meā cogitationem in ostendenda tibi vir-
 tute fixi, & locavi: in tradēda tibi virtute sum totus:
 hoc vnum mea spectat oratio, industria, thesauros ti-
 bi virtutis vt aperiam, ac tradā, versor in hoc studio
 totus: vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt or-
 nem te virtute: vt ad virtutē, duce me, peruenias, hac
 in re, atque cura mens mea tōta versatur, quæ sit di-
 gnitas, qui splēdor, quæ pulchritudo virtutis me ma-
 gistro vt intelligas.

Vos sabeyis muy bien mis pensamientos.

Mea cōsilia planè tibi nota sunt, tenes cōsilia mea, meum animum, meos sensus, non te latent mea cōsilia: cognitū habes, ac perspectū animū meū: qui sit meus sensus, probè nosti, præclarè intelligis.

De vn pequeño pensamiēto he venido en muy grã cuydado.

A minore cura maximā ad sollicitudinem traductus sum: curā equidē antea sustinebā, ferēdā tamen, nūc sollicitudine premor ea, quæ ferri non possit, hac sollicitudine nihil grauius, vincitur animus meus, planeque frangitur hac tam graui sollicitudine.

En gran cuydado estoy.

Graue curam suscepi, grauis me excepit cura, grauis in me incumbit sollicitudo, acerba me inuasit sollicitudo.

Todo el pēsamiēto de vëgar me he dexado de muy buena gana.

Vltionis omne libenter consilium abiicio, depono, omitto, omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito: vltionē minimè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum ab vlciscendi consilio.

Al reues me salto lo que pensaua.

Spes me frustrata est, aliter atque opinabar euenit, accidit, contigit, successit, non is, quem volebam, exitus consecutus est, successit præter sententiā, contra voluntatem, nō ut volebam, secus atque opinabar, exitum sortita res est alienum à sententia mea, dissimilē volūtati, minimè cū animo congruentē, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrentem.

Ha puesto su pensamiento en hazer me daño.

Fractam illam & debilitatam vim suā in me contulit, vires illas, quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud satis firmæ, collegit, & contulit omnes ad me opprimendum, evertendum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad perniciem, ad meam summam calamitatem.

Pensamientos, y cuidados.

ELEGANCIAS DE

Pensad atentamente la inconstancia de la fortuna.

Intendite animos vros, ipsi vobiscum consulite, inferte consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quæ varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate, animadvertite, attendite, examine, perpendite, cum ratione, tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Peligro.

En el mismo peligro estays.

In eadē es navi: eodem in discrimine versaris, idem tibi periculum impēdet, æque tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitatur, eadē tibi imminet calamitas, æque periclitaris, in ipsā nauigas fluctibus, eodem iactaris vento, eadem te procella perturbat, eodē loci res tuæ sunt: versaris in eodem periculo, in eadē fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te urget, par es conditione, par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, nō alia tua conditio est, nō minus de te agitur, tua res æque agitur, de tua re itidē agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit, eadem tibi instant mala, haud melius tecum agetur, haud meliore loco res & fortunæ tuæ erunt.

Pelear.

Muchas vezes peleas Annibal prosperamēte cō los Romanos.

Sæpe cum Romanis exercitibus, copiis Pœnus Hannibal feliciter, prospere, secunda fortuna, prospero eventu pugnavit, pugnas pugnavit, pugna certavit, acie conflavit, acie contēdit, acie congressus est, prælio decertavit, depugnavit, digladiatus est, manus cōservit.

Dozientos hombres valerosos murieron en aquella batalla.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu ducenti homines insigni fortitudine, virtute præstantes, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustulit.

Perder.

Tu has perdido el favor, no por tu culpa, sino de los tuyos.

Gratiā tuā eximxit, perdidit, afflixit, omnem apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa, factum est, minimè quidē tuo, sed tuorum vitio, ut qua florebas

rebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratia, tuorū culpa, non tua: commissum est à tuis potius, quā à teipso, per tuos potius, quā per teipsum, vt esses, non vt antea gratiofus, vt ea gratia, qua fruebaris antea prorsus excideres, vt amitteres hominū studia, vt ex animis atq. amore hominū efflueres, excideres.

Procura de no perder tu honra.

Omni induitria cōtende, omni studio labora, incūbe toto pectore, confer huc tuas oēs vires, tua studia, curā, induitriā, enitere quantū in te est, quantū in te sitū est, quantū potes, quā potes maximè, cunctis viribus, ac nervis, hoc age diligēter: da operā quam potes diligenter: summā adhibe diligentia, studio contēde quā licet maximo, quātū potest esse maximū, summo prorsus: hoc vnū cures, labores, studeas in primis, præter ceteras res, præcipue, potissimū, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturā facias: ne de tua dignitate detrahatur: ne quid aduersi dignitas tua patiatur: ne tua dignitas molestetur: ne quod in tua dignitate damnum facias: ne quid feras detrimenti: ne qua labe aspergatur, effundatur honor tuo, ne quā exultatio tua iacturā patiatur, ne splendor tuę dignitatis obfcuretur.

Gran verguença es q̄ sientan q̄ pierdas el antiguo esfuerso.

Perder el esfuerso.

Animi tui magnitudinē inficere sine summo dedecore nō potes: animū demittere, animo cadere, animū imminuere, turpissimū tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iā esse tuus animus, qui sublimis, erectusq. erat, sine graui infamia nō potest, sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altū suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abiectus, serpere videtur, humiliacere.

Toda mi hacienda he perdido.

Naufragiū feci rei familiaris: perijt mea res domestica, actum est de fortunis meis: prorsus euerse sunt opes meæ, perdidi omnia bona: evertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum

fortuna fecit: afflictæ sunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerfæ meæ res, ac fortunæ omnes: euerfus sum omnibus fortunis.

Ninguna cosa heueys perdido:

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt apud te omnia, nihil dum perdidisti: status idem est qui antea rerū tuarum: eodem loci sunt, quo antea, fortunę tuę: nihil detractū est de fortunis tuis: nullæ res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum damnum tulere, nullū detrimentū passi sunt, nihil aduersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarū, nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit, auertit.

Todos los tuyos se perdieron por tu culpa.

Tu tuorum omnium salutē afflixisti, tuos perdidisti, tuos euertisti fortunis omnibus, tuis exitium peperisti, perniciem attulisti, summam calamitatem, ac pestem, importasti: in vltimum discrimen, in miserimum statum, in hanc omnium deterrimam, omnibusque miserandam conditionem tuos adduxisti.

Antes que se perdiessse la Republica gastauas largo, agora mucho vas escasso.

Saluis rebus, rebus nondū perditis, cum salui eramus, ante publica mala, dum Reipu. salus erat integra, incolumi Repub. stante Republ. vigente Repub. cū Resp. suū ius obtineret, sui iuris esset, suū ius possideret, suo iure vteretur, cum optimus esset Reip. status, ante casum Reip. antequā Resp. cōcideret, occideret, periret, liberaliter agebas, liberalitatem colebas, exercebas, liberalitate vtebaris, eos, quibus cum tibi res esset, liberaliter tractabas: nūc in omni re frugaliter, parce, tenuiter, restricte, infra modū potius, quam supra modū sumptū facis: in faciēdo sumptu parcus es, & illiberalis, satis moderatē, vel angustē potius, impensam facis: tuos sumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurate frugalitatis regula metiris.

Lo fiecto tãto como otro lo pueda sentir, ver perderse mi patria.

Nemi-

Perdida,
destruy =
ciō, o cay
da.

Nemini concedo, qui maiorem ex pernicio & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis: tam doleo, quā qui maximè, angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicio patriæ, sic, vt nemo vnquam ex vlllo casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitatis, grauius doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiore in sollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

La fortuna algũ tiempo echara a perder algunas grãdes ciu-

Vi fortunæ aliquando perculsæ, & prostratæ iacebūt, fortunæ viribus perculsæ, occidēt aliquādo florētissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atq. extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delet fortunæ vis: erit aliquando, cum vrbes amplissimæ iaceant, perculsæ vi fortunæ, atque prostratæ.

Arruynada está la Republica.

Perijt Respublica, concidit, nulla prorsus est, formā planè pristinam amisit: actū est penitus de Repub. formā, imaginē, simulacrū veteris Reip. nullum agnosces: vestigiū Reip. nullum superest: fuit Respu. communis res ita delapsa est, vt ne spes quidē, melius aliquando fore, prorsus vlla relinquatur: perijt omnino Reip. salus: non aduersa tantum est, verum etiam penitus euersa fortuna Reip: fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus Reipub.

He perdido todo quanto tenia.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierūt omnes fortunæ meæ: euersæ sunt, ac perditæ meæ res omnes, rerū mearum quid iam habeo: quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit: ex meis pristinis ornāmētis, & cōmodis, nullū obtineo, mearum omniū fortunarū iacturā feci: perniciem tui, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, vt salutē planè desperē: oppressæ iacent grauissi-

ma fortuna mea res omnes, ita perditæ sunt fortunæ
meæ, vt eas feruare ne salus quidem ipsa possit.

Perdonar.

Muchas vezes los delinquentes son perdonados.

Sæpe homines improbi, culpæ, criminū, delictorū,
flagitiorū, scelerū affines, criminū labe infecti pror-
sus, atq. inquinati, noxii, nocentes, fontes, iudicio libe-
rantur, iudicium sententijs impunitatem assequuntur,
a supplicio vindicantur, pœna eximuntur, pœnas vi-
sant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, seruā-
tur in fontes, innocentes, ex pœtes omnis culpæ, nul-
la infecti culpa, nullo astricti scelere, nullo contami-
nati flagitio iudicantur, non vindicantur, non casti-
gantur, merita nō coercantur pœna, pœnas non dant,
nō luunt, nō pēdunt, debitas pœnas nō persoluunt, de-
bito supplicio nō multantur, nō afficiuntur pœna, pœ-
nas factis, vita, morib⁹ dignas, improbitati debitas nō
ferunt, non sustinet, patiuntur, sentiunt: sæpe fit iudiciū
culpa, vitio, scelere, improbitate, iniustitia, perfidia,
vt homines impuri, perditī, scelesti, flagitiosi, delicto-
rum omniū participes, sine pœna dimittantur, pœna
eximantur, absolutionē consequantur, animaduersionem
effugiant: sæpe nō animaduertitur in homines
nocētes, supplicium de nocentibus nullū sumitur, pœ-
na nulla capitur, secus ac meriti sunt, ac digni sunt, ac
eorum vita postulat, iudicatur, sententiæ feruntur.

No fue castigado, perdonaronle.

Pœnam effugit, elapsus est, impune illi fuit, impu-
nitatem est assecutus, pœnam nullam tulit, sustinuit,
perpeffus est, enasit ex iudicio, absolutus est, absolu-
tionem est adeptus.

Pereza.

Conozco que me tienes por muy perezoso.

Intelligo suspectū me tibi esse nomine negligētiæ.

**Perfecta-
mente.**

Tiene cognition perfecta de Geometria.

Geometricis literis est perfecte eruditus: penitus co-
gnouit Geometriam, tenet omnino Geometriā, cal-
let omnino Geometricam scientiam, excellit in Geo-
metria,

metria, perfectam, absolutam, singularem, eximiam, Geometrie scientiam possidet, ita processit in Geometria, vt ad summum peruenerit, prorsus Geometriam cognouit: vincit omnes, præstat omnibus, antecedit omnibus, nemini secundus est, parem habet neminem, superior omnibus est in Geometrica scientia.

Todos seran perseguidos.

Perseguir.
do.

Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat, aduersa omnes omnia sustinebunt, pari omnes calamitate premetur, cõmunis erit omniũ, non propria cuiusquam, malorũ tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ.

Perseuerar en vna buena opinion, honra es.

Perseuerar.

Si quis in recta sententia sibi conitat, ei magna laus debetur: tueri constantiã in recta sententia, laudabile est, laus est, laudi est, laudẽ habet, affert, parit, cũ laude cõiunctũ est, egregiũ est, præclarũ est, gloriosũ est, perseuerantẽ, pergentem, permanentẽ in recta sententia, laus, & gloria consequitur, laus excipit immortalis, in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honestãda, decorãda, stabilis, & firma, & perpetua permãtio: tuenti acriter, & firmo in primis animo rectũ consiliũ, sententiã cum ratione congruentẽ, cum salute Reip. coniunctã, quæ sit ò Rep. in Remp. è re cõmuni, in rem cõmunein, è cõmodo publico, quæ valeat ad Remp. ad rem cõmunem, ad commoda publica, decus eximium debetur.

Creed que assi passa.

Persuadir.

Induc animum, induc in animum, ita esse pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima, plane credas, ita crede, vt minime dubites, exploratũ habeas, atque omnino certum, pro comperto habeas, sit hoc apud te minime dubium, sit exploratũ, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Gran pesar recibio Cicero de la muerte de su hija.

Pesar, o tristeza.

Doloris plurimũ Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex

lit, ex morte, ex obitu, ex interitu filia: grauitus est affectus, magna sollicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est, ita doluit, vt nemo magis: tam doluit, quā qui maximē, obitum filia tulit acerbissimē, sic, vt iucunditatem omnem penitus amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit, obitus filia, summam Cicero sensit acerbicatem, extincta filia.

De vn pequeño cuydado he venido a muy grande.

A minore cura maximā ad sollicitudinē traductus sum: curā equidē antea sustinebā, ferēdā tamē, nunc sollicitudine premor ea, quæ ferri nō possit: hac sollicitudine nihil grauis: vincitur animus meus, planeq. frangitur hac tam graui sollicitudine.

Gran pesar tengo.

Dolorē sustineo, fero grauē, acerbū, eiusmodi, qui ferri vix possit: dolorem incredibilem capio, suscipio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor, omnes mentis meae partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: versor in acerbissima sollicitudine, dolore discrucior, diuellor, disrumpor, perimor, interimor, exanimor, contabesco, opprimor, perdor: cōcidit animus meus ictu doloris, curarum, ac sollicitudinis, concursu molestiarum labefactatus, atque conuulsus: ita cecidit animus meus dolore perculsus, vt nulla res eū ad æquitatē possit extollere: iaceo in mærore, ac sordibus: curis maceror, ægritudine animi contabesco, ægritudine animi ita laboro, vt sanari vix possim, vel potius planē non possim, vt spem salutis amiserim, salutem desperem, de salute desperē, spes salutis nulla omnino superfit, versor in summo dolore, acerba sollicitudine, graui cura, molestia, ægritudine, angore, mærore, vehementissimē sollicitor, acerbissimē doleo, dolore angor incredibili, angor intimis sensibus: dolorē sustineo, quantū ferre vix possum, vel planē non possum, quātum ferre vix, aut ne vix quidē possum: me conficit

scit curam: dolor exanimat: ita fluctibus curarū iactor, vt à portu prorsus excludar, longè dimouear, amouear, sum mouear, arcear.

Ninguno siente mas que yo la destruction de la patria.

Nemini concedo, qui maiorem ex perniciē, & peste patriæ molestiam traxerit: tam doleo patriæ interitū, quam qui maximè, sic doleo, vt nemo magis, aut nemini concedam.

Siento como vos mismo vuestro pesar, o dolor.

Doleo dolorē tuū, doleo tuo mærore, socius ægri- tudinis tuæ sum, particeps sum mæroris tui, de tuo dolore communico, communis, par, simillimus, idem vtriusq. dolor est: pariter ac tu, æquè ac tu, similiter ac tu, non secus ac tu, itidem vt tu, nihilo leuius quā tu; doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Sino me creays, pedirlo a vuestro padre.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te si non habet oratio mea, roga patrem tuum, interroga patrem, quære de patre tuo, sciscitare, cognosce: patris tui sententiam, voluntatē, iudicium exquire.

To te suplico quan en carecidamente pnedo, no me niegues esta merced.

Singulari studio, quā possum studiosissimè, valde hoc ex animo à te contēdo, hoc à te ita postulo, peto, cōtēdo: vt fortunas in eo meas positas putē: velim exstimes, quod à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortune oēs agant, in eo cōsistāt, locatæ, repositæ, cōstitutæ, sitæ sint, sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pēdeāt, ad vnū illud referantur.

Excellentemente pinto Appelles la Venus de medio arriba,

Appelles Veneris caput, & summa pectoris politissima arte perfecit, mirè pinxit, egregie, sic, vt nemo melius, singulari expressit, atq. exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregie.

El deleyte incita los hombres a toda cosa mala.

Pedir, o
preguntar.

Pintar.

Plazer da
nosso.

Vo-

ELEGANCIAS DE

Voluptas ad ea, quæ minus decent, homines allicit,
 hominibus malorum esca voluptas est: multi ducem
 sequentes voluptatem grauitè offendunt: duce volu-
 ptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulce-
 line voluptatis, blanditijs voluptatum, infortunia
 subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt: vo-
 luptate, tanquam dulci veneno, homines pereunt: in-
 cundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tri-
 stis admodum, & amarus consequitur euentus: sepe
 voluptatem excipit dolor, voluptas dolore termina-
 tur; voluptatis exitus doloris initium est.

Pleytear.

Un hermano contra otro pleytear.

Iudicijs turpibus fratres conflictantur.

Poto lo he enojado.

Poco.

Dedi operam, vt eum parce & molliter læderem:
 non id egi, vt eum grauitè offenderem, nihil paulo
 grauius in illum cogitavi, commouere illum leuiter
 volui, non acerbè vexare.

Poesia.

Querria que tornasses a la poesia.

Vellem te ad maiuētiores Musas referres, vellē in-
 termitta Poeticæ studia repeteres, redires in gratiam
 cum Musis. (Pompeyo.)

**Poner en
 peligro.**

Cesar en la guerra de España puso en grã aprieto la gōte de
 Cæsar Hispaniensi bello Pompeij copias in summas
 angustias compulit, in maximas omnium rerum dif-
 ficultates coniecit, eo fedegit, vt omnium rerum pe-
 nuria laborarent, inopia premerentur, conficerētur,
 pessime acciperentur, vt maximis angustijs, difficul-
 tatibus versarentur, plurimis incommodis afficeren-
 tur, plura sustinerent incommoda.

Sino puedo aprouecharte, no quiero ponerte en peligro.

Si tibi utilis esse non possum, incommodare tibi no-
 lo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, in-
 commodum tibi afferre, parere, præbere.

*Por lo que a mi toca, yo me contento, solo que se haga sin
 ponerlos en peligro.*

Quod

Quod ad me attinet, facile patior, modo sine tuo incommodo fiat: modo ita facias, ne tibi incommodus, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo comodo aduersetur: quod comodo tuo facere possis, sine molestia tua fiat.

Ya la possee.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Poderosos son los Venecianos.

Veneri opibus, & potentia valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.

No es costumbre vuestra hazer presentes, o dar a nadie.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quæquam afficere, donare quemquam munere, dona in quemquam conferre, munera conferre, liberalis in quemquam esse, liberalitate vti, liberalitatem exercere non soles, non consueuisti.

Vos days poco, porque teneys poco.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copie tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro tenuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas, non valde copiosus es: qui potest esse prolixa, atq. ampla tua liberalitas, cum angusta sit res tua familiaris? largiris tenuiter, infra modum potius, quam supra modum, quia non satis à copiis paratus es: ideo large non das, quia quod des, non habes.

Mucho dinero me ha costado mi libreria.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, pretij magni est, plurimi valet, magnæ estimationis est.

Yo he començado ya de entrar en honra.

Ieci fundamenta dignitatis meæ, ingressus in laudem sum.

Vos haueys sido principio de mi honra.

Dignitati meæ præfuit: a te primū fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus:

tu

Posseder.

Potest ad.

Presentare.

Precio.

Principio.

Principalmente, vide en grande manera.

Privilegiado vide esento.

tu meā laudis origo, fons, principium fuisti.

**Pronostia-
co.**

No quiero daros mal agüero.
Nolo tristius quidquā dicere, nolo malis ominibus
hanc rem prosequi, nolo male ominari.

Procurar.

En tanto que vitalere procuraré mostraré que no soy ingrato.
Dum viuum, quoad viuā, quatenus vitā producā,
donec viuere licebit, dabo operā diligenter, id agam
omni studio, curabo, enitar, cōtendā, in illud studiū,
illam curā, vnā illam rem incumbam, id mihi pro-
positū erit in omni vita, eo spectabit animus meus,
eō cure, cogitationesque meæ referētur, intenduntur,
eō mea consilia dirigētur, vt me tibi memorem, gra-
tumque probem, parem vt gratiā, par pari vt referā,
vt in me gratum animū desiderare ne possis, vt offi-
cia tua paribus ā me compensentur officijs: in omni
mea vitæ cursu nihil mihi potius erit, nihil antiqui⁹,
res mihi nō tam erit vlla proposita, vlla de re labora-
bo magis, nulli rei studebo magis, aut seruiam diligē-
tius, quam vt te de me optime meritum esse lateris.

Prohibir.

La pobreza prohibe muchas vezes el conseguir honra.
Sæpe aditum ad honores intercludit inopia, viam
impedit, cursum moratur, sæpe impedimēto fuit, sæ-
pe fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex ino-
pia contigit, ne liceret ad honores peruenire, vell-
ceret expedite progredi, procedere, cursum tenere in
honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei fa-
miliaris angustia, domesticæ difficultates euntibus
ad honores impedimenta obiecerunt.

**Promesa
cumplida.**

Hare lo que he prometido.
Præstabo fidem meā: persoluam promissum: quæ
pollicitus sum, exitu præstabo: soluam fidem meam:
tuebor fidem meam: seruabo promissa: fidem non fal-
lam: fidei non deero: stabo promissis.

**Prometi-
miento.**

Cumplid' vuestra palabra.
Dependendum tibi est quod promissisti: volo stes
promissis, promissa serues, fidem tuearis, fidem sol-
uas,

uas, quæ promifisti, re præstes, cum tuis verbis facta cōsentiant: promissa tua exitus confirmet, ne fidē tuā fallas, falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Hare lo que pudiere per vos.

A me omnia in te studia, atq. officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: mea omnia studia, atq. officia tibi polliceor: præsto me tibi semper fore velim existimes, planēq. tibi persuadeas: si quid valebo tibi, hoc editū ex oraculo puta, hoc tibi cōfirmo, ac re præstabo, nullū me studij genus, aut officij, quod in rem tuā sit, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, nullo esse loco prætermisurū.

Si haZegs el viage que haueys determinado, seros ha provecho.

Constitutū iter si suscipies, emolumentū, vtilitatis, cōmodi plurimum, præstantem fructū capies, sumes, colliges: valde erit è re tua, valde in rem tuā: tuis rationibus vehemēter conducet, in eo tibi maximē cōsuletur, vtilitas maxima consequetur: vehementer expedit, proderit, fructuosum erit: cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Si hallays provecho profeguid.

Perge vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum: qua ire via cœpisti, ea perge, tuā consuetudinem tuere, ac serua: si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas, si è re tua est: è cōmodo tuo, ex vsu tuo: si ratio rerū tuarum ita postulat, si tibi cōducit, expedit, prodest, bono est, emolumēto est, vtilitati est, cōmodo est: si est vt vtilitatē capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

To me empleo muy de veras en tu provecho.

Toto animo de tuis commodis, ornamentisq. cogito: tuam vtilitatē assidue specto: hæret in animo meo de tuis cōmodis assidua cogitatio, si quid è re tua est, id maxime laboro: tuę mihi res: tuę fortunę curę vehementer sunt: tuę rationes quid postulent, nunquā

M

non at-

non attendo. omnis mihi de te, tuisq. commodis cogitatio est: tuam utilitatem mea spectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli, animus meus in tua utilitate fixus & locatus est.

Mucho le valio a Ciceron su eloquencia.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, comoda, utilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparavit, magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, consecutus est: admodum Ciceroni fructuosa fuit eloquentia, utilitatis eximia, commodorum neque paucorum, neque mediocrium.

No hay cosa mas provechosa.

Nihil est uberius, fructuosius, conducibilius, ad utilitatem præstantius, maioris emolumenti, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti: nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet utilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio an vlla res præterea.

Hijo mio las letras siempre te aprovecharan.

Mi fili semper vltui, semper delectationi litteræ tibi erunt, fructum tibi afferent, & voluptatem in omni vita, numquam non vtilis, numquam iucunda non erunt, te semper commodis, semper voluptate afficient: iuvabunt pariter, & oblectabunt in uniuerso tuæ vitæ cursu: vitæ tuæ par, atque adeo longior litterarum utilitas, & voluptas erit.

Prudēcia.

Con tu prudencia venceras los maliciosos.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum consilium, tuæ mentis acumen, & vis eximia franger, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet.

Muchas vezes los de grande animo no tienen prudencia.

Sæpe qui magnitudine animi præstant, prudentia minus

minus valent: sæpe contingit, enenit, vsuuenit, accidit, fieri videmus, non raro fit, non parum, sæpe fit, vt animi magnitudinem comitetur imprudentia, vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Trabajamos & tomar puerto, mas el viento contrario lo estorua. Puerto.

Portū reflante vento tenere nō potuimus, portum inire conantes, aduersi venti vis repulit, ac reiecit, ne portū obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit.

NO quadra esto con lo que vos me haveys escrito. Q. Quadrat.

Nō est hoc tuis litteris cōsentaneū, nō cōuenit cū tuis litteris, nō consentit, nō cōgruit, non quadrat, discrepat à tuis litteris, dissētit à tuis litteris, abhorret à tuis litteris, alienum est à tuarū litterarū sententia.

Vuestras costumbres con ninguno quadran, o conuenien.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omniū moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, minimè accōmodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquam: nescis vti cuiusquam consuetudine, alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus: non facilè tuos mores ad cuiusquam mores conformas: morosus es, nimiumq. difficilis in cōsuetudine, & vsu: ita te morosum, difficilēq. præbes in cōsuetudine, ita mores aliorum fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis, vt neq. tu quenquam, neq. te quisquam ferre possit: vt neq. tu consuetudine cuiusquam, neq. tua quisquam vti possit.

Es persona calificada. Qualidat.

Honestus, grauis, plenus officij, bonus planè vir, & cū virtutibus, tum etiā fortuna satis ampla ornatus: animi bonis abūdat, neq. fortunæ tamē bona desiderat: animi bona multa, nec fortunę pauca possidet.

Vuestra virtud mueue a que todos os amen.

Amandus es propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi suauitates, tuæ virtutes

ELEGANCIAS DE

amorem hominum cōciliant, adiungunt studia, gratiam pariunt, comparant, adipiscuntur.

Quitar.

Haueys mostrado como se quitá los alborotos, y comunidades.

Præclarum exemplum in posterum vindicandę seditionis de Repub. sustulisti.

R

Razonamiento de largo principio.

Començare un poco lexos mi razonamiento.

Altius paullo rationem repetā cōsiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quo pateant illustrius cōsilia mea: longinquū exordium capiet hic sermo, quem de meis cōsilijs habiturus sum.

Rebelarse.

De nuevo se ha rebelado.

Ad eundem furorem redijt, iterum defecit à fide, & à pristina mente defciuit, discessit, abductus est.

Recrearse.

Mucho se ha recreado vuestro padre con esta nuena de vuestra honra.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuncius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiā cepit, sumpsit, hausit, lætitia est affectus, lætatus est, gauisus est, delectatus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Quiero yr a holgar me a la alqueria.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi causa, vt animum parumper à molestijs abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, vt aliqua iucunditate fruam, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquiescat à curis: vt animum curis distractum, varièq. dissipatum, recolligam: vt amissam animi iucunditatem recipiam: vt quam mihi negotiorum & curarum odiosa cōsuetudo hilaritatē ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Pector.

Gcuerno bien la prouincia.

Prouinciā rexit præclare, egregie administrauit, cum lau-

cum laude gessit: magna virtutis, & innocentiae fama
prouinciae praefuit: in illius administratione prouin-
ciae summa virtus enituit, in gerenda prouincia lau-
des illorum aequauit, quorum nomina propter egregia fa-
cta, singularemque iustitiam perpetuo viuent in ani-
mis hominum, quorum vigeat memoria in omnes
annos, multis testata, expressaque recte factorum monu-
mentis, quorum memoriam ob iustitiae praeclara fa-
cta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Procurare de boluer en vuestra amistad.

**Reconci-
liar.**

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo,
enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo
merito restituas, vt amissam recolligam beneuolentiam
tuam, vt te mihi reddas, vt mecum in gratiam redeas,
vt te mihi reconciliem, vt animus tuus, qui erat antea,
idem in posterum erga me sit: vt sis in me sicut ante a ani-
matus, vt, si quid alienae opinionis, aut parum amicae
voluntatis aduersum me suscepisti, deponas, abijcias.

He me reconciliado con mis aduersarios.

**Reconci-
liado.**

Cum inimicis in gratiam redi, reconciliatus sum,
reieto odio me coniunx, pacem coiui: inimicitias, si-
multates, odia deposuimus, abiiecimus, omnem vete-
rum iniuriarum memoriam, omnem vlciscendi volun-
tatem ex animo deleuimus: pulso odio successit amor:
odium amore commutauimus: depositis odijs, mutuam
beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos, vetere
prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorum
nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum
mutua propensio: animorum ac voluntatum similitudo.

*Lo mismo pone Manucio en el capitulo Tornare in amici-
tia: pero porque dize alli, vedi la parola Rappacificarsi, no hago
capitulo dello.*

**Refrescar
las llagas.**

Haueys me renouado mis congoxas.

Dolorem meum refricasti, sopitum excitasti dolo-
rem meum, quem dies iam pene sanauerat.

**Regirse
por uolun-
tad agena.**

Rigeste por parecer ageno.

**Regir, uide
gouernar.**

ELEGANCIAS DE

Video te auferri aliorum consiliis : intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio : non tuum iudicium, sed aliena consilia sequi mihi videris : non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, more geris, obtemperas, obsequeris, assentiris, sed alieno vteris consilio, aliena te consilia regunt, ab alienis consiliis voluntas tua pendet : non ipse tibi dux es, verum alios sequeris.

Rebaxer.

La virtud te rebata lo que te ha quitado la fortuna.

Quod a fortuna damnum accepisti, tulisti, resarciat, compensabit virtus : medebitur tuis malis virtus : quo te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, tuis te virtus expediet, ut acerbam fortunam sensisti, ita dulcem, ac suauem virtutem experieris : quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum a fortuna tulisti, tantos a virtute, atque adeo maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Relater.

Hombres muy honrados me han relatado lo que haueys dicho.

Tuus ad me sermo per homines honestissimos perlatus est : tuum ad me sermonem detulerunt homines honestissimi, mihi significarunt, aperuerunt, narrauerunt, ipsa mihi verba tua exposuerunt.

Remunerar.

Nunca podre pagar estas mercedes.

Nullam unquam tuorum meritorum partem assequar : numquam non modo referenda, sed nec cogitanda quidem gratia tuum beneficium consequar.

To pagare cumplidamente lo que por mi haueys hecho.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberime capies, percipies, ex me colliges, feres : remunerabor te, remunerabor tua merita, reddam beneficia, parem gratiam referam, tuis beneficiis respondebo, quae debeo soluam, eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor, beneficia beneficiis compensabo : probabo me gratum, ac memorum paribus officiis : cumulate tuis in me meritis satisfaciam, quae in me contulisti, eadem recipies, aut paria : laxabo me quasi vinculis quibusdam, si plane soluere non potero, beneficiorum tuorum.

To pro-

Te procurare que tengas vida descansada. **Reposo.**

Præstabo tibi otium: efficiam, vt quiete fruaris, vt quiete agas, quiete viuas, quietam vitam ducas, vt summa sit rerum tuarum tranquillitas, summa tui animi quies: vt otio tibi frui liceat, otiose viuere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

Obligado es cada vno a mirar el biẽ comũ como suyo proprio. **Republica.**

Debet vnusquisq. suam volutatem ad publicam causam aggregare: Kempub. curare, Reipub. curationem habere, Reipub. rationibus consulere, eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo priuata comoda tueri, complecti, fouere solemus: vnusquisq. æque publicam rem curet, ac priuatam.

Sin duda vos teneyis el principal asiento en esta Republica.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas.

Mucha hõra gano vuestro padre en gouernar esta Republica **Republica.**

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus est, consecutus est, præclare pater tuus hunc honorem gessit, egregie se pater tuus in hoc munere tractauit, pater tuus hunc magistratum pro sua, reiq. publicæ dignitate administrauit.

En esto reprehenden los Stoicos al Epicuro.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, exagitant, insectantur, conuictijs vrgent, carpunt.

Reprehendenme, enculpanme.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt, hoc mihi adscribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt, huius mihi culpæ notam inurunt, hoc me nomine accusant.

En mucho os tendran si venceys vuestros contrarios.

Pulcherrime stabis in Senatu, si tuorum aduersariorum sententiam fregeris: locum obtinebis honestissimum in Senatu, magna tua erit in Senatu existimatio.

Quanto mas perseguido sereys, alcançareys mas lustre.

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum inu-

**Reputa-
cion.**

gia, quo plus ad te oppugnandū studiū conferent ini-
mici tui: quo erit grauior in te impetus inimicorum
suorum, quo studiosius euertere te, ac tua cōmoda co-
nabuntur, quo acrius, ac vehementius in te irrūpent,
irruent, incurrent, inuadēt, impetum facient, impres-
sionem facient, suas vires intendent, suos nervos cō-
tendent, sese immittent, eo maior ad tuam existima-
tionem fiet accessio, eò plus accedet ad tuam laudem,
eò clarius tuæ splendor dignitatis elucebit, eò cla-
rior atq. honoratior euades, eò tua laus fiet illustrior,
eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illu-
strabitur honor tuus, eò sublimius tui gloria nomi-
nis ascendet, extolletur, efferetur, euehetur: eò plus
amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, existimationis,
honoris acquies, obtinebis, assequeris, consequeris,
adipisceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

En poco os tienen.

Prorsus iaces, nulla tua existimatio est, nullū apud
homines locum obtines: nullo loco es: nullus es: nul-
lo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Regir la
Republi-
ca.

*Quien osara emprender el cargo de la Republica en tiempo
tan peligroso?*

Quis Remp. attingere, Remp. capeffere, suscipere,
tractare, ad Remp. se conferre audeat, tot periculorū
metu proposito, qui sibi tot impēdere, imminere pe-
ricula intelligat? Quis operā Reip. dare, in Rep. ver-
sari, Remp. gerere, administrare, ad Remp. sua stu-
dia conijcere, tot periculis impendentibus, imminen-
tibus, animum inducat, facilē ac libenter velit?

*En el gouierno de la Republica, conuiene siempre tener la
justicia delante los ojos.*

In administranda, tractāda Rep. in administratio-
ne Reip. ius, honestum, rectum tueri, spectare, sequi,
nihil præterea debemus.

*Grā pesar tienē algños de verme hōrado en esta Republica.
Sunt quos meus in hac Rep. splendor offendat,
quos*

quos mea dignitas vrgeat, vrat, torqueat, excruciet, pūgat, grauius afficiat: quibus dolori sit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore, molestiaque afficiat.

Ta se que soys muy principal en esta ciudad.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas: nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur, non est cur dubitem, quin ea consequaris, quæ in Repu. putantur esse amplissima: quin futurus in ciuitate sis honestissimus, amplissimus, eximius, honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Honra os hazen todos.

Gran cuenta tienen con vos.

Vales auctoritate apud tuos ciues: magnus atq. honestus es in ciuitate, magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit.

En pocos dias haueys subido mucho.

Paucorum dierū studio consequutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi adscisceres existimationem, ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris, ac nominis esses: ne nullus omnino esses: ne nullo planè loco esses, ne tua esset inter homines obscura, aut infima conditio: parumper te honestauit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum studium.

La reputacion.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Mucho estiman los libros que componeys.

Libri tui omnibus vident: egregia de tuis libris opinio est, existimatio est: præclare de tuis libris om-

M 5

nes existi-

nes existimāt, sentiunt, iudicāt: tui libri magno apud omnes in honore sunt, omniū iudicio probantur, laudibus, ac testimonijs ornantur, in manibus sunt, in manibus habētur, manibus teruntur, sinu fouentur, circumgestantur, circumferuntur, assidue tractantur, diligenter euoluuntur, ac studiosè lectitantur.

Reputa.

No me tenga yo por tan ansado.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco: ad hunc me sapientiæ gradum peruenisse nō puto: eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor eò me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, non vsque adeo me sapere: non ita mihi placeo, non ita mihi assentior, nō eam de me opinionem suscepi, non ita me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantū statuo, pono, loco: non ipse mihi tāti sum, non ita valde me amo, nō ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Resistir.

He resistido a su desenfrenada codicia.

Improbā illius cupiditatē refutaui, repressi, retudi, fregi: obieci me, opposui illius cupiditati, libidini, intēperantiæ: feci, atq. effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtēperare, inique cogitata perficere, improba cōsilia ad exitū perducere: lōgius cupiditate processisset, nisi ego incurrissem, occurrissem, obuiā iuissem, impedissem, impedimēto fuisset, impedimēta obiecissem: rapiebat eū cupiditas, ego repressi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui.

Respecto.

Por tu respecto me duelo.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorem meum, tua causa fit vt doleam.

El se perdió por no tener respecto a quien era obligado.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit, exitium, perniciem, vltimā calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpesus est, sensit: extremā fortunam subiit, adiuit, sensit: deductus est in miserrimam vitam,
summas

summas miseras, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est, cōtempnit, nihili fecit, aspernatus est, nullo loco habuit, minimi duxit, habuit in postremis, quos minimè debuit, quos minime æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut cōmodi, à quibus pendere, quorum voluntatē remq. spectare, quibus consulere, quorum rationibus cōsultum velle debuit: quorum voluntati parere, obsequi, morem gerere officio cogeatur.

Huelgo mucho en la ribera de la mar.

Ribera.

In maritimis facillimè sum: iucundè versor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento, maritima regione libenter vtor: in ora maritima versari, iucundum est: maritima sedes me capit, oblectat, tenet, pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucūdius: miram haurio, iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Tiene mucho dinero.

Rico.

Bene nummatus est, bene peculiatus, bene paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est pecunia, minimè pecuniam desiderat, multum habet in arca, refertus est pecunijs: pecuniæ illi multū est: pecuniæ multū possidet, magnā auri vim, argentiq. possidet, in numerato multum habet.

Poco dinero corre.

Incredibiles pecuniæ sunt angustiae: mira penuria nummorum est: summa nummorum difficultas est, pecuniæ minimum tractatur: vsus pecuniæ prope nullus est.

Ricos estan los mercaderes de Florencia.

Rem possident bene magnam, amplissimā, vberriam, copiosam in primis mercatores Florētini, diuitias tenent summas, diuites oppido sunt, locupletes, opulenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi, bene nummati,

ELEGANCIAS DE

mati, bene peculiati: ampla res est, prolixa, copiosa, minime angusta, bene multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copiosa, bene multa.

De muy rico facilmente puede vno venir a ser muy pobre.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facile possunt, admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est: vsum diuitiarum nemo sibi certum, ac perpetuum potest promittere: quis præstare possit, diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Quien podria, por rico que fuesse, sustentarse tan gran gasto?

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit, atq. abundat, cuius tantæ diuitiæ sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opibus adeo pollet, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit: vt respondere sumptui possit: vt sumptum ferre satis possit: vt quantum res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

El era assaz rico.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla: satis habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei diuitiarum erat, minime erat ei angusta res domestica, satis valebat opibus.

Detente por alla lo que quisieres, solamente bueluas rico a la patria.

Serius potius ad nos, dum plenior, instructior, copiosior, ditior, locupletior, opulentior, à re firmior, à diuitijs instructior, ab opibus paratior.

Tengo de cobrar dinero por cambio.

Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Dixese q los enemigos nos corrẽ la tierra, talando los campos.

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi, excurrere hostes audio, & loca diripere, incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire,

Robar el campo.

gire, exinanire, vastare prorsus, ac perdere.

Yo os ruego quan encarecidamente puedo por nuestra amistad.

Rogar.

A te maximopere pro nostra summa coniunctione etiā atque etiam peto, & quæso: precibus tecum ago quam possum diligentissimis, rogo te quam studiose possum, da mihi hoc, largire: sine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, noli pati meas esse irritas & inanes preces, sit apud te meis precibus locus, exaudi, excipe meas preces, ne me rogantem suppliciter à te reijcias, meis precibus facilem te præbe.

Rogame humilmente, y casi llorando, le cūpliesse lo prometido.

Rostro fingido, uide engañar.

Meam fidem imploravit, suppliciter mecum egit, rogavit me quam suppliciter potuit, vt fidem præstarem, tuerer, seruarem, soluerem, vt starem promissis, vt in fide permanerem, vt promissa persoluerem.

Tiene hermosa cara esta dama.

Rostro hermoso.

Facie liberalis est, facie liberali: facies ei liberalis est, pulchra, formosa, quæ admodum alliciat, quæ amorem conciliet.

No eres platico, poca experiencia tienes, no eres avisado.

Rudo.

Rudis es, imperitus, nullius experientia, vsu minime doctus, vsus expers, rudis in rebus, nouus, tanquam hospes, planè peregrinus, ab vsu rerum imperitus, parum versatus in rebus, rerum insciens, ignarus, expers: peregrinarius in rebus, res nō tractasti, experientia vacas, vsu non habes.

S.

Bien informado estoy de tus cosas.

Saber.

NOui, cognitū habeo, probe teneo statū rerum tuarū: qui sit rerū tuarū status optime scio, præclare noui, e gregie intelligo, de tuis rebus planè mihi constat, exploratū est, exploratum habeo, cōpertum habeo, mihi dubium non est, obscurum non est, non me fugit, latet, præterit status rerum tuarum.

Tened por cierto, que es el mejor amigo que teneys.

Sic habeto, illum nemini cōcedere, qui te magis ex animo

Saber de cierto.

ELEGANCIAS DE

animo diligat, te illi neminem esse cariores, neminem illo esse ad te amandum propensiores, singularem illius esse in te benevolentiam, summam in illo esse ad te amandum animi propensionem, velim sic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animū inducas, in animū inducas, cum animo tuo cōstituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, minimè dubites.

Sabiduria.

A un sabio como vos le esta muy bien confessar, que la verdadera alabanza nasce de la virtud.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam existimare: pertinet ad sapientiam tuam, spectat ad eam sapiētiam, qua tu excellis: est eius sapientiæ, quæ in te elucet, viget: tuum est, qui sapiens & haberis, & es: qui sapientia præstas, abundas, in quo sapientiæ plurimum est: virū sapientem, qualis es tu, decet animum inducere, pro certo habere, sic habere, ita credere, existere verā laudem, nasci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute situm esse, locatum, constitutum, solidam gloriā non aliunde, quam à virtute, pendere.

Sagax, o cauteloso.

Animoso era Alexandre en batalla, pero no sagax.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander, consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula, animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Salir.

Nunca salis de vuestra camara.

Numquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi numquam effers, extra cubiculū nemo te unquam videt, perpetua tibi sedes cubiculum est.

Ta ho

Ya he salido de vn grandissimo trabajo:
 Perfunctus sum labore grauissimo: labori finē feci:
 finem imposui: laborem terminaui; ad finem, ad exi-
 tum perduxi: laborem sustinui, quoad oportuit.

*Salir de
fatiga.*

He dado salud, o libertad a mi patria.

Patriam seruauī, patriā ab exitio vindicaui, patriæ
 incendium extinxi, salutem attuli, peperī, dedi patriæ,
 opera mea patria stat, cadentem patriam sustinui, la-
 bantem confirmaui, labentem excepi, ego salus patriæ
 fui, à me salutem accepit patria, patriam ab exitio, à
 perniciē, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus
 sum, patriæ mala sanaui, patriæ salutem attuli, inco-
 lumitatem peperī, pestem abstuli: graniter laboranti
 patriæ opem tuli.

Salud.

*To beso las manos de v.m. por la que me ha hecho, en saludar
de mi parte a huiano.*

Saludar.

Quod cum saluere à me iusseris, meo nomine salu-
 taueris, quod ei meis verbis salutem dixeris, amo te
 plurimum.

(nante.

Los salteadores de subito, o sin ser vistos, acometen al cami-

Saltear.

Latrones ex insidijs, ex occultis locis, subito, repē-
 tino, improviso, nec opinato impetu viatores aggre-
 diuntur, adoriuntur, inuadūt, petunt, viatoribus in-
 uadunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum fa-
 ciunt, impressionem faciunt, incurrunt, insiliunt, se-
 se immittunt, sese iniiciunt, sese inferunt.

Con dificultad curan los que sin orden comen.

Sanar, o

Non facile conualescunt, quibus neque quantum
 comedant, neque quid comedant, curæ est: qui quod
 comedunt, neque quantum, neque quale sit, animad-
 uertunt: quibus omnem in cibis modum, omne iudi-
 cium, omnem proflus rationem gula eripuit: quibus
 neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio
 est: qui & plus appetunt in mensa, quam satis est, & ex
 eo genere, quod oblit.

curat.

Sano estoy.

Sano est cy

Bene

ELEGANCIAS DE

Bene me habeo: mihi bene est, satis commodè, satis belle habeo: bene valeo: commodè valeo: valetudine bona vtor: mihi est, vt volo: quales cupio vires possideo: viribus vtor firmis: roboris, virium, valetudinis habeo satis.

Saquear.

Toda la tierra, o region ha saqueado.

Prouinciam diripuit, vastauit, deprædatus est, rapinis exinaniiuit, exhausit, prædas egit è prouincia.

Satisfazer con todos.

Todos os lo tendran a bien, si lo hazey.

Omni bus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris, hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit, qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

Saxon.

No lo suffre este tiempo.

Anni tempus non fert, non permittit, nõ concedit, nõ patitur: alienum est, parum aptum, aduersum anni tempus, non licet per anni tempus, pugnat cum ipsa re temporis ratio, aliud planè tempus res postulat, desiderat, requirit, rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Secretamente.

Algunos hay que os quieren mal de secreto.

Nonnulli iunt in te obscurius iniqui.

Seguir el tiempo.

De sabios es acomodarse al tiempo.

Tempori cedere, necessitati parere, res ad tempus accommodare, vti tempore, quæ tempus postulet, ea feruare, atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem qui hunc appellet non errabit.

Segunda razon.

La segunda cosa que me cõsuela es, el acordarme de mis desdichas passadas.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est: alterum illud est quo sustentor, ac

tor, ac recreor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum: deinde sustentor meorum malorum memoria.

Siendo tu virtuosísimo, no podrá dañarte la fortuna.

Seguridad

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: munisti te virtute contra fortunā, septus es virtutis presidijis aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colēti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute vis: nō tibi casus impendēt humanę vitę, qui virtute excellas, quæ virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Veo tus cosas muy semejantes a las mías.

Semejanza

Rerum mearū imaginem video in rebus tuis: planē res meas in tuis agnosco, res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare, congruunt res tuæ cum meis, rerū nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

No hay señorio tan grande que la fortuna no lo abaxe.

Señorio:

Facile summos hominum principatus fortuna delat, euertit fortunæ vis opulentissima regna: nulla est potestas tāta, quam fortunæ potestas non exsuperet, quæ fortunæ potestati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: paruo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit, euertit.

**Sentir las desdichas uide acon-
stūbrado.**

El muerto ninguna cosa siente.

**Sentido
perdido.**

Nullus in morte residet sensus, mors nullum habet sensum, mortui sensu carent, mortuis nullus inest sensus: extra sensum mors est, sensus à mortuis abest, morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguitur.

Apollonio seruia bien a Crasso en sus estudios.

**Seruir en
el estudio.**

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer ap-
tus, optima suis in studijs Crassus Apollonii opera
N utebatur,

ELEGANCIAS DE

Vtebatur, egregiam Crasso in studiis operā nauabat. Apollonius: erat Apollonius vtilis Crasso in studiis, admodumq. commodus: vtebatur multum Apollonio Crassus, fructum Crassus in suis studiis capiebat optimum ex opera Apollonij.

**Servir a
Dios.**

Aquel va camino seguro, q se emplea todo en servir a Dios.
Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partē elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclare vitam instituit, egregie sibi consulit, sapienter facit: qui se ad vnum Deum confert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat: qui ab vno Deo pendere vult, qui vnū Deum curat, contemnit cetera, qui diuina studia, præterea nihil colit, qui Christianā pietatem nō cōmuni, vulgariq. instituto, sed proprio quodā studio, propria quadam mentis inductione complectitur, is omnium optimē suis rationibus consulit, ac prospicit.

Servicio.

En toda cosa soy obligado a servir a v.m.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo, tuis beneficijs præstare cogor tua causa, quidquid possum, quantum consequi viribus possum, quātum est in me situm: tua in me beneficia, meū omne studium, meum officium, omnes à me curas, omnē industriam, omnia deniq. quæ in me sunt, non solū postulant, verū etiam exigunt. Quid est, quod ego tua causa non debeam: obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parere, inservire prorsus in omni re debeo.

Ser juez.

Este averigua los pleytos en diversos pueblos.

**Sin culpa,
vide inno-
cente.**

Modo in hoc, modo in illo oppido forum agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas cognoscit, iudicat de controuersijs, disceptat, ius administrat, distribuit.

**Sin daño
uestro.**

Yo lo tengo por bien, solamente se haga sin daño vuestro.

Quod ad me attinet facile patior, modo sine tuo incōmodo fiat: modo ita facias, ne tibi incōmodes, ne incōmodo tibi sis, incōmodo tibi sit, contra tuum commo-

commodum sit, tuo cōmodo aduersetur, quod com-
modo tuo facere possis, commodè facere possis, sine
molestia tua fiat.

Camillo libro 6 Roma, quando los Franceses la tenia cercada.

Sitiado, o
cercado,

Camillus urbem Romam obsidione Gallorū exe-
mit, liberauit, ab obsidione vindicauit, ex obsidione
eripuit, obsesam, septam, copiis Gallorum vndique
cinctam, oppressam liberauit, in libertatem restituit,
libertati restituit, libertate donauit, liberam reddidit,
seruauit, seruauit incolumē, saluam, incolumenque
reddidit, salute atque incolumitate donauit: Gallos
urbem obsidentes, obsidione premētes, urbis liber-
tati, castris circa collocatis, imminētes, obsidionis co-
rona cingentes, circumfidentes, castris positos, ad vr-
bem sedētes expulit, eiecit, in fugam conuertit, fuga-
uit, dissipauit, fudit, summouit.

Sitio a Padua.

Apud Patauium castra posuit, locauit, constituit,
fecit, metatus est, castrametatus est, Patauium obsi-
dione cinxit, obsedit: suis copiis, suo sepsit exercitu.

Leeras arriba a la hoja 105. linea 34.

La piedad diuina facilmente ayuda a los affligidos.

Sobornar.
Socorrer.

Afflictos facilē diuina pietas excitat, egentibus
opem fert, miseros subleuat, desperatione debilita-
tos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus sub-
sidio est.

Los mas valientes soldados murieron.

Soldados.

Periere milites virtute præstantes: interijt egregia
militum manus, fortitudine excellens, cuius virtuti
committi multum posset: flos exercitus, & robur vni-
uersum, sobolesq. militum cecidit.

Sospecharan que eres poco leal.

Sospechar.

Venies in suspicionem infidelitatis, parum ho-
næ, sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem ad-
ducetur, in dubium veniet, in dubiū vocabitur: erit
cur de tua fide nō vere homines existimēt: suspectus

Sobornio.
uide altia

40.

ELEGANCIAS DE

eris nomine infidelitatis : causam afferes de tua fide
secus existimandi.

Suffrir, vi-
de no po-
der suffrir.

No puedo sufrir la necesidad de algunos.

Nonnullorum multitiā non faciliē fero, & gre su-
stineo, haud satis & quo animo fero : adduci non pos-
sum, inducere animum non possum, inducere animū
minimē possum, à meipso non queo impetrare, de-
mentias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Subitamē-
te.

Sin tardar hare lo que me haueys encomendado.

Confestim, è vestigio, quamprimum, statim, actu-
tum, primo quoq; tēpore, illico, sine mora, sine cun-
ctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, om-
ni prorsus abiecta mora, ne minimo quidem spatio
temporis interiecto, exequar tua mandata, quod mā-
dasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo
quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est.

Yolo hare de presto.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, cō-
festim, è vestigio, nulla mora facta.

Sucesso.

*En el vocablo Incontanente dilata lo mismo Manucio en
el Toscano, mas no en Latin. a 194.*

Creo que sera en este negocio lo que yo espero.

Exitu res habebit, mea quidem vt spes fert, exop-
tatū, felicem, qualem volumus, optamus, res ex ani-
mi nostri sententia succedet : successu res, quo volu-
mus, eo concludetur, ac terminabitur : euētus rei erit
optimus, euadet res quo volumus, non aliter cadet ac
volumus : sequetur id, quod optamus : optatis fortuna
res pōdebit : rē cōsequetur exitus, euētus, finis optatus.

Inzgaran de ti segun el fin del negocio.

Ex euentu homines de te existimabunt, rei exitum
hominum iudicia consequentur : vt res cadet, vt suc-
cedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iu-
dicabunt : qualis erit finis, exitus, terminus, euentus,
conclusio erit, talem de te opinionem homines susci-
pient, congruent cum exitu rei, cōsentient in vtram-
que par-

que partem hominum de te iudicia.

No se que fera.

Quid caturum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo: latent me quæ nasci possunt; futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente percipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Temo q̄ no succederan tus estudios como todos esperauamos.

Vereor ne quam de tuis studiis expectationem concitasti, hanc sustinere, ac tueri possis: vereor, vt studia tua expectationi hominum respondeant: timeo, ne studiorum tuorum euentus ab hominum opinione dissentiat, altius atque expectatur existat: timeo, tuis studiis non is, qui expectatur, exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines expectant, studia tua fructum ferant.

Desseo que te succeda como desseas.

Quod actum est, Diis approbent, succedat ex animi sententia, optimè, egregie, præclare cadat, procedat, optatum finem sortiatur, exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem vis euentum ferat: acta Diis fortunent, confirment, rata esse velint.

Creo que mi negocio vendra al fin que yo espero.

Puto fore, vt rem ex sententia geram, feliciter expediam, conficiam, ad eum, quem volo, exitum perducam, felici exitu concludam, efficiam: opinor, vt res optimè succedat, vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res contra quam volumus, succedat, ne quid aduersi contingat in re, ne sit infaustus, aduersus, alienus à nostris voluntatibus, alius atq. volumus, exitus rei, euentus rei, rei finis ac terminus: spero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna consentiat, ab animo meo fortuna mini-

ELEGANTIAS DE

mē diffentiat, nihil aduersi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, resistat, obstat, aduersetur, sese opponat, suam vim obijciat, impedimentum vllum iniiciat, occurat, obuiam eat: futurum existimo, vt in hoc secunda, facili, prospera, propitia, per benigna fortuna vtamur.

Dios te de buen successo.

Quod actum est, dii approbent, fortunent, secundēt, bene velint succedere, felicem ad exitum perducant: dii faxint, vt id, quod actum est, felix, faustumq. sit, optimē succedat, prosperum habeat euentum: dii faueant, probent, ratum esse velint, actum feliciter, quod actum est: vtinam ex hac re contingant ea, quæ cupis, optata omnia contingant, nihil contra voluntatem eueniat, omnia secunda fluant, summa felicitas emanet.

No havia necesidad de vuestra excusa conmigo.

Superfluo.

Supernacanea fuit tua apud me excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: non erat cur te excusares, causam excusandi nullā habuisti, minimē necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

T

Tardanza.

NO os detengays, si veys modo para alcanzar el reyno.

Si tibi certum est, si habes exploratū, si pro certo existimas posse te illius regni potiri, cunctandum non est, differendum non est, producēda res non est, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahēda, longius ducenda: sine mora, sine cunctatione, sine vllō temporis intervallo aggredienda res est, tentanda, incipienda: faciēda mora non est, interponenda mora nulla est, omnis est abiicienda mora, immorari, cunctari, lente agere, indormire non oportet.

Ta anochece.

Tarde se haze.

Aduesperascit, vespertinū crepusculum adest, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vespertinū appropinquat,

quat, diei iam succedit nox: dies abit, nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Haveys me quitado todo el temor que tenia.

Absterfisti mihi omnem metum, omnem mihi metum exemisti, omni me liberafisti metu, effecisti, ut omnem timorem deponerem, ut auderem, forti animo ut essem, ut animo vigerem, ne quid timerem, ut metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem reuocasti, afflictum excitasti: factum a te est, ut animus meus, qui iacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti ut animus meus sese colligeret, atque confirmaret, roborisq; multum reciperet: languebat antea meus animus, tu ut valeret, ac vigeret effecisti.

To te quiero librar de temor.

Abstergere volo animi tui metum, leuare te metu, liberare metu, a metu abducere, metum expellere, reijcere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoneat, exagitet.

Soys temeroso, o conarde.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac nervorum in animo tuo parum est; nimium deffisso, nimium imbecillo animo es: animus tibi sine animo est, abest animus ab animo tuo, facile commoueris, facile animo concidis, langues animo, languet animus tuus: animo non viges, non viget animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Temor tengo no nos engañe la esperanza que tenemos de tus estudios.

Vereor ne quam de tuis studiis expectationem co-
citasti, hanc sustinere, ac tueri non possis: vereor, ut expectationi tua studia respōdeant, ne tua studia expectationi non respondeant, ne cum hominum opinione non consentiant, ne alium, atq. expectatur exitum habeāt, ne, qui expectatur, fructum non pariant: ne, quo

Temor.

Temeroso.

Temor
tengo.

ELEGANCIAS DE

speratur, quo expectatur, exitu concludantur.

Todos tienen por cierto que haueys de ser vn hombre muy importante.

Magnum quendam, atque excellentem virū te sperant futurum, expectantur à te, quæ à summa virtute, summoq. ingenio expectanda sint: nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum, omnia excelsa, ampla, mira, diuina, prorsus à te expectantur.

Tener a mal.

A algunos les pesa, o parece mal, verme favorecido en esta Republica.

Sunt quos meus in hac Republica splendor offendat, lædat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, sollicitudine afficiat, florere me dignitate, exultatione, honore: tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in Republica esse, auctoritatis, gratiæ, exultationis, splendoris,, nonnulli molestè ferūt, grauiter, acerbè, ægre, inique, iniquo animo, non satis æquo animo, nō facile, non leuiter, non patienter: tangit animos quorundā, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

Tener cuēta.

Hasta hoy poco me he curado de interesse, o prouecho mio.

Nullam hæctenus vtilitatis, meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimum laboraui: vtilitatem minimè expectaui, curaui, quæsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studiū posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi, diligētiam, commodorum meorum causa, nullā adhibui, ad res meas nullam contuli, res meas diligenter administraui, tractaui.

Tener en mucho, uide hazer caso.

Tu has sido tal que ya no tengo cuenta contigo.

Ita de me meritus es, ita te gessisti, ea commisisti, eū te præbuisisti, prestitisti, vt minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimum te curē, minimū de te laborem, nullam prope tui curam geram, in minimis te ponam.

Ten cuenta con la continencia.

Cave,

Caue, vide, studiū adhibe, consilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attende quam diligēter potes, ne cōtinentiæ terminos transgrediare, ne longius progrediare, quam continentia ratio præscribit, ne quos tibi continentia terminos præscribit, eos transeas, transilias, traijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Tienes mala ventura, si palabra alguna deshonestate oyeren.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè, si temere, parum considerate, nō vt ratio præscribit, præter honestatem, contra quam conueniat, contra quam deceat, contra quam liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quam conueniat, deceat, liceat, aliter atque conueniat, deceat, liceat: si quod ex ore tuo paullo turpius verbum exciderit: si oratio tua finibus excefferit ijs, quos honestum, quos ratio, quos modestia præscribit.

Siempre tuve por cierto, que alcançarias esta dignidad.

**Tener por
cierto.**

Nunquam dubitavi, dubium mihi nunquam fuit, ambiguum mihi nunquam fuit, nūquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari, numquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, numquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus nō deferretur, vt excluderis hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt reijcereris, pro certo semper existimaui, certo sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratū mihi fuit, prorsus mihi persuasi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio numquam explorata mihi non fuit: incerta, dubia, ambigua, obscura numquam fuit.

Este es el termino y fin de mis pensamientos.

Termino.

Hic est terminus, finis, scopus, quo intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quo vt perueniā, elaboro, atque euigilo; huc spectat animus meus, huc

me voluntas, huc iudicium & ratio ducit.

**Tiempo bu-
no para
nauegar.**

En el nauegar has te de acomodar con el tiempo.

In nauigando tēpestati obsequi artis est, parere tē-
pori, ad rationem temperis consilia accommodare,
quasi ducem sequi tempestatem, spectare quid tem-
pus postulet, pendere oportet à tēpestare, spectanda
tempesta est, ad tempestatem consilia dirigere debe-
mus, habenda tempestatis ratio est, cursus nauigatio-
nis ad rationem tempestatum moderandus, dirigen-
dus, tenendus.

**Tiempo
largo.**

El largo tiempo quita el dolor, o la tristeza.

Dolorem minuit, ac molit dies, temporis longin-
quitas, vetustas: quę nobis à fortuna infliguntur vul-
nera, sanantur verustate: vis doloris cum tempore
languescit: detrahit de dolore dies, atque adeo extin-
git omnem, planēque tollit: quouis dolore affectis,
quouis malo laborantibus medetur tempus, medici-
nam dies affert, vetustas opem fert, opitulatur, sub-
uenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies af-
fert: habet hoc tempus, vt quemuis dolorē, quamuis
acriter, in animo insitum euellat, atque abiiciat: est
hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, om-
nem aduersę fortunę recordationē ex animo deleat,
auferat, eripiat, expellat, amoueāt.

Al tiempo constituydo.

Al dia del plazo partiremos.

Ad constitutam, præstitutam, præfixam, præscrip-
tam, pactam diem de prouincia decedemus: ea, qua
constitutum est, quę conuenit inter nos, die profici-
scemur, in viam nos dabimus.

Vendra el tiempo en que la virtud sera honrada.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet il-
lud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quę
virtutem illustret: erit aliquando, cum virtuti honos
habeatur, suus tribuatur honos, debita mercede per-
soluatur, locus honestus vbique sit.

A todos

A todos nos va mal en estos infelices tiempos.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam miserrimo temporu statu, his temporibus, his tam miseris temporibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infauis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine, ac ratione: in hac tam aduersa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum conditione, in tanta prauitate, atque improbitate, tãtisque temporum vitijs, in his omni calamitate, omni scelere, ac flagitio temporibus refertis, in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluie, doctrinarum, artiumq. liberalium pernicië.

Tanto mal esperamos, que sera mejor morir antes de verlo.

Ea temporum impender conditio, vt optimè actum cum eo putem, si quis ante ex vita discesserit: omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendent omnibus, vrgent omnes, adueniat, appropinquat, iam adeit eadē calamitas: nemini rectè erit: nemo erit, cui pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui non aduersa fortuna vtatur, qui nō aduersis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem, omnium par, simillima fortuna: suum quisque miserriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miserrimè cum omnibus, atq. infeliciter agetur: expers malorum nemo erit, miserijs nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnusquisq.

Muchos en tiempo de prosperidad fueron tenidos por sabios sin verlo.

Multi cum sapientes non essent, summæ tamē sapientiæ nomē prosperis tēporibus tulerūt, nacti sunt, consecuti, adepti: multi cum sapientiā haberent nullam, summam tamen possidere fecundis temporibus crediti sunt, in prospera fortuna, secunda, læta, felici, optima, fecundis rebus, rebus ad voluntatē fluētibus: cum nihil esset aduersi, cū rebus omnib' esset optimè, cum om

Tiempos malos.

Tiempo de aduersiades.

Tiempo prospero.

ELEGANCIAS DE

cum omnia facillimo cursu procederent, iucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

En hauer buen tiempo nos embarcaremos.

Tiempo bueno.

Quæ prima nauigandi facultas data erit, ea utemur: nacti tempestatem opportunam, idoneam, aptam, minime aduersam, prosperam, secundam, discedemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Todo lo manda.

Es el tu autem.

Penes eum potestas, omnia sunt, est imperandi ius, est in omnibus imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet, omnia; rem tenet publicam: arbitrato suo cuncta moderatur, ac regit: eius in manu sunt omnia: eius ita potestas late patet, ut omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia sunt delata: eius voluntas pro legibus est, ab eius voluntate, ac nutu pendet omnes: omnia posita sunt in vnius voluntate.

Mejor es vivir llano, que no mandar a muchos.

Tanti non est, multis mortalibus imperare, quanti nobiscum hic vitam ducere.

To mandaua, y agora me mandan.

Sedebam in puppi, clauumque tenebam: nunc vix est in sentina locus: libertatem seruitute commutavi: à summo potestatis in infimum seruitutis locum decidi, deiectus, derurbatus, detrusus, depulsus à fortuna sum: imperandi meum erat ius: nunc me seruiendi necessitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdididi: tantum abest, ut imperem, ut nec liber sim.

Topar.

Por cumplir como amigo, yo le saldre al encuentro.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, ut officium amicitiae debitum persoluam, ut id præstem quod amicitia postulat.

Tornar.

Al fin boluio a su patria.

Aliquando, denique, demum, post diuturnum tempus, longo temporis interuallo, cum temporis multum iam abisset, transacto iam multorum annorum spatio, rediit, reuertit, reuersus est, recepit se ad suos lares, patria

patria incunabula, patrias sedes.

No pensando me bueluo al cortijo.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus insciens, imprudens, inscienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inscientem referunt.

Mucho he sentido, que los que tanto os deuen, os den trabajo, o pesar.

Trabajo.

Valde sum commotus, cum eos audiui negotium tibi faceßere, molestiã exhibere, molestos esse, inferos esse, sollicitudinẽ inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse benemeritus es, maxime qui summa tibi beneficia debent.

Este es vn negocio muy fatigoso.

Trabajoso.

Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, cuiusmodi, vt curam, ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, nõ frigide, aut languide agẽda, tractãda videatur.

Tiene trato en Milan.

Mercadea en la ciudad de Milan.

Trafegar.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Estos campos pagan alcavala, pagan tributo.

Tributatio.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributũ soluunt, publicẽ aliquid pendunt, vestigales sunt.

Estoy muy triste y congoxado.

Tristeza.

Tristis valde sum, animi dolore torqueor, hilaritas à me omnis abest, mœror summus ad me venit: mœrore premor grauissimo, mœrore laceror, vrgeor, affligor, conficior, iaceo, versor in mœrore, ac sordibus, dedi me totum mœrori, tristitiæ me totum tradidi, mœrorem suscepi: mœrorem sustineo, quantum ferre vix possim: iacet animus meus mœrore oppresus: nihil me tristius: mœror meus nõ is est, quem vlla ratio mitigare, lenire, mollire, sanare, minuere, auferre, demere, eripere, consolari, leuare, abstergere, exhaurire possit, Quibus autem verbis mœror, ijsdem ad-

iungi

iungi potest mœstitia, tristitia, animi dolor, animi cura, animi sollicitudo, angor.

V

Vacaciones.

Horas de vacaciones, y descansar en los estudios.

Feriarilicet à studijs, studia intermittere, studia paullulum deponere.

Agora no hay trato. Cessan negocios.

Quies nunc à negotijs est, quiescunt negotia, prolatae res sunt: negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriae sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs concedit tempus.

En todo lo que se offreciere me amparare, o servir de vuestro hermano.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re, confugiā ad fratrem tuū: si quod erit agendum, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referā, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petam, operam exposcam.

Valeroso,
o valiente.

No he conocido hombre mas esforçado.

Neminem cognoui fortiozem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, virium inesset, qui firmior esset à viribus: qui virium firmitate præstaret, qui robore corporis illum anteciret, qui viribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

Gran honra gano en defender con tanto esfuerso su patria.

Egregia laude se dignum ostendit, summam laudē consecutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuē, vehementer, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnavit, ut fortitudinis laudem tulerit, prælia sustinuit pro patria: vires omnes ad salutem patriæ tuendam contulit, pro salute patriæ defendenda contendit omnes nervos.

En fuerças ninguno os excedo.

Tam

Tam firmus, tam validus, tam fortis, tam robustus, quam qui maxime: ita paratus es à viribus, ut nemo magis: viribus vales, nemo tibi viribus superior est, prestat, antecellit, superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te sunt firmissimæ, virium, roboris, nervorum in te plurimum est: egregie robustus es, validus, firmus, fortis.

Amigo soys de liviandades.

Vanidad.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minime solida: amas ea, quæ solidum nihil habent.

No he visto hombre mas vano.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, demetiores vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius, vento leuior est, aëre inanior.

Vano.

La vejez de los padres apoya en la juventud de los hijos.

Vejez.

Parentum ætas ingrauescens, filiorum in adulescentia conquiescit: parentum inbecillitas, filiorum nititur adulescentia: parentum senectutem fulcit, ac sustentat filiorum adulescentia: subsidio est labentibus parentum viribus adulescentia liberorum: senio parentum subueniunt adulescentes filij.

No hay peccado mas nefando, que herir el hijo al padre.

Nullum crimen, piaculum, scelus grauius est, aut detestabilius, quam patri manus afferre, vim inferre: maximo se astringit scelere, graue piaculum admittit, impie facit, qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cum parenti vis infertur.

**Vellaquea-
ria.**

He velado toda la noche.

Velar.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte
meos

ELEGANCIAS DE

meos oculos effugit, aufugit à meis oculis, nunquā se obtulit oculis meis, refugit à meis oculis, noctem infomnē duxi, insomnia laboravi: perpetua vigilia sum vexatus, spatiū noctis vniuersum peruigilaui, soporem nunquam gustavi, nūquā quieui, quies nūquam data est, omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Vencer.

Con poco trabajo venci a los dos.

Vtrumque facile fregi, atque abieci, nullo negotio retudi, victoriam ex utroq. tuli, victoria sum potitus, vterque mihi victus celsit.

Cesar vencio en batalla a Pompeio, aunq̃ tenia menos gēte.

Cæsar Pompeium, cum exercitū ipse haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio superauit, acie vicit, fudit, fugauitq., copias eius profligauit, in fugam cōiecit, cōuertit, victoria est potitus, victoriā tulit, obtinuit, cōsecutus est, adeptus est.

Vengar.

Agraviado me haueys, pero hora vendra queme vengare.

Inique mecum egisti, sed erit cum tibi idem reponam, iniuriam fecisti, iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti, lacerasti, prouocasti, iniuriose me tractasti, acerbè, inique, amare, cōtra iura omnia, aduersus iustitia leges, contra quam iustitia præscribit, sed parem aliquādo gratiam referam, pari te munere remunerabor, par pari referam, merita meritis compensabo.

El mismo ha hecho en si lo que nosotros hauiamos de hazer.

Nostram vicem ultus est ipse sese: quem hostem, eundem fuimet ultorem habuimus, eundem & iniquum aduersus nos, & iniquitatis, atque iniuriarum vindicē habuimus: ultor fuit, ac punitor doloris nostri: quod nostrū erat, ipse effecit, vt iniurias nostras in se ipso vindicaret, vlcisceretur, persequeretur.

Venturoso.

Ninguno hay que siempre sea venturoso.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incommodi, nullam ferat calamitatem: cuius est perpetua

perpetua felicitas, nullis interrupta malis? nemo fortuna utitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatē semper fluunt: nemo est, cui prospere omnia succedant, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant.

No hay ventura, o dicha que con la tuya yguale.

Tuas fortunas nemo luperat: æquas omnium fortunas, prospere tecum agitur, sic ut inuidere nemini possis, felicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest, ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: ita beatus es, ut nemo magis: ijs vel ornamenti, vel præfidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es: nihil ad felicitatē tibi deest: ea possides, ac tenes, quæ beatā vitam efficiant: quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus, in quibus sita felicitas est: rebus omnibus affluens: non est quòd quidquā desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad bene, beateq. viuendum: animi, & fortunæ bona sic in te sunt, ut in nullo magis.

Mas cuenta tengo con la verdad que con la amicitia.

Verdad.

Veritati plus, quam amicitia, tribuo: maiorem habeo veritatis, quam amicitia, rationem: plurius est apud me veritas, quam amicitia: amicitia veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet, quam amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitia largior, nihil veritati nego.

Vestido a uso de España.

Vestido.

Ornatu Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniēsi, speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præferēs, ut in Hispania solet, ut Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Ver de le-
xos.

Los sabios dende lexos veen lo que ha de acaecer.

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras v[er]o præfentes iniuntur, tanquam oculis cer-
nunt: sapientibus eu[er]sa rerum patent, ante oculos fu-
tura sunt: sapientes percipiunt animo futura, c[on]iectu-
ra futuras res assequuntur: ea, quæ impendent, tan-
quam ex aliqua specula, prospiciunt.

Ver dende
su aposen-
to.

*Dende mi aposento, estandome sentado, veyo toda la vega,
o campaña.*

Tota mihi illa regio, in cubiculo meo sedenti, erat
in conspectu, ante oculos erat, sub oculis erat, ob ocu-
los erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, sese ostē-
debat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Vida.

*Después de la honra, ninguna cosa auemos de amar mas
que la vida.*

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, caris-
sima, antiquissima vita debet: secundum honorem,
post honorē, honore excepto, si honorē exceperis, ni-
hil debet vita prius, potius, carius, antiquius: primas
sibi partes post honorem vita vindicat: primæ partes
vitæ debentur, honore tamen excepto.

No solamente se ha de tener eu[er]sa cō la hōra, mas cō la vida.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda si-
mul ratio est & salutis, & dignitatis: non dignitatem
magis, quam salutem spectare debemus, salutis ratio
cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amā-
da, expetenda sine salute dignitas non est: nō est à di-
gnitate vita seiungenda: decet studeas dignitati, cum
eo tamen, ne studium vitæ negligatur.

Buen prin-
cipio, uide
bien prin-
cipiada.

Buen principio de vida haueys hecho.

Sapienter vitam instituiti, optimum cursum cœ-
pisti, optimam partem elegisti, exordium vitæ præcla-
rum fecisti: egregio vitam principio iniuisti.

Hare que tengas vida reposada.

Præstabo tibi otium, quietē, vitam tranquillam, fa-
cilem, alienā ab omni cura, vacuā omni cura, omniū
exper-

expertem perturbationū, ab omni molestia remotam, seiunctam, segregatam, disiunctam: efficiam, vt quiete viuas, vt quietam vitā ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitæ cursum, trāquillē prorsus vt agas, vt omni molestia vaces, vt otio fruaris iucundissimo, commodissimo, vberrimo, vt otiosē viuas.

Harto he vinido.

Viejo.

Iam me ad exitum vitæ pene natura ipsa perduxit: ætatis satis superque vixi: non est, cur me pœniteat, quantum vixerim: vixi vitam satis diuturnam: cursus mihi vitæ iam pene cōfectus & absolutus est: decursum mihi iam prope vitæ spatium est: quātulum mihi vitæ spatium restat: quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur: tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Es vicario.

Vicario.

Pontificium munus sustinet, pontificis agit partes: Pontificē agit: Pontificis loco est, vicariā operā Pōtificis loco præbet: Pontificis personam gerit, sustinet.

Nunca el viento contrario nos dexo tomar puerto.

Viento.

Portum, reflante vento, tenere non possumus, ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis aduersa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflante vento, portū ventus eripuit: summouit nos ventus à portu, portum inire cōtantes repulit ventus.

(apocado.

Mucho me maravillo, q̄ os holguezs de cōuersar cō esse vil y
Valde miror, quod hominis teterrimi, ac sordidissimi consuetudine vtaris: mirari satis nō possum quod eius te hominis vsus & consuetudo delectet, cuius infima conditio sit, qui sit infimæ cōditionis, humillimi loci, obscuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretij, despectus, abiectus, contēptus, terræ filius.

O 2

inops

inops ab omni prorsus existimatione, neque à seipso, neque à maioribus cōmendatus, nulla maiorum laude, nulla sua virtute commendatus, honestatus, nobilitatus, insignis.

Vileza.

To lo he conocido de muy baxos pensamientos.

Summam in eo animi humilitatē cognoui, animi demissionem, abiectiōē, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias, hominem esse vidi exigui admodū animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi, imbecilli, perangusti, imprimis pusilli, nihil altum suspicientem, nihil spectatē in laude positum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, auersum ab omni gloriæ studio, in humiles, planeq. sordidas cogitationes deiectum, tāquam humi serpentem.

Villania.

No he visto mayor villano, o mas descortes.

Neminem, qui tam longē ab humanitate abesset, tam esset alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus esset humanitatis, vnquam vidi, omnem prorsus humanitatem, liberalitatemq. naturæ sic ignorat, vt nemo magis, minime omnium de humanitate laborat: officium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt liberalitatem non esse virtutem existimare videatur.

Violencia,
vide uella-
gueria.

Virtud.

A vn sabio como vos le esta bien juzgar, que la verdadera alabanza sale de sola la virtud.

Tuæ sapientiæ est, veram laudē in vna virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare, in vna virtute cōsistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

Al que no va acompañado de virtud, facilmente lo derriba la fortuna.

Cui comes virtus non est, is animo facilē cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui testus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis nō tuetur: sine virtute infirmus
sumus,

sumus, malè muniti, aperti aduersus fortune vim: facile vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsint virtutis opes.

Mucho puede la virtud.

Todo lo manda, o se ñorea la virtud.

Summa virtutis potestas est: præest virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, tēperat, moderatur, administrat: omnia sunt in potestate virtutis: ipsa nemini, ei omnes, & omnia parent: virtus late dominatur, regnat vbiq̃ue locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque per-rumpit, quaslibet angustias, quæuis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulsa loco manet, non surripitur furto, nō eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidijs, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina est.

La virtud siēpre nos favorece en prosperidad y en desuētura.

In vtraq̃. fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secūda fortuna vberrimos fructus affert, magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduersis pariter, & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa: semper vtilis & fructuosa virtus est: nunquam vtilis virtus non est, in omni tempore iu-uamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur. Ecquando non vtilis virtus est? Ecquæ vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Con tus trabajos has alcançado la virtud.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperisti, comparasti, parasti, consecutus es, adeptus es: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt, magnis laboribus, & vigilijs cōsecutus es, vt virtutē possideas, in

Virtuoso.

ELEGANCIAS DE

virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas,
præstes, fruaris, tuâ virtutē tuis laboribus, & vigiliis
referre debes acceptam: tibi ipsi, tuisq. laboribus tuâ
virtutem debes: non hoc virtutis in te esset, istâ vir-
tutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi
labores gravissimos & suscepisses, & pertulisses.

Viuir.

Quem no dessea larga vida?

Ecquis est, qui diuturnam vitam non amet, nō cu-
piat, exoptet, expetat: cui diuturna vita non placeat?

Quis diu viuere, diu vitam agere, diurnâ ducere,
traducere, transigere, viuere, diuturna lucis vsura
frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari
in terris, in terris morari non cupit?

Assaz he viuido.

Satis diu vixi, ætatis vixi, vitæ satisfeci, ætati, satis
longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium pe-
regi: non me pœnitet quantum vixerim: cursum vi-
tæ minimè breuem peregi, vixi vitâ satis diuturnam:
hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar
immaturus: non auolo immaturus à vita.

No se si fere viuo entonces.

No tengo certidumbre de poder viuir tanto.

Optandum est, vt ad id tempus ducere spiritum
possim: incerta ad illud tempus vita est: vereor, ne
non tam diu viuam, ne non vsque eo vitam produ-
cam: vitam quis mihi præstat ad illud tēpus? explo-
rata mihi ad eam diem vita non est.

Viuido en miseria y affan, y murio con gran honra.

**Ultima mi-
seria.**

Vt misere vixit, ita periit honestè: miserrimam vi-
tam mors præclara terminauit: vitam infelicem egre-
gio mortis genere conclusit: acerbitates vitæ multas
vna peregregiæ mortis hora compensauit: vitam vi-
xit infelicem, præclaram vero mortem obiit: misérias
in vita sustinuit, decus in morte tulit.

A vuestro mal ya no ay remedio.

Eo te redactum video, vt ope humana seruari non
possis,

possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis fortunis, de salute tua, vt spem habere meliores fortunæ nullam possis, vt spes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non possit.

Muy de buena voluntad te permito, que de ces los estudios, Voluntad.
pues viues mal sano.

Cum sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largio, perlibenter concedo, vtraque manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas, te à studijs discedere, facillime patior, in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Esta es la usança, assi se usa.

Vso.

Translatitium hoc est, vlitatum, in more positum, more comparatum, mos obtinuit: mos inualuit, moris est, consuetudo ita fert, more fit.

El tanto uso causa, que ya no siento mis fatigas.

Malorum vsus mihi sensum adimit: leuiora videntur, quæ diu sustinui mala: occalluit iam animus diuturno malorū vsu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum consuetudo, sic, vt minimè sentiat, vt sensu prorsus vacet, vt sensum amiserit.

FINIS.

Fin de las Elegancias.

Q

SIGVEN

SIGVENSE LAS

Phrases de Ciceron, que es el segūdo Abecedario del Latino de repente, traduzidas por Palmyreno: impresas segunda vez con las Hypotyposes, año 1574.

Las Elegancias de los uocablos de Nizolio, abreviadas, y emendadas por Palmyreno.

A Duertiras, que el vocablo que tiene letra grande al principio, es barbaro: o ya que alguno destes no lo sea, y en Terēcio y Cesar se halle, no lo uso Ciceron: y q̄ el moço curioso es obligado a siēpre seguir lo mejor. Toma por exemplo *Abhominor*, pues puedes dexir fugio, respuo, detestor, porque usaras *abhominor*, si Ciceron no lo uso? Pero esto en la segunda parte, que es commento sobre Manucio, lo trataremos.

A

Abhominor, fugio, respuo, detestor. *Abortio*, partū medicamentis abigo. *Aceruo*, coaceruo, accumulo. *Acutitas*, acumē. *Accentus*, sonus, vox. *Adoro*, colo, veneror. *Adriaticus*, *adrianū mare*, *mare superum*. *Aduersitas*, grauis fortuna, res alicuius aduersæ, aut turbidæ. *Adulteratus*, fucatus, fallax, adulterinus. *AEquanimitas*, animi æquitas. *Affectatus*, omnes vndique flosculos carpens. *Affirmatiuus*, aiens) (negans. *Afflatus*, furore diuino incitatus. *Agibilis*, in rebus gerendis vir acer, & industrius. *Alatus*, volucer, ales. *Albedo*, cādor. *Aliquādiu*, paulisper, parumper. *Allocutio*, compellatio. *Altercor*, contendo. *Alternatio*, vicissitudo. *Amatus*, graciosus. *Ambages*, anfractus, circuitio. *Animalculum*, bestiola. *Animo*, animū alicui do. *Ante omnia*, in primis. *Anterior*, superior. *Antiquitus*,

tiquitus, bonis temporibus. Sic Nizolius: at ego in commentarijs Cæsaris septies hanc vocem legi. Antrum, spelunca. Apparens, expressus, eminens. Aptitudo, habilitas. Aquaticus, aquatilis. Aqueus, humidus. Arbitrium liberum, voluntas libera. Artificialis, artificiosus, quod habet artem. Asylus, ara, perfugium. Asser, tabula. Assertor, vindex. Assuefactio, exercitatio, consuetudoque. Audibilis, sub auditum cadens. Augmētabilis, crescendi occasionem nullam habens. Augmento, augeo, amplifico. Augmentum, amplificatio, incrementum. Auxiliator, adiutor.

B

Balbuties, hæsitantia linguę. Benefactor, benemeritus. Bene fit, benigne fit. Beo, beatum facio. Brauium, stadium. Breuiarium, epitome. Brutū, bestia, pecus. Boreas, Aquilo.

C

Caco, detractio confecti & consumpti cibi. Calceo, induo. Calēdarium, fasti. Caliditas, calor. Capite diminutus, qui deteriore iure est. Captiuitas, alosis. Captiuo, iugū feruile impono. Carentia, inopia. Castigator, vindex. Circumuoluo, in orbem torqueo. Clanculum, clam. Coacte, per vim. Concoctio, digestio. Concordantia, concentus, consecutio. Confabulatio, collocutio. Congruē, congruenter. Congruus, congruens. Consanguinitas, sanguinis coniunctio. Consortium, confortio, vel consociatio. Constellatio, situs cæli, & stellarum. Contentiosus, pugnax. Contradico, repugno. Conuitior, conuitijs insector. Crumena, theca nummaria. Cudo, tundo. Cursito, curso. Curuitas, aduncitas. Cuspis, mucro.

D

Delectabilis, habens magnā delectationem. Damnosus, qui alicui malo est. Dapes, epulæ. Decens, par, conueniens. Deceptio, tendicula. Deceptor, circumscriptor. Decliuus, deueexus, præceps. Dedecēs, turpis.

PARADOXA

Fallitur Ni-
zoliis nam
Demulcere
voluptate
in Bruto di-
xit Tullius.

Defectus, vitium. Dehisco, discedo. Demulceo, deli-
nio, capio. Destructio, ruina. Detego, patefacio. Dex-
teritas, commoditas. Diluvium, eluvio. Discordans,
discrepans. Ditesco, diues fio, pecuniā facio, rē augeo.

E

Euacuo, exhaurio. Eremus, solitudo. Egenus, e-
gens. Ensis, gladius. Euagino, distringo. Euitatio,
declinatio. Exalto, effero. Exercitium, exercitatio. Ex-
cedens, præstans. Excidium, excisio. Expergesio, ex-
pergisco, è somno suscitor. Explorator, speculator.
Equiso, agitator. Exonero, deonero. Exponere se pe-
riculis, obijcere se periculis.

F

Faciliter, facilè, nullo negotio. Facundus, copiosus
ad dicendū. Famelicus, fame enectus. Febrio, febrem
habeo. Figmentum, commentum. Fimus, stercus. Fir-
miter, firme. Fixe, acriter oculis intueri, acri animo, &
attēto. Fluvialis, fluviatilis. Fluxus, fluxio. Fœmini-
us, fœmineus, muliebris. Fœteo, malè oleo. Formi-
dabilis, formidolosus, horribilis. Fictitius, fictus, cō-
mentitius. Fide iubeo, spondeo. Frigefacio, refrige-
ro. Fulminatus, de cælo tactus, vel ictus. Fulminare,
fulmen iacere.

G

Garrulitas, inanis quædam profluentia loquendi.
Gesta, res gestæ. Gesticulor, gestum ago. Gracilis, re-
nuis, strigosus, exiguus. Grandiusculus, grandior.
Gratitudo, gratus animus.

H

Historiographus, historicus. Hypocrisis, simulatio
virtutis, venditatio quædam atq. ostentatio. Hypo-
crita, eruditus artificio simulationis, qui cum maxi-
mè fallunt, id agunt, ut boni viri esse videantur.

I

Ieiunium, inædia. Illæsus, incolumis, inuiolatus.
Illegitimus, nullū habens ius. Immediate, proximè.
Immoror,

Immotor, infisto, hæreo, in aliqua re lōgior sum. Imperfectē, præcise. Imperitia, incitia. Impinguo, latifico. Impossibile, adynaton, quod fieri non potest. Impostor, planus. Iniprecatio, execratio. Impropius Græce acyros. Inæqualis, inæquabilis. Inanis gloria, falsa gloria. Incantamentum, cantio. Indago, inis, indagatio. Indefinenter, nullo puncto temporis intermisso. Incassum, frustra. Inclinator, proclivis, applicatus. Incanis, incanatus. Indigus, indigens. Indigestio, cruditas. Infernus, sceleratorum sedes, atque regio. Infortunium, aduersa, vel incommoda fortuna, acerbitas. Ingratitudo, ingratus animus. Instabilis, lubricus, varius. Inopinans, nec opinans, ignarus, inscius. Institor, qui mercatur à mercatoribus quod statim vendat. Intellectus, intelligentia, mens, ratio. Interdiu, die, luce palam, luci. Internus, interior. Interstitium, interuallum. Intertexo, intexo. Intrepidus, qui magno animo, & erecto est. Intricatus, nec caput, nec pedes. Intrinsecus, interior, intestinus. Inuicem, vicissim, inter se. Inuiolabilis, sanctus, sacrosanctus. Inuisibilis, oculorum effugit obtutum, sensum omnem effugit oculorum: tanta est eius tenuitas, vt fugiat aciem. Iunctura, cōmissura, coniunctio.

L

Labium, labrum. Lasciuio, exulto. Lassus, languēs, at Terentius lassus animus dixit. Laudabiliter, cum laude. Lauacrum, lauatio. Lenimentum, leuamētum. Lepidulus, lepusculus. Letalis, funestus, mortifer. Licite, bonis, & honestis rationibus. Licitor, liceor, actionor. Logica, logice. Lucrosus, questuosus. Luridus, squallidus. Lusciosus, luscus, qui oculos hebetiores habet. Lupanar, lustrum. Lutosus, lutens, lutulentus. Lusus, lusio. Luxus, luxuria. Litigatio, cōcertatio. Lineus, linteus.

M

Macero, conficio. Macilentus, grandi macie præditus.

in tertia
ma. 2. 1. 1. 1.
m. 1. 1. 1. 1.
an ob. 1. 1. 1.
2. 1. 1. 1. 1.
2. 1. 1. 1. 1.
95. linea 4.

rus. Madefacio, perfundo, respergo, imbuo. Maledi-
cens, maledicus. Malignus, qui pravo animo est. Mi-
nimi facio, in minimis pono. Miraculum, ostentum,
prodigium. Multoties, saepe. Mutuo, mutuum do.
Commodo, vtendum do. Maledicentia, procacitas,
petulantia. Malus, flagitiosus, impurus, nequam, im-
probus, sceleratus. Mēda, mendum. Merda, cibi reli-
quiae, quas natura respuit.

N

Nauci facio, nauci habeo. Nigredo, nigror. Nihili
facio, pro nihilo puto. Nomenclatura, nomenclatio.
Notandus, attēdendus, notatione dignus. Nubilosus,
nebulosus. Nocuus, infestus, perniciosus.

O

Obiectiones, quæ contradicuntur. Obærat, æra-
ti milites. Obiectum, res obiecta sensibus, quod sensu
percipitur. Obiter, Græcè, En parodo, quasi præteriēs.
Obliquus, trāsuerfus. Obsonium, pulmentū. Obuius,
occurro. Olfactus, odoratus. Ostentator, gloriosus, va-
nus. Odoramentum, odores, odoratio.

P

Pacificè, cum pace. Palleſco, exalbeſco. Pallidus, de-
color. Pannus, vestis. Paruifacio, in paruis, vel mini-
mis pono. Passio, perpeſſio. Particularis, præcipuus,
singularis. Patrocino, adsum pro aliquo, cauſſis præ-
sto sum. Pavidus, pauens. Pauſa, respiratio. Pensiona-
rius, vectigalis. Peſſundo, obtero, conculco. Præcedo,
præcurro, antegredior. Præſentaneū, præſens. Profes-
ſor, magiſter alicuius artis. Propalare, in mediū pro-
ferre. Proſum, proſus. Properè, feſtinanter. Proſti-
tuo, corpus palam ad omne genus libidinis diuulgo.
Proteſtor barbarum eſt, Cicero ſic loquitur, Lentulus
parens ac Deus noſtræ vitæ, fortune, memorię, nomi-
nis. Proteruè, petulāter. Prouentus, fructus. Pullatus,
atratus. Pulmamentū, Græcè, creos. Punitus, multa-
tus. Piſcatio, piſcatus. Prætextus, ſimulatio, nomen.
Pulmen-

Fallitur Ni-
zoliſ nam
Miraculum
lib. i. de na-
tura Deorū
legitur.

Pulmentarium, pulmentum. Puriter, purè.

R

Regaliter, regifice. Registrare, in publicas tabulas re-
ferre. Rancesco, raucus fio. Rebello, à Repub. deficio.
Reditus, fructus, vectigal. Refocillo, reficio, recreo.
Resuscito, vitam restituo, ab inferis reuoco. Ruditas,
stupor. Rubedo, rubor. Restauro, refarcio, restituo.

S

Sæuio, sævitiam in aliquem exerceo. Salarium, mer-
ces, premiũ. Salutifer, salutaris. Scabo, perfrico. Scin-
tillo, igniculos iacio. Seceſſus, solitudo, recessus. Se-
cundò, secundo loco. Secundũ quid, quadam ex parte.
Securè, sine cura. Seriò, grauitè, affirmative. Solamen,
solatium. Solummodo, duntaxat. Sparsim, fusè. Spis-
situdo, frequentia. Spontaneus, voluntarius. Spurci-
tia, lues. Stupefactus, stupidus. Sublimitas, excelsitas.
Sufficienter, satis commodè. Sustētaçulum, basis. Su-
perbio, efferor.

T

Terreus, terrenus. Terrefacio, terrorem affero. Tex-
tus, scriptum. Tinctor, infector. Tolerans, perferens.
Tonus, sonus. Toxicum, venenum. Tredecim, decem
& tres. Trepidus, tremens, horrens.

V

Vacuum, inane. Vagabundus, vagus. Valor, pretiũ,
æstimatio. Vaticiniũ, vaticinatio. Vbertim, vberius.
Vecordia, stupor cordis. Vehementia, acrimonia. Ve-
lox, incitatus. Venenosus, venenatus. Verifico, con-
uinco. Versificor, pangere versus, condere poëma, fa-
cere versus, conficere, canere. Vituperabundus, vitu-
perabilis, qui in vitio est. Vituperium, opprobrium.
Viucitas, viriditas. Vltèrius, longius. Vnanimis, cõ-
cors, consentiens. Vndecunque, ex omni parte. Vnio,
congregatio. Vomitus, vomitio. Voracitas, abdomen,
edacitas. Vappa, vinum fugiens. Zona, cingulus.

Fin del Abecedario.

INDEX

INDEX IN ELEGAN- TIAS MANVTII.

A		Amistad.		Beneficio.	
Abogado.	13	Amor.	19	Bien comun.	24
Acabar.	13	Animo dudo-		Bondad.	24
Acaecer.	13	fo.	19	Breuedad.	24
Acoger.	13	Animo grãde.	19	Buscar.	25
Acomodado.	14	Animo apoca-		C	
Acompañar.	14	do.	20	Caer, lecras e-	
Acostúbrado.	14	Animo esfor-		stropear.	52
Acusar.	14	çado.	20	Callar.	25
Adeuinar.	14	Animo repo-		Caminar.	25
Adolecer.	15	sado.	20	Camino.	25
Aduersario.	15	Animo fenzi-		Capitan.	25
Aduersidad.	15	llo.	20	Cara.	26
Affamado.	15	Animoso.	21	Cara hermo-	
Affligido.	15	Anochece, vide		sa.	65
Affrenta.	15	tarde se ha-		Cargos grãdes,	
Agradar.	16	ze.	21	vide al fin d	
Agradecer.	16	Aparencia.	21	gouernar.	59
Agrauio, vide		Aprender.	21	Carestia.	26
injuria.	16	Arrendador.	21	Cartas.	26
Aguero de ra-		Arrẽdamiẽto.	21	Casa.	26
yo.	16	Afiaz.	21	Castigar.	26
Ayudar.	16	Affegurar.	21	Cauallo.	27
Alabar.	17	Astucias.	22	Causa.	27
Alcançar.	17	Astuto.	22	Ciertamente.	27
Alegria.	17	Atribulado.	22	Ciudadano.	27
Alegre rostro,		Auaricia.	22	Comedimien-	
vide acoger.	18	Auenturar.	23	to.	28
A lo mas alto.	18	Auer mene-		Començar.	28
Altiuo.	18	ster.	23	Comer.	28
Amable.	18	Auifar.	23	Cometer, vide	
Amar.	18	Augmentar.	23	pecado.	82
Amicissimo.	18	B		Compañia.	28
				Com-	

INDEX

Complexion. 28	Correrias, vide	Dende niño. 38
Côpoficion. 29	robar el câ-	Depreffo, vide
Côprehender 29	po. 94	subitamête. 98
Comun. 29	Cortes. 34	Descontento. 38
Comunicar, o	Couarde, vide	Descubrir, 38
dar parte. 30	temeroso. 100	Descuydo, vi-
Concluyr, vide	Couardia. 35	de defeño. 37
acabar. 13	Creer. 35	Descuydarfe de
Confiar. 30	Creyble. 35	fus cosas. 38
Congoxa. 30	Crefcer. 35	Desdichado. 38
Conocer. 30	Culpa. 35	Desefperar. 39
Confciençia. 30	Cruel, vide em	Deshonra. 39
Confejar. 30	brauecerfe. 46	Desmayado. 39
Confejarfe. 30	Cumplir fu pa-	Defigno. 39
Confejo. 31	labra. 36	Defocupado. 39
Côfentimiêto. 31	Cumplido. 36	Deflear. 39
Consentir. 31	Curioso, vide	Destruyr. 40
Conferuar. 31	diligente. 43	Desuêturado. 40
Confuelo. 31	D	Desuergonça-
Consolar. 32	Dañar. 36	do. 40
Consumirfe. 32	Dañar por ef-	Detenerfe. 41
Conſiderar. 32	toruar, o im	Determinar, v.
Contar. 32	pedir. 67	deliberar. 38
Contentarfe. 32	Daño. 36	Deudor. 41
Contentar a to	Dar. 36	Deuoto. 41
dos. 33	Dar de palos. 36	Dezir bien. 41
Contienda. 33	Dar lugar, o vê	Dezir mal. 41
Continuar. 33	taja. 36	Dezir mucho. 41
Contrario. 33	Debil, flaco. 37	Dia. 41
Conualecer. 33	Debilitar. 37	Dia vendra. 41
Côuiene, vide	Declarar cô pa	Dios. 42
es menefter. 50	labras. 37	Difficil. 42
Carcomoso, o	Defeño. 37	Diferente. 42
mal acondi-	Defender. 37	Digno. 42
cionado. 33	Defenſa. 37	Dilatar. 43
Costumbres. 34	Deliberar. 38	Diligente. 43
		Disfa-

INDEX.

Disfamar, vide	cho.	48	Falso.	54	
enculpar, y	Enseñar.	48	Fama.	55	
dezir mal.	Entender, vide		Familiar.	55	
47	designo.	39	Familiaridad.	55	
Discordia.	43	En todo tiene	Fatigarse.	55	
Discordar.	43	gracia.	Favor.	56	
Disposicion.	43	49	Favorecer.	56	
Dissimular.	43	Entretener.	49	Fiarfe.	56
Docto.	43	En vano.	49	Fiar cartas.	56
Poco docto.	44	Errar.	49	Fin.	56
Duda.	44	Escoger.	49	Fervor. v. gran	
Dudoso.	44	Esforçarse.	49	feruor.	60
E	Escuchar.	49	Fingir.	56	
Edad.	44	Escusar.	50	Forçar su volũ	
Efecto.	45	Es menester.	50	tad.	57
Eloquente, vi-	Espantarse.	50	Forçarse, o mo		
de dezir mu-	Esperança.	50	uerse, o dis-		
cho.	41	Espero, o temo,	ponerfe.	57	
Emendarfe.	45	vide temor	Fortuna.	57	
Empresa.	45	tengo.	51	Fuego.	57
Emprender de	Esfento, o priui-		51	Fuera tiẽpo.	57
proposito.	legiado.		51	Fuerças.	58
Embrauecerfe,	Estimar, vide ha		61	Fundamento	
o boluerfe cru	zer caso.		61	bueno.	58
el.	46	Estomago ga-		Furioso.	58
Enculpar, vide	stado.	52		G	
reprehẽder.	92	Estropear.	52	Gasto.	58
Enemistad.	47	Estudiar mu-		Ganar, o ganã-	
Enfermo.	47	cho.	52	cia.	58
Engañar.	47	Ensalçar.	53	General del e-	
Engaño.	47	Examinar.	53	xercito.	59
Engordar.	47	Exercito.	53	Gente de acaua	
En grande ma-	Excede, vide a			llo.	59
nera.	48	bogado.	13	Gloria.	59
Enloquecer.	48	Experiencia.	53	Gloton.	59
Enojo.	48	F		Gouernar.	59
Enojose mu-	Facilmente.	54		Gra-	

I N D E X.

Gracioso.	60	Hizo bien su	Juramento.	71
Grado.	60	oficio.	Iusticia.	71
Grande.	60	Holgarfe.	Iustificarse.	72
Gran fervor.	60	Honesto.	Inuentud.	72
Granja, o cor-		Honra.	Iuzgar.	72
tijo.	60	Honrar.	Iuyzio.	72
Grauedad, co-		Humanidad.	L	
sa pelada.	60	Humanista.	Lenguas, Grie-	
Grauedad, o au		Huyr.	ga, y Lati-	
toridad.	60	I	na.	73
Grueso.	61	Ignorancia.	Lexos.	73
Guerra.	61	Impedimēto	Liberalidad, y	
H		Imperio.	cumplimien	
Hablar.	62	Importacia.	to.	73
Hablar poco.	62	Incitar.	Libertad.	73
Hablar contra		Inclinado.	Libreria.	73
la honra.	62	Incōsiderado.	Linage alto.	73
Ha parado en		Inconstante.	Linage baxo.	73
esto.	62	Increible.	Lisonja.	73
Hartar.	62	Indigno.	Llorar.	73
Hazañas.	62	Indigestion.	Loco.	74
Hazer.	62	Indiscreto.	M	
Hazer caso.	62	Infamia.	Maestro.	74
Hazer plazer.	63	Informarse.	Mala obra.	74
Hazer algũ ser-		Ingenio.	Mal cōtento.	74
uicio.	64	Ingrato.	Malicia.	74
Hazerse señor		Ingratitud.	Mal quisto.	74
de alguna co		Inhumano.	Mañana.	74
sa.	64	Injuria.	Mandar.	74
Hazer buena		Innocente.	Manera, o mo-	
obra.	64	Interesse.	do.	74
Hazer que sea		Interessado.	Manifiesto.	75
de su parte.	64	Intento prin-	Matar.	75
Hazienda.	64	cipal.	Menospre-	
Herir.	65	Inuidia.	ciar.	75
Hijo.	65	Inuierno.	Méfagero fiel.	75
			P	
				Mi-

I N D E X.

Mirar en al-		Obsequias.	78	Perfectamen-	
to.	75	Occasion.	78	te.	85
Mirar, tener o-		Occupado.	78	Perplexo, vide	
jo.	75	Offender.	78	dudoso.	44
Moderarse.	75	Offrecerse.	78	Perseguido.	86
Morir.	76	Offerta.	78	Perseuerar.	86
Mostrar el ani-		Officio y obli-		Persuadir.	86
mo.	76	gacion.	79	Pesar, o triste-	
Mudar.	76	Oluidar.	79	za.	86
Muestra, o re-		Opinion.	79	Pedir, o pregũ-	
seña.	76	Ordenar.	81	tar.	87
N		P		Pintar.	87
Naturaleza.	76	Pagar.	81	Plazer daño-	
Negociar.	76	Pared.	81	so.	87
Negocios.	76	Parecer.	81	Pleytear.	87
Noble.	77	Pariente.	81	Poco.	87
Niñez.	77	Partirse.	81	Poesia.	87
Niño.	77	Participar, o		Poner en peli-	
No esta en mi		hauer par-		gro.	87
mano.	77	te.	81	Posseder.	88
No poder suf-		Pasion.	81	Potestad.	88
frir.	77	Passo cerra-		Presentar.	88
No se que es-		do.	82	Prezio.	88
coger.	77	Pecado.	82	Principio.	88
Nouedad.	77	Pensar atenta-		Privilegiado, vi	
Nuevas cier-		mente.	82	de essento.	51
tas.	77	Pensamiētos, y		Pronostico.	88
Nuevas tri-		cuydados.	83	Procurar.	88
stes.	77	Peligro.	83	Prohibir.	88
Nunca.	78	Pelear.	83	Promesa cum-	
Numero ma-		Perder.	83	plida.	88
yor.	78	Perdida, def-		Prometimien-	
O		truycion, o		to	88
Obedecer.	78	cayda.	84	Pronecho.	89
Obligado.	78	Perdonar.	85	Prudencia.	89
		Pereza.	85	Puerto.	90
				Qua-	

I N D E X.

Q

Quadrat. 90
Qualidad. 90
Quitar. 90

R

Razonamiento
de largo prin-
cipio. 90
Rebelarse. 90
Recrearse. 90
Rector. 90
Reconciliar. 91
Recónciliado. 91
Refrescar las
llagas. 91
Regirse por vo-
luntad age-
na. 91
Regir, tratar,
vide gouer-
nar. 92
Rechazer. 91
Relatar. 91
Remunerar. 91
Reposo. 92
Republica. 92
Regir la Repu-
blica. 92
Reprehēder, vi-
de enculpar. 47
Reputacion. 92
Reputar. 93
Resistir. 93
Respecto. 93
Ribera. 94
Rico. 94

Robar el cam-
po. 94
Rogar. 95
Rostro. 95
Rostro fingi-
do, vi. enga-
ñar. 47
Rudo. 95
S
Saber. 95
Saber de cier-
to. 95
Sabiduria. 95
Sagaz, o cau-
telofo. 95
Salir. 95
Salud. 96
Saludar. 96
Saltear. 96
Sanar, o curar. 96
Sano estoy. 96
Saquear. 96
Satisfazer con
todos. 96
Sazon. 96
Secretamēte. 96
Seguir el tien-
po. 96
Segūda razō. 96
Seguridad. 97
Semejança. 97
Señorio. 97
Sentir vide a-
costūbrar. 14
Sentido perdi-
do. 97

Servir en el e-
studio. 97
Servir a Dios. 97
Servicio. 97
Ser juez. 97
Sin culpa, v. in-
nocente. 70
Sin daño vuc-
stro. 97
Sin tardar, vi-
de subita-
mente. 98
Sitiado, o cer-
cado. 98
Soberuio, vide
altiuo. 18
Sobornar. 98
Socorrer. 98
Soldados. 98
Suffrir. 98
Sibitamente. 98
Sucesso. 98
Superfluo. 99
T
Tardança. 99
Tarde se ha-
ze. 99
Temor. 100
Temeroso. 100
Temido. 100
Temor tēgo. 100
Tener a mal. 100
Tener cuēta. 100
Tener en mu-
cho, v. hazer
caso. 62

P 2 Tener

I N D E X.

Tener por cier- to. 101	Tornar. 102	Vestido. 105
Termino. 101	Trabajo. 103	Ver de le- xos. 105
Tiempo bue- no para na- uegar. 101	Trabajoso. 103	Ver de su apo- sento 105
Tiempo lar- go. 101	Trafegar. 103	Vida. 105
Tiempos ma- los. 102	Tributario. 103	Vicario. 106
Tiempo de ad- uersidades. 102	Tristeza. 103	Viejo. 106
Tiempo prof- pero. 102	V	Viento. 106
Tiempo bue- no. 102	Vacaciones. 103	Vileza. 106
Todo lo man- da. 102	Valeroso, o va- liente. 103	Villania. 106
Topar. 102	Vanidad. 104	Violencia. 106
	Vano. 104	Virtud. 106
	Vejez. 104	Virtuoso. 107
	Vellaqueria. 104	Viuir. 107
	Velar. 104	Vltima mise- ria. 107
	Vencer. 104	Voluntad. 108
	Vengar. 104	Vso. 108
	Ventura. 104	
	Verdad. 105	

Fin de la Tabla.

Argu-

ARGVMENTVM

sequentis Apologiae.

VM HAEC IAM INCRE-
buerit consuetudo, vt absoluta ora-
tione discipuli, eius Magister breue &
extemporarium eclogium in laudem
adolescentis conficiat, meditabatur
Palmyrenus anno 1576. encomion, at

Interim ab amicis admonitus fuit, ibi sedere obtrecta-
tores aliquot, qui vt discipulos ab eo ad antagonista
prensationibus transferrent, subinde inclamabant:
sexagenarium iam Reipublicae inutilem fugite: ado-
lescentes adolescentem sequimini. Inuitus ergo eclo-
gium reliquit, & huiusmodi Apologia zoilos coegit
obmutescere.

Apologia, qua Palmyrenus an-
nos natus duos & quinquaginta, se
Reipublicae vtiliorem quam
adolescentes ostendit.

ADVCA, ET FRAGILIA,
puerilibusq. consentanea crepundijs ef-
se illa, quae vires atq. opes humanae no-
minantur, P. Iurati amplissimi, Magni-
fice domine Rector, auditores ornatiss.
insiciabitur nemo, qui ipso foru naturam

qua oportet attentione animi, cogitatione, vigilan-
tiaq. perspexerit. Siquidem affluunt subito, repente
dilabuntur, nullo in loco, nulla in persona, stabilibus
nixa radicibus consistunt: sed incertissimo statu for-
tunae huc atque illuc agitata, quos in sublime extu-
lerunt,

A P O L O G I A

lerunt, improuiso recurſu deſtitutos, in profundum
 cladum miſerabiliter immergunt. Florebat ita ſupe-
 rioribus annis Academia Valétina, vt nulla pulchrior
 ſpecies, nulla prorſus iucundior excogitari poſſet.
 Incredibili quadam, & pene diuina lætitię voluptate
 fruebatur; profuſa hilaritate & gaudio inaudito com-
 plebant eam ludimagiſtri menſe Octobri certatim ad
 habendas publicę orationes currentes, cū inter ip-
 ſos eſſet ſumma, non de lucro, ſed de honoris compa-
 randi ratione, contentio. Florent etiam hodie ſacrarū
 litterarū, & Galeni: ſtudia: ſed proh dolor! litterę, quę
 ab humanitate nomē acceperunt, ita afflicte & ſenio
 confectę iacent, vt nullus hoc menſe, imo nec per ho-
 ſce annos ſeptem, Palmyreno excepto, ex his qui pro-
 fitentur, orationem vllam habuerit. quale vero inde
 mihi præmium comparauerim, paucis oſtendam. Se-
 xagenarium me vocant inuidi, & è ponte deiiciendū
 eſſe cōfirmant: nimirum vt barbariem iterum indu-
 cant, vt Senatus Valentinus cogatur tertio me ab A-
 ragonia reuocatū fouere. Annos ſum ipſe natus duos
 & quinquaginta, eandem ætatem, eoſdem annos nu-
 merāt doctiſſimus Nunneſius, & diligētiſſimus Tor-
 rella: nemo tamen ob ſenectutem eos explodendos,
 aut amandandos arbitratur. Nimirum illum abſen-
 tem, & à patria ſemotū non lædit inuidia, hunc me-
 diocris ille quartę claſſis locus ab omni liuore tutū
 reddit. Solus ipſe calūnijs expoſitus ſum. At interim
 nullus eſt adoleſcēs, qui me diligētia, labore, eruditio-
 ne, aut docēdi alacritate ſuperet. Summo mane, quā-
 tumuis hyems ſit aſpera & ſqua, primus Academia in-
 gredior, præfationes meas ſeruēte canicula nouē & qua-
 draginta hoc anno audiuiſtis, aliorū nullas. Ex quo
 intelligetis, quā vere id de ſexagenario dixerint, quā
 præclarē obtrectatores ſenſerint. In Doctore aut Ma-
 giſtro damnatis ſenectutem? at vnde cōmodius po-
 teſt haurire tenella ætas firmatū iudiciū? Quid eſt
 aliud

aliud nostra prudentia, quàm euentorum obſeruatio, rerumq. præſentium, ac futurarum ex præteritis, tanquam ex fonte ſcientia deriuata? Solus ſenex poteſt hanc facile complecti, quoniam euenta ſuperioris vitæ dum notat, animum refert ad cauſas, in eaſq. attente inſpiciens rationem quærit, cur hoc factum, illud omiſſum, cur ex illo calamitates, ex hoc optata contigerint. Quænam igitur aures tam duræ, quæ de ſilice exciſa præcordia, & Hyrcanarum tigrum lacte nutrita poſſunt ſine lacrymis hæc audire? Cano iam capite, arata rugis fronte, & inſtar boum pendentibus à mento palearibus, id eſt conſumpta carne, laxata cuti & pendente, animus tamē in ſenibus ſtudioſis viget, floret, nulla marceſcens ſenectute. David annos natus ſeptuaginta, bellicoſus quondam vir, ſenectute frigefcente, caleſceri non poterat. Viuebat adhuc Bethſabee, ſupererat Abygail, & reliquæ vxores, quas ſacra hiſtoria commemorat: omnes tamen quaſi frigida exploduntur, quæritur Sunamitis puella, cuius grandæuus ſenex caleſcat amplexu. Abraham multo David ſenior fuit, & tamen viuente Sara aliam non quæſiuit vxorem. Isaac duplices David annos habuit, & cum Rebeca iam vetula nunquam friguit. Multi poſt nongentos annos, non dico ſenilibus, ſed pene iam carioſis artubus, puellares tamen amplexus non exoptarunt. Moyſes centum & viginti annos habebat, at Sephoram non mutauit. Quænam igitur eſt iſta Sunamitis vxor, & virgo tam feruens, vt frigidum maritum calefaceret, tam ſancta, vt calentem ad libidinem non moueret? Hebræorum lingua Abiſac Sunamitis ſapientiam ſenum feruētē indicat: quoniam illa ætate quantumuis membra contabefcant, animus tamen longo rerum uſu excultus nihil non poteſt. Ego ad meum munus tractādum, ad erudiendos adoleſcentes, lacertorum viribus non indigeo, ſed vtriuſque lingue cognitione. At quiſnam eſt eo-

APOLOGIA PALMYRENI.

rum, qui mihi aduersantur, qui vel alphabetum Græcum viderit? Ego tamen adolescens Homerum publicè prælegebam. Taceant igitur, & quandoquidem Dei Opt. Max. singulari benignitate, valetudine bona fruor, & membra mea neque paralyſi, neque podagra, neque alio quouis morbo impediuntur, ne iam me deinceps inutilem Reipublicæ dicant: alioqui ipsos non Reipublicæ solum inutiles, sed etiam omnium bonarum litterarum expertes, & imperitos dicam.

Dixi.

QVE

117

QUE NO SE HAN DE
traer Elegancias en la lición de Ce-
sar, y a esta occasion se declara la
methodo de leer Comentarios de
Cesar a Caualleros.

Orden de leer a Cesar.

Respuesta a ciertas objectiones
del Latino de repente, y del Pre-
ceptor de repente.

 *El tiempo que las Elegancias de Ma-
nucio salieron a luz, acudieron tã-
tos estoruos, que con ser vn libro tã
prouechoso, no fue mas estimado en
nuestra España, que si fuera la mas inutil cosa del
mundo: y estuuo tan sepultado, que con hauerse
impresso el año cinquenta, hauiã infinitos estudio-
sos, que el año setenta no sabian que tal libro hu-
uiesse. Toda via creo lo causaua no estar tradu-
cido en nuestra lengua. Preguntarõme algunos
que les dixesse lo que del sentia. Respondi, que lo
mismo que dixo Henrique quarto, preguntando-
le que le parecia de la villa de Durango, respon-*

P 5

dic: bien,

Orden de leer

dió bien, sino que está en poder de vn loco. Y replicandole, como? dixo, por ser todas las casas de tabla, está a la ventura de quien con vn manojo de paja, haziendo vn desatino, diessse fuego, como de veras acaeció año 1554. que en tres horas se quemó toda, sino siete casas. Assi las Elegancias de Manucio, en manos de moçuelo ignorante, por no hauer puesto el autor preceptos, pueden causar grãdissimo daño en corromperle todo el estilo: y no se maraville ninguno de lo que digo, pues la experiència nos muestra muchas cosas no aprovechar para lo que naturaleza las dio, por el abuso en no seguir orden, tiempo ni sazón dellas. Que cosa mas acomodada para matar la sed que el agua? Y dicen los Medicos, que el agua de nieve derretida aumenta mas el desseo de beuer: y hombre hecho a beuer aguas gruesas, nunca mata la sed con delicadas, ni las siente en el estomago, antes le dan mas sequedad, y el calor del las quema y resuelue. La sal con vino causa borrachez, y tomada sin el en ayunas, la quita. El azeyte, vntando el cuerpo, diuersa operacion haze que tomado por la boca. Assi que para los moços, ya les aduerto en la segunda parte, como sin peligro trataran todo lo que en esto les conuiene, aqui sola-

Negat hoc
Langius.

solamente quiero advertir a algunos de mi profesion, que enseñan con gran impedimento del provecho de los discipulos, por cargar de elegancias.

Ha querido nuestra desdicha, que en algunas Republicas de España, solo por oyr a vno hablar prompto Latin (aunque le veen con vn bordon, y vestido de sayal, en aquel habito que llaman Pordioseros, sin informarse de su vida y costumbres) le encomiendan sus hijos, y escuela publica: y passada la primera paga desaparece: y no puede hazer mas, porque haviendose jugado lo que tenia, como aquel habito, y no siendo suyo, no podia durar.

Vno destos tenia las Elegancias Toscanas, y leyendo Cesar, a cada vocablo variaua, y los discipulos estauan abouados: y como esta misera facultad de enseñar Grammatica, o Rhetorica, toda depende del juyzio de los ignorantes moços, y vno que toda su vida ha estudiado en buenas letras, si a estos no agrada, luego es excluydo.

Vinieron vnos discipulos destos Pordioseros a mi licion, y dixeron me, que como no dictaua yo phrases, que ellos tenian muchas de sus Maestros, de quando les leyan Cesar. Hize que me las enseñassen.

Orden de leer

ñassen. Mostraronme sobre el capitulo quinto del primer libro, donde dize Cesar, Castra ponit, hauiá el dictado, ponere castra, locare, constituere, facere, metari, &c. que Manucio trae en el titulo Sitio, o Sitiar: y sobre Subito hauiá dictado, confestim, è vestigio, quamprimum, statim, actutum, &c. que Manucio pone en el titulo Subitamente: y esta lición era muy estimada, y escriuián estas phrases con gran ardor, y luego se las hazia decorar. Fídiles me construyessen y arromangassen aquel texto: era lastima oyrlos. Dixe que hablásemos Latin: respondieronme, que nunca tal hauián usado. Dixe: Pues de que sirue lo que haueys escrito, y decorado?

Quiero tomar esto vn poco mas largo, para el bien de la Republica. Tres maneras ay de preceptores: vnos q̃ toda la lición, y la hora de interpretar el auctor, gastan en dictar phrases: otros, que no quieren traer mas de solo el texto construydo muchas vezes: otros, que se alaban, que leen vna lición de repente, sin proueer cosa alguna. A los primeros, parece me que la impresion de las Elegacias basta: porque si hasta hoy, por no buscar vna curiosidad, se entretenían con dictar

vn ca-

vn capitulo de Manucio, agora que los discipulos le tienē, poco estimaran al Maestro que se las dicte: pues en Antonius Schorus tienen abecedario dellas: y en Manucio vso, y copia. A los segundos respondo, que arguye pereza el contentarse que los discipulos oyan sola construction, pues saben q̄ (lo vno por darles doctrina, lo otro por alegrarlos a q̄ la reciban de mejor gana) son obligados a dezir mas de la construction. Horacio alaba a los q̄ en la aspereza del precepto ponen alguna suauidad y regozijo: diziendo:

Omne tulit pūctū, qui miscuit vtile dulci.

Para esto aconseja Erasmo en el libro de Ratione instituendi discipulos, que el Maestro entre por vn locus communis, o por vna sentencia, o refran, o apophthegma, y da muy buē exemplo sobre la Ecloga Formosum pastor. Luys Viues en los libros de tradendis disciplinis, dize: que procure el Maestro no ser arido, y esteril, quando declara los auctores: y que si en el texto se offrece nombre de alguna ciudad, cuente alguna cosa señalada della: si nombre de varon, alguna cosa memorable que ha hecho: y que en esto ha de ser mas largo que corto. Encomendaron me dos discipulos, hijos de Illustrissimo, que les fuesse

Buena or^{de}
de de Eras
mo.

Orden de
Luys Vi
ues.

Orden de leer

fuesse a leer a su casa: hauian oydo el Cesar, y rogaron me, que no passasse adelante, que ya hauian oydo hasta el libro sexto, y que era muy frio, y desabrido auñtor. Yo admirado, pregunte al maestro, que auñtores seguia para el Cesar: dixo me que ninguno, porq̃ no era obligado a enseñar a sus discipulos mas de lo que el sabia. Respondile, que verdad era, si hazia todo lo possible: y que siendo tan buen Griego, y Theologo, como el era, si se atreuia a darles todo lo que el tenia, bien medrados yrian los discipulos: pero que predicando tantas fiestas en su pueblo, por fuerza hauia de estar diuertido: de modo, que por docto que fuesse, de repente no sabia mas de la construction, y q̃ essa no bastaua para hijos de vn Cōde: quãto mas q̃ los textos cada impressiõ se mudauan, y assi conuenia hazer reflexiõ: en fin despues que los puse en la otra methodo, holgauñ con el Cesar, y hallauan sabroso al que de antes no podian ver.

A los otros q̃ se alaban que leen de repente, si verdad es, digo que lo hazen contra toda caridad; si lo fingen, es buen ardid de guerra para conseruar el ardor en sus discipulos, porq̃ si ellos le veen hazer maravillas de subito, con el desseo de gloria, dicen: Quando hare yo esto? estudian mucho,

mucho, procuran de imitarle: como Iulio Cesar seguia las pisadas de Alexādre Magno, assi estos siguiendo a su maestro de repente. Pero si de veras es, que passeando, o durmiendo, no mirā libro, como pueden bien hazer su officio de repente? Aunque sean muy doctos no pueden, sin hazer reflexion, tener a la mano lo que conuiene. Si es de pocas letras, ha de menear mucho el Calepino: si docto, ha de buscar modos cō que animar a sus discipulos, y que los tenga siempre con la boca abierta admirados, y no haga como algunos Medicos, que hazen buena letra, y por mostrar que de subito hizieron la recepta, y curaron el enfermo, hazen cosa que a penas el Boticario la acierta a leer, y es peligroso para el enfermo. Mira q̄ dize: Sat cito, si sat bene. Passeaua muy pensatiuo Phocion, gran Orador en Athenas: preguntaron le, que cuydado era el suyo tan grande, que tan solitario le traya: respōdio: Estoy imaginando que podre quitar, o acortar de lo q̄ hoy he de proponer al pueblo. Parecio tã bien a los doctos de aquel tiēpo, que no se contentaron de alabarle por entonces, mas aun lo notarō entre los apophthegmas, o auisadas respuestas que nos dexarō escritas. Digãme los benignos lectores, si tiene ra-

Zon vn

Orden de leer

¿Con vn Christiano de reprehēder lo q̄ en vn Gētil fue tan alabado? Esto me parecio grā descuydo en Carolo Sigonio: digo, descuydo de modestia, porque ya que el y su aduersario Robortello pasaron la conuersacion en Padua, no hauiá de ponerla en el libro de sus disputaciones Patauinas, para que quedara perpetua memoria de la infamia: aunque yo la tengo por honra, pues arguye que Robortello hazia su officio en proueer la lición en su casa. Dize que vn dia su aduersario Robortello vino a leer, y aguardauale muy gran auditorio, y estando ya para subir al pulpito, no halló el papelico donde traya los puntos de la lición, y con gran congoxa, mirādo si lo hallaria en los pechos, no teniendo remedio, fingio tener grā mal de estomago, y fue a casa, acostose en la cama, y la gente se quedo burlada. Diga me Sigonio, porq̄ en las historias nos alaban tanto al ballistero, que determino antes morir por mādado de Alexādre Magno, que perder la fama que tenia ganada: y el no aprueua a Robortello, cuya fama en Venecia, Padua, y Boloña, con tantos años de cathedras, tantas obras impressas, estaua ilustrada? Veya se con tan celebre auditorio, no queria perder lo ganado por algū descuydo. A vn hombre pue-

bre puedē le reprehender por perezoso, o descuy-
 dado: pero de prōptitud de ingenio, ligereza de
 pies, ser haen escriuano, y cosas semejantes, no to-
 dos las alcācan, ni todos han de ser por ello repre-
 hendidos. Si el no tenia otro modo, y conocia que
 de su casa a la escuela, con alguna conuersacion,
 oluidaria lo q̄ hania proueydo, cordura fue traer
 el remedio de casa. Pero si hoy en Roma trae Mi-
 reto su papeliçā para sola una hora que lee pūbli-
 ca, que hare yo leyendo seys publicas, y tres en pa-
 lacio cada dia, y dos las fiestas, y entre ellas las Tra-
 gédias Griegas de Sophocles, y si me viesse pape-
 licos me desterrarian, tanta es la cerimonia que
 por aca usamos.

Reprehēdia Epiclo a Demosthenes, porque no
 queria orar de repente. Respondiote el excelente
 orador. Erubescerem optimo iure, si tantæ
 multitudini consulens, dicerem ex tem-
 pore.

Pues como no tendre yo verguença Christia-
 no, ya doziētos moçuelos, que dellos ay barbados,
 leerles todo el dia de repente, y passarlos con la-
 tinear un rato, y ellos que se vayan abouados, sin
 ningun prouecho? por este negro puntillo de hon-
 ra, que digan: lee de repente?

Q Silo

Orden de leer

Si lo hazes por pereza de estudiar, ya vees que es peccado mortal: si por inhabilidad, porque tienes tan mala cōsciencia, q̄ accessisti ad alios docendos, cū ipse potius egeres doctore?

Si por faltarte tiēpo para proueer muchas liciones, no emprendas mas de lo que puedes: y assi tendras tu consciencia quieta, y no te correrás si algūnate entra a visitar, y oyrte, sin estar tu prevenido. Yo ha tãto que ando en esto, y estimo mas que me tomē de repente, que no auisado: porque si viene algūn Cauallero, y me auise que el dia siguiente me quierē oyr, quãto mas proueo, me cōfundo mas, y lo digo cō menos contentamiēto. Y si entran de subito, dixiendo lo que para mis discipulos tenia proueydo, ellos se van satisfechos, y yo descansado.

Esta orden de las Classses que nos dieron año 1562. es vna atadura fuerte, porque tres horas seguidas de mañana, y tres de tarde, amohinan mucho, y quitan la loçania al leētor, de modo, que aunque son muy buenas, en dos cosas son dañosas. La vna, en no dar lugar al Preceptor para q̄ medite lo que trae estudiado. La otra, como los discipulos son iouenes briosos, no pueden suffrir tanto reposo, y pierde su Maestro la auctoridad con ellos:

ellos: quando no hauiá Classés, leyá mi compañe-
ro, descansaua yo aquella hora; despues q̃ el salia,
entraua yo de refresco, y el discipulo tenia mas
respecto. Pero agora que está con vn maestro ca-
da dia seys horas, ni el moço se acuerda de lo que
deue, porque el Leonero de mucho tratar no se e-
spanta del Leon, ni tampoco el Maestro puede
siempre tener las riēdas tirantes, ni la ferula yer-
ta: así mucha conuersacion causa menosprecio: y
puesto que el Cesar, y Virgilio, y oraciones de Ci-
ceron, q̃ leemos, son de sí tan suaves, que si aunque
los oyan los moços muchas vezes, conseruan el
buen gusto, por lo que dize:

Decies repetita placebunt.

La pereza de los moços, o el cansacio de los
maestros, no dexa conocer esto: y es claro q̃ si la
gēte no se descuydasse de su prouecho, no tendrían
necesidad los Sagrados Doctores en sus sermo-
nes de tan trabajosas traças, para despertar el au-
ditorio. Pues si aquellos q̃ tratan con hōbres ya de
juyzio, para mouerlos al amor del cielo, y temor
del infierno, tienen esta necesidad de inuencion,
que haremos nosotros, que todo vn año damos de
comer a mochachos sin gusto, lo que ellos, ni con
halago, ni con azote, pueden ver? Ioachimo

Orden de leer

Fortio en su librico de Ratione studiij, no solamente dize que es trabajoso oyr a uno seys horas cada dia, mas vna sola hora, dize assi.

Tædiosum est per horam integram cogitationem liberam ad alterius dicta cohibere.

Y assi para que el Maestro tēga la alegria que conuiene, y este loçano en mouer sus discipulos, quando les interpreta los auctores que he dicho, manda que antes de la licion tome vn buen trago de maluasía. Bien parece Flamenço en tal consejo: yo estaria bien a punto cō nueue maluasías cada dia, y cantando con Chremes Neque pes, neque manus suum officium faciunt.

Yo tengo por mejor, que el Maestro primero mueua así con su buena cōsciencia, y despues mouera a sus discipulos. Acuerde se, q̄ esta alli para enseñar, y que si tibiamente lo haze, sera cō poco provecho de sus discipulos, q̄ le pagā, y sustentan. Y no se marauille, que a quel officio le cansa, y a vezes le enfada, tēraciones son del demonio, por que despues de los sagrados templos, e yglesias, no ay cosa mas sancta que la escuela, y assi quiere el impedir tan sancta obra.

No desmayes, mira que, per tãto variar natura

Ineptum
Ioachimi
Fortij con
siliū.

tura è bella. *Varia las materias en el auctor, discantando sobre el, y alegrarse han los discipulos, y tu con ellos.*

Haura muy pocos dias leya yo aquel passo del cap. 6. del lib. 5. de Cesar. Cū capite solo ex aqua extarent: donde fue la rota de los Ingleses, y su Capitā Cassielauno al passar del rio Thamisa, fue vencido. Hecha la primera construction, y el proemio latino, y el de romance, donde suelo dilatar como por historia, lo q̄ el Cesar trata con breuedad de comentario en aquel texto, comēce de encarecer la hazaña de los Romanos, y al fin dixe. Hijos ya otras vezes os he dicho los quatro modos con que passaua Cesar los rios, y he tratado de su grā valor, pero hoy quiero pregonar hazañas de Españoles, que si estays atentos, dexará esta del Cesar bien escura. Año 1568. acaecio la singular empresa q̄ digo deste modo. En vna isla de Flandres esta vna muy buena villa llamada Dargoes, guardaua la Isidro Pacheco con solos 200. Españoles, vino Zaraso, General del Principe de Orāge, con nueue, o diez mil hōbres, y començola a batir fuertemente. El Duque de Alua encomendo el socorro a Sancho de Auila, Castellano del Castillo de Amberes. Las

Orden de leer

Gran haza
ña de San
cho de A-
uila,

difficultades que en este negocio se hallauan, eran la mucha pujança del Principe de Orange por la mar, sin poderse passar a la dicha isla, ni saber otro camino sino por agua, y dando primero en la armada del enemigo, y que para hazerlo, los nuestros no eran harto pujantes: y por otra parte el Isidro Pacheco solicitaua mucho por el ayuda, porque la villa que guardaua era muy flaca, y el enemigo que la combatia muy poderoso, y soberbio. Recibiendo el mandato de tomarla empresa luego el Sancho de Auila armo algunos vaxeles con mucha gente, y el por tierra salio cō dos piezas de artilleria para echar al enemigo de la ribera del rio, el qual cō cinco Vrcas guardaua no socorriessen los nuestros, pero la lluvia estoruo a los nuestros, y el lodo les hizo perder vna pieza que se hauia desencaualgado. A la fin Sancho de Auila, a poder de dineros y buenas espías supo como hauia cierto passo, el qual cien años atras hauia sido tierra firme, y por las inūdaciones de la mar se hauia venido a jūtar cō las otras aguas y hazer se nauegable: assi imaginô q̄ cō la mēguāte q̄ la mar haze podia estar aquella agua tan baxa que se vadeasse. Pues como todos saben, aquella mar Septentrional seys horas del dia cresce, y seys

seys mengua: assi mismo de noche quando crece, entra quinze y veynete leguas por los rios adelante, y si los diques, o reparos que ellos hacen se rompiessen, se anegarian Holanda, Gelanda, Brabante, y Flandres. Tentado pues el passo, como tenia tres leguas, y en el camino se passauan tres rios que yuan por debaxo del agua muy mas hondos que no lo otro, toda via el Sancho de Auila, y el Coronel Christoual de Mondragon, juntaron calladamēte tres mil Españoles, Valones, y Tudescos, y mandaron les que marchassen hazia la ribera, sin que nadie supiesse el secreto, con sacos al cuello, vnos de pan, otros de poluora. El primero que se arrojó al agua, con gran animo, fue el Coronel Christoual Mondragon, no mirado a su pesada edad ni dias, siguiendo le nuestra gente, al cabo de cinco horas, que ya se les acabaua la menguante, llegaron a la isla: descansaron para enxugarse, y rehazerse vn poco, y acometer al enemigo, que aun estaua dos leguas adelante. No fueron ellos tan presto en tierra, quanto el enemigo dello tuuo nueuas: el qual atemorizado de vn hecho nunca oydo, que exercito huuiesse pasado por la mar a pie, desde que Moysen pas-

Orden del leer

so a los hijos de Israel por el mar Bermejo, tomando por partido de no esperar a los que hauian hecho la mar calcable, se comēçarō cō gran priesa a embarcar, pero los nuestros mataron infinitos dellos. Mucho hizo Cesar, mucho hizo tambien Hernando Cortes, como os he contado otras vezes, pero essos passauan rios, o pantanos, albercas, o tremedales: Sancho de Auila passō la mar, y vencio.

Acabado esto, y bien ponderado, teniendo ya mis discipulos regozijados, bolui a mi texto. Como los moços son de diuersa edad, el que gusta de aq̃llo, no solamente lo nota, pero aun en su casa lo escriue: el que no, en tanto que yo lo cuento, repite callādo su construction. Diras me: si esso hago, llamarme han las fabuletas de Palmyreno. Respondeles deste modo.

Præceptor Christianus, dūmodo Republicæ cōsulat, omnes aduersos de se rumores facile contemnet.

Idiotas me sacaron esse nombre año 1554. los quales sin saber Griego, ni historia, ni geographia, querian competir conmigo: pero ni eran Ciceronianos, ni tenian caudal para esto: y dezian que las vuas eran agras, pues no las podian alcāçar. Y

car. Y las historias que no alcançauan llamauã fabuletas: no curemos dellos, pues ya son muertos. Ten por cierto, q̃ lo que te digo, me lo enseñó sant Antonio, deste modo. Puso el Demonio gran aborrecimiento del desierto en el animo de Antonio. Estãdo tan inquieto, pidio a Dios remedio, y luego vio cabe si vn Angel en figura de monje, el qual rezaua vn rato, y otro hazia cestillas: y diziẽdo, *ITA ET TV ANTONI*: desaparecio, y con esta variedad de ocupaciones se sossego Antonio. Al sancto da el Angel licencia q̃ haga cestillas, para no enfadarse de la oracion, y a mi no me la dara para contar a mis discipulos cosas con que esten mas alegres y ardientes en su liciõ, y yo viendo los assi pierda el enfado de todo el dia? Y no me fatigo que mis contrarios les llamen fabuletas, q̃ yo se si lo son, o no: tomandolas de Plutarcho, Seneca, Cælio Rhodigino, *Theatrum vitæ humanæ*, Atheneo, y otros libros que ellos no leen. A esto llamo yo humanidad y Philologia, con q̃ el discipulo se haze mas prudente y auisado, no fabuletas.

Declaralas
fabuletas
ser como
cestillas.
&c.

Yate oygo que dizes, grã carga es essa. Mira Ciceron como te respõde. *Magnum onus omnino & arduum*, sed *nihil difficile amanti*

Q 5 puto,

Orden de leer

Quatro cosas ha de enseñar el buen maestro.

puto. Si voluntad tienes, ninguna dificultad hallaras. Ten siempre en memoria que el maestro deve quatro cosas a su discipulo: es a saber, Devocion, Buena criança, Pulida doctrina, Y lo que llaman agibilia.

No te parece que leyendo a Virgilio, seria falta de caridad no dezir sobre este verso, Postquam introgressi & coram data copia fandi. lo que vn moçuelo es obligado quando va a casa agena? Sus padres no se lo enseñan: veo que estando vno en su casa meando, o desnudo, o haciendo camara, se le entra vn estudiante sin hablar palabra, y a vezes offende en estremo, o vee cosa q̃ le offende a el. Yo luego les doy con el refrã: No te arrojes en casa agena, toca de fuera, y espera. Los Troianos no se entrarõ, sino que introgreĩsi sunt, y pidieron licencia coram fandi. Procura que tu discipulo lleue de tu lición alguna sentẽcia, refran, simile, apophthegma, y cosas para emendar sus costumbres, cobrar experiencia de bien viuir, y ser prudente. Las elegancias en platica las trataras, no quando lees Cesar, el qual porque no te enfade leeras por vno de stos nueue modos.

1. Puedes conferir las hazañas, o ardides de guerra, con

ra, con los que en nuestros tiempos vemos, prouando que no faltan Cesares, sino huuiesse artilleria: otras vezes, que aunque huuiera en su tiempo artilleria, no dexara Cesar de ser valiente.

2 Compararlo con Capitanes Griegos, como son Alexandre Magno, Philopemenes, &c. confirmando la puericia de aquellos con la deste, o la adolescencia, &c.

3 Haciendo vna cõtentio demonstratiua, mostrar q̃ no ha hauido mas crudo tyrano q̃ Cesar.

4 Mostrar que ningun Capitan Romano yguala con Cesar, como son M. Marcello, Scipion, Syl-la, Mario, Pompeio, &c.

5 Con los Elogios militares de Paulo Iouio, hazer comparaciones breues, y assi renocaras a la memoria lo del año passado.

6 Conferir passos de Cesar vnos con otros, como haze Sebastiano Corrado en las Epistolae ad Atticum, mostrando el modo de componer de Cesar.

7 Hazer censura en algunos passos, dõde se repugna el Cesar libro primero, contra quarto, o segundo, &c.

8 Traer a la memoria en cada licion los passos q̃ con destreza y modestia hã tomado de Cesar en
sus

Orden de leer

*sus historias Michael Brutus, Arnoldus Ferro-
nius, Paulus Iouius, y Aemylus. &c.*

9 Repartir el arte militar como los antiguos, in
apparatum, congressum, & castra: o como se usa
hoy, en alojar, marchar, y combatir, y mostrar de-
sto que guarda Cesar.

P. Todo esso es fuera proposito, y demasiada
carga para los discipulos.

R. Antes importa mucho, porque en Ciceron,
y Virgilio que llevan gran artificio de Rhetorica,
seria esto sobrada: y vale mas declarar alli la in-
uencion, y elocucion, que no estas salidas, o digres-
siones. Pero Cesar va tan llano, claro, y sin arti-
ficio, que para cumplir con toda la hora, es mene-
ster variedad, si no quieres cansar el auditorio co-
mo Calepino. Y en Virgilio y Ciceron, Asconio Pe-
diano, y Servio, y Nasimbene te dan materia: en
Cesar Hotomano, Ursino, y Manucio, no hablan
mas que Harpocrates. Lo q̄ dizes de la carga, ni
tuya, ni de discipulos es demasiada, pues te doy
el siguiente alivio.

Para descargar el Maestro.

Si quieres bien declarar a Cesar, no has de ser
avariento en comprar libros, perezoso en leerlos,
ni descuydado en repartir las materias.

Para

Para ardidés de guerra, hazañas, inuenciones, combates, asedios, celadas, garlitos, castigos, clemencia, crueldades, prouisiones subitas, dichos animosos, leeras

Stratagemata Frontini, Vegetius.

Stratagemata Polyæni, Rob. Valturius.

Theatrum vitæ humanæ, Onofander.

Discorsi di guerra di Ascanio Centorio, y de Machauello.

Reglas militares de Cornaçano.

Langeay, traduzido por el Secretario Gracian, impresso en Barcelona.

Para armas, vestidos, bastimētos, sueldo, exercicios, victoria, triumphos, iouaciones, machinas, y pertrechos. Principia, cornua, cuneus, testudo, phalanx, quadratum agmē, acies rotunda, directa acies, orbis militaris, leeras Vuolfangi Lazij Respub. Romana, Aelianus de acibus, con las pinturas de los alojamientos que le añaño Francisco Robortello.

Si tienes alguna duda en la figura de Clypeus, Galea, Pelta, Chlamys, Sagum, Procestria, Angarie, &c. leeras Historia vtriusq. belli Dacici à Traiano Cæsare gesti, ex simulachris quæ in columna eiusdem Romæ vi

Orden de leer
mæ visuntur collecta, auctore F. Alphon-
so Ciacono. Romæ 1576. aqui van por mano
de lindos pintores las armas, y exercicios dellas
que los Romanos vsauan.

Il Soldato di M. Domenico, in 4. in Ve-
netia. 1570.

Il primo libro del trattato militare di
Giouan Mattheo Cigoña, in Vene. 1567.

Il gentilhuomo di Mutio Iustinopoli-
tano. Venetijs 1571.

Modo di formare con prestezza le mo-
derne bataglie de picche, archebuzerie.
&c. in Brætia 1571.

Offerruatione di historia di Thomaso
Porcachi.

Auvertimenti morali del Mutio Iusti-
nopolitano, in Venetia 1562.

Dialogo de la verdadera hõra militar, de don
Hieronymo de Vrrea, en Venecia 1566.

Para el texto de Cesar.

Despues que prohibieron a Petro Ramo, y a
Ioannes Rhellicanus, hã quedado Frãciscus Hec-
tomanus, Fuluius Ursinus, Aldus Manutius Pau-
li filius, Michael Brutus, estos van juntos: Hen-
rico Glareano va aparte impresso, es muy peque-
ño, pe

no, pero los ratos que habla va docto.

¶ Los que declaran algunos passos
a parte son.

Hieronymi Magij variarū lect. lib.

Gulielmi Canteri variarum lect.

Hieronymi Mercurialis variarum lect.

Petri Victorij variarum lect.

Marci Antonij Mureti variarum lect.

Ioannis Picardi de prisca Celtop.

Andreæ Alciati Parergon lib. 12.

Petri Nannij Miscellanea.

Francisci Luysini parergon.

Alexandri ab Alexandro.

Alexandri Sardi mores gentium.

Ioannis Buteonis opera Geometr. vbi de

ponte Cæsaris.

Francisci Floridi de præstantia Cæsaris.

Dionysij Lambini in Horatium.

Stromata Palmyreni Hispanicè, vbi de

ponte Cæsaris.

Las cosas raras de la Gallia Belgica, y de toda

la Comata hallaras en Roberto Cenalis Gal-

lia. Ioannis Marij Gallia. Aimonij historia

Francorū. Les viles y cites. Lutetia Eu-

stathij. Les antiquitas de Nimes. Petri Di-

uiei

uici libellus antiquitatum Galliae Belgicae. Viage del Principe, por Caluete de Estrella. Symphoriani Champieri Galliae flumina, & aquarum miracula. Claudij Champieri, opusculum de praecipuis Galliae ciuitatibus lingua Gallica. Iacobus Meyerus, de rebus Flandriae. Roberti Guaguini. Arnoldi Feronij. Pauli Aemilij. Ioannis Tillini historia & chronica.

Las traducciones.

Estan los Comẽtarios traduzidos en castellano por Diego Lopez de Toledo freyle de Calatrava, Comendador de Castilnouo, hyo del Secretario de la Reyna doña Ysabel: si quieres ver quã buena es, mira al principio del quarto Capitulo del libro tercero, dize assi: Publio Crasso adolescente y moço, pero sapienti pauca.

En lengua Francesa esta mejor traduzido por Estienne Delaigue, impnesso en Paris 1569.

En Italiano le traduxo vn Genoues, año 1539. llamado Augustino Ortica de la Porta, pero en muchas partes no entendio las palabras de Cesar.

El que me contenta mucho, tiene este titulo: I commentari di C. Iulio Cæfare, con le figure in rame, de gli aloggiamenti, de fatti, de

ti, de arme, &c. Fatte de Andrea Palladio, in Venetia 1575. El lēguage Toscano es mejōr, y a cada Capitulo pone vn retrato de lo que Cesar narra.

Para descargar el discipulo.

Teniendo el Maestro lo dicho, no le parecera difficil esta empresa: si ya no es tan poco lezdo, y de tan poco caudal, que todo lo aya de aprender, y proueer el mismo dia, que seria parte para tornarle loco. El buen predicador ya sabe los casos de consciencia, y la historia sagrada: quādo se pone a estudiar el sermon no mira si no lo que tiene algo oluidado, y como por na vna vestidura humana a lo diuino, que quiere declarar al pueblo. Si tu eres idiota, no es bien que por proueer a tu necesidad, padezca la Republica.

Si dizes, q̃ no podrá los discipulos coger tanta cosa, yo hablo cō experiēcia, y puedes me creer.

En vna mesa comen diez, o doze, dellos viejos, dellos de edad varonil, dellos moachos: vnos beuen, otros brindā: pero a los moachos no los echan de la mesa aunque beuen agua, ni tampoco les dan de todos los seruicios.

Yo tengo en el auditorio este año 1578. discipulos que han oydo Philosophia, otros Theologia,

R

otros

Orden de leer

otros son bisños en Rhetorica, y todos gustan del arromañar moderno que vsamos en Cesar.

Como el nouicio sabe que a el no le pidiran cuēta sino como de Grammatico, escucha su lición, y toma della lo que ha menester como de vna higuera que tenemos en vn jardin, comemos los higos que han madurado, dexamos los verdes para su tiempo: assi este, el primero y segundo mes, toma lo que halla maduro, sin tener congoxa que el maestro le pedia lo que a el no toca.

Exemplo.

Llega el Sabado, día de repetición, y disputas, estan los discipulos a uso de guerra, repartidos en Velites, Ferentarij, & Triarij. Los que llamamos Velites, son los que ha poco tiempo q̄ vinieron al auditorio. Ferentarij, ya platicos. Triarij, son los soldados viejos, que en Rhetorica y todo se señalan.

Seys modos de repetir las liciones.

Repite cada vno vna liciō, y leuantase su aduersario a corregirle.

Acabada, desafian sea construyr la en latin, poniendo vna pluma, o vn dinero de apuestas.

Bueluen despues a desafiarse, quiē la dira mejor en Romance sobre la letra.

Despues

Despues en latin sobre la letra dilatando con copia rerum, y verborum.

Hecho esto, piden, o preguntan sobre algunos passos escuros.

Cerrando los libros, pidoles clausulas, puesto premio deste modo.

Repitieron ante ayer en onze de Octubre, desde el medio del Capitulo nueue: dize assi.

Hac in vtramque partem habita disputatione, cum à Cotta, primisq. ordinibus acriter resisteretur, Vincite, inquit, si ita vultis Sabinus, & id clariore voce, vt magna pars militum exaudiret, &c. hasta el cap. xj. que comiença. Hac victoria sublarus Ambiorix. Porque como fue la fiesta de Sant Dionysio, hauiá poca repetición, dixe: Quien me dira de los Velitese esta clausula por Cesar?

No os penseys que yo soy el mas conarde de los que aqui estamos.

Dixo vno. Neque is sum qui grauisimè ex vobis mortis periculo terrear. Y assi dimos veynte, o treynta clausulas sobre la repetición de aquella semana. Despues dixe: Ay alguno de los ferentarios que se acuerde por donde comence yo essa lición?

R 2

Dixo

Orden de leer

Dixo vno: Por aquella sentencia Griega.
Quercu cadente vnusquisq. ligna colligit.

Dixe despues: De los Triarios ay alguno que se acuerde a quien apode el dicho de Sabino. Dixo el señor don Bernardo Augustin Comendador de Malta: Yo me acuerdo, y como despues le rogamos nos contasse toda la historia, por ser tan semejante a la de Titurio Sabino, y Arunculeyo Cotta, v.m. nos la dixo toda, si vis omnem explicabo. P. Quamuis non est necesse, nec tibi tantum oneris iniunxi, dic vt voles. B. Estādo el Conde Ludouico en la Prouincia de Frisia junto a Alemaña, no muy lexos desta tierra que cuenta Cesar: el Conde de Aramberg, con hasta mil y dozientos Españoles, del tercio que llamauan de Serdeña, cuyo maestro de campo era don Gonçalo de Bracamonte, fue a darle batalla, y castigarle de parte del Rey Philippe segundo. Llegando a vista vn dia por la mañana, aunque erā pocos, quisieron los Españoles dar la batalla: pero el Conde de Aramberg, como era de la cōdicion de Arunculeyo Cotta, era de parecer de esperar al Conde de Mega, que hauia de llegar aquella noche con la caualleria Española: y puesto que a todos dixo este su parecer en publico, no pudo acabar con

bar con los soldados (que la mayor parte dellos eran mancebos, y no muy trillados en la guerra) que quisiessen esperar por aquel dia, antes comenzaron a dezir algunas palabras injuriosas al dicho Aramberg, llamando le Lutherano, y que lo hazia por solo dar lugar a Ludouico, que se huyesse: a lo qual el buen Cauallero respondio: Señores el enemigo esta en esquadron, y en lugar muy fuerte, si le huuiremos de acometer, nos es forçoso yr sin orden, que es yr ya rotos, porque el sitio no nos da lugar para otra cosa, y ellos son diez por vno: assi que la victoria es cierta, pero de nuestra parte muy dudosa.

Mas si con todo esto os parece de arremeter, tan bu- *Simile est huic, quod Cap-*
 en seruidor foy yo del Rey *far refert de Titurio Sabin-*
 como cada vno, y tãto cor- *no. Vincite si ita vultis, neq.*
 ta mi espada, como la del q̃ *is sum inquit, qui grauissi-*
 mas, arremetamos. *mè ex vobis mortis periculo*
terrear.

Y dichas estas palabras comenzaron a tocar las caxas, y arremeter en hileras de siete en siete contra vn esquadron formado, y por vn lugar donde los vnos no se podian socorrer a los otros, a causa de que la tierra por ser toda fofa y espongiosa, los labradores la cauan toda, para sacar vnos cespes-

R 3

des, que

des, que quemán en lugar de leña, y los llaman Tur-
ba, y quedan unos hoyos, que a una hora despues
están llenos de agua y yerua por encima. Así q
nadie puede passar por aquel payz que no se pier-
da, o fuere muy placico y experimentado. Con e-
stas dificultades qualquier q entendiere el exer-
cicio de la guerra, colegira facilmente, qual fue
esta manera de arremeter, y quan semejante a lo
que acaecio a Titurio Sabino, que en este Capitu-
lo 9. cuenta Cesar.

El Conde Ludonico, y los suyos, viendo venir
nuestra gente a se meter por sus espadas, se esta-
uieron quedos, hasta ver la ocasion. Derribaron
le al Conde de Aramberg su cauallo, y a pie el, y
el Conde Adolpho, hermano del de Orange,
aunque en otros tiempos han iã sido muy amigos,
hiriendo el vno al otro valerosamente, cayeron el
vno a los pies del otro, y los dos jutos despues fue-
ron sepultados. Murieron tãbien hasta seyscien-
tos muy buenos Españoles: de donde se collige,
quan necessaria sea la disciplina y obediencia mi-
litar, pues importa mas el buen concierto, que el
grande numero, ni muchas fuerças. Y que si Arũ-
culeyo Corta en el exercito Romano, y el Conde
de Aramberg en el Español, fueran creydos, no
goza-

gozaran los Flamencos de aquel tiempo, con su Capitan Ambiorix, ni los de hoy cō su Ludouico de la victoria. P. Satis feliciter vos omnes filij mihi lōgè charissimi, reuocastis in mētem, quæcumq. in interpretatione Cæsariana superiore hebdomade obseruauerā: date operā, vt nostra prima Classis iisdem trophæis exornetur, quibus olim fulgebat, quum fruebar luce ingeniorum Gastaldi, Pomarij, Claracheti, Martini Valeræ, Lodoici Mergelinæ, Francisci Palau, Guardiolar, Burgos, quos hodie iam Iurisperitos, Medicos, Theologos celeberrimos admiramur. Spero vos non minores futuros: nam totā hanc Classē illustratis vestris ingenij floribus, quorum alius cocco rutilat, alius saturata nitet purpura, alius niueo blanditur colore, alius vermiculato & vario applaudit aspectu.

En fin, experiencia muy cierta tengo que los discipulos tienen fuerças para esta carga, pues ni por ella, ni por otra desmayan, ni con estas curiosidades se confunden. Tengo buen testigo al muy Illustre Señor Don Francisco Ribera, al qual leyendo leyo demañana la li-

Orden de leer

cion de Griego de Sophocles en Palacio, dixen: Supplico a v. m. se venga hoy a fauorecernos en mi auditorio, que tengo examen de vnos discipulos. Y como oyo a Hieronymo Leon, hijo del Doctor Leon, de edad de treze años, y a Luquin de Algezira, delante tantos Maestros y Doctores, hazer tan floreados exordios, y responderme tan bien a las preguntas de la inuencion, elocuciõ y action que yo les hazia, y despues de dicho el precepto otra prueua que les hize, en que me declarassen el artificio de vn pedaço de vna oraciõ de Tullio, no oyda: y vn pedaço de Virgilio, y medirme los versos, y declararme los por Ecphrasi, despues por Paraphrasi larga, y que a la fin los alabe mucho en mi Elogio, dixo: Si yo supiera que tan bien lo haviã de hazer, yo aparejara vn exordio mas largo que el que hize en las Conclusiones que se tuuieron en la Compañia de Iesus, y mezclara algo del Griego, para animarlos. Dixe yo: Otro dia rescibiremos la merced. Digo pues, que quando no bastassen todos los que alli se hallaron para testigos, como a Antimacho le basto solo Platon, assi yo con solo el señor don Francisco estoy contento para mi empresa.

Y que no estoruẽ estas digresiones, vee se, que han he-

han hecho tantas declamaciones este verano, que tuuo necesidad el Rector Blay de mādár que passassen, hasta que passasse la calor: y pissada, tuuo escusa, en dezirles que cessassen, que ya era tiempo del Curso: y assi han quedado muchos discipulos mios en los auditorios de los Ilustres Izquierdo y Castellon, cō sus oraciones decoradas, aguardando si a sant Lucas podran hazerlas.

Stratagema.

Muchas vezes acude en Cesar vn pedaço de vna llana, o media hoja sin sentencia notable, ni historia, que no pone sino cosas q̃ a los moços son deffabridas, y para el maestro no muy gustosas. Si esto acaece entre los discipulos, no falta remedio: pero si a quel dia entran estrangeros, ay dolor: es como huespedes honrados en aldea, Sabado a tres horas puesto el Sol, lexos de mar, y en el pueblo no ay rio, sino pozos, y los pocos huenos que tenían, llevaron al Señor del pueblo. Toda via, si llegan al principio, antes que se haze el proemio en Romāce, tenemos remedio cō hazer vna hypotyposi de su venida, retratando la con algun passo de Homero, Theocrito, o Pindaro, y la alegria della que llega a tanto, que videntur, & lacunaria, & tecta, & scamna lætari, & suis con-

Orden de leer

uulsa sedib., &c. vt Cicero in Pisonem. O
tomando de los remedios de exordio ab inter-
uentu alicuius, à loco, &c.

Césura so-
bre los au-
tores.

Pero si vienen a la segunda constructiõ, quan-
do anda el Romance lleno, gran desdicha: yo suelo
buscar vn ardid de guerra. A ocho de Hebrero
1577. me vi en ello: hauiá hecho la mañana lluvio-
sa, yo dixe entre mi, fria lición rëgo, pero no ven-
dra gëre, y a las ocho horas vey's aqui sol dorado,
y Theologos en medio del Romance: comence a su-
dar de vísca. Hablar entonces la rina, era affecta-
ciõ, acudiles cõ esto. Hijos ya os he dicho q̃ la li-
cion de hoy es esteril y clara, no ha menester mae-
stro: los Triarios, en tãto que yo la construyo dos
vezes a los Velites, hagã censura sobre estos ver-
sos, que son de vn buen Poeta antiguo.

*Talis Hyperborea virides niue verberat gros
Iuppiter, obruitur campis genus omne ferarum.
Deprensaq. cadunt volucres, & messis amaro
Strata gelu, fragor inde iugis, inde amnibus ire.*

Acabada la lición, dixo Gregorio Vincente
Soriano. Ego nunquam crediderim niuem
in montibus fragorem emittere.

*Dixit Honorato Fluzina. Verberare hoc
loco*

loco duriusculum est, & agrieo tempore virides non sunt.

Dixo Alonso Hernandez de Requena. Coagmētatio mihi displicet, cum ait: niue verberat, illud ve vehiatum facit.

Vno de los nuevos se atreuió en Romance, que se dize Hieronymo Charles, diziendo. Yo nunca he visto que la nieue derribasse las aues, el granizo sí.

En fin, siendo los versos elegantes, quanto a la poesia, con no ser mas de quatro, tenian cinco notables faltas.

1 Dixer, que la nieue derriba las aues. Bien escriue Plutarcho, que gritando todo vn pueblo, se abrio el ayre, y quedaron vnos Cuervos sin poder bolar, y cayeron sobre la gente.

2 Nunca en tiempo de nieues esta el trigo tan alto, que la nieue le pueda allanar por tierra: luego engaña se el Poeta.

3 Nunca la nieue baxa estruendo en los montes: pues como dixo, fragor inde iugis?

4 Los rios nunca se hinchán cayendo la nieue, sino quando passada ella, viene el Sol y la derrite en los montes,

5 Acyrologia es dixer: melsis, pro segete matu-

Orden de leer

matura. Y quando dezimos: tibi messis in herba est, significamus ipem merã esse, & falsam opinionem.

Valio esta inuencion de modo, que los discipulos quedaron muy loçanos, los huestpedes muy contentos, como vieron que yo hize alli juramento, que todo era de repente.

Y lo poco que quedaua de la hora, diçteles, para que truxessen despues de comer vnos confutada, otros confirmada, esta historia de Sabellico, por aquellos Capítulos, ab obscuro, impossibili, non coherente, &c.

Dize que el valeroso Haloc Tartaro, en seys meses sojuzgo toda la Persia: y vn lugar fortissimo que le quedaua, a donde se hauia metido ciertos saltadores, le tuuo cercado veynte y siete años, y q con todo esso no se rindierã los cercados, sino les faltara el vestido.

Ayuda de caudal.

Para que no allegueys que os falta caudal para hinchir los vazios de cada Capitulo, tomad los que haueys de confutar estos puntos.

Preguntad con aganactisi, o pisma, o epitrochasmo, al señor Sabellico, en veynte y siete años como pudierõ conseruar el trigo: porque en aquellos

aquellos tan memorables Troxes de Fez y Marruecos, por gran milagro se tiene conseruar el trigo catorze años, y no estando cercados.

Pero si se conseruo, pues los de afuera no dexan entrar mas, como abasto tanto tiempo el q̄ tenia.

Como se llamaua el pueblo?

Como en veynte y siete años nunca se cansaron los de afuera, ni adolefcieron los cercados?

Si por solo no tener vestidos se rindieron, o fue en verano, o en inuierno: si en verano, parece imposible, pues no es tiempo de ropa: si en inuierno, con las mismas mantas que dormian, podian yr vestidos, &c.

Queda vn punto, que me dira el que lee segunda Classe, que no tiene tanta obligacion: En los exercicios, razon tiene: pero en la licion, aunque sus discipulos no sean tã prouectos, ha de proueer para si, y para ellos: como la ama, o nutriz, q̄ para dar leche al niño, come primero algo assado, o cozido, pero al niño no llega mas de la leche, en ella se queda lo otro. Si esto haze, en pocos años se hallara erudito: y enseñara cõ mas buena consciencia. Y si le dizen que enseña fabuleras, respondera. Regium est quum benefeceris, malè audire. Pero el que lee primera Classe, imagine que
no ay

Orden de leer

no ay reposo para el, y que por el se dixo el refrã.
El hyssopo del herrero, quando en el agua, quando
en el fuego: que es en latin: Aut mortuus est,
aut docet litteras. Aunque docere litteras
(si los doctos me dan licencia) no lo tomare yo
sino por enseñar de leer. Porque veo que Neron,
hauiendo de firmar de su mano la sentēcia de mu-
erte de vn delinquente, con vn gran sospiro dixo:
Vellem nescire litteras. Claro esta, q̃ para po-
ner su firma no hauia menester mas de saber leer
y escriuir. Pero boluiendo al proposito, es mene-
ster q̃ siempre te acuerdes q̃ para ti no ay descan-
so. Quando veo q̃ de mi condicion soy solitario, y
aunque me pese he de salir tantas vezes en publi-
co, siento muy grã pesar. En Iunio (sin pensarlo)
me hizieron hazer la Comedia de la Seo. En A-
gosto, la Oracion funebre del Obispo de Segorue.
A dos de Octubre, las Oraciones en el Theatro
de los Frigolas. Oy ya cōpongo para sant Lucas.
Bueluo los ojos a los Medicos, y veo q̃ ni fiestas,
ni noches descansan, conozco mi reposo, pues no
tengo imperatores como ellos, segun la significa-
ciō q̃ le vsa Seneca, diciendo. Medicus me nō
tanquam amicum vidit, sed tan-
quam Imperatorem.

DIXI.

V A L E N T I Æ

Apud viduam Petri
Huete, in platea
Herbaria.

1582.

EX LIBRIS

Apud viduam Petri

fructu in platea

Herbaria.

1585.

L.
Palmyrene

EL
LATINO
DE
REPENTE

1582